

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Állam-és Jogtudományi Kar

Doktori Iskola

Hussein Jasmine

Az elektronikus felügyelet büntető anyagi jogi és büntetés-végrehajtási szabályozási lehetőségei Magyarországon a jelenlegi európai tendenciák tükrében

Doktori (PhD) értekezés

(Kézirat lezárva: 2024.02.10.)

Témavezető:

Prof. Dr. Juhász Zsuzsanna

egyetemi tanár

SZTE ÁJTK Bűnügyi Tudományok Intézete

Szeged

2024

TARTALOMJEGYZÉK

1	TÁBLÁZATOK, ÁBRÁK JEGYZÉKE.....	4
2	BEVEZETÉS	6
2.1	<i>A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKAI ÉS A TÉMA AKTUALITÁSA .....</i>	6
2.2	<i>KUTATÁSI ELŐFELVETÉS ÉS KUTATÁSI KÉRDÉSEK .....</i>	10
2.3	<i>AZ ÉRTEKEZÉS KUTATÁSMÓDSZERTANA.....</i>	11
2.4	<i>AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE .....</i>	13
3	AZ ELEKTRONIKUS TÁVFELÜGYELETI ESZKÖZ FELTALÁLÁSA ÉS ALAPKONCEPCIÓJA	16
3.1	<i>A KEZDETI INSPIRÁCIÓ .....</i>	16
3.2	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET ALAPKONCEPCIÓJA .....</i>	18
3.3	<i>A TALÁLMÁNY BÜNTETŐJOGI „LEHETŐSÉGEI” .....</i>	21
3.4	<i>AZ EMPIRIKUS KUTATÁS EREDMÉNYEI.....</i>	23
3.5	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET KONCEPCIÓJÁNAK FOGADTATÁSA .....</i>	26
3.6	<i>BÜNTETŐPOLITIKAI KONCEPCIÓVÁLTÁS AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN ....</i>	29
4	AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET TÖRTÉNETE ÉS FEJLŐDÉSE EURÓPÁBAN	34
4.1	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET TÖRTÉNETI KEZDETEI EURÓPÁBAN ÉS EGY ÁTFOGÓ AJÁNLÁS ELŐZMÉNYEI .....</i>	34
4.2	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELETRŐL SZÓLÓ AJÁNLÁS.....</i>	37
4.3	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET FOGALMA ÉS FAJTÁI.....</i>	38
4.4	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET ALAPELVI, ETIKAI ÉS FUNKCIONALITÁSI KÉRDÉSEI AZ EURÓPA TANÁCSI AJÁNLÁS MENTÉN .....</i>	42
5	AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET „KARAKTERE”	47
5.1	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET PUNITÍV (BÜNTETŐ) KARAKTERE.....</i>	47
5.1.1	<i>Jogesetbemutató – JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście (C-294/16. PPU. sz. ügy).....</i>	51
5.2	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET REINTEGRATÍV KARAKTERE .....</i>	60
5.3	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET RESZTORATÍV KARAKTERE.....</i>	63
6	AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET AKTUÁLIS HELYZETE EURÓPÁBAN	67
6.1	<i>AZ ELEKTRONIKUS TÁVFELÜGYELETI ESZKÖZ ALKALMAZÁSA A SKANDINÁV ÁLLAMOKBAN, VALAMINT A VISEGRÁDI NÉGYEK ORSZÁGAIBAN .....</i>	70
6.2	<i>A SKANDINÁV ORSZÁGOK (FINNORSZÁG, SVÉDORSZÁG, NORVÉGIA, DÁNIA) .....</i>	72
6.3	<i>A VISEGRÁDI NÉGYEK ORSZÁGAI (LENGYELORSZÁG, CSEHORSZÁG, SZLOVÁKIA, MAGYARORSZÁG) .....</i>	76
6.4	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET MINT (ALTERNATÍV) SZANKCIÓ .....</i>	80
6.4.1	<i>A finn szabályozás .....</i>	80
6.4.2	<i>A cseh szabályozás .....</i>	82
6.4.3	<i>A szlovák szabályozás.....</i>	84

6.4.4	<i>A fejezet összegzése</i>	86
6.5	AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET MINT A (TELJES) SZABADSÁGVESZTÉS VÉGREHAJTÁSI ALTERNATÍVÁJA	87
6.5.1	<i>A norvég szabályozás</i>	87
6.5.2	<i>A svéd szabályozás</i>	90
6.5.3	<i>A dán szabályozás</i>	92
6.5.4	<i>A lengyel szabályozás</i>	94
6.5.5	<i>A fejezet összegzése</i>	97
7	AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET MAGYARORSZÁGON ÉS ANNAK POTENCIÁLIS BŐVÍTÉSI IRÁNYAI	99
7.1	<i>A TÉMA AKTUALITÁSA MAGYARORSZÁGON</i>	101
7.2	<i>AZ ALTERNATÍV SZANKCIÓKRÓL ÉS AZOK FOGALMÁRÓL ÁLTALÁBAN</i>	107
7.3	<i>AZ ALTERNATÍV SZANKCIÓK HAZAI RENDSZERE</i>	113
7.4	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET LEHETSÉGES SZABÁLYOZÁSA A MAGYAR SZANKCIÓRENDSZERBEN</i>	116
7.4.1	<i>Pro és kontra érvek az elektronikus felügyelethez mint alternatív szankcióhoz</i>	119
7.5	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET HATÁLYOS BÜNTETŐ ANYAGI JOGI MEGJELÉSE</i>	121
7.6	<i>AZ ELEKTRONIKUS FELÜGYELET A MAGYAR BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOGBAN</i>	123
7.6.1	<i>A reintegrációs eltávozás</i>	124
7.6.2	<i>Az otthonápolási őrizet</i>	125
7.6.3	<i>Egyéb alkalmazási formák</i>	125
7.6.4	<i>A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet – a reintegrációs őrizet</i>	126
7.6.5	<i>Az elektronikus felügyelet mint a szabadságvesztés büntetésének végrehajtási alternatívája</i>	144
8	ÖSSZEGZÉS	147
9	BIBLIOGRÁFIA	153
9.1	<i>IRODALOMJEGYZÉK</i>	153
9.2	<i>EGYÉB INTERNETES FORRÁSOK</i>	165
9.3	<i>ELŐADÁSOK</i>	168
9.4	<i>NEMZETKÖZI INSTRUMENTUMOK</i>	168
9.5	<i>JOGFORRÁSOK</i>	169
9.6	<i>JOGESETEK</i>	171

1 Táblázatok, ábrák jegyzéke

1. ábra: Az USA állami büntetés-végrehajtási intézeteinek börtönnépessége (fő) 1969 és 1989 között. Saját szerkesztés.....	30
2. ábra: A pártfogó felügyelői szolgálatok ellenőrzése alatt álló személyek teljes száma 2022. január 31-én – a jogerős ügydöntő határozat után alkalmazott elektronikus felügyelettel érintett esetek. Saját szerkesztés.	68
3. ábra: A fogvatartottak száma Magyarországon 2010-2022. Saját szerkesztés.	103
4. ábra: A fogvatartotti ráta alakulása Magyarországon 2010-2022. Saját szerkesztés.	104
5. ábra: Az alternatív szankciók rendszere Magyarországon. Saját szerkesztés.....	115
6. ábra: Az összes ügyek száma, a reintegrációs őrizet bevezetése óta 2015-2019. Saját szerkesztés.	137
7. ábra: Az összes ügyek száma, a reintegrációs őrizet bevezetése óta 2015-2022. Saját szerkesztés.	138
1. táblázat: Az elektronikus felügyelet alkalmazása egyes európai országokban. Saját szerkesztés.	69
2. táblázat: A skandináv országok börtönstatisztikai adatai. Saját szerkesztés.	73
3. táblázat: Az elektronikus felügyelet büntetőjogi megjelenése a skandináv államokban.	75
4. táblázat: A V4 országok börtönstatisztikai adatai. Saját szerkesztés.....	78
5. táblázat: Az elektronikus felügyelet büntetőjogi megjelenése a V4 országokban. Saját szerkesztés.	79
6. táblázat: A megkezdett elektronikus felügyelet büntetés (monitoring sentence) kiszabásának finn statisztikai adatai 2016-2021. Saját szerkesztés.	82
7. táblázat: A próbára bocsátás során alkalmazott elektronikus felügyelet finn esetszáma 2016-2022. Saját szerkesztés.	82
8. táblázat: Az elektronikus felügyelettel végrehajtott házi őrizetek száma Csehországban. Saját szerkesztés.	83
9. táblázat: Összefoglaló táblázat a finn, a cseh, valamint a szlovák szabályozásról. Saját szerkesztés.	86
10. táblázat: A szabadságvesztés-büntetésének alternatívájaként alkalmazott elektronikus felügyelet Norvégiában 2016-2022. Saját szerkesztés.	87

11. táblázat: A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet esetszáma Norvégiában 2016-2022. Saját szerkesztés.	88
12. táblázat: A szabadságvesztés-büntetésének alternatívájaként alkalmazott elektronikus felügyelet Svédországban 2016-2022. Saját szerkesztés.	90
13. táblázat: A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet esetszáma Svédországban 2016-2022. Saját szerkesztés.	91
14. táblázat: A szabadságvesztés-büntetésének alternatívájaként alkalmazott elektronikus felügyelet Dániában 2016-2021. Saját szerkesztés.	93
15. táblázat: A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet esetszáma Dániában 2016-2021. Saját szerkesztés.	93
16. táblázat: Összegzés a norvég, a svéd, a dán és a lengyel elektronikus felügyelethez kapcsolódó rendelkezésekről. Saját szerkesztés.	97
17. táblázat: Az elektronikus felügyelet potenciális alkalmazási lehetőségei a magyar jogrendszerben. Saját szerkesztés.	101
18. táblázat: A reintegrációs őrizet és a feltételes szabadságra bocsátás összehasonlítása. Saját szerkesztés.	143

2 Bevezetés

Az értekezés középpontjában az elektronikus távfelügyeleti eszköz büntetőjogi aspektusainak vizsgálata áll. Ezen belül is kiemelt hangsúlyt kap az eszköz jelenlegi és lehetséges jövőbeni szerepe a büntető anyagi jog, valamint a büntetés-végrehajtási jog területén. Fontosnak tartottam, hogy az elektronikus felügyeletet nemzetközi kitekintéssel vizsgáljam egy általam meghatározott szempontrendszer követve, és az ebből eredő megállapítások segítségével előremutató javaslatokat vázoljak fel a magyar büntetőjog tudomány, valamint esetlegesen a jogalkotás/jogalkalmazás számára.

2.1 A témaválasztás indokai és a téma aktualitása

A magyar börtönnépesség helyzetével, a túlszűfolttság és a rigid büntetőpolitika problematikájával mélyrehatóbban jogi tanulmányaim végén kezdtem el foglalkozni. Így szakdolgozatomban, amely „Az alternatív szankciók mint a börtönpopuláció csökkentésének eszközei” címet viselte – az Európában széles körben promótált – alternatív szankciókat vizsgáltam és ekkor találkoztam először az elektronikus felügyelettel kapcsolatos nemzetközi szabályozásokkal. Hogy pontosan mi is az elektronikus felügyelet, azt jelendisszertáció keretében részleteibe menően tárgyalom, azt viszont már itt fontosnak tartom megjelölni, hogy a magyar Büntetés-végrehajtási Kódex meghatározása szerint ez az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott mozgását nyomon követő technikai eszköz.¹ Szakdolgozatomban ugyan még csak a belga és a norvég jogszabályi környezetet tanulmányoztam, ez azonban egyértelműen felkeltette az érdeklődésemet a téma, illetve annak átfogóbb és mélyrehatóbb megismerése iránt. Ennek magyar vonatkozású aktualitására és fontosságára szakdolgozati opponensem Nagy Ferenc egykori egyetemi tanár is utalt, felhívva a figyelmemet arra, hogy „*persze látni kell ezen alternatív szankciók tényleges és szélesebb körű alkalmazhatóságának korlátait és veszélyeit is*”.

Kutatómunkám során mindvégig arra törekedtem, hogy figyelembe vegyem ezt a jótanácsot, valamint szem előtt tartottam azt a nézőpontot, hogy az alternatív szankciók önmagukban nem jelenthetnek kizárólagos megoldást a magyar börtönhelyzet javítására, azonban fontos elemei lehetnek ennek, nemcsak funkcionális, de szemléletmódbeli

---

¹ 2013. évi CCXL. tv. 3. § (6).

kérdésekben is. A dolgozat témájának leszűkítése indokolta, hogy az alternatív szankciókon belül is egy meghatározott opcióval, vagyis az elektronikus felügyelettel foglalkozzam, így azt kellő mélységében kutassam.

Úgy gondolom, hogy a téma aktualitása több szempontból is vitathatatlan. Először is nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt, hogy a magyar büntetés-végrehajtás továbbra is küzd a büntetés-végrehajtási intézetek (túl)zsúfoltságával. A magyar börtönhelyzet javítására ugyan az elmúlt években számos törekvés mutatkozott, azonban a börtönstatisztikai mutatók továbbra sem a legpozitívabb tendenciákkal kecsegtetnek. A haza fogvatartotti ráta² jelenleg is az extrém magas kategóriába tartozik³, olyan országokkal együtt, mint Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Fehéroroszország, Oroszország, vagy éppen Azerbajdzsán.⁴ Ezen túlmenően a magyar telítettségi ráta⁵ sok esetben rendkívül közel mozog a 100%-hoz, időközönként pedig át is lépi azt, amely a büntetés-végrehajtási intézetek célkitűzéseit, valamint funkcionalitását is rontja.

Másodszor, az elektronikus felügyelet tág értelemben vett büntetőjogi alkalmazásának vizsgálata folyamatos aktualitást mutat, hiszen általában elmondható, hogy a technológia fejlődése rendkívül dinamikus. Ebből adódóan az elektronikus felügyelettel összefüggésben leggyakrabban alkalmazott rádiófrekvenciás és GPS technikák még nem jelentik a jéghegy csúcsát. Újabb jelenségként megemlíthetjük az okos telefonokkal egybekötött elektronikus felügyeletet, amelynek fejlesztésére és népszerűsítésére ma már komoly törekvések mutatkoznak az elektronikus távfelügyeleti eszközöket és megoldásokat gyártó cégek részéről, leginkább a profitszerzés céljából, nem pedig szakmai megfontolásból.⁶

A technológia fejlődése mellett nem elhanyagolhatóak a koronavírus okozta vilájárvány által kényszerített intézkedések sem a büntetés-végrehajtási intézetek

---

² A fogvatartotti ráta azt mutatja meg, hogy egy adott országban 100.000 lakosra hány fogvatartott jut.

³ A fogvatartotti ráták alapján a szakirodalom alapvetően 5 csoportot különböztet meg. Az alacsony fogvatartotti rátájú országokban a ráta maximum 80-ig terjed, az átlagos rátájú országokban ez a szám 81-100 közötti, a 101-150 közötti adatokkal rendelkezők már a magas rátájú országok közé sorolhatóak, végül pedig megkülönböztetjük az extrémnek minősíthető államok csoportját, ahol ez a viszonyszám 150 feletti, jellemzően eléri akár a 200-as 300-as számadatokat. Lásd: NAGY, Ferenc: Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az európai börtönnépeességről. *Börtönügyi Szemle*, 2013/1, 13.

⁴ World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/map/europe> (letöltés ideje: 2023.11.27.).

⁵ A telítettségi ráta azt mutatja meg, hogy az adott büntetés-végrehajtási intézet férőhelyeit milyen százalékban töltik ki az ide elhelyezett fogvatartottak. Ezt jellemzően százalékban szokták kifejezni.

⁶ Lásd: NELLIS, Mike: „Better than Human?” Smartphones, Artificial Intelligence and Ultra-Punitive Electronic Monitoring. 2019. <https://www.napomagazine.org.uk/wp-content/uploads/2019/10/Better-than-Human-PDF.pdf> (letöltés ideje: 2020.10.10.); NELLIS, Mike: „Clean and dirty electronic monitoring”. 2018. <http://justice-trends.press/shaping-lives-the-use-of-electronic-monitoring/> (letöltés ideje: 2020.10.10).

oldaláról. Az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága például felhívta a Tanács tagállamait arra, hogy a járványra tekintettel törekedjenek a túlzásfoltóság eliminálására, vagy éppen megszüntetésére, különböző átmeneti, illetőleg sürgősségi intézkedések bevezetésével, ideértve például a szabadságvesztés alternatíváinak alkalmazását is.⁷ A járvány hatására több európai országban is kibővítették az elektronikus felügyelet használatát, vagy azáltal, hogy kedvezőbbé tették alkalmazási feltételeit, vagy éppen azzal, hogy kibővítették az elektronikus felügyelet végrehajtásához szükséges technikai apparátust. Így tett például Spanyolország,⁸ Lengyelország,⁹ Norvégia,¹⁰ Hollandia,¹¹ Ciprus,¹² Málta,¹³ valamint Anglia és Wales¹⁴ is.¹⁵ Az Európán kívüli országok közül például Szenegálban, valamint Tunéziában is engedélyezték az elektronikus felügyelet használatát a járványra tekintettel.¹⁶

---

⁷ Prison Insider: Europe – CPT urges intensifying temporary measures introduced to prevent COVID-19. 2020. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-le-cpt-appelle-a-intensifier-les-mesures-temporaires-mises-en-place-pour-prevenir-la-covid-19> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

⁸ Spanyolországban az elektronikus felügyelet alkalmazása jelentősen érintette azokat a női fogvatartottakat, akik gyermekeikkel együtt töltötték szabadságvesztés-büntetésüket. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

⁹ Lengyelországban az elektronikus felügyelet alatt letölthető házi őrizet alkalmazási szabályait bővítették ki, így az szélesebb elkövetői kört érinthetett. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

¹⁰ Norvégiában az első-ajtós elektronikus felügyelettel érintett elkövetők körét bővítették ki olyan módon, hogy annak lehetőségét kiterjesztették a 6 hónap szabadságvesztére ítéltre, ez jelentős emelés a korábbi 4 hónapos időtartamhoz képest. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

¹¹ Hollandiában – Máltához hasonlóan – számos esetben engedélyezték a szabadságvesztésüket töltő elítéltek számára az idő előtti szabadítást, mint a koronavírus járvánnyal együtt járó rendkívüli intézkedést, azonban a technikai eszközök korlátozottsága nem tette lehetővé minden arra jogosult szabadítását. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

¹² Cipruson is kibővítették az elektronikus távfelügyelet alkalmazását, így az szélesebb elkövetői kört vont a hatókörébe. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

¹³ Máltán elektronikus felügyelethez kapcsolt rendkívüli idő előtti szabadítást engedélyeztek azon elítéltek számára, akik szabadságvesztés-büntetésük végéhez közeledtek. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

¹⁴ Az országban közel 4000 olyan fogvatartottat engedtek haza átmenetileg a büntetés-végrehajtási intézetekből elektronikus felügyelet alatt, akik legfeljebb kéthónapi szabadságvesztésüket töltötték intézeti keretek között. Ez alól a rendelkezés alól kivételt jelentettek az erőszakos, valamint szexuális bűncselekmények elkövetői, valamint azok, akik a járvánnyal kapcsolatos büntetőjogi szabályok megsértéséért kerültek a büntetés-végrehajtási intézetekbe. Lásd: Prison Insider: Europe – coronavirus, prison fever. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2023.05.28).

¹⁵ Prison Insider: Coronavirus: Prison Fever. 2020. <https://www.prison-insider.com/en/articles/coronavirus-la-fievre-des-prisons> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

¹⁶ Penal Reform International: Global Prison Trends 2021, 15. <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2021/05/Global-prison-trends-2021.pdf> (letöltés ideje: 2023.03.01.)

2021-ben a Confederation of European Probation (CEP)¹⁷ egy online konferenciát szervezett, ahol az elektronikus felügyelet gyártásával foglalkozó legnagyobb cégek (a buddi,¹⁸ az attenti,¹⁹ a Geostatis,²⁰ és a SuperCom²¹ is) beszéltek a koronavírus járvány alatti tapasztalataikról, az elektronikus felügyelet alkalmazásával összefüggő tendenciákról, valamint a hozzájuk beérkező kérések jellemzőiről. Valamennyi cég képviselője arról számolt be, hogy a járvány kitörését követően számtalan megkeresés érkezett feléjük már meglévő, illetve új ügyfelektől (kormányoktól, ügynökségektől). A kérések sok esetben újabb eszközök megrendelésére, vagy éppen kifinomultabb technikai megoldások keresésére irányultak azért, hogy a távolságtartást hatékonyabban és megbízhatóbban lehessen kivitelezni és fenntartani a büntető igazságszolgáltatást érintő területeken. Az attenti nevű cég kifejezetten felhívta a figyelmet arra a jelenségre is, hogy a karantén alatt megnőtt a családon belüli erőszakos esetek száma,²² így sok állam kifejezetten ezen bűncselekményekre tekintettel fordult a céghez és annak technikai megoldásaihoz, így ezek az országok jellemzően a jogszabályi kereteket is ehhez a jelenséghez igazodóan változtatták meg.²³

---

¹⁷ A Confederation of European Probation egy olyan civilszervezet, amely összefogja az európai pártfogó felügyelői szolgálatokat, valamint a próbára bocsátást végrehajtó állami szerveket. A szervezet célja, hogy a próbára bocsátáshoz, az alternatív szankciókhoz, valamint azok végrehajtásához kapcsolódó témakörben diskurzusokat, konferenciákat szervezzenek, kutatásokat végezzenek, valamint publikáljanak. Ez a civilszervezet természetesen együttműködik más szervezetekkel is annak érdekében, hogy folyamatosan reflektáljanak a területet érintő kihívásokra, és javaslatokat tegyenek azok megoldásaira. Lásd: <https://www.cep-probation.org/about-confederation-of-european-probation/> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

¹⁸ A buddi-t 2005-ben alapította Sara Murray. Ez a brit cég olyan technológiát fejleszt, amelynek kifejezetten helymeghatározási és monitorozási célja és haszna van a biztonság, és az egészségügy piacán. Lásd: <https://buddi.uk/about> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

¹⁹ Az attenti egy izraeli székhelyű cég, amely csak és kizárólag a büntetőjog területén alkalmazandó elektronikus felügyeleti eszközök fejlesztésével és gyártásával foglalkozik már több mint 20 éve. Korábbi cégneve 3M volt, hazánk is tőlük vásárolja az elektronikus távfelügyeleti eszközöket. Lásd: <https://www.attentigroup.com/intl/about/> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

²⁰ A Geostatis egy 2011-ben alapított svájci cég, amely szintén a büntető igazságszolgáltatás számára fejleszti és gyártja az elektronikus távfelügyelettel összefüggő technológiai megoldásokat. Lásd: <https://geo-satis.com/about-us/> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

²¹ A SuperCom szintén egy izraeli cég, amely 1988 óta működik. A cég mind hagyományos, mind pedig digitális megoldásokat kínál a biztonság és azonosítás területén, kormányoknak és a privátszféra szereplőinek egyaránt. Lásd: <https://www.supercom.com/our-company> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

²² Az Egyesült Nemzetek Szervezete is beszámolt arról egy jelentésében, hogy a vírus terjedésével, illetve a karantén szabályok szigorodásával egyidejűleg exponenciálisan nőtt a családon belüli erőszakos esetek száma. Ennek oka a már meglévő toxikus szociális normák, valamint a nemi egyenlőtlenségek mellett a pandémia által generált stressz, a szabad mozgás korlátozása, és az izoláció. Lásd: United Nations Development Programme: Gender-based Violence and Covid-19. 2020, 1. https://www.undp.org/publications/gender-based-violence-and-covid-19?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAmZGrBhAnEiwAo9qHiVHC7GIn1m7OE2d5na6CU50Gfw5PMPW8iiWkX2N0jlitA7cAogQLyxoCkEAQAvD_BwE (letöltés ideje: 2023.11.27.).

²³ A cégek képviselői a Confederation of European Probation (CEP) Electronic Monitoring webinarján tartottak 5 perces előadásokat a koronavírus pandémia alatti tapasztalataikról. 2021. Lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=125hpIOPKO0&t=4282s> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

Ugyanezen az online konferencián *Mike Nellis*²⁴ – az elektronikus felügyelet kutatásának egyik legkiemelkedőbb szaktekinetelye – úgy fogalmazott, hogy a koronavírus járványnak széleskörű társadalmi következményei vannak. Ilyen például, hogy felerősödött az állami beavatkozás az emberek mindennapjaiba, illetve növekedett a távközlési eszközök használata és az azokra való támaszkodás. Éppen ebből fakadóan véleménye szerint nagyobb hatalmat kaptak a technológiai eszközöket gyártó és forgalmazó cégek, valamint elmélyültek a társadalmi különbségek, hiszen a szegényebb rétegeket a járvány is súlyosabban érintette. Mindezek kihatottak és szorosan kapcsolódtak az elektronikus felügyelet nagyobb mértékű elterjedéséhez. *Nellis* szerint a világjárvány olyan közeget teremtett, amely rendkívüli módon kedvez annak, hogy az elektronikus felügyelet az eddigieknél is jelentősebb és gyakrabban alkalmazott büntetőjogi opció legyen. Azt is megfogalmazta, hogy az okostelefonok és az azokra letölthető applikációk még inkább előtérbe fognak kerülni a felügyelet szempontjából. Mindezek által pedig az elektronikus felügyelet egy rendkívül elterjedt megoldás lesz, amelyet egyre inkább punitív szemlélettel fognak alkalmazni, úgy, hogy egyébként általában véve a börtönnépeség nem fog csökkenni.²⁵

2.2 Kutatási előfelvetés és kutatási kérdések

Az előbbieken részletezettek alapján kutatási előfelvetésem, hogy már a közeljövőben számítani lehet arra, miszerint a pandémia alatt bevezetett változások, valamint intézkedések nem pusztán átmenetiek lesznek az egyes országok esetében, hanem felismerve azok anyagi és emberi erőforrásbéli előnyeiket, állandósult formát öltenek, vagy éppen tovább terjeszkednek a jövőben. Mindezek okán meglátásom szerint fennáll a lehetősége annak, hogy a technológia igencsak meghatározó része lesz a büntetőjog azon területeinek, így a szankciórendszernek, büntetés kiszabásnak, valamint a büntetés-végrehajtásnak, amelyek sok esetben építenek az emberi tényezőre, így például az

---

²⁴ Mike Nellis jelenleg emeritus professzor a Strathclyde egyetem jogi karán. Korábban szociális munkásként fiatalokú bűnelkövetőkkel foglalkozott. Az elektronikus felügyelet kutatásának egyik legkiemelkedőbb európai szaktekinetelye, aki számtalan cikket és előadást közölt a témában. Állandó résztvevője a Confederation of European Probation munkájának, valamint nagy szerepe volt abban, hogy az Európa Tanács ajánlást (Recommendation CM/Rec(2014)4 adott ki az elektronikus felügyelet büntetőjogi alkalmazásával kapcsolatosan. Lásd még: <https://www.strath.ac.uk/staff/nellisimikeprof/> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

²⁵ NELLIS, Mike: EM In and After the Age of Covid című előadása a Confederation of European Probation (CEP) Electronic Monitoring webinarján. 2021. Lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=125hpIOPK00&t=4282s> (letöltés ideje: 2023.04.09.).

elkövetők hatékony reintegrációjára, javítására, jogkövető magatartásra nevelésükre szakemberek bevonása, és ezt elősegítő programok megszervezése mellett.

Úgy vélem, hogy a korábban említett, most még talán utópisztikusnak tűnő tendenciák hazánkat is el fogják érni a közeljövőben. Éppen ezért tartom fontosnak, hogy ezek a kérdések a tudományos élet diskurzusában szerepeljenek, és kijelöljük azokat a kereteket és követelményeket, amelyek megfelelőek lehetnek az elektronikus felügyelettel kapcsolatos jogintézmények szabályozására.

Mindezek alapján a következőkre keresem a választ dolgozatomban:

- Mi volt az elektronikus felügyelet eredeti koncepciója? Mennyiben érvényesülnek az eredeti célkitűzések napjaink Európájában?
- Milyen „karakterű” jogintézmény ideális esetben az elektronikus felügyelet?
- Milyen ország-csoportok képezhetőek Európában az elektronikus felügyelet szabályozási jellemzői mentén? Melyek ezen ország-csoportok közös jellemzői?
- Melyek az elektronikus felügyelet potenciális bővítési irányai a büntetőjog területén Magyarországon?

Ezen kutatási kérdések megválaszolása mentén, az értekezés célja, hogy átfogó képet adjon az elektronikus felügyelethez kapcsolódó elméleti és gyakorlati probléma-illetve kérdéskörökről, bemutassa a jelenlegi európai tendenciákat, valamint, hogy az ezekből levonható következtetések mentén javaslatokat fogalmazzon meg a szabályozási lehetőségekre a magyar büntetőjog területén.

2.3 Az értekezés kutatómódszertana

A dolgozat kutatómódszertana alapvetően dogmatikai, amely erőteljesen összefonódik a jogösszehasonlítás módszertani elemeivel.

Az értekezésben kiemelt hangsúlyt kap azon büntetőjogi alapelveknek és alapvető jogoknak az elméleti szintű vizsgálata, amelyeket az elektronikus felügyelet érint vagy éppen érinthet, illetve, amelyekre tekintettel kell lenni az eszköz szabályozásával összefüggésben. Ezek szorosan összeolvadnak az elektronikus felügyelet karakterének, vagyis büntetőpolitikai céljának vizsgálatával, így azzal, hogy azt punitív, reintegratív, resztoratív módon vagy éppen ezek kombinációjaként kellene-e szabályozni. Az erre adott válaszok, ugyanis eltérő módon befolyásolják az elektronikus távfelügyeleti eszközzel ellenőrzött egyének alapvető jogainak korlátozását, és az azokba történő beavatkozás mértékét.

Ezeket az alapjog-releváns kérdéseket és az ezekkel összefüggő szerzői véleményeket több ízben tanulmányozom, így megjelennek a történeti részben, az Európa Tanács releváns ajánlásának elemzésében, illetve az elektronikus felügyelet karakterének vizsgálata kapcsán is. Ezek elemzését kiemelten fontosnak tartom, hiszen az általam megfogalmazott *de lege ferenda* javaslatok is ehhez igazodnak. Mindezen túlmenően az értekezésben hangsúlyt kap a jelenleg hatályos magyar szabályozás ilyen szempontú elemzése is, kiemelve az általam problematikusnak vélt pontokat, és az azokra vonatkozó ajánlásaimat.

A dolgozatban több alkalommal citálok börtönstatisztikai-, valamint az elektronikus felügyelet alkalmazásával összefüggő adatokat. Ezek elemzésével egyrészt célom volt az aktuális tendenciák bemutatása, például, hogy milyen dinamikus az elektronikus felügyelet térnyerése az európai büntető igazságszolgáltatásban, másrészt pedig kiváló alapot nyújtottak a jogösszehasonlításban szereplő ország-csoportok megalkotásában. Fontos azonban rögzítenem, hogy annak ellenére, hogy a disszertáció vizsgálati tárgyát képező összes állam releváns hatóságához (Dánia, Finnország, Norvégia, Svédország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország) kérelemmel fordultam a statisztikai adatok rendelkezésre bocsátásért, ezeket csupán a skandináv államoktól kaptam meg.

A téma a jogösszehasonlítás módszerét sem nélkülözheti, erre utalt korábban *Mike Nellis* is, aki úgy fogalmazott, hogy az elektronikus felügyelet világszinten elterjedt eszköz, így annak dinamikáját nem feltétlenül lehet megérteni egyetlen ország büntetőjogi rendszerének vizsgálata alapján.²⁶ Kutatásaim során törekedtem arra, hogy jól meghatározott, és szorosan követett szempontrendszer mentén válasszam ki a vizsgált államokat, és építsem fel a jogösszehasonlítás alapját képező ország-csoportokat. Először is fontosnak tartottam, hogy európai szinten végezzem kutatásaimat, hiszen az európai államoknak sok esetben – nemzetközi kötelezettségeikből adódóan – közös vezérfonalakat és alapelveket kell követniük, például az Európa Tanácsi vagy éppen az Európai Unió tagságuk miatt.

Fontosnak tartottam továbbá, hogy Európán belül további csoportokat alakítsak ki, amelyek segítségével jól lehatárolhatom azon országok körét, amelyek téma-relevánsak lehetnek. Itt szeretném leszögezni, hogy pontosan a dolgozat feszes dinamikájára és kellő

---

²⁶ NELLIS, Mike: Introduction: making sense of electronic monitoring. In: NELLIS, Mike – BEYENS, Kristel – KAMINSKI, Dan (szerk.): *Electronically Monitored Punishment. International and Critical Perspectives*. Routledge, Abingdon, 2013, 5. [a továbbiakban: NELLIS, Mike (2013)].

behatároltságára tekintettel nem vizsgálom minden európai ország elektronikus felügyelettel kapcsolatos szabályozását. Ezzel együtt meg kell említenem, hogy az elmúlt évek széleskörű kutatómunkája lehetővé tette számomra, hogy valamennyi európai ország elektronikus felügyelettel összefüggő attitűdjét és jellemzőit megismerjem.

A már korábban említett szempontrendszer kialakításának két vezérfonala volt. Az egyik az egyes országok gazdasági, társadalmi, büntetőpolitikai sajátosságainak és börtönstatisztikai adatainak vizsgálata, a másik pedig kifejezetten az elektronikus felügyelet büntetőjogi szabályozási jellemzőinek elemzése. Ezek alapján két nagy csoportot különíték el és részletezek az értekezésben, így az ún. skandináv „excepcionalista” országokat: Norvégiát, Finnországot, Svédországot és Dániát, illetve a Magyarországgal rendkívül sok téren hasonlóságot mutató V4 országokat, azaz Szlovákiát, Csehországot és Lengyelországot.

Úgy gondolom, hogy a skandináv országok vizsgálata lényeges, mivel koncepciójukban, nézőpontjukban és büntetőpolitikai felfogásukban egy rendkívül előremutató nézetet képviselnek, így kiváló alapjául szolgálhatnak az innovatív javaslatok megfogalmazásának. A V4 országok vizsgálata viszont azért fontos, mert társadalmi berendezkedésükben, történeti hagyományaikban, valamint a büntetőpolitikai felfogásuk szempontjából sokkal közelebb állnak Magyarországhoz, ugyanakkor már náluk is megjelentek a közelmúltban olyan – az elektronikus felügyelettel kombinált – jogintézmények, amelyek potenciális bevezetési lehetőségeit a magyar büntetőjog rendszerébe nem hagyhatjuk figyelmen kívül.

2.4 Az értekezés felépítése

A dolgozat alapvetően négy fő egységből áll, amelyek további fejezetekre és alfejezetekre tagolódnak.

Az első nagy egységben az elektronikus felügyelet történeti fejlődése kapja a hangsúlyt. Az áttekintés során górcső alá veszem és részletesen elemzem az elektronikus felügyelet feltalálása mögötti elméleti koncepciót, amelyet elengedhetetlennek tartok ahhoz, hogy a napjainkban megjelenő tendenciákat még jobban megérthessük. Abból adódóan, hogy az elektronikus felügyelet alkalmazása az Amerikai Egyesült Államokból indult, egy rövid kitekintést teszek az eszköz amerikai használatára vonatkozóan is. Mindezek után áttérek az európai szintérré, bemutatom az elektronikus felügyelettel kapcsolatos kezdeti tapasztalatokat, valamint azt, hogy hogyan is nőtte ki magát az eszköz

használata, és született meg egy átfogó Európa Tanácsi ajánlás a témában. Ennek legfontosabb pontjait és elméleti megállapításait szintén ezen fejezet keretében elemzem részleteibe menően.

Az értekezés második nagy szerkezeti egységében az elektronikus felügyelet „karakterével” foglalkozom. Ideális esetben az eszköz használatát magában foglaló jogintézménynek – véleményem szerint – vegyítenie kell a punitív, reintegratív, valamint resztoratív vonásokat egyaránt. A fejezet keretében erről értekezem, valamint reflektálok a téma-releváns alapvető jogokra, és az azok korlátozásával járó büntetőjogi konzekvenciákra is.

A harmadik nagy szerkezeti egység a jogösszehasonlítás megalapozásának legfontosabb fejezete, amelyben egy általános európai áttekintést követően részletesen tárgyalom az általam kiválasztott országok közös jellemzőit, illetve egyéni jogszabályi rendelkezéseit az elektronikus felügyeletre vonatkozóan. Ebben a részben hangsúlyt fektetek mind a skandináv, mint pedig a V4 országok általános bemutatására, büntetőpolitikájuk sajátosságaira, börtönstatisztikai adataira, illetve, hogy hogyan is jelenik meg náluk az elektronikus felügyelet a büntetőjog egyes területein. Fontos kiemelnem, hogy a téma szűk mezsgyén tartása érdekében nem elemzem ezeket kimerítően. A disszertációban azok a rendelkezések szerepelnek, amelyek Magyarországon még nem léteznek, és amelyekről úgy vélem, hogy egyébként bevezetésük a magyar büntetőjogba ideális lehet, legfőbbképpen, ha a jogalkotó az elektronikus felügyelet ilyen irányú bővítésén gondolkozik.

A disszertáció negyedik fejezete kifejezetten a magyar büntetőjogi aspektussal foglalkozik. Ezen belül is átfogóan bemutatja és elemzi az elektronikus felügyelet jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseit, kiemelten fókuszálva a büntető anyagi jog, és a büntetés-végrehajtási jog területére. Ebből is jól érzékelhető, hogy az elektronikus felügyelet büntető eljárásjogi rendelkezéseit nem vizsgálom. Ennek több oka is van: egyrészt úgy gondolom, hogy ezek tartalmilag szétfeszítenék a dolgozat kereteit, másrészt Magyarországon az eljárásjog területén már bevett módon alkalmazzák az elektronikus felügyeletet mint a letartóztatás alternatíváját, harmadrészt pedig a témában már készült egy részletes és átfogó doktori értekezés.²⁷ A dolgozat egyik legfontosabb része az általam megfogalmazott *de lege ferenda* javaslatok is ebben a

---

²⁷ Lásd: THAN, Alexandra Katalin: *Elektronikus mozgáskövető eszköz alkalmazása a büntető igazságszolgáltatás során Magyarországon és Európában*. Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pécs, 2016.

fejezetben szerepelnek. Ennek keretében két új jogintézmény potenciális bevezetéséről értekezem, azzal, hogy amennyiben az elektronikus felügyelet alkalmazása tovább bővülne hazánkban, jómagam ilyen formában szabályoznám az eszköz használatát.

Itt szeretném leszögezni, hogy a dolgozat egyes fejezetei, illetve részeredményei korábban publikálásra kerültek egyrészt a Doktori Iskola szabályzati követelményeinek teljesítése, másrészt pedig a doktori értekezés érdemi előrehaladásának támogatása érdekében. Ezek, a már publikált részek a dolgozat során folyamatosan megjelölésre kerülnek.

3 Az elektronikus távfelügyeleti eszköz feltalálása és alapkonceptiója

Az elektronikus felügyeletet jelenleg a világ számos büntető igazságszolgáltatási rendszerében alkalmazzák, megjelenési formái pedig igen sokfélék. Találkozhatunk például az ún. életfogytig tartó elektronikus felügyelettel az USA-ban, amelyet többnyire a szexuális bűncselekményt elkövetőkkel szemben – kifejezetten punitív szemlélettel – egyfajta felügyeleti intézkedésként használnak, vagy beszélhetünk éppen az ezzel szöges ellentétben álló „kivételes” skandináv felfogásról, ahol az elektronikus felügyelet jellemzően vagy közösségi szankcióként, vagy a rövid tartamú szabadságvesztések egészének vagy azok egy részének letöltési formájaként szabályozzák, azzal a központi céllal, hogy ellensúlyozzák a szabadságvesztések káros társadalmi és gazdasági hatásait. Ez a két egymással szemben álló példa is jól szemlélteti, hogy az elektronikus felügyelet – a szabályozási környezettől függően – szolgálhat a bebörtönzés alternatívájaként, így célozva a hatékonyabb reintegrációt, vagy éppen a büntetés-végrehajtási intézetek túlszűfoltóságának és anyagi kiadásainak enyhítését. A másik oldalról viszont könnyedén egy túlszabályozott, kiüresedett, emberek életét jelentősen megnehezítő felügyeletté avanzsálható. A legfontosabb kérdés azonban az, hogy mi az a cél, amelynek a szolgálatába szeretnénk állítani ezt a technológiát? Az erre adható válaszokat általában az egyes államok büntetőpolitikai felfogása határozza meg, így egy egységes, mindenki számára elfogadható megoldás felvázolása igen nehézkes. E kapcsán azonban érdemes megvizsgálni, hogy milyen indíttatásból is született meg eredetileg az elektronikus felügyelet koncepciója.

3.1 A kezdeti inspiráció

Sokaknak ismerős lehet a *Schwitzgebel* testvérek²⁸ neve, akikhez az elektronikus felügyelet feltalálása is köthető, arról azonban már kevesebb szó esik a magyar szakirodalomban, hogy pontosan milyen céllal is kezdték meg a technológia tesztelését az 1960-as években, mely pszichológiai irányzathoz köthető a találmányuk alapját szolgáló felfogás, és hogy hogyan is értékeli²⁹ a jelenlegi tendenciákat.

---

²⁸ Ralph Kirkland Schwitzgebel és Robert Schwitzgebel ikertestvérek voltak, 1982-ben pedig hivatalosan megváltoztatták a vezetéknevüket Gable-re, így későbbi írásokban is már ezzel a vezetéknevvvel szerepelnek. Mind a ketten pszichológiát tanultak és egyetemi éveik alatt kezdték el kialakítani, valamint tesztelni az elektronikus felügyelet koncepcióját. Lásd még: Robert Gable hivatalos weboldala – <https://rgable.wordpress.com/electronic-monitoring-of-criminal-offenders/> (letöltés ideje: 2023.06.17.).

²⁹ Ralph Kirkland Gable 2015-ben, 80 éves korában hunyt el, testvére Robert Gable tollából születtek a legfrissebb reflektáló tanulmányok.

Az elektronikus távfelügyeleti eszköz első alkalmazására közel 60 éve az Amerikai Egyesült Államokban került sor, és ahogyan arra feltalálói is hivatkoznak, az egyik inspirációt egy rendkívül sikeres musical, a *West Side Story* adta. Az akkor még az egyetemen tanuló *Ralph Kirkland Schwitzgebel* ugyanis a zenemű története alapján olyan kommunikációs rendszer képzetét vázolta fel, amely megakadályozhatta volna a film férfi főszereplőjének megölését: „[...] Amikor harmadszorra is láttam a filmet, már jól megértettem a cselekményt. A film közben a főhős barátnője megpróbál időben odaérni a férfihoz, hogy figyelmeztesse a bandaharc veszélyére, ezzel azonban elkésik. Azon tűnődtem, hogy hogyan tudunk volna neki segíteni. Arra gondoltam: ha csak egy jelet küldhettünk volna neki... Ha tudtuk volna, hogy hol van, megmenthettük volna az életét. Ezután támadt egy ötletem. Ha jeladót viselt volna, felvehettük volna vele a kapcsolatot, és megakadályozhattuk volna a halálát.”³⁰

Egy másik – szakmai – inspirálójukként az ikrek több írásukban is hivatkoznak *Burrhus Frederic Skinner* amerikai pszichológus nézeteire és a munkájukra gyakorolt hatására. *Skinner* a behaviorista irányzat³¹ egyik legfontosabb képviselője volt. Az ő nevéhez kötődik az operáns kondicionálás elmélete. Ez egy olyan folyamatot takar, amelyben pozitív és negatív megerősítésekkel igyekeznek a viselkedést módosítani, befolyásolni. *Skinner* szerint, ha egy magatartást egy bizonyos fajta következmény kísér, akkor az adott magatartás nagyobb valószínűséggel fog később újra bekövetkezni, az ilyen hatású következményt nevezi ő megerősítésnek, ami lehet pozitív vagy éppen negatív.³² Véleménye szerint pozitív megerősítő minden olyan inger, amelynek prezentálása megerősíti azt a viselkedést, amitől azt függővé tettük. Ehhez képest negatív megerősítő minden olyan inger, amelynek visszavonása erősíti meg az elvárt

---

³⁰ GABLE S., Robert: *The Ankle Bracelet is History: An Informal Review of the Birth and Death of a Monitoring Technology.* 2015, 1. <https://www.civiresearchinstitute.com/online/PDF/The%20Ankle%20Bracelet%20Is%20History.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.09.). [a továbbiakban: GABLE S., Robert (2015)].

³¹ A behaviorizmus az amerikai pszichológia vezető irányzata volt 1920 és 1960 között, amely szigorú változataiban azt hirdette, hogy a lelki jelenségek csak a viselkedéssel kapcsolatosak, míg az enyhébb változataiban pedig azt, hogy a lelki élet csak a viselkedésre támaszkodva kutatható. Lásd: PLÉH, Csaba: *A lélektan története.* Osiris Kiadó, Budapest, 2010, 597.

Ez alapján a behaviorizmus szerint a pszichológia tárgya nem a lélek, hanem a viselkedés, ebből adódóan legfőbb módszere a viselkedés megfigyelése – természetes vagy kísérleti helyzetben – és követői szerint a tudományt is erre kell felépíteni. Ezzel összefüggésben azt vizsgálják, hogy mik a viselkedésformák megjelenésének okai és feltételei, ezek hogyan alakíthatóak, hogyan kapcsolhatóak más kiváltó okokhoz. Ez az irányzat úgy véli, a pszichológia feladata az, hogy „*pontos ok-okozati viszonyokat állapítson meg az organizmus receptorait kívülről vagy belülről érő erőhatások (ingerek) és az azokra bekövetkező viselkedés között.*” Lásd: KARDOS, Lajos: Előszó. In: *Behaviorizmus.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1970, 11–12.

³² SKINNER F., Burrhus: *Beyond Freedom and Dignity.* Penguin Books, New York, 1971, 31–32. [a továbbiakban: SKINNER F., Burrhus (1971)].

viselkedést.³³ Kihangsúlyozza azonban, hogy a negatív megerősítést nem azonosíthatjuk a klasszikus értelemben vett büntetéssel, mivel az előbbi arra veszi rá az embert, hogy meghatározott módon viselkedjen, míg az utóbbi arra, hogy valahogy ne viselkedjen.³⁴ Kiválóan szemlélteti ezt egyik példája is, vagyis, hogy nem ugyanolyan a hatása annak, ha negatív megerősítésként elveszük a cukrot a gyerektől, vagy büntetésként elfenekeljük őt.³⁵ Skinner elismeri, a súlyos szankcióknak lehet azonnali hatása abban, hogy csökkentse az adott viselkedésre való hajlamot, viszont ezt hosszútávon nem szüntetik meg, emellett pedig számos negatív hatásuk is van.³⁶ Éppen ezért véleménye szerint egy olyan világért kell dolgozni, ahol a büntetés alkalmazása kevésbé gyakori, vagy egyáltalán nem is létezik.³⁷ Skinner kísérleteit – sok más behavioristához hasonlóan – az állatok viselkedésének megfigyelése alapján folytatta, ezek közül a leghíresebb talán az, amelyet galambokkal végzett. Ennek lényege az volt, hogy éhes galambokat helyezett egy dobozba, amelyben volt egy pedál, illetve egy etetőtál. A galamb egy idő elteltével véletlenül megnyomta a pedált, amelynek eredményeként az etetőtál megtelt élelemmel. Ezt követően minden alkalommal, amikor a madár megnyomta a pedált, újra és újra étel került az etetőbe. Ez az étel az a pozitív megerősítés, amelynek hatására a pedál nyomkodása egy megerősített viselkedéssé válik. A *Schwitzgebel* testvérek Skinner egyetemi óráját hallgatva realizálták, hogy bár a galambok nem keltik fel az érdeklődésüket, de az alapötlet annál inkább, ahogyan ők fogalmaztak: „*Istenem, ha képes vagy galambokat ping-pongra trenírozni, akkor képes lehetsz arra is, hogy elérd, a gyerekek időben megérkezzenek a terápiára.*”³⁸

Mindezek inspirálták a testvéreket arra, hogy felállítsanak egy úgynevezett kommunikációs-megerősítő rendszert a mentális betegségekkel küzdők, valamint a (fiatal) bűnelkövetők megfigyelésére, támogatására és segítésére.

3.2 Az elektronikus felügyelet alapkonceptiója

Ralph Schwitzgebel az ötlet megszületését követően találkozott a villamosmérnök *William Sprech Hurd*-el, akivel egészen 1975-ig szoros baráti és szakmailag

---

³³ SKINNER F., Burrhus: *Science and Human Behavior*. The Free Press, New York, 1953, 185. [a továbbiakban: SKINNER F., Burrhus (1953)].

³⁴ SKINNER F., Burrhus (1971): i.m., 63–64.

³⁵ SKINNER F., Burrhus (1953): i.m., 185.

³⁶ SKINNER F., Burrhus (1953): i.m., 190.

³⁷ SKINNER F., Burrhus (1971): i.m., 64.

³⁸ WOLF, Gary: *Runaway Idea – The twin inventors of electronic monitoring still have regrets*. 2007, 108. <https://rgable.files.wordpress.com/2012/02/wired-nov-07-pdf.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

gyümölcsöző kapcsolatot ápolt. Szakmai együttműködésük eredménye lett az, hogy 1964-ben kifejlesztettek, majd később, 1969-ben szabadalmat szereztek az elektronikus felügyeleti rendszer egy prototípusára³⁹ (ez volt az ún. *Behavior Transmitter-Reinforce* (BT-R), magyarra fordítva: Viselkedés Közvetítő-Megerősítő), amelynek használati lehetőségeiről a feltalálás évében közzé is tettek egy cikket. Az itt felvázolt alapkonstrukció lényege az volt, hogy az alanyok hatékony ellenőrzése és rehabilitációja valósulhat meg azáltal, hogy a felügyelőjükkel szoros, és pozitív megerősítésen alapuló kapcsolatot tartanak fenn a technológia segítségével.⁴⁰

A Viselkedés Közvetítő-Megerősítő eszköz egy egyénre rögzíthető adóvevőt és egy akkumulátor csomagot jelentett – mind a két berendezés kb. 15 x 7.6 x 2.5 cm nagyságú, valamint 1 kg súlyú volt⁴¹ –, amely kétirányú üzeneteket küldött a bázisállomás és az alanyok között, akik így rendszeresen beszámolhattak tevékenységükről és érzelmeikről mindennapi közegükben.⁴² Ebből adódóan az eszköz központi funkciója a viselkedési események azonnali és pontos rögzítése volt a viselő természetes társas környezetében. Az elképzelés lényege nem csupán abban rejlett, hogy ezeket az adatokat felvegyék és tárolják, de a technika lehetővé tette egy viselkedés visszacsatolási rendszer működtetését (*behavioral feedback system*), vagyis, hogy ezekre reagálva válaszokat küldjenek a bázisállomásra.⁴³ A technológia ilyen célú felhasználása azon az elképzelésen alapult, mely szerint léteznek olyan elektronikus eszközök, amelyekkel a szakember nemcsak rögzítheti, és megértheti, de meg is változtathatja betegei mindennapi viselkedését. Ezt az irányzatot nevezték a szerzők „viselkedési elektronikának” (*behavioral electronics*), amelynek lényege az elektronika alkalmazása az emberi viselkedés megértésében, javításában/támogatásában és módosításában.⁴⁴

---

³⁹ SCHWITZGEBEL K., Ralph – HURD S., William: Behavioral Supervision with Wrist Carried Transceiver. U.S. Patent Office, No. 3,478,344, 1969. <https://patents.google.com/patent/US3478344A/en> (letöltés ideje: 2023.04.10.). Lásd: JONES V., Stacy: Tiny Radio Monitors Prisoner Behavior. *The New York Times*, 1969.

⁴⁰ Lásd: SCHWITZGEBEL, Ralph – SCHWITZGEBEL, Robert – PAHNKE N., Walter – HURD S., William: A Program of Research in Behavioral Electronics. 1964. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bs.3830090305> (letöltés ideje: 2023.04.10.). [a továbbiakban: Schwitzgebel, Ralph – Schwitzgebel, Robert – Pahnke N., Walter – Hurd S., William (1964)].

⁴¹ GABLE K., Ralph: Application of Personal Telemonitoring to Current Problems in Corrections. *Journal of Criminal Justice*, 1986/14, 168. [a továbbiakban: Gable K., Ralph (1986)].

⁴² BURRELL D., William – GABLE S., Robert: From B.F. Skinner to Spiderman to Martha Stewart: The Past, Present and Future of Electronic Monitoring of Offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 2008/46, 102. [a továbbiakban: BURRELL D., William – GABLE S., Robert (2008)].

⁴³ SCHWITZGEBEL, Ralph – SCHWITZGEBEL, Robert – PAHNKE N., Walter – HURD S., William (1964): i.m., 234.

⁴⁴ SCHWITZGEBEL, Ralph: Electronic Innovation in the Behavioral Sciences: A call to responsibility. *American Psychologist*, 1967/22(5), 364. [a továbbiakban: SCHWITZGEBEL, Ralph (1967)].

Ezen elképzelés egyik módszere a Skinner-i pozitív megerősítés (*positive reinforcement*) volt, amelyet később a testvérek pozitív felügyeletnek (*positive monitoring*) is neveztek, ez pedig tulajdonképpen az egyik alapköve a *Schwitzgebel* fivérek teóriájának az elektronikus felügyelet „ideális” működésével összefüggésben. Ennek alapvetése, hogy különféle pozitív következményeknek a biztosítása a kívánt magatartás ellentételezéseként a leghatékonyabb módja annak, hogy tartós eredményeket érjünk el a viselkedés kedvező irányba történő változásában. Ezekkel az apró pozitív megerősítésekkel ugyanis szerintük jól formálható az érintettek magatartása. A testvérek fontosnak tartották, hogy ez a jutalmazás az alanyok spontán tevékenységére reagáljon, ne pedig valamely előírt szabály mentén történő kötelező, illetve kikényszerített cselekvésre.⁴⁵

Véleményük szerint a leghatékonyabb pozitív megerősítési eszközök az emberek szakmai képzéséhez, valamint drogrehabilitációjához kötődnek. Ilyen jutalmazást érdemlő esetek például az időpontra történő pontos érkezés, az órák rendszeres látogatása, vagy éppen a drogteszteken való negatív eredmények produkálása.⁴⁶

Hangsúlyozták azonban, hogy a jutalmazás kapcsán is több szempontra kell tekintettel lenni annak érdekében, hogy a rendszer hatékony legyen. Fontos, hogy a jutalmazás apró lépésekben történjen, mivel a jutalmazott minden apróbb sikerért cserébe megérdemli, hogy elismerésben részesüljön. Érdekes az elismerések gazdasági és szimbolikus értékét variálni, amely egy szóbeli dicsérettől akár egészen egy ajándék koncertjegyig terjedhet. Minél váratlanabb és egyénhez igazodóbb a jutalom, annál jobb és hatékonyabb. Nemcsak az értéket, hanem a jutalmazás időzítését is érdemes variálni, hiszen a meglepetés erejének szintén pozitív hozadéka lehet. Mindezekon felül úgy gondolják, hogy érdemes továbbfejleszteni a kétoldalú kommunikáció technológiáját, hiszen ez teszi lehetővé a programban résztvevő szakember számára a valós időben történő viselkedés-követést, így az ezen alapuló valós idejű jutalmazást. A technológia biztosítja az időben történő aktív beavatkozás lehetőségét, hiszen minél korábbi ez a reakció, annál erősebben befolyásolja a nemkívánatos magatartást.⁴⁷

---

⁴⁵ GABLE K., Ralph – GABLE S., Robert: *Electronic Monitoring: Positive Intervention Strategies*. 2005, 5. https://www.uscourts.gov/sites/default/files/69_1_5_0.pdf (letöltés ideje: 2022.02.15.). [a továbbiakban: GABLE K., Ralph – GABLE S., Robert (2005)].

⁴⁶ GABLE K., Ralph – GABLE S., Robert (2005): i.m., 6.

⁴⁷ GABLE K., Ralph – GABLE S., Robert (2005): i.m., 5–6.

3.3 A találmány büntetőjogi „lehetőségei”

Fontos leszögezni, hogy az elektronikus felügyelet feltalálói a fentebb már bemutatott technológiát nem kizárólag a büntetőjog területére fejlesztették ki, hanem orvosi és terápiás segítségnyújtást is célzott a betegek számára a beépített pulzusmegfigyelőnek köszönhetően. Így elképzelésük szerint olyan sürgős egészségügyi esetek is észlelhetők, mint például az akut szívinfarktus vagy epilepszia, de támogatást nyújthat olyan személyeknek is, akiknek korábban volt már öngyilkossági kísérletük, vagy éppen, olyanoknak, akik mentális betegséggel küzdenek.⁴⁸

Mindezek mellett a feltalálók már egészen hamar (1964-ben) utaltak az elektronikus távfelügyeleti eszköz büntetőjogi alkalmazására, az elektronikus szabadrábra helyezésre (*electronic parole*). Úgy vélték, hogy ha az elkövető magatartását pontosan meg lehet jósolni, és/vagy ellenőrizni őt a saját környezetében, a szabadságvesztésre már nem lesz szükség a viselkedés ellenőrzésének és a társadalom védelmének eszközeként.⁴⁹

Egy későbbi tanulmányban *Ralph Schwitzgebel* kifejtette, hogy ez nemcsak a társadalom oltalmát szolgálhatja, hanem az elkövetőt is – ideértve a visszaesőket is – azáltal, hogy a felügyelet alatt állók jelezhetik a központi ellenőrző szerv felé, ha bajba keverednek vagy, bármiféle segítségre van szükségük. Ezen felül további előnyös hozadéka lehet az elektronikus felügyelet alkalmazásának a bűncselekmények elkövetésének a visszaszorítása. A szerző véleménye szerint ugyanis az elektronikus rehabilitációs rendszer fontos szereplőnek bizonyulhat, kiváltképpen a krónikus visszaesőkkel kapcsolatos munka során.⁵⁰

Ralph leírása szerint ennek oka egyrészt az, hogy ez az elkövetői kör komoly problémákkal, illetve a megfelelő korrekció hiányával küzd. Ez abból adódik, hogy bebörtönzésük gyakorisága és hossza ritkán segíti a társadalomba történő sikeres visszailleszkedésüket. Ezek a körülmények pedig növelik az esélyét a további bűncselekmények elkövetésének, ezzel együtt pedig a visszaesésnek, ami különösképpen igaz a fiatalok elkövetőkre. Ezen túlmenően pedig ígéretesnek gondolta azt a megközelítést, hogy a visszaeső a büntetés-végrehajtási intézetben tanúsított (javuló

---

⁴⁸ SCHWITZGEBEL, Ralph (1967): i.m., 365.

⁴⁹ SCHWITZGEBEL, Ralph – SCHWITZGEBEL, Robert – PAHNKE N., Walter – HURD S., William (1964): i.m., 237.

⁵⁰ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard: Issues in the Use of an Electronic Rehabilitation System with Chronic Recidivists. *Law & Society Review*, 1969/3(4), 602–603. [a továbbiakban: SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969)].

tendenciát mutató) magatartása alapján idő előtt szabaduljon. Ez a felfogása azon alapult, hogy az elkövető a fogvatartása során elsajátított pozitív mintákat a mindennapjaiban általánosan követendővé fejlesztheti, ehhez azonban szüksége van egy külső támogató kontrollra, amelyet az elektronikus felügyelettel lehet biztosítani.⁵¹

A szerző mindezzel együtt fontosnak tartotta leszögezni, hogy ezt a fajta külső kontrollt a minimumon kell tartani, nem pusztán etikai és jogi, de terápiás szempontból is. Ugyanis a túlzott és nem megfelelő külső kontroll ellenséges érzelmeket és reakciókat válthat ki az érintettben, amely további deviáns viselkedést eredményezhet, illetve megakadályozhatja a belső (ön)kontroll kifejlődését. Ez azt is jelenti, hogy teret kell engedni annak, hogy az ellenőrzés alatt álló hibákat vétsen – hiszen egy kisgyermek is ebből tanul – azzal a nagyon fontos feltétellel, hogy ezzel ne okozzon kárt saját magának vagy a társadalom tagjainak.⁵²

A szerző részletezte, hogy további fontos szerepe az elektronikus rehabilitációs rendszernek a terápiás segítségben lehet. Sokszor előfordul ugyanis, hogy gyakoribb és könnyebben kivitelezhető kommunikációra lenne szükség a feltételeken szabadlábra helyezett és felügyelőtiszte között. A rehabilitációs rendszeren keresztül különböző (hang)jelekkel tudnának kommunikálni az érintettek egymással, így gyakorolva a pozitív megerősítést. Ez azt jelentené, hogy a felügyelőtiszte dicséreteket és jutalmakat tudna azonnal közvetíteni, mintegy reakcióként az elkövető által tanúsított magatartásra reagálva. Így lehetőség nyílik az azonnali és gyors beavatkozásra, amely létfontosságú elemnek bizonyul sok tanuláselméleti módszer alkalmazásánál. Ez a krónikus visszaesőknél szintén fokozott jelentőséggel bírhat.⁵³

Ralph Schwitzgebel munkájában arra is rámutatott, hogy a rendszernek humanitárius előnyei is lehetnek. A tanulmány alapján ez abban mutatkozik meg, hogy az elektronikus felügyelet a szabadságvesztés büntetésének alternatíváját is jelentheti, ahol az elkövető nagyobb szabadsággal rendelkezik.⁵⁴ Ez kiszélesíti az elkövető jogait azzal, hogy biztosítja számára a családjával való együttélést, valamint a munkájának megtartását, ezzel együtt pedig biztosított lehet a társadalom védelme is. Természetesen a szerzők már legkorábbi írásukban is leszögezik, hogy ha az elkövető nem érzi jól magát

---

⁵¹ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 600–601.

⁵² SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 601–602.

⁵³ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 603–604.

⁵⁴ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 606.

egy ilyen kontroll alatt, visszatérhet a büntetés-végrehajtási intézetbe, mivel neki döntési jogosultságot kell biztosítani ebben a helyzetben.⁵⁵

Az idő előrehaladtával *Ralph Schwitzgebel* újabb fontos megállapításokkal élt a távfelügyeleti rendszerről (*telemonitoring system*). Megfogalmazta, hogy alapvetően három fő korrekciós cél érhető el a távfelügyeleti eszköz alkalmazásával: (1) a büntetés-végrehajtás költségeinek a csökkentése, (2) a társadalom fokozott védelme, illetve (3) az elkövető rehabilitációja.⁵⁶ Emellett előremutató megállapításokat tett a legkevésbé korlátozó alternatíva követelményével, valamint az elektronikus távfelügyelettel ellenőrzött és a „hagyományos” feltételes szabadítással összefüggésben is. E szerint, ha egy elkövető kapcsán az feltételezhető, hogy a próbára bocsátás vagy a feltételes szabadság időtartama az elektronikus felügyelet nélkül is sikeresen eltelne, és az eszköz használata szükségtelen korlátozást jelentene, akkor megfelelő bírói körültekintéssel kell eljárni, mivel a fent említett jogintézménynek első és legfontosabb célja az elkövető rehabilitációja. Ennek objektív elérését pedig nem akadályozhatja meg a távfelügyeleti rendszer alkalmazása, ugyanis az eszköz velejárójaként jelentkező magánélet sérelmének egyensúlyban kell lennie az ezzel elérhető terápiás hatékonysággal és céllal.⁵⁷

A fentiek tekintetében jól érzékelhető, hogy az elektronikus felügyelet kezdeti (büntetőjog-releváns) céljai és haszna, így az elkövetők reintegrációja és nevelése, a költséghatékonyság, a visszaesés csökkentése, valamint a börtönártalmak elkerülése napjainkban is megállja a helyét, hiszen alapvetően ezen indokok mentén iktatják be az egyes országok ezt a technológiát a büntető-igazságszolgáltatási rendszereikbe. Fontos azonban kiemelni, hogy természetesen ezek a szempontok nem érvényesülnek együttesen minden államban, hisz hol a büntetés egy erőteljes eszköznek tekintenek erre, hol pedig a reintegráció és az erőszakos intervenció elkerülésének megoldásaként.

3.4 Az empirikus kutatás eredményei

Ralph Schwitzgebel vezetésével több empirikus kutatást szerveztek 1964 és 1970 között Cambridge-ben és Bostonban az elektronikus felügyelet alapját képező elméletnek és magának a technológiának a tesztelésére.

---

⁵⁵ SCHWITZGEBEL, Ralph – SCHWITZGEBEL, Robert – PAHNKE N., Walter – HURD S., William (1964): i.m., 237.

⁵⁶ GABLE K., Ralph (1986): i.m., 167.

⁵⁷ GABLE K., Ralph (1986): i.m., 171.

Az elsők között volt az ún. *Streetcorner Research*, ahol a pozitív megerősítés módszerét alkalmazva megkísérelték fiatalok bűnelkövetők terápiás bűnözés-csökkenését, vagyis a bűnözés visszaszorítását. A projekt legfontosabb célkitűzése az volt, hogy laboratóriumi körülmények között, speciális terápiás technikákkal csökkentsék a kísérletben résztvevő fiatalok bűnelkövetési alkalmait. A kísérletben harminc 15 és 21 év közötti fiatalok vett részt, ebből 25-en már követtek el korábban bűncselekményt, közülük 20-an már legalább félétöltötték vagy javító-, vagy büntetés-végrehajtási intézetben jelentősebb súlyú bűncselekmények elkövetése miatt.

A terápia során a fiatalokkal interjúkat készítettek, ahol arról beszéltek, amiről csak akartak, ezért cserébe pedig fizetést kaptak. Ennek érdekében, hogy a fiatalokat együttműködésre, az interjúkon való megjelenésre és őszinteségre ösztönözzék, különféle módszereket alkalmaztak, amelyek három alappillérre épültek: (1) pozitív első benyomás, (2) a stabil és folyamatos jelenlét elérése a pozitív megerősítés eszközeivel, valamint (3) a kísérletben történő aktív részvétel megvalósítása. Ezek közül a második pillér volt az, amely azt célozta, hogy a fiatalok magatartását megváltoztassák és elérjék náluk azt, hogy időben, vagy egyáltalán ténylegesen megérkezzenek az interjúk előirányzott időpontjára.

A pozitív megerősítés technikájának megfelelően apróbb jutalmakkal, vagy ezek fokozásával bátorították, motiválták, vagy éppen ellentételezték a fiatalok magatartását. Ennek a stratégiának fontos alaptétele volt, hogy a jutalmazás lehetőleg azonnali és természetes legyen. A sorozatos beszélgetések és terápiás interjúk eredményeként a fiatalok a megkönnyebbülés érzéséről számoltak be, illetve olyan ok-okozati összefüggéseket tártak fel saját maguk és kérdezőik számára, amelyek magyarázatul szolgáltak korábbi kriminális magatartásukra. Mindezen felül az eredmények azt mutatták, hogy a résztvevők által elkövetett bűncselekmények száma jelentősen csökkent az általuk korábban realizáltakhoz képest.⁵⁸

Ralph másik fajta, már kifejezetten az elektronikus felügyelet technológiáját tesztelő kísérletei szintén 1964-től egészen 1970-ig zajlottak. A kísérletben feltételes szabadságukat töltő, mentális betegséggel küzdő, valamint más önkéntes személyek vettek részt, akik a kísérletet akarataknak megfelelően bármikor elhagyhatták.⁵⁹ Az

---

⁵⁸ GABLE K., Ralph: *Streetcorner Research*. Harvard University Press, Cambridge, 1964.

Lásd még: SCHWITZGEBEL, Robert: Preliminary Socialization for Psychotherapy of Behavior-Disordered Adolescents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1969/33(1); SCHWITZGEBEL, Robert – KOLB, D.A.: Inducing Behaviour Change in Adolescent Delinquents. *Behaviour Research and Therapy*, 1963/1(2-4).

⁵⁹ GABLE K., Ralph (1986): i.m., 168.

eljárás során egy elektronikus felügyeleti eszközt – ekkor ez még egy adóvevőt és egy akkumulátort jelentett – rögzítettek minden résztvevőre, amely rendszeresen jeleket küldött a felállított bázisállomások részére, amelyeket tetőkön, az önkéntesek lakásában, illetve munkahelyén helyezték el. A 90 másodperctől 50 percig terjedő időközönként kibocsátott jeleket egy központi konzolra továbbították, ahol így időszakonként megjelentek az önkéntesek tartózkodási helyei. Maga a konzol egy hatalmas TV-képernyőre emlékeztető berendezés volt, amely – megfelelő mennyiségű eszköz hiányában – körülbelül öt háztömbnyi kiterjedésű térképet ábrázolt, ahol az egyes résztvevők tartózkodási helye fel-felvillant.⁶⁰ A kísérletek során megállapítást nyert, hogy a résztvevőknél már az első néhány napban eldőlt, hogy elfogadják-e a rendszer működését és aszerint élnek-e, vagy elutasítják azt. Ebből azt a következtetést vonták le, hogy a kísérletben tapasztalt alkalmazkodási minta nem különbözik attól a visszaesési mintától, amely a feltételesen szabadlábra helyezettéknél tapasztalható, ahol szintén az első néhány hét a kritikus, amikor eldőlt, hogy megfelelő magatartást fognak-e tanúsítani vagy pedig újra a bűnözés útjára lépnek.⁶¹

Robert nem sokkal a cambridge-i projekteket követően Los Angeles környékére költözött, ahol megpróbálta reprodukálni a testvére által kivitelezett kutatást, azonban kevesebb sikerrel. *Richard Bird*-del egy övre szerelt adóvevőt dolgoztak ki, valamint egy kis teljesítményű licencelt rádióállomást építettek,⁶² amely képes volt tapintható jelek küldésére és fogadására. A kísérlet célcsoportja pedig olyan kamasz fiúkból állt, akik jellemzően motiválatlansággal küzdöttek, és agresszív tantermi viselkedést tanúsítottak. Az alanyok oktatási élethelyzetben viselték az övet, amely lehetővé tette számukra, hogy az elektronikus áramkörön keresztül apró tapintással/érintésekkel érzékelhető jelzéseket küldjenek a másik oldalon „álló” tanácsadónak vagy szakembernek, aki erre hasonló módon reagálni is tudott. Az empirikus kutatás hipotézise az volt, hogy az érintett diákok rossz magatartásának gyakoriságát jelentősen megváltoztatnák a kommunikációs rendszeren keresztül érkező megerősítések, legyen ez akár pozitív, akár negatív. A kutatás eredményei kisebb hibák⁶³ miatt azonban nem lettek meggyőzőek, habár a szerző

---

⁶⁰ FENTON H., John: Psychologist Tests Electronic Monitoring to Control Parolees. *New York Times*, 1969.

⁶¹ GABLE K., Ralph (1986): i.m., 168.

⁶² A Robert Schwitzgebel számára kiadott licenc: <https://rgable.files.wordpress.com/2012/02/em-ucla-license2.jpg> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁶³ Az övhöz kapcsolt technikai – kommunikációs – rendszer nem volt kellően fejlett és megbízható a kétirányú kommunikáció hatékony kivitelezéséhez. Éppen ebből adódóan az eszköz magatartást-módosító eredményei nem meggyőzőek, illetve nem mérhetőek megfelelően.

határozott véleménye volt, hogy kis finomítással helyes irányba lehet fejleszteni a rendszert.⁶⁴

Robert a saját találmányával összefüggésben is utalt arra, hogy hasonló „öves” megoldást a bűnelkövetők kapcsán is lehetne alkalmazni, amely ellenőrizhetné az illető földrajzi elhelyezkedését, valamint egyes pszichológiai válaszait. Ebben az esetben az eszköz jelezhetne, ha valamilyen olyan reakciót észlel (idegesség, szorongásos reakciók, verbális és fizikai tevékenység, vagy akár az alkoholfogyasztás), amely arra utalhat, hogy az illető éppen egy újabb bűncselekményt követ el, vagy arra készül.⁶⁵

3.5 *Az elektronikus felügyelet koncepciójának fogadtatása*

Amikor az 1960-as évek második felében az elektronikus felügyeleti eszköz és koncepciója napvilágot látott, a médiában,⁶⁶ illetve a tudományos életben is nagy port kavart. Fontos hangsúlyozni, hogy a Schwitzgebel testvérek már kezdeti tanulmányaikban is szóltak az elektronikus felügyelet visszaélészerű használatának kockázatairól, így nem lehet azt mondani, hogy elfogultan és bármiféle kritikai attitűd hiányában hirdették volna az elektronikus távfelügyelet eszköz használatát. Ilyen potenciális veszélyzónaként jelölték meg a privátszféra túlzott megsértését vagy éppen azt, hogy jogosan feltételezhető, miszerint az eszköz inkább az elkövetők felügyeletét fogja szolgálni, mint azok rehabilitációját, erodálva ezzel a személyes és szociális kapcsolatok szerepét a terápiás folyamatokban.⁶⁷ Ezzel együtt a feltalálók úgy fogalmazzák, hogy annak ellenére, hogy ezeket az elektronikai eszközöket mind konstruktív, mind pedig destruktív célokra is használhatják, potenciális hasznosságukat az emberi problémák megértésében és megoldásában nem lehet elhanyagolni.⁶⁸

A találmánnyal kapcsolatos egyik első értekezés a *Harvard Law Review*-ban jelent meg 1966-ban. A cikkben kifejtették, hogy az elektronikus felügyelet a büntetőjog számos területén – legfőképpen a feltételes szabadságukat töltők esetében – bírhatna hasznos szereppel, illetve hatékony eszköznek bizonyulhat a szabadságvesztések

---

⁶⁴ SCHWITZGEBEL, Robert: An Electronic Communication System for Classroom Use with the Poorly Motivated Student. 1967, 1–12. <https://eric.ed.gov/?id=ED019875> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁶⁵ SCHWITZGEBEL, Robert: A Belt from Big Brother. *Psychology Today*, 1969, 65. <https://rgable.files.wordpress.com/2012/02/psych-today-19693.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁶⁶ Lásd: FENTON H., John: Psychologist Tests Electronic Monitoring to Control Parolees. *The New York Times*, 1969; JONES V., Stacy: Tiny Radio Monitors Prisoner Behavior. *The New York Times*, 1969.

⁶⁷ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 606–608.

⁶⁸ SCHWITZGEBEL, Ralph – SCHWITZGEBEL, Robert – PAHNKE N., Walter – HURD S., William (1964): i.m., 233.

végrehajtásánál is. Mindezek mellett azonban bizonyos alkotmányos aggályokra is felhívták a figyelmet. Az egyik ilyen a privátszférához való jog fenyegetettsége az eszköz használatakor. Ennek oka, hogy ilyen pontos helyzetmegfigyeléssel túlzott hatalmat kaphat a nyomon követő, mivel az eszköz lehetővé teszi számára, hogy viszonylag nagyszámú embert folyamatosan, egyszerűen és olcsón követhessen, felügyelhessen. A cikk arra is utal, hogy ez a fajta megfigyelés olyan harmadik személyeket is érinthet, akik egyébként ténylegesen nem állnak a nyomkövetés alatt. Jelenti ez különösképpen a távfelügyeleti eszközt viselő közvetlen környezetét, így például a családtagjait, barátait, munkatársait. Ez a tény pedig elijesztheti őket attól, hogy az elektronikus felügyelet alatt állóval bármiféle kapcsolatot létesítsenek, vagy éppen fenntartsanak.⁶⁹

A magánélethez, illetve a privátszférához való jogot és annak esetleges megsértését az elektronikus felügyelettel összefüggésben *Charles Fried*⁷⁰ is tárgyalta. Ő maga a privátszférát a tisztelet, a szeretet, a barátság és a bizalom együtteseként definiálta, ebből adódóan úgy vélte, hogy a folyamatos felügyelet éppen ezektől az intim, bensőséges érzelmektől fosztja meg az embert, így aláásva az ezekre épülő szerelmi és baráti kapcsolatok kialakításának vagy éppen fenntartásának lehetőségét.⁷¹

Barton L. Ingraham és *Gerald W. Smith* szintén a magánszférát, illetve a szabadságot sorolják az elektronikus felügyelettel szemben emelhető kifogások közé. Véleményük szerint azonban megfelelő feltételek kialakításával az esetleges etikai és jogi problémák megelőzhetőek, vagy éppen kiküszöbölhetőek. Ezek magukban foglalják az eszközzel érintettek teljeskörű tájékoztatását az alkalmazott technológia természetéről és működéséről, továbbá a beleegyezésük szükségességét, illetve a döntési lehetőséget arra, hogy bármikor inkább a szabadságvesztést válasszák az elektronikus felügyelet helyett. Mindemellett fontos az elektronikus felügyelet alkalmazási körének szűkre szabása, vagyis, hogy ezt a technológiát kifejezetten bűnmegelőzési célokra használják, illetve, a megfelelő adatvédelem érvényesüljön az alkalmazása során. Ez utóbbi azt a követelményt jelenti, hogy a felügyelet során összegyűjtött adatokat meghatározott idő elteltével

---

⁶⁹ Anthropotelemetry: Dr. Schwitzgebel's Machine. *Harvard Law Review*, 1966/80(2), 409.

⁷⁰ Charles Fried a Harvard jogi karának professzora, ahol 1961 óta tanít. Ő volt az Egyesült Államok Főügyésze 1985-1989-ig, illetve 1995-1999-ig a Massachusetts-i Legfelsőbb Bíróság Igazságügyi Tanácsosa is volt. Lásd még: <https://harvardlawreview.org/author/friedcharles/> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁷¹ FRIED, Charles: Privacy. *The Yale Law Journal*, 1968/77(3), 490.

töröljék, valamint, hogy az eszköz alkalmazói bizalmasan és kizárólagos céllal kezeljék ezeket, ne tegyék elérhetővé más hatóságok, például a bíróságok számára.⁷²

Bernard Beck szkeptikusan azt írta *Ralph Schwitzgebel* egyik cikkére reagálva, hogy „nem fogunk meglepődni, ha erőfeszítései ellenére az ötlete a gyakorlatban a legrosszabb félelmeit fogja beteljesíteni, mintsem a legnagyobb reményeit.”⁷³ *Beck* kifejti, miszerint legnagyobb aggodalma, hogy az elektronikus felügyelet humánus alkalmazására nincsenek megfelelő garanciák, amelyek adekvát ellenőrzést jelenthetnének, hiszen egy ilyen jellegű technológiát nehéz kontrollálni, ha egyszer széleskörben elérhetővé válik.⁷⁴ Továbbá úgy gondolja, hogyha ilyen technológiai rendszerek rutinszerű használata beindul, akkor számítanunk kell – a nagy esetszám miatt is – a garanciák leépülésére, és az ebből eredő visszaélésszerű alkalmazásra.⁷⁵

A *Schwitzgebel* testvérek találmánya ugyan a korabeli közbeszéd, illetve szakmai diskurzus tárgyát képezte, fogadtatása azonban alapvetően negatív volt. *Ralph* 1971-ben állítólag egy harvardi előadásán bejelentette, hogy nem is hajlandó többé mások előtt prezentálni az elektronikus felügyelettel kapcsolatos elképzeléseit az őt ért szélsőséges kritikák miatt.⁷⁶ Nem meglepő módon nem tartotta ehhez magát, sőt későbbi írásaiban testvérével is reflektáltak azokra az okokra, amelyek miatt az elektronikus felügyelet koncepciója a feltalálását követő húsz évben nem talált táptalajra. Az egyik ilyen okként jelölték meg, hogy ebben az időszakban a társadalom számára még ismeretlen volt a Skinner-i pozitív megerősítés mint magatartást alakító módszer, továbbá az általuk prezentált eszköz működési elmélete kísértetiesen emlékeztetett az egyes irodalmi művekben⁷⁷ is előirányzott „Nagytestvér” koncepcióra. Végül pedig nehéz volt érvényesíteni az általuk kifejlesztett technológiát a digitalizmus egy olyan korszakában, ahol még a színes televízió is újdonságnak számított.⁷⁸

A változás szele az 1970-es évektől érkezett meg az USA-ba, amely leginkább az amerikai büntetőpolitikai változások hatásának volt köszönhető, és ez erőteljesen alakította át az *Schwitzgebel* találmányhoz való viszonyulást.

---

⁷² BARTON L., Ingraham – SMITH W., Gerald: The Use of Electronics in the Observation and Control of Human Behavior and Its Possible Use in Rehabilitation and Parole. *Issues in Criminology*, 1972/7(2), 43–44.

⁷³ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 614.

⁷⁴ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 612–613.

⁷⁵ SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard (1969): i.m., 613.

⁷⁶ BEATO, Greg: The Lighter Side of Electronic Monitoring. 2012. <https://reason.com/2012/05/24/the-lighter-side-of-electronic-monitorin/> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁷⁷ Például: ORWELL, George: *1984*; BURGESS, Anthony: *A Clockwork Orange*.

⁷⁸ BURRELL D., William – GABLE S., Robert (2008): i.m., 103.

3.6 Büntetőpolitikai koncepcióváltás az Amerikai Egyesült Államokban

Az amerikai „*tough on crime*” – kifejezetten punitív – büntetőpolitika eredményeként az amerikai börtönnéesség az 1970-es és 1980-as években ugrásszerűen megnövekedett, illetve a büntetés-végrehajtási intézetekben aránytalanul felülreprezentáltá váltak az afroamerikai férfi állampolgárok.⁷⁹ Az a kritika, mely szerint az amerikai büntető igazságszolgáltatás érzékelhetően erőteljesebben nehezedett és nehezedik jelenleg is az ő vállukra,⁸⁰ azóta is rendszeresen felmerül, és vita tárgyát képezi a közbeszédben. Ennek a tendenciának egyik fontos történeti előzménye az afroamerikai polgárjogi mozgalom volt, amelyet az 1960-70-es években sokszor erőszakos tüntetések és a fehér emberek faji egyenlőséggel való szembenállása jellemzett.⁸¹ Ez az atmoszféra, amely az 1960-as évek végére az afroamerikai populációt nem csupán ezzel a fajta aktivizmussal, de a folyamatosan növekvő erőszakos bűncselekmények elkövetésével is összekapcsolta, lehetővé tette a politikusok számára, hogy az ezáltal generált félelmet sikeresen beforgassák a kampányukba, ezt meglovagolva pedig választást nyerjenek, erőteljesen hirdetve a „*tough on crime*” politika szükségességét a biztonság és a társadalmi jólét megőrzése érdekében.⁸²

Ehhez illeszkedett *Richard Nixon* és *Ronald Reagan* amerikai elnökök retorikája is. A törvény és rend („*law and order*”), azaz a punitív büntetőjog politikája *Richard Nixon* idején kezdődött, amely *Ronald Reagan* hivatali ideje alatt érte el mélypontját, amikor is a büntető igazságszolgáltatás apparátusát jelentősen kiszélesítették, megnövekedett az ún. utcai bűncselekmények száma, és jelentősen romlottak a börtönkörülmények.⁸³ Ez nem véletlen, hiszen ebben az időszakban az állami börtönök (*state prisons*) börtönnéessége 9 év alatt majdnem a duplájára növekedett.⁸⁴

---

⁷⁹ NEWELL, Walker: The Legacy of Nixon, Reagan, and Horton: How the Tough on Crime Movement Enabled a New Regime of Race-Influenced Employment Discrimination. *Berkeley Journal of African-American Law & Policy*, 2013/15, 6–7. [a továbbiakban: NEWELL, Walker (2013)].

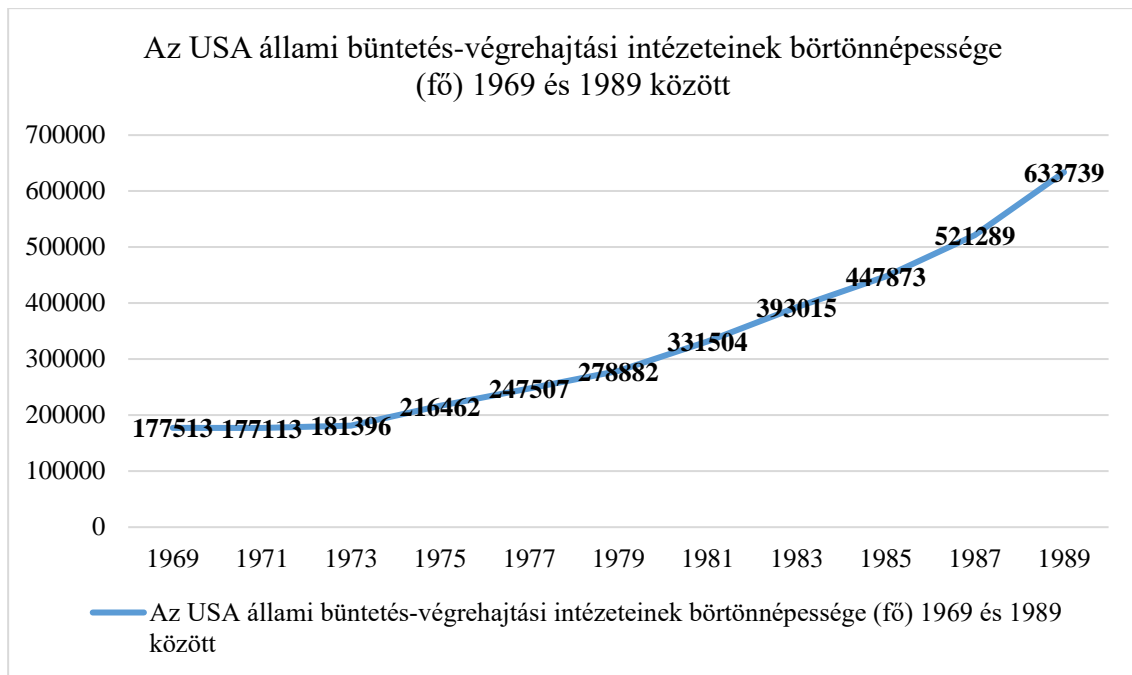
⁸⁰ NEWELL, Walker (2013): i.m., 11.

⁸¹ NEWELL, Walker (2013): i.m., 12.

⁸² NEWELL, Walker (2013): i.m., 13–14.

⁸³ PLATT, Tony: U.S. Criminal Justice in the Reagan Era: An Assessment. *Crime and Social Justice*, 1987/29, 58.

⁸⁴ Prison Policy Initiative: State prisons, local jails and federal prisons, incarceration rates and counts, 1925-2020. <https://www.prisonpolicy.org/data/> (letöltés ideje: 2022.04.06.).

1. ábra: Az USA állami büntetés-végrehajtási intézeteinek börtönnépessége (fő) 1969 és 1989 között.⁸⁵ Saját szerkesztés.

A börtönnépesség ilyen intenzív növekedésének összetett okai voltak, ezek közül érdemes kiemelni a kábítószerrel szembeni harcot („*War on Drugs*”), amelyet először *Richard Nixon* hirdetett meg. Egy 1971. június 17-én tartott beszédében úgy fogalmazott, hogy „az Amerikai Egyesült Államok első számú közellensége a kábítószerrel való visszaélés, az ellenség leküzdéséhez új, mindenre kiterjedő offenzívát kell indítani.”⁸⁶ Ennek oka a középréteg növekvő aggodalma volt a fiatalok kábítószer fogyasztási szokásai miatt. A közhangulatot áthatotta az újságok folyamatos közvetítése arról, hogy a kábítószer-fogyasztás más bűncselekmények elkövetését is generálja, így sokan lopnak, rabolnak, és még akár ölnek is, hogy a függőség okozta sóvárgásukat anyagilag kielégítsék. Ennek eredményeként sok, korábban barátságos városrész vált veszélyes környékké. Rontott a helyzeten, hogy sok katona lett rendszeresen heroin fogyasztó Délkelet-Ázsiában, hogy így „kezeljék” a háború rájuk nehezedő súlyát.⁸⁷

⁸⁵ Prison Policy: State prisons, local jails and federal prisons, incarceration rates and counts, 1925-2020. <https://www.prisonpolicy.org/data/#nat> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁸⁶ Richard Nixon beszéde 1971 június 17-én. Lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=y8TGLLQID9M> (letöltés ideje: 2022.04.06.).

⁸⁷ KOHLER-HAUSMANN, Julilly: “The Attila the Hun Law”: New York’s Rockefeller Drug Laws and the Making of a Punitive State. *Journal of Social History*, 2010/44(1), 75. [a továbbiakban: KOHLER-HAUSMANN, Julilly (2010)].

A büntetőpolitikában az ezekre reflektáló éles filozófiai váltás első jelentős manifesztációi a Rockefeller-féle drogtörvények (*Rockefeller Drug Laws*) voltak. *Nelson Rockefeller* 1958-1973 között New York állam kormányzója volt, és mivel az amerikai nemzet heroin függőinek fele New York városában élt, a kormányzó kénytelen volt érdeemben foglalkozni a problémával, és megoldást találni arra. Hivatali idejének utolsó évtizedében Rockefeller addig soha nem látott fizikai, intézményi és pénzügyi erőforrásokat fordított egy sor rehabilitációs programra, amelyek a kábítószer-függőséget terápiás beavatkozást igénylő betegségként kezelték. Ezek azonban nem érték el a várt eredményeket, ezért a kormányzó újfajta taktikát keresett, amely egy rendkívül retorzív irányba terelte a kábítószerrel kapcsolatos problémák kezelését.⁸⁸ A Rockefeller-féle drogtörvények ugyanis bevezették az ún. kötelező büntetési minimumot (*mandatory minimums*), így a new york-i jogszabályok alapján legalább 57 gramm heroinnal, morfiummal, nyers vagy tisztított ópiummal, kokainnal vagy kanabisszal való kereskedés, illetve ezeknek a szereknek legalább 113 grammnyi birtoklása 15 évtől akár életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető lett. Az 1980-as évek során is sok más állam követte ezt a fajta büntetőpolitikát, 1994-re pedig már az összes amerikai államban voltak hasonló kötelező büntetési minimumot tartalmazó büntetőjogi rendelkezések.⁸⁹

Ezek eredményeként az USA börtönpopulációja kritikusan megnövekedett, és erre megfelelő válaszokat kellett találni, a digitális kor hajnalán pedig kézenfekvőnek bizonyult az elektronikus felügyelet koncepciójának felélesztése.

Az elektronikus felügyeletet először egy Új-Mexikó állambeli kerületi bíró, *Jack Love*⁹⁰ rendelte el három alacsony rizikófaktorú próbaidős elítélt kapcsán, akik 3 hónapot töltöttek el az eszközt viselve. A bíró kevésbé professzionális inspirációja a Pókember képregényekből eredt, ahol az egyik gazember egy nyomkövető karkötőt helyezett Pókemberre, hogy folyamatosan tájékozódjon a főhős hollétéről.⁹¹ *Love* szükségesnek és alkalmasnak találta az eszközt arra, hogy a börtönrendszer túlszűfoaltságát és az ebből eredő problémákat orvosolja. Mély hatást tett ugyanis rá, hogy két általa szabadságvesztésre ítélt, egyébként vétséget elkövető fogvatartott életét veszítette egy, a túlszűfoaltság miatt generálódott börtönlázadásban. Éppen ezért arra törekedett, hogy az

---

⁸⁸ KOHLER-HAUSMANN, Julilly (2010): i.m., 76.

⁸⁹ KILGORE, James: *Underatanding Mass Incarceration – A people's guide to the key civil rights struggle of our time*. The New Press, New York, 2015, 40.

⁹⁰ Jack Love Új-Mexikó állambeli bíró volt, akinek a nevéhez kapcsolódik az elektronikus felügyelet legelső alkalmazása. Lásd még: <https://www.nytimes.com/1984/02/12/us/electronic-monitor-turns-home-into-jail.html> (letöltés ideje: 2024.02.10.).

⁹¹ GABLE S., Robert (2015): i.m., 5.

ilyen csekélyebb súlyú cselekményeket elkövetők ne legyenek kitéve a büntetés-végrehajtási intézetekben tapasztalható fizikai és más káros hatásoknak.⁹²

Az elektronikus felügyelet ugrásszerű növekedéséről az 1980-as évektől kezdve beszélhetünk az USA-ban, így avanszálva napjaink legnagyobb felhasználójává. Pontos számadatokat ugyan nehéz találni ezzel kapcsolatban, de a *PEW Charitable Trust* nevű civilszervezet⁹³ egy 2016-os felmérése szerint 2005 és 2015 között 140%-kal nőtt az elektronikus felügyelet alatt állók száma, amely ekkor azt jelentette, hogy valamivel több mint 120.000 embert érintett közvetlenül a technológia alkalmazása.⁹⁴ Ez a szám napjainkban jelentősen több, a bővülés pedig nem pusztán a technológiai előnyök felismerésének eredménye, de az elektronikus felügyelet alkalmazását folyamatosan kiterjesztették a fiatalok bűnelkövetőire, valamint a bevándorlási procedúrában résztvevőkre is.⁹⁵

Az USA elektronikus felügyelettel kapcsolatos jogszabályi rendelkezései, gyakorlati alkalmazása és megítélése tagállamonként változik, így ennek vizsgálatát e disszertáció keretei nem bírják el, ezzel tehát nem kívánok a továbbiakban részleteibe menően foglalkozni. A fejezet jelentősége az én megközelítemben egyértelműen a történeti részhez köthető, hiszen az amerikai feltalálók kezdetben megfogalmazott ötletei és aggályai egyértelműen tükröződnek a mai szabályozási környezetben és felmerülő problémákban, nemcsak az USA-ban, de Európában is.

Utalnék arra is, hogy a testvérek közül *Robert S. Gabel* a 2010-es évek második felében még aktívan publikált, így gyakorlatilag végig tudta követni, ahogy találmányuk kinövi önmagát, és az egyik legmeghatározóbb technológiai megoldásává válik a büntető igazságszolgáltatásnak. *Robert* egy kései tanulmányában úgy fogalmaz, hogy a felügyeleti technológiák egy erőteljesen üzleti és profitorientált megoldássá váltak, amely kiszélesítette a felügyelet alatt állók számát, miközben emberi értékeket sértenek, anélkül, hogy hosszútávú megoldást nyújtanának. Továbbra is úgy gondolja, hogy amennyiben

---

⁹² FOX G., Richard: Dr. Schwitzgebel's Machine Revisited: Electronic Monitoring of Offenders. *Aust & NZ Journal of Criminology*, 1987/20, 139.

⁹³ A civilszervezet legfőbb célkitűzése, hogy konkrét statisztikai adatok gyűjtésével és elemzésével társadalmi problémákra világítsanak rá, tájékoztassák a közvéleményt és változást generáljanak a gondokkal küzdő területeken. Lásd: <https://www.pewtrusts.org/en/about/mission-and-values> (letöltés ideje: 2024.02.10.).

⁹⁴ Pew Charitable Trust: Use of Electronic Offender-Tracking Devices Expands Sharply, 2016, 1. <https://www.pewtrusts.org/en/research-and-analysis/issue-briefs/2016/09/use-of-electronic-offender-tracking-devices-expands-sharply> (letöltés ideje: 2022.09.26.).

⁹⁵ WEISBURD, Kate: Electronic prisons – The Operation of Ankle Monitoring in the Criminal Legal System, 2021, 3. <https://carefirstca.org/wp-content/uploads/2021/10/Electronic-Prisons-Report-1.pdf> (letöltés ideje: 2023.12.10.). [a továbbiakban: WEISBURD, Kate (2021)].

maradandó változást szeretnék elérni egy-egy elkövető magatartására vonatkozóan, a jutalmazó, és rehabilitatív szempontokat kell figyelembe venni. Meglátása szerint, ha elnyomjuk az elkövetők nem kívánt magatartását, az csak addig lesz eredményes, amíg le nem kerül róluk az eszköz. Mindemelett reflektál az elektronikus felügyelet a felügyeleti új technológiai megoldására, vagyis az okostelefonokra letölthető alkalmazásokra – ezekről a későbbiekben részletesen írok – amelyek véleménye szerint még könnyebben elérhető és hatékonyabb felügyeletet biztosíthatnak, és eszközeivé válhatnak az általa és testvére által felvázolt koncepciónak.⁹⁶

Fontosnak tartom itt hangsúlyozni *James Kilgore*⁹⁷ azon összegző megállapítását is, mely szerint az USA-ban általánosságban véve komoly visszasságokat eredményez az elektronikus felügyelet megfelelő szabályozottságának hiánya, vagy éppen túlságosan restriktív módon történő alkalmazása. Ehhez kapcsolódóan kiemeli, hogy a legtöbb amerikai államban nincsenek olyan alapelvek vagy éppen ajánlások, amelyek az elektronikus felügyeletet az alapvető jogok tükrében értelmeznék, ezzel szemben Európában – annak ellenére, hogy jelentősen kevesebb esetben alkalmazzák ezt a technológiai eszközt – olyannyira gyümölcsöző diskurzusok születtek a témában, hogy 2014-ben az Európa Tanács egy kifejezetten az elektronikus felügyelettel foglalkozó ajánlást fogadott el, amelyben nagy hangsúlyt fektet az idekapcsolódó alapjogi vetületre is.⁹⁸ A következő fejezetben ezt az ajánlást szeretném részeire bontani, elemezni, és további elméleti adalékokkal kiegészíteni.

---

⁹⁶ GABLE S., Robert: Let's Stop Using Ankle Bracelets to Monitor Offenders. 2017, 5–6. <https://rgable.files.wordpress.com/2020/03/lete28099s-stop-using-ankle-bracelets-to-monitor-offenders-ieee-spectrum2.pdf> (letöltés ideje: 2023.03.12.).

⁹⁷ James Kilgore 1991 és 2002 között szökevényként élt Dél-Afrikában John Pape álnéven. Oktató, kutató és aktivista volt. 2002-ben hatóságok az Egyesült Államokba kiadták, ahol hat és fél évig ült börtönben a 70-es években elkövetett politikai bűncselekményei miatt. A börtönéveken kívül jelentős időt töltött elektronikus felügyelet alatt is. Éppen ezekből az élményeiből adódóan ma is aktív munkát végez és kampányol a szociális igazságosságért, a tömeges bebörtönzések, valamint az elektronikus felügyelet visszaélészerű használata ellen. Lásd még: <https://www.freedomneverrests.com/sample-page/> (letöltés ideje: 2023.04.10.).

⁹⁸ KILGORE, James: Electronic Monitoring is NOT the Answer. 2015, 17–18. <https://mediajustice.org/wp-content/uploads/2015/10/EM-Report-Kilgore-final-draft-10-4-15.pdf> (letöltés ideje: 2022.09.26.). [a továbbiakban: KILGORE, James (2015)].

4 Az elektronikus felügyelet története és fejlődése Európában

4.1 Az elektronikus felügyelet történeti kezdetei Európában és egy átfogó ajánlás előzményei

Európában Anglia, Wales, Svédország és Hollandia voltak az első országok, ahol az 1990-es évek közepén komoly gyakorlati érdeklődést mutattak az elektronikus felügyelet iránt, éppen az Amerikai Egyesült Államok példáját figyelve és követve.⁹⁹ Ezek az országok már az 1980-as évek végén kormányzati delegációkat küldtek az USA-ba, hogy felmérjék az elektronikus felügyelet potenciális alkalmazási lehetőségeit, annak érdekében, hogy azt a saját joghatóságukkal és büntető jogrendszerükkel egybevevessék.¹⁰⁰

Angliában az elektronikus felügyelet alkalmazásának ötletét *Tom Stacey* angol újságíró kezdte el a média segítségével népszerűsíteni. 1981-ben először a *The Times*-nak írt levelében szolt arról, hogy bizonyos elkövetői csoportok szabadságvesztését ki lehetne váltani elektronikus felügyelettel. Később – jelezve az ügy iránti elköteleződését – *Stacey* 1982-ben megalapította az ún. *Offender's Tag Egyesületet*.¹⁰¹ Személyes motivációja volt, hogy külföldi tudósítói munkája alatt Indiában néhány hétre bebörtönözték, és így saját bőrén tapasztalhatta meg az ezzel együtt járó negatív hatásokat. Ezekkel az élményekkel a háta mögött döntött úgy az újságíró, hogy egyfajta önkéntes tevékenységként veszi nyakába a börtönügyet, ezen belül is az elektronikus felügyeletet. E kapcsán úgy fogalmazott: „számomra úgy tűnik, egy elektronikus felügyeleti eszköz hatékonyan használható lehet arra, hogy bizonyos típusú elkövetőket megfigyelés alatt tartson, valamint, hogy megfelelően biztosítsa a közbiztonságot, illetve politikailag is eladható legyen.”¹⁰² Annak ellenére, hogy *Stacey* ötletét a brit kormányzat kezdetben elutasította, az USA-ba kiküldött delegáció azzal a javaslattal tért vissza, hogy érdemes lenne az eszközt kipróbálni. Ennek eredményeképpen Angliában már 1989-90 között hat hónapra próbaüzembe helyezték az elektronikus felügyeletet. Noha ekkor még csak 50 embert érintett az eszköz használata, az empirikus felmérésekből származó következtetés

---

⁹⁹ NELLIS, Mike: Understanding the Electronic Monitoring of offenders in Europe: expansion, regulation and prospects. *Crime, Law and Social Change*, 2014/62(4), 492. [a továbbiakban: NELLIS, Mike (2014)].

¹⁰⁰ NELLIS, Mike – BUNGERFELDT, Jan: Electronic Monitoring and Probation in Sweden and England and Wales: Comparative Policy Developments. *Probation Journal*, 2013/60(3), 279. [a továbbiakban: NELLIS, Mike – BUNGERFELDT, Jan (2013)].

¹⁰¹ Az egyesület célja alapvetően az volt, hogy népszerűsítse az elektronikus felügyeletet mint a bebörtönzés alternatíváját, illetve mint a bűnözés csökkentésének eszközét. Lásd: NELLIS, Mike: The Electronic Monitoring of Offenders in England and Wales: Recent Developments and Future Projects. *The British Journal of Criminology*, 1991/31(2), 168.

¹⁰² Interviewed by Mike Nellis: Tom Stacey: „Founder” of Electronic Monitoring in the U.K. *The Journal of Offender Monitoring*, 2009/22(1), 16–17.

szerint a technológia működött. Ezt követően beindult az elektronikus felügyelettel kapcsolatos jogalkotás Angliában és Walesben is.¹⁰³

Svédországban a rádiófrekvenciás technológiával működő elektronikus felügyeleti eszközt először 1994 augusztusában helyezték próbaüzembe, amely átlagosan napi 50 elkövetőt érintett. A svédeknek a büntetés koncepciójához, valamint a büntetés-végrehajtáshoz való hozzáállása szerint ugyanis az egyik legfontosabb cél, hogy a végrehajtandó szabadságvesztések számát a minimumon tartsák. Ez azon az elképzelésen alapszik, amely szerint a bebörtönzés nem kellően hatékony, sőt sok esetben kontraproduktív, amennyiben a visszaesési mutatókat, illetve a reszocializációs célokat vizsgáljuk. Éppen ezért az elektronikus felügyelet bevezetésétől a svéd kormányzat azt várta, hogy egy – a köz számára is elfogadható – alternatívát kínál a bebörtönzés helyett, amely ezzel együtt a kiadásokat is csökkenti. A korabeli elemzések azt mutatták, hogy az eszköz sikeres volt, legfőbbképpen a pénzügyi vetületét tekintve, éppen ezért a rákövetkező években a technológia svédországi alkalmazása tovább bővült.¹⁰⁴

Hollandiában 1995-ben kezdték el próbaszerűen alkalmazni az elektronikus felügyeletet. Angliával ellentétben azonban nem küzdött magas börtönnépességi mutatókkal, viszont a rövid tartamú szabadságvesztések száma viszonylag szignifikáns volt, legalábbis más országokhoz viszonyítva. Ebből adódóan az elektronikus felügyelet bevezetésének célja volt egyrészt a rövid tartamú szabadságvesztések visszaszorítása, ezzel együtt a költséghatékonyság, másrészt pedig a büntető igazságszolgáltatás menedzsmentjének hatékonyabbá tétele.¹⁰⁵

Az első európai próbálkozásokat követő két évtizedben jelentősen bővült azon európai országok köre (is), amelyek az elektronikus felügyeletet beépítették a büntető igazságszolgáltatási rendszerükbe, még ha csak kísérleti jelleggel is. Ezt a tendenciát jól tükrözi, hogy amíg az Európa Tanács 1999-es éves jelentésében a fent említett 4 ország szerepelt azok között, amelyek az elektronikus felügyeletet használják, addig a 2013-as jelentésben már 23 országnál jelenik meg az eszköz alkalmazása közösségi szankcióként, vagy a próbára bocsátás keretében.¹⁰⁶ Ezeket a statisztikai adatokat azonban fenntartással

---

¹⁰³ NELLIS, Mike – BUNGERFELDT, Jan (2013): i.m., 281.

¹⁰⁴ BUNGERFELDT, Jan: Old and new uses of electronic monitoring in Sweden. *Centre for Crime and Justice Studies*, 2013/95, 4.

¹⁰⁵ VAN DER VEEN, Michiel: Professionalising electronic monitoring in the Netherlands. *Centre for Crime and Justice Studies*, 2013/95, 6.

¹⁰⁶ TOURNIER V., Pierre: SPACE II. (Annual Penal Statistics) – Community Sanctions and Measures (CMS) Orderes in 1999, 5–6. https://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-1999-E.pdf (letöltés ideje: 2023.04.14.); AEBI F., Marcelo – CHOPIN, Julien: SPACE II. (Annual Penal Statistics) –

kell kezelni, hiszen azok teljeskörűségét nagyban befolyásolja az egyes országok jelentési hajlandósága, így az ezekből nyerhető információk nem minden esetben adnak teljes képet az elektronikus felügyelet alkalmazásának európai jellemzőiről. Ahhoz azonban nem fér kétség, hogy az elektronikus felügyelet technológiájának büntetőjogi vetületű használata ugrásszerűen megnövekedett az elmúlt 20 évben. Ennek a dinamikus bővülésnek az okai sokrétűek, azonban jól beazonosíthatóak.

*Frieder Dünkel*¹⁰⁷ a technológia természetéből adódó dinamikus fejlődésen túl okként nevesíti az elektronikus felügyeleti eszközöket gyártó és forgalmazó cégek piaci érdekeit, mint erőteljes ráhatást az eszköz terjedésére. Emellett megállapítja, hogy sok európai ország esetében az eszköz a börtönnépesség csökkentését szolgálta, valamint mind a reintegratív, mind pedig a punitív büntetési célok hatékony szolgálatába állították ezt a felügyeleti formát. Voltak továbbá olyan országok is, ahol a GPS technológia adta előnyök kihasználásával áldozatvédelmi programokban szerepeltették az eszközt.¹⁰⁸

Az elektronikus felügyeletnek éppen ez a dinamikus fejlődése és elterjedése indokolta, hogy európai szintéren egyfajta iránymutatás szülessen a témában.

Ehhez kapcsolódóan az Európa Tanács egyik legfontosabb és a disszertáció témáját tekintve megkerülhetetlen dokumentuma a 2014-ben elfogadott elektronikus felügyeletről szóló ajánlás.¹⁰⁹ Ebben ugyanis az Európa Tanács kifejezetten az elektronikus felügyeletre vonatkozóan vázolt fel iránymutatásokat a tagállamok számára. Ez volt az első olyan európai kísérlet, amely megalkotta az elektronikus felügyelet alkalmazásának etikai keretszabályait.¹¹⁰

Ennek azonban fontos előzménye volt a már korábban emlegetett *Confederation of European Probation* ezen a területen végzett aktív munkája. A szervezet ugyanis 2002

Persons Serving Non-Custodial Sanctions and Measures in 2013, 17–18. https://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-2013-E_Final_150205.pdf (letöltés ideje: 2023.04.14.).

¹⁰⁷ Frieder Dünkel német büntetőjogász, aki jelenleg a németországi Greifswald Egyetem jogi karának kriminológus professzora. Lásd még: <https://rsf.uni-greifswald.de/personal/professoren/professoren-im-ruhestand/prof-dr-frieder-duenkel/> (letöltés ideje: 2023.04.15.).

¹⁰⁸ DÜNKEL, Frieder: Electronic Monitoring in Europe – A Panacea for Reforming Criminal Sanctions Systems? A Critical Review. *Kriminologijos studijos*, 2018/6, 60. 62. [a továbbiakban: DÜNKEL, Frieder (2018)].

¹⁰⁹ Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to member States on electronic monitoring. <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4> (letöltés ideje:2023.04.15.). [továbbiakban: Recommendation on electronic monitoring].

¹¹⁰ NELLIS, Mike: Standards and Ethics in Electronic Monitoring. 2015, 54. <https://rm.coe.int/handbook-standards-ethics-in-electronic-monitoring-eng/16806ab9b0> (letöltés ideje: 2023.04.14.). [a továbbiakban: NELLIS, Mike (2015)].

óta rendszeresen megszervezi az elektronikus felügyeletről szóló konferenciáját, ahol nyomon követik annak fejlődését, technológiai változásait, újításait és az ezzel együtt felmerülő technikai, jogi és etikai kérdéseket. A konferencia résztvevői hamar felismerték egy átfogó európai iránymutatás szükségességét a témában, pontosan azért, hogy biztosítsák azokat a legfontosabb értékeket, amelyek a próbára bocsátást, illetőleg a pártfogó felügyeletet áthatják, különös tekintettel a rehabilitációra és a reintegrációra. Ennek eredményeként 2010-ben a szervezet megfogalmazta az Európa Tanács felé, hogy szükség lenne egy átfogóbb és határozottabb állásfoglalásra, annál, mint amiket korábbi ajánlásaiban¹¹¹ tett.¹¹²

4.2 Az elektronikus felügyeletről szóló ajánlás

Az ajánlás több kisebb fejezetből áll, ezek (1) a cél, (2) a fogalmak, (3) az alapelvek, (4) az elektronikus felügyelet végrehajtási feltételei a büntetőeljárás különböző szakaszaiban, (5) az etikai kérdések, (6) az adatvédelem, (7) a személyzet, illetve (8) a nyilvánossággal való munka, kutatás és értékelés című részek. Ezek közül részletesen tárgyalom az alapelvi részt, hiszen ez vetíti előre és határolja körül az általam is legfontosabbnak vélt vezérfonalakat az elektronikus felügyelet szabályozásához kapcsolódóan.

Az ajánlás célja, hogy meghatározza az etikai kérdésekhez és szakmai normákhoz kapcsolódó alapelveket, amelyek lehetővé teszik a nemzeti hatóságok számára az elektronikus felügyelet formáinak igazságos, arányos és hatékony felhasználását a büntető igazságszolgáltatás folyamataiban, tiszteletben tartva az érintett személyek jogait. Ezen felül szándéka felhívni a nemzeti hatóságok figyelmét arra, hogy különös gondot kell fordítani az elektronikus felügyelet megfelelő alkalmazására, azért, hogy annak használata ne ássa alá vagy helyettesítse a konstruktív és személyes szakmai kapcsolatot az elkövetők és a társadalomban velük foglalkozó szakemberek között. E mellett azonban azt is leszögezi az ajánlás, hogy a technológiával gyakorolt kontroll hasznos adaléka lehet a már létező olyan szociális és pszichológiai kapcsolatoknak, amelyek pozitívan hathatnak az elkövetőre.¹¹³

---

¹¹¹ Például: Recommendation (92)16 on community sanctions and measures; Recommendation CM/Rec(2010)1 of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe Probation Rules.

¹¹² NELLIS, Mike – LEHNER, Dominik: New Council of Europe recommendations on electronic monitoring and the role of the Confederation of European Probation (CEP). 2014. <https://www.penalreform.org/blog/council-europe-recommendations-electronic-monitoring-role-confederation-european/> (letöltés ideje: 2022.04.13.).

¹¹³ Recommendation on electronic monitoring. 2014, I.

A dokumentum kommentárjából az is kiderül, hogy több európai, a próbára bocsátásért és pártfogásért felelős szerv kifejezte azt, miszerint fontos lenne explicit leszögezni azt a tényt, miszerint a technológiát soha nem szabadna az elkövetők és a velük foglalkozó szakemberek közötti építő jellegű és professzionális interperszonális kapcsolatok helyettesítésére használni. Ez azt jelenti, hogy a technológia nem válhatja ki teljes egészében a humán faktort az elkövetők reintegrációja során, így a pártfogó felügyelői szolgálatok munkája továbbra is elengedhetetlen ezekben a folyamatokban. Az elektronikus felügyelet segíthet a munka során elengedhetetlen külső kontroll erősítésében, azonban a szakemberek feladata és kompetenciája az elkövetők belső kontrolljának a kialakítása, így például az agresszió vagy az erőszakos megnyilvánulások kezelése.¹¹⁴

4.3 Az elektronikus felügyelet fogalma és fajtái

Az ajánlás szerint az elektronikus felügyelet lényegét tekintve egy általános fogalom, amely a büntető igazságszolgáltatás rendszerében felügyeleti, korlátozó intézkedésekhez kapcsolódik, a technológia (elektronikus távfelügyeleti eszköz) segítségével lehetővé teszi az igazságszolgáltatási és végrehajtó szervek számára az adott személy mozgásának, tartózkodási helyének, viselkedésének valós időben történő nyomon követését, ellenőrzését, valamint szabályozását. Ennek megvalósítása különböző technikai megoldásokkal, eltérő igazságügyi szakaszokban és többféle jogintézményhez kapcsolódva történhet.¹¹⁵ Ahogyan ebből a fogalom-meghatározásból is kitűnik, az elektronikus felügyelet alapvetően könnyebben meghatározható technikai oldalról, amelynek szigorú kerete viszonylag rugalmas teret biztosít a jogalkotó és a jogalkalmazó számára, hogy a legkülönbélebb jogi és magatartási szabályokat határozzák meg. Ehhez kapcsolódóan fontos kifejtteni, hogy számos szerző utalt már arra, miszerint az elektronikus felügyelet rendkívül sokféle lehet, amely magába foglalhatja a megtorlás, az elrettentés, a reintegráció és a resztoráció büntetőpolitikai céljait, így akár – szabályozástól függően – vegyes karakterű (jog)intézménynek is nevezhető.¹¹⁶

---

¹¹⁴ Draft commentary to recommendation on electronic monitoring. 2013, 2. <https://rm.coe.int/16806f97b1> (letöltés ideje: 2023.04.15.).

¹¹⁵ Recommendation on electronic monitoring. 2014, II. <https://pjp-eu.coe.int/documents/41781569/42171329/CMRec+%282014%29+4+on+electronic+monitoring.pdf/c9756d5b-be0e-4c72-b085-745c9199bef4> (letöltés ideje:2023.04.15.).

¹¹⁶ JONES, Richard: The Electronic Monitoring of Offenders: Penal Moderation or Penal Excess? *Crime, Law and Social Change*, 2014, 64/4, 481. [a továbbiakban: JONES, Richard (2014)].

Avlana K. Eisenberg¹¹⁷ például ezzel összefüggésben külön-külön vizsgálta a megtorlást, az expresszionizmust, az elrettentést, valamint a rehabilitációt hirdető büntetőjogi elméleteket.¹¹⁸ Mike Nellis összefoglalóan úgy nevezte ezt a sokszínűséget, hogy az elektronikus felügyeletnek „kaméleon karaktere” van, vagyis megoldást kínál számos büntetőjogi problémára. Kiemelte továbbá, miszerint alapvető jellemzője, hogy kontrolláló, amely mind rehabilitációs, mind pedig punitív célokat szolgálhat.¹¹⁹ James Kilgore – az USA-beli tendenciákat figyelembe véve – az egyik legnagyobb hangadója az elektronikus felügyelet negatív hatásainak, és visszaélészerű, megtorló használatának. Ő maga sokszor használja az elektronikus/digitális bebörtönzés (*e-carceration; digital prison*) kifejezéseket, amelyekkel arra utal, hogy ha egyre több embert helyeznek elektronikus felügyelet alá, akkor a tömeges bebörtönzésnek egy olyan formájával fogunk találkozni, ahol a börtöncellákat leváltják az emberek otthonai.¹²⁰

Az elektronikus felügyelet fogalmához kötődően fontos meghatározni, hogy azt többféle szempontból is csoportosíthatjuk, egyrészt az alkalmazás „helye”, másrészt pedig az alkalmazott technológia szempontjából. Az előbbi alatt azt értem, hogy az elektronikus felügyeletet a büntetőjog mely területére, vagy éppen a büntető eljárás mely szakaszába építik be. E szempontból jelen dolgozatban kifejezetten a büntető anyagi jog szankciótani részét, valamint a büntetés-végrehajtási jog területét vizsgáltam. E mentén alapvetően két fajtáját különböztethetjük meg az elektronikus felügyeletnek, így az első-ajtós (*front-door electronic monitoring*), valamint a hátsó-ajtós elektronikus felügyeletet (*back-door electronic monitoring*).

A csoportosítás alapját és elnevezését az adja, hogy magával a túlszűfoltóság problematikájával, valamint a szabadságvesztés-büntetés végrehajtási alternatíváival több nemzetközi dokumentum és ajánlás is foglalkozik,¹²¹ amelyek megoldási lehetőségeit a büntetés-végrehajtási jog szempontjából dogmatikailag két nagy csoportba sorolhatjuk. Beszélhetünk az ún. első-ajtós módokról (*front-door strategies*),

---

¹¹⁷ Avlana K. Eisenberg amerikai büntetőjogász, aki jelenleg a Florida Állami Egyetem jogi karának egyetemi tanára. Lásd még: <https://law.fsu.edu/faculty-staff/avlana-eisenberg> (letöltés ideje: 2023.04.15.).

¹¹⁸ EISENBERG K., Avlana: Mass Monitoring. 2017, 129–130. <https://southern.california.lawreview.com/2017/01/05/mass-monitoring-article-by-avlana-k-eisenberg/> (letöltés ideje: 2023.04.15.). [a továbbiakban: EISENBERG K., Avlana (2017)].

¹¹⁹ NELLIS, Mike (2013): i.m., 5.

¹²⁰ KILGORE, James: What is E-carceration. 2021. <https://www.challengingcarceration.org/post/amsterdam-101-redefining-the-french-fries> (letöltés ideje: 2023.04.15.).

¹²¹ Recommendation R (99)22 concerning Prison Overcrowding and Prison Population; United Nation Office on Drugs and Crime – Handbook on strategies to reduce overcrowding in prisons.

amelyek eleve arra irányulnak, hogy az elkövető ne kerüljön be a büntetés-végrehajtási intézetbe, így kiküszöbölve az esetleges prizonizációs hatásokat. Tág értelemben ide sorolhatjuk a dekriminalizáció gondolatát, a mediációs eljárást, az alternatív szankciók alkalmazását, illetve a felfüggesztett szabadságvesztés jogintézményét is. A másik nagy csoport a hátsó-ajtós stratégiák (*back-door strategies*), amikor a fő cél az, hogy a fogvatartási periódus a lehető legrövidebb legyen, ilyen megoldások az időelőtti szabadítás jogintézményei, mint például a feltételes szabadságra bocsátás.¹²² Ebbe a dogmatikai rendszerbe illeszthető be az elektronikus felügyelet is, így beszélhetünk az ún. első-, illetve hátsó-ajtós elektronikus felügyeletről. Az előbbi esetén az elektronikus távfelügyeleti rendszer segítségével úgy történik a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, hogy az elítélt személynek egy percet sem kell a büntetés-végrehajtási intézetben töltenie, büntetésének teljes tartamát otthon tölti ki. Ehhez képest az utóbbi megoldás az időelőtti szabadítási formák egyikének tekinthető, a hangsúly pedig a fogvatartott társadalomba történő fokozatos visszavezetésén van.

A *Confederation of European Probation* bizonyos időközönként, általában két évente tart konferenciát az elektronikus felügyelet témájában, és ehhez kapcsolódóan kérdőíves felmérést készítenek az európai országokkal az eszköz adott jogrendszerben történő megjelenésére vonatkozóan. A legutóbbi ilyen felmérés 2018-ban volt, ennek eredményei azt mutatják, hogy az elektronikus távfelügyeleti eszközt Európában a legtöbb esetben a büntetés-végrehajtás területén, a szabadságvesztések végrehajtási alternatívájaként (*front-door electronic monitoring*) vagy az idő előtti szabadítás jogintézményeihez kapcsoltan, egyfajta felügyeleti eszközként (*back-door electronic monitoring*) szabályozzák. Fontos kiemelni, hogy a megkeresett európai államok közül 35-ből 18 küldte vissza a kérdőívet, így ezekből származnak a következtetések.¹²³

Technológiai szempontból az elektronikus felügyeletnek több generációját különböztethetjük meg. Az ún. „első generációs” elektronikus felügyeleti eszközök működtetéséhez egy egyszerűbb, rádió frekvenciás (RF) technológiát használnak, amely során az elkövetők egy rádiójelet kibocsátó karkötőt/bokaláncot viselnek, a jelek fogadására pedig egy, a telefonvonalhoz kapcsolt bázisegységet állítanak fel az érintettek lakóhelyén. Abban az esetben, ha az egyén kikerül ennek az egységnek a hatósugarából,

---

¹²² JUHÁSZ, Zsuzsanna: (Túl)zsúfoltság és börtönügy. *FORVM Acta Juridica et Politica*, 2018/2, 178.

¹²³ OSTER KYLSTAD, Marianne – CAIADO FRANCO, Nuno: Survey of Electronic Monitoring in Europe: Analysis of questionnaires 2018, 1. <https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2018/10/Analysis-Questionnaire-EM2018.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.15.). [a továbbiakban: OSTER KYLSTAD, Marianne – CAIADO FRANCO, Nuno (2018)].

a telefonvonal segítségével a berendezés jelzést küld az ellenőrzést végző hatóság felé. Ezzel a technológiával kiválóan ellenőrizhető, hogy az elkövető a számára kijelölt helyen tartózkodik-e, vagy, hogy éppen elhagyta azt.¹²⁴

A „második generációs” megoldások már a GPS nyomkövetési rendszer és a mobiltelefonok technológiájának a kombinációját használják, ezzel lehetővé téve, hogy az elkövető valós idejű tartózkodási helyét és mozgását bemérjék, és ezen adatokat továbbítsák az illetékes szervek felé. A rádió frekvenciához képest előnyösebb ez a megoldás abban az esetben, ha az elkövetőnek nem pusztán meghatározott helyen való tartózkodását szeretnék ellenőrizni, de egyéb magatartási szabályoknak való megfelelését is, például, hogy megjelenik-e a munkahelyén, vagy távol tartja-e magát meghatározott helyektől, úgy, mint az áldozat lakhelye vagy iskolák stb.¹²⁵

A „harmadik generációs” fejlesztések szintén alkalmazzák a GPS nyomkövetést, viszont kiegészülnek a kábítószer-, illetve alkoholfogyasztást érzékelő szenzorokkal. Ezek az érzékelők az izzadságból tudják megállapítani, hogy az elkövető fogyasztott-e valamiféle tiltott szert, így képesek jelezni az ilyen jellegű magatartási szabályok esetleges megszegését is.¹²⁶

A legújabb hullámként vagy akár – véleményem szerint – esetlegesen „negyedik generációként” azonosítható az a technológiai újítás, amikor okostelefonokkal összekapcsolt és végrehajtott elektronikus felügyeletről beszélünk. Ennek lényege, hogy a fejlesztő cégek okostelefonra letölthető alkalmazások segítségével ígérnek az elkövetők ellenőrzésének, valamint a velük történő kommunikációnak a hatékonyságát. Jelenleg számos ilyen applikáció elérhető a piacon (SCRAM, aware.mobile etc.), amelyek nem pusztán az elkövetők valós idejű követését képesek kivitelezni, de lehetővé teszik ad-hoc ellenőrzésüket, például videóhívás segítségével, emellett biztosítják az adminisztrációs feladatok ellátását, dokumentumok feltöltését, továbbítását, illetve a kötelező programok és találkozók, megjelenési kötelezettségek naptári rögzítését és követését.

Az Amerikai Egyesült Államokban egyre inkább elbillen a mérleg ezen applikációk alkalmazása felé az úgymond „tradicionális” elektronikus felügyeleti formákhoz képest, hiszen olcsóak, könnyen kezelhetőek és hozzáférhetőek. Ezzel együtt érzékelhető azonban az a tendencia is, hogy ez a technológiai fejlesztés az egyre csekélyebb

---

¹²⁴ JONES, Richard: The electronic monitoring of serious offenders: Is there a rehabilitative potential? *Research Paper Series*, University of Edinburgh School of Law, 2014/03, 1–2. [a továbbiakban: JONES, Richard (2014)].

¹²⁵ JONES, Richard (2014): i.m., 2.

¹²⁶ JONES, Richard (2014): i.m., 2.

rizikófaktorú elkövetőket is a hatókörébe vonja, akikkel szemben korábban enyhébb szankciók is hatékonyak bizonyultak. Emellett az empiria több problémát is feltár az előbb említett *net-widening* jelenségen felül. Sok technikai hibáról, valamint masszívabb felügyeletről számolnak be, hiszen ezzel még több – sokszor irreális – követelményt támaszthatnak, és támasztanak a felügyelet alatt álló személlyel szemben. Így például gyakoribb az azonnali lejelentkezési kötelezettség, amely egyenesen arányosan növeli a magatartási szabályok megszegésének esélyét, ezzel egyidejűleg pedig a felügyelet szabadságvesztésre történő átváltásának a lehetőségét.¹²⁷

Jogosan lehet számítani a mobil applikációk további terjedésére, ugyanis azon túlmenően, hogy magasabb felügyeleti kapacitással rendelkeznek, ma már minden ember számára könnyen elérhető és rendelkezésre áll a végrehajtáshoz szükséges eszköz, vagyis az okostelefon. Ezen felül ezek a technológiai megoldások rengeteg reklámot kapnak, hiszen jelentős pénzügyi és gazdasági érdek fűződik minél szélesebb körű alkalmazásukhoz. Ahhoz pedig nem férhet kétség, hogy a piaci érdekek, amelyek a befolyásos cégekhez kapcsolódnak, sokszor felülírják a szakmai érveket.¹²⁸

4.4 Az elektronikus felügyelet alapelvi, etikai és funkcionalitási kérdései az Európa Tanácsi ajánlás mentén

Az ajánlás első alapelveként jelenik meg az írott jog általi szabályozottság, vagyis a *nullum crimen sine lege scripta* követelménye, azaz tágabban az anyagi jogi legalitás (törvényesség) elve. Ez alapján az elektronikus felügyelet büntetőjogi alkalmazását, fajtáit, időtartamát és végrehajtásának módjait írott jogszabályban kell szabályozni.¹²⁹

A második alapelv magába foglalja a tisztességes eljáráshoz való jogot, ezen belül is a bírósághoz fordulás jogát. Az ajánlás szerint ugyanis az elektronikus felügyeletet elrendelő vagy megszüntető döntéseket bíróságnak kell kiszabnia, vagy legalábbis biztosítani kell a más hatóságok által meghozott döntésekkel szembeni bírósági felülvizsgálatot.¹³⁰

---

¹²⁷ OWENS, Kentrell – ROESNER ALEM-FRANZISKA, Anita – KOHNO, Tadayoshi: *Electronic Monitoring Smartphone Apps: An Analysis of Risks from Technical, Human-Centered, and Legal Perspectives*. 2022, 1. 12. https://www.usenix.org/system/files/sec22fall_owens.pdf (letöltés ideje: 2023.04.16.).

¹²⁸ MEHROTRA, Dhruv – OSBERG, Molly: *When your freedom depends on an app*. 2020. <https://gizmodo.com/when-your-freedom-depends-on-an-app-1843109198> (letöltés ideje: 2023.02.19.).

¹²⁹ Recommendation on electronic monitoring III. 1.

¹³⁰ Recommendation on electronic monitoring III. 2.

A harmadik alapelv az ún. *net-widening*¹³¹ jelenségéhez kötődik, amelyet az ajánlás szerint fokozottan vizsgálni kell a tárgyalás előtti szakban, azért, hogy az elektronikus felügyeletet ténylegesen a letartóztatás alternatívájaként használják és ne vonjon a hatókörébe olyan terhelteket, akik vonatkozásában egyébként enyhébb alternatív szankciók lennének alkalmazhatók.¹³²

Negyedikként a büntetőjog egy másik fontos elvét, az arányosság elvét rögzíti az ajánlás. Az elektronikus felügyelet fajtájának és végrehajtási módjának ugyanis időtartamában és súlyában arányosan kell igazodnia a gyanúsítás tárgyát képező vagy a már jogerős ügydöntő határozatban megállapított bűncselekmény súlyához. Mindezen túlmenően az ajánlás tárgyalja az individualizáció elvének azon aspektusát, amely szerint az arányosság elvének vizsgálatakor figyelembe kell venni a terhelt vagy az elítélt egyéni körülményeit is, amelyeket rendszeresen felül kell vizsgálni. Ide kapcsolódóan az ajánlás alapvető követelményként határozza meg azt is, hogy az elektronikus felügyeleti eszközzel járó jogkorlátozás nem haladhatja meg a jogerős ügydöntő határozatban meghatározott mértéket.¹³³ Az arányosság esetében megjelenik az a követelmény is, miszerint, ha a gyanúsítottak és az elkövetők hozzájárulnak az elektronikus felügyelet költségeihez, ennek arányosnak kell lenni anyagi helyzetükkel, illetve a hozzájárulás szabályait törvényben kell meghatározni.¹³⁴

Az dokumentumban hangsúlyt kap az a tény, hogy az elektronikus felügyelet végrehajtása nem csak magára az elkövetőre, de azokra a harmadik személyekre is hatással van, akik vele egy háztartásban, összezárva élnek. Éppen ezért az ajánlás az alapelvek között kihangsúlyozza, hogy az elektronikus felügyelet elrendelésekor, valamint fajtájának, tartamának és végrehajtási módozatának meghatározásakor tekintettel kell lenni az ilyen harmadik személyek jogaira és érdekeire gyakorolt hatásra is.¹³⁵

---

¹³¹ A *net-widening* jelenségről először Stanley Cohen brit szociológus írt a *Vision of Social Control* című munkájában. A *net-widening* jelentése ebben a kontextusban az, hogy felmerül az egyének feletti társadalmi kontroll kiterjesztésének a problémája a különféle újonnan bevezetett büntetőjogi megoldásokkal összefüggésben. Annak ellenére, hogy ezek elsődleges célja az, hogy eltérítsék, vagy éppen kivessék az embereket az igazságszolgáltatás rendszeréből, sokszor éppen ennek ellenkezője történik. A társadalmi kontroll hálója szélesebb és erősebb lehet. Lásd: COHEN, Stanley: *Vision of Social Control*. Polity Press, Cambridge, 1985, 41–42.

¹³² Recommendation on electronic monitoring III. 3.

¹³³ Recommendation on electronic monitoring III. 4-5.

¹³⁴ Recommendation on electronic monitoring III. 11.

¹³⁵ Recommendation on electronic monitoring III. 6.

Rögzítik továbbá, hogy az elektronikus felügyelet alkalmazása nem lehet diszkriminatív, vagyis nemre, fajra, bőrszínre, nemzetiségre, nyelvre, vallásra, szexuális irányultságra, politikai vagy egyéb véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, vagyoni, nemzeti kisebbséghez való tartozásra, lelki vagy testi állapotra tekintet nélkül kell alkalmazni.¹³⁶

Az ajánlás hangsúlyozza továbbá, hogy az elektronikus felügyelet önálló felügyeleti intézkedésként is alkalmazható annak érdekében, hogy a végrehajtás egy meghatározott periódusában csökkentse a bűncselekmények elkövetésének a valószínűségét, a hosszú távú hatékonyság érdekében azonban kombinálni kell más szakmai, támogató intézkedésekkel, amelyek így az elkövetők társadalmi reintegrációját célozzák, hangsúlyozva ezzel a reszocializációs célokat.¹³⁷

Az ajánlás elismeri, hogy a magáncégek által fejlesztett technológia használatából adódóan reflektálni kell a magánszféra és a közszféra összefonódására az elektronikus felügyelet alkalmazásával összefüggésben. Jellemzően az elektronikus felügyelet technológiáját az egyes országok a magánszektorhoz tartozó cégektől vásárolják meg, majd pedig saját nemzeti hatóságaik felügyelik és felelősek annak működtetéséért. Vannak azonban olyan nemzeti igazságszolgáltatási rendszerek, ahol az elektronikus felügyelet tényleges ellenőrzése is ezeknek a privát cégeknek a kezében van. Éppen ezért tartották fontosnak rögzíteni az ajánlásban, hogy ahol a magánszektor szervezetei részt vesznek a végrehajtás felügyeletében, ott a felelősségnek, vagyis, hogy az érintett személyekkel való bánásmód megfeleljen a releváns nemzeti és nemzetközi etikai és szakmai standardoknak, a hatóságokat kell terhelnie. Ezen felül garantálniuk kell, hogy a magánszektor részvételével kapcsolatos minden releváns információ átlátható és nyilvános.¹³⁸

Fontos alapelv és kérdéskör az elektronikus felügyelet alkalmazásával kapcsolatos adatkezelés, amelynek külön fejezetet is szenteltek az ajánlásban. Az alapelv szerint az adatkezeléssel kapcsolatos szabályokat törvény által kell szabályozni.¹³⁹ Ezen felül az ajánlásban külön kitérnek arra, hogy tekintettel kell lenni különösen az ilyen adatok felhasználásának és megosztásának szabályozására a nyomozások és büntetőeljárások körében. A megfelelő jogi szabályozáson túlmenően, figyelemmel kell lenni az ilyen

---

¹³⁶ Recommendation on electronic monitoring III. 7.

¹³⁷ Recommendation on electronic monitoring III. 8.

¹³⁸ Recommendation on electronic monitoring III. 9-10.

¹³⁹ Recommendation on electronic monitoring III. 12.

adatok visszaélészerű használatának megfelelő szankcionálására is. Fontos, hogy ezek a szabályok vonatkoznak az elektronikus felügyelettel foglalkozó cégekre is.¹⁴⁰

Az ajánlásban megjelenik továbbá annak a kívánalma, hogy az elektronikus felügyelet végrehajtásáért felelős személyi állomány megfelelő nagyságú és képzettségű legyen annak érdekében, hogy hatékonyan és szakszerűen láthassa el feladatait a legmagasabb etikai normáknak megfelelően.¹⁴¹ Ez magában foglalja azt is, hogy megfelelő hangnemben és érthetően tájékoztassák az elkövetőt arról, hogy hogyan is működik az elektronikus távfelügyeleti eszköz, az milyen hatással van az érintettek magán-, és családi életére, illetve, hogy milyen következményei lehetnek az esetleges visszaélészerű használatának.¹⁴² Fontos továbbá, hogy ne csak emberileg, de technikailag is képzett személyek vegyenek részt az elektronikus felügyeleti eszköz telepítésében és eltávolításában, valamint képesek legyenek technikai segítséget nyújtani a végrehajtás során, azért, hogy a berendezés hatékonyan és pontosan működhessen.¹⁴³ Ennek megfelelően figyelembe kell venni ezeknek a rendszereknek a működtetése során, hogy mind az emberi, mind pedig a technológiai tényezők együttesen, egymást kiegészítve funkcionálnak.

Az ajánlás ugyancsak elvi érveléssel mondja ki, hogy a letartóztatás alternatívájaként eszközölt elektronikus felügyelet alatt eltöltött időt be kell számítani a jogerősen kiszabott büntetésbe.¹⁴⁴

Az ajánlás különösen kihangsúlyozza a reintegrációs és reszocializációs célokat, valamint ezek jelentőségét. Ezzel összefüggésben javasolja, hogy a területi kitiltások és korlátozások ne legyenek túlzóan restriktívek, főleg ne olyannyira, hogy azok meggátolják az elkövetők minőségi közösségi életét a mindennapokban. A teljesen elszigetelő intézkedéseket pedig célszerű elkerülni annak érdekében, hogy minimalizálják ezek negatív hatásait, és tiszteletben tartsák az elkövetővel együtt élők jogait is. Az ajánlás szerint a reszocializációt támogatva az elektronikus felügyelet alkalmas lehet arra, hogy több elkövetőnek engedélyezzék a rövid idejű távollétet vagy akár a büntetés-végrehajtási intézeteken kívüli munkavégzést, amelyek végrehajtását szintén lehet az elektronikus távfelügyeleti eszközökkel ellenőrizni.¹⁴⁵

---

¹⁴⁰ Recommendation on electronic monitoring VI. 29–32.

¹⁴¹ Recommendation on electronic monitoring III. 13.

¹⁴² Recommendation on electronic monitoring VII. 34.

¹⁴³ Recommendation on electronic monitoring VII. 38.

¹⁴⁴ Recommendation on electronic monitoring IV. 17.

¹⁴⁵ Recommendation on electronic monitoring IV. 19–22.

Az elektronikus felügyelet alkalmazható – és napjainkban egyre többször találkozunk ezzel a szabályozással – az áldozatvédelem területén, vagyis, hogy gyanúsítottakat, elkövetőket megfelelő ellenőrzés alatt távol tartsanak az bűncselekmények áldozataitól. Erről az ajánlásban is találunk szakaszokat. Ennek megfelelően, ha a felügyelet ilyen formáját szabályozzák, az ajánlás rögzíti, hogy lényeges követelmény az áldozatok tájékoztatása arról, hogy ez hogyan is működik, illetve az alkalmazott technológiának milyen korlátai vannak.¹⁴⁶ Ahhoz, hogy ez a megoldás hatékonyan működhessen, fontos a szakmai személyzet ilyen irányú képzése is, annak érdekében, hogy megfelelő támogatást nyújthassanak az áldozatoknak (is) ebben a konstellációban.¹⁴⁷

Ebből a fejezetből is jól érzékelhető, hogy európai szinten komoly hangsúlyt fektettek, és fektetnek még mindig az elektronikus távfelügyeleti eszköz büntetőjogi alkalmazása garancia-keretének felállítására. Komoly fókuszot kapnak – szakmai szempontból is helyesen – az elektronikus felügyelet alapjogi, valamint az elkövetőkre és a társadalomra gyakorolt hatásai. Abból adódóan viszont, hogy ezek valóban egy követendő keretet jelentenek az európai államok számára, az elektronikus felügyelethez kapcsolódó büntetőjogi szabályok országonként eltérőek lehetnek. Ez nem pusztán a tényleges jogszabályi rendelkezések eltérőségében jelentkezhethet, de abban is, hogy ezt a technológiát inkább a punitivitás, vagy éppen a reintegráció szolgálatába állítják. A skála rendkívül széles és színes lehet, éppen abból adódóan, hogy az eszköz használatát a legkülönbözőbb tartalommal és magatartási szabályokkal lehet megtölteni. A következő nagy szerkezeti egységben éppen ezt a sokszínűséget szeretném részletesen elméleti síkon bemutatni, és ismertetni saját álláspontomat.

---

¹⁴⁶ Recommendation on electronic monitoring IV. 18.

¹⁴⁷ Recommendation on electronic monitoring VII. 35.

5 Az elektronikus felügyelet „karaktere”

Ahogy az előző fejezetben részletesen bemutatott Európa Tanácsi ajánlásban is láthattuk, az elektronikus felügyelet egy rendkívül sokféleképpen alakítható technológia, amely számos jogintézményi formában, többféle büntetőpolitikai cél szolgálatába is állítható. Ez nagyban függ az adott állam büntetőjogi felfogásától és a társadalmi berendezkedésétől.

Az alábbi fejezetben az elektronikus felügyelet hármass (vegyes) karakterét elemzem, vagyis, hogy mit is jelent az elektronikus felügyelet punitív, reintegratív illetve resztoratív jellege. Ennek jelentősége a disszertáció szempontjából az, hogy véleményem szerint ideális esetben az elektronikus felügyelet egy vegyes karakterű jogintézmény, amely együttesen kiszolgálhatja a punitív, a reintegratív és a resztoratív célokat a büntetőjog területén.¹⁴⁸ Ennek vizsgálata a kutatásom kapcsán azért is fontos, mert kriminológiai szempontból ágyaz meg a dolgozat későbbi részeiben kifejtett *de lege ferenda* javaslatoknak.

5.1 Az elektronikus felügyelet punitív (büntető) karaktere

Ebben az alfejezetben az elektronikus felügyelet punitív (büntető) karakterének körüljárására vállalkozom, amely egyrésztől úgy gondolom, hogy szükséges, hiszen a dolgozat meghatározó részében az eszköz büntető jogkövetkezménykénti, valamint büntetés-végrehajtási jogintézménykénti szabályozásáról írok. Másrésztől azonban igyekszem felhívni a figyelmet az elektronikus felügyelet túlzottan restriktív módon történő alkalmazásának következményeire és azon legfontosabb alapjogi aspektusaira, amelyekre minden esetben érdemes figyelni, amikor az eszköz bevezetését tervezik egy adott ország jogrendszerébe.

Ahogy az a korábbi fejezetben láthattuk, az ajánlás az elektronikus felügyelet számtalan büntetőjogi funkcióját felsorolja. Ezek alapján ez a technológiai eszköz gyakorlatilag a büntetőjog bármely területére és a büntető ügy bármely szakaszába beépíthető. Többek között alkalmazható az elítélés előtti szakaszban, feltétele lehet a felfüggesztett szabadságvesztésnek, segítheti a szabadságvesztés büntetésének

---

¹⁴⁸ Vö: HUSSEIN, Jasmine: The Nature of Electronic Monitoring (EM) – Restorative, Reintegrative, Punitive? In: ERDŐS, Csaba (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2020*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2020.

végrehajtását, és keretet adhat a próbára bocsátásnak, valamint a feltételes szabadságra bocsátásnak is.

Annak ellenére viszont, hogy ez a felsorolás nem taxatív, nem teljesen egyértelmű, hogy az elektronikus felügyeletet egyfajta „eszközként” kellene-e használni vagy éppen önálló „jogintézményként” szabályozni. Véleményem szerint, az első opció alapvetően azt az esetet jelenti, amikor az elektronikus távfelügyeleti eszközt már meglévő jogintézményekhez, szankciókhoz és intézkedésekhez kapcsoljuk, jellemzően azért, hogy a felügyeletet és a biztonságot támogassa az elkövetők megfigyelésekor. Ha ilyen módon alkalmazzuk, akkor könnyedén felmerülhet annak a veszélye, hogy nem vesszük kellőképpen figyelembe használatának alapjog korlátozó-jellegét, amely az én megközelítésemben nem elhanyagolható szempont.

Ezzel szemben, ha az elektronikus felügyeletre inkább, mint önálló jogintézményre gondolunk, sokkal inkább tekintettel leszünk annak alapjogi vetületeire, és hogy miképpen is korlátozza azokat. Úgy gondolom, hogy ennek az első pillantásra terminológiainak tűnő kérdésnek a vizsgálata fontos, mivel releváns alapjogi, valamint büntetőjogi konzekvenciák vonhatóak le belőle.

Az alapjogi perspektívát tekintve az mindenképpen elmondható, hogy az elektronikus felügyelet nem feltétlenül egyenlő egy fogva tartással járó teljes szabadságelvonással, vagy szabályozástól függően éppen az is előfordulhat, hogy nem is érinti a szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogot. Vannak azonban olyan más alapvető jogok, amelyeket már önmagában a technológia alkalmazása is negatívan érint(het).

Az emberi méltósághoz való jog, a privátszférához való jog, beleértve a házassághoz és a családi élethez való jogot,¹⁴⁹ valamint a személyes adatok védelméhez való jog különösen érintett lehet az eszköz alkalmazása során. Ezek azok a területek, amelyek védelmét az Európa Tanács is fokozottan hangsúlyozza a korábban elemzett ajánlásában. Itt visszautalnék arra, hogy az ajánlás külön megfogalmazza, hogy az elektronikus megfigyelés elrendelésekor, annak típusának, időtartamának és végrehajtási módzatainak meghatározásakor figyelembe kell venni a gyanúsítottal vagy az elítélttel együtt élő családtagok és harmadik felek jogait és érdekeit is. Kiemeli továbbá a

---

¹⁴⁹ MOHÁCSI, Barbara: A szabadságvesztés-büntetés lehetséges „alternatívái”. 2010, 369. <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/34928> (letöltés ideje: 2023.04.16.). [a továbbiakban: MOHÁCSI, Barbara (2010)].

gyanúsított vagy az elítélt beleegyezésének és együttműködésének jelentőségét, valamint külön fejezetet szentel az adatvédelmi kérdéseknek.¹⁵⁰

Úgy gondolom, hogy pontosan ezekre a szempontokra tekintettel kellene előtérbe helyezni azt a szabályozási megközelítést, ahol az elektronikus felügyelet alkalmazásának önálló jogi kereteket adunk, és önálló jogintézményi formában szabályozzuk. A jogkorlátozó jelleget, valamint az elektronikus felügyelet büntetőjogi funkcióját tekintve, véleményem szerint az elektronikus felügyelettel operáló jogintézménynek mindenképpen kell, hogy legyen egyfajta *malum* jellege. Azt viszont fontos leszögezni, hogy pontosan az elektronikus felügyelet rugalmas keretei miatt ez a fajta *malum* és annak intenzitása, a punitivitás különböző fokait eredményezheti, amelyet nagyban befolyásol az egyes államok büntetőpolitikai szemlélete.

Meglátásom szerint, ha az elektronikus felügyeletet önálló jogintézményként szabályozzuk, arra kényszeríti a jogalkotót, valamint a jogalkalmazót, hogy meghatározott büntetőjogi alapelveket is figyelembe vegyenek a szabályozás és alkalmazás kapcsán, így például az arányosság elvét,¹⁵¹ amely jogi gátat szabhat az eszköz túlzó használatának. Megakadályozhatja továbbá azt is, hogy olyan – az elektronikus felügyelet elterjedése előtt is használt – jogintézményekhez kapcsolják, amelyek kifejezetten rehabilitatív, reintegratív célokat szolgálnak, azért, hogy alternatívát képezzenek a súlyosabb büntetőjogi következményekkel szemben. *James Kilgore* érvelését követve, mielőtt az elektronikus felügyeleti technológia átvette volna a helyüket a jogrendszerben, ezek a jogi intézmények, mint például a feltételes szabadlábra helyezés, vagy éppen a próbára bocsátás, egyszerű közösségi ellenőrzéssel működtek. Amikor az elektronikus felügyeletet így addicionálisan alkalmazzák, „különösen a mai punitív büntető igazságszolgáltatás ethoszában, ezek az eszközök nem helyettesítik a bebörtönzést, hanem egyszerűen növelik a közösségbe való beilleszkedésre törekvők feletti ellenőrzés szintjét.”¹⁵² A kriminológiában pontosan ezt a jelenséget nevezik *net-widening*-nek, amely nem csak szociológiai, de mind jogi, mind pedig gazdasági szempontból ineffektív lehet, hiszen ha az egyéneket korábban egy olcsóbb és kevésbé korlátozó gyakorlat visszatartotta a bűnelkövetéstől, akkor miért alkalmaznánk velük

---

¹⁵⁰ Recommendation on electronic monitoring III. 6.

¹⁵¹ Az arányosság fontosságát a korábban tárgyalt Európa Tanácsi ajánlás is részletezi. Emellett Mike Nellis kiemeli, hogy önmagában az elektronikus felügyeletről nem lehet megállapítani, hogy arányos-e vagy sem, hiszen ez nagyban függ a felügyelet fajtájától (GPS vagy éppen rádiófrekvenciás), a felügyelet időtartamától, amelyek rezsimenként eltérőek lehetnek. Lásd: NELLIS, Mike (2015): i.m., 18.

¹⁵² KILGORE, James (2015): i.m., 11.

szemben egy restriktívabb és drágább megoldást.¹⁵³ A társadalom szemszögéből nézve az elektronikus felügyelet más büntetőjogi szankciók vagy intézkedések mellé rendelése növelheti a közbiztonság érzetét, de jogi, alapjogi megközelítésből nézve az ezzel kombinált szankciók és intézkedések szükségtelen büntető hatását növelheti.

A jogintézmény alapjog-korlátozó hatásának elismerése továbbá azt is eredményezi, hogy az elektronikus felügyelet alatt eltöltött időt be kell számítani a szabadságvesztés büntetésébe, legyen szó akár a letartóztatásról, az idő előtti szabadításról, vagy éppen a szabadságvesztés alternatív végrehajtásáról. Ennek megtagadása szintén kiszélesíti az eszköz punitív szemléletű használatát,¹⁵⁴ továbbá a kétszeres büntetés tilalmába is ütközik. Abból fakadóan, hogy az elektronikus felügyelet tartalmát adó magatartási szabályok tökéletesen egyénre szabhatók, a „letöltött idő beszámítása” is nagyon összetett kérdés lehet, amelynek aránya országonként változik.¹⁵⁵

Az elektronikus felügyelet büntető karaktere elismerésének másik következménye, hogy ténylegesen alkalmazható a szabadságvesztés alternatív szankciójaként vagy a szabadságvesztés teljes vagy részleges végrehajtásának módjaként. Ebben az esetben is figyelembe kell venni az arányosság elvét, nemcsak az alapvető jogok korlátozásával, hanem a szabadságvesztés súlyosságával kapcsolatban is. Álláspontom szerint az elektronikus felügyelettel operáló jogintézménynek korlátoznia kell a szabadsághoz való jogot ahhoz, hogy a szabadságvesztés valódi alternatívája lehessen, de nem lehet egyenlő a szabadságtól való teljes megfosztással. Ez azt jelenti, hogy szükség van bizonyos kijárási tilalomra az elkövető mindennapjaiban, amikor is otthon kell maradnia, anélkül azonban, hogy ez a reintegrációs célokat akadályozná (munkahely megtartása, a szükséges kezelési programok való részvétel stb.).

*Richard Jones*¹⁵⁶ az elektronikus felügyelet ilyen alkalmazását „büntető mérséklésnek” (*penal moderation*) tekinti. Azt mondja, hogy a büntetés ezen formája korlátozott (*restrained*), mivel lehetővé teszi a hétköznapi élethez kapcsolódó tevékenységek gyakorlását a kijárási tilalom alá eső időn kívül. E mellett véleménye

---

¹⁵³ KANTOROWICZ, Elena: The “Net-Widening” Problem and its Solutions: The Road to a Cheaper Sanctioning System. 2014, 5. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2387493 (letöltés ideje: 2023.04.22.).

¹⁵⁴ EISENBERG K., Avlana (2017): i.m., 168.

¹⁵⁵ Lásd később: Judgment of the Court of Justice of 28 July 2016. JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście. Case C-294/16 PPU – JZ. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-294/16&language=en> (letöltés ideje: 2023.04.22.).

¹⁵⁶ Richard Jones kriminológus, az edinburghi egyetem jogi karának oktatója. Kutatásai kifejezetten a felügyeletre, biztonságra, kiberbűnözésre, és a bűnözés kontroll új technológiai megoldásaira fókuszálnak. Lásd még: <https://www.law.ed.ac.uk/people/dr-richard-jones> (letöltés ideje: 2023.04.22.).

szerint az ilyen büntetés takarékos (*parsimonious*) is, nem pusztán azért, mert sokkal olcsóbb, mint a szabadságvesztés, hanem azért is, mert csak részleges szabadságelvonással jár. Végül pedig „méltóságteljes” (*dignified*), amennyiben a megfigyelt személy képes arra, hogy életének nagy részét a megszokott módon élje.¹⁵⁷ A szerző utal a másik végre is, amikor az elektronikus felügyelethez kapcsolódó „büntető túlkapas” (*penal excess*) kifejezést írja le, például a GPS-technológiával történő adatgyűjtés tekintetében.¹⁵⁸

A fentiek összegzéseként fontosnak tartom kiemelni, hogy gyakorlati relevanciája lehet annak, hogy az elektronikus felügyeletet pusztán egy (segéd)eszközként vagy éppen tartalommal bíró jogintézményként alkalmazzuk a büntető igazságszolgáltatásban. Én sok szempontból ez utóbbi mellett teszem le a voksomat, tekintve az alapjogi megközelítésből eredő érveket, valamint a büntetőjogi garanciák védelmét.

Az általam fentebb részletezetteket, vagyis az elektronikus felügyelet punitív karakteréhez kapcsolódó kérdésköröket kiválóan szemlélteti egy uniós – előzetes döntéshozatali eljárásban felmerült – jogeset, amelyet a továbbiakban szeretnék kifejezni. Fontos kiemelnem, hogy a disszertációnak nem volt célja a joggyakorlat-elemzés, illetve kifejezetten ehhez a témához kapcsolódóan nem is találtam azt relevánsnak. Ezzel az elemzéssel pusztán az a célom, hogy szemléltessem ennek az elméleti fejtegetésnek a gyakorlati relevanciáját.

5.1.1 Jogesetbemutatás – JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście (C-294/16. PPU. sz. ügy)¹⁵⁹

5.1.1.1 A tényállás és a jogi kérdés

2007-ben Z.-t egy lengyel bíróság 3 év 2 hónap szabadságvesztés-büntetésre ítélte. Miután az elítélt megszökött a büntetés letöltésének megkezdése előtt és elhagyta Lengyelországot, a hatáskörrel rendelkező bíróság vele szemben európai elfogatóparancsot bocsátott ki. 2014. június 18-án Z.-t az Egyesült Királyság illetékes hatóságai ezen európai elfogatóparancs végrehajtása keretében letartóztatták, és 2014.

¹⁵⁷ JONES, Richard (2014): i.m., 478.

¹⁵⁸ JONES, Richard (2014): i.m., 482.

¹⁵⁹ Judgment of the Court of Justice of 28 July 2016. JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście. Case C-294/16 PPU – JZ. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-294/16&language=en> (letöltés ideje: 2023.04.22.). Vö: HUSSEIN, Jasmine: Az elektronikus felügyelet alkalmazásának kihívásai az európai bűnügyi együttműködésben. In: SZABÓ, Csaba (szerk.): *Tavaszi Szél 2020 Konferencia = Spring Wind 2020: Konferenciakötet*. Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), Budapest, 2020.

június 19-ig tartották fogva, amikor 2000 font sterling (GBP) óvadék ellenében szabadon bocsátották, és ezzel egyidejűleg arra kötelezték, hogy 22 és 7 óra között – mozgásának elektronikus nyomon követése mellett – az általa megadott címen tartózkodjon. Mindezen túlmenően 10 és 12 óra között kezdetben hetente hétszer, majd 3 hónap elteltével hetente háromszor kellett jelentkeznie valamelyik rendőrségen, továbbá megtiltották számára, hogy a külföldre utazást lehetővé tevő okmányokat kérjen, és arra kötelezték, hogy mobiltelefonját folyamatosan tartsa bekapcsolva üzemképes állapotban. Az említett intézkedéseket az elítélt lengyel hatóságok részére történő 2015. május 14-i átadásának napjáig alkalmazták.

Az elítélt ezt követően kérelmet nyújtott be a lengyel bírósághoz, amelyben kérte a mozgás elektronikus nyomon követésével párosuló egyesült királysági házi őrizete időtartamának a Lengyelországban letöltendő szabadságvesztés teljes időtartamába történő beszámítását. Hivatkozásának alapját az európai elfogatóparancsról szóló 2002/584/IB kerethatározat 26. cikke képezte, amely a végrehajtó tagállamban töltött fogvatartás beszámításáról szól.

Az előzetes döntéshozatali kérelmet előterjesztő Łódź-Śródmieście-i kerületi bíróság, azt kívánta megtudni, hogy az alapügyben szóban forgókhoz hasonló intézkedések minősülhetnek-e a 2002/584/IB kerethatározat 26. cikkének (1) bekezdése szerinti „fogvatartásnak”.¹⁶⁰

5.1.1.2 Releváns jogi háttér

Az ügghöz kapcsolódóan egyrésztől vizsgálni kell az uniós szinten irányadó dokumentumokat, másrésztől pedig az ügyben érintett tagállami szabályokat.

A jogeset tágabb kontextusa a szabadsághoz való jog, valamint ennek védelme az uniós bűnügyi együttműködés során. Az Európai Unióról szóló szerződés (továbbiakban: EUSZ) 6. cikkében rögzíti, hogy az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának (továbbiakban: Charta) 2000. december 7-i, Strasbourgban 2007. december 12-én kiigazított szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket. A Charta egyfajta belső ellenőrző mechanizmust biztosít az Európai Unióban, amellyel lehetővé válik a Bíróság általi előzetes és önálló felülvizsgálat. A Charta 6. cikke megfogalmazza, hogy mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. Ehhez szorosan

---

¹⁶⁰ Főtanácsnoki indítvány, JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście – C-294/16. PPU. sz. ügy. [a továbbiakban: Főtanácsnoki indítvány].

kapcsolódik a Charta 49. és 50. cikke. Az előbbi az arányosság elvét rögzíti, vagyis, hogy a büntetések súlyossága nem lehet aránytalan a bűncselekményhez mérten, az utóbbi pedig a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalmát fogalmazza meg. Ennek megfelelően senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

Az ügyben eljáró *M. Campos Sánchez-Bordona* főtanácsnoki indítványában úgy fogalmazott, hogy a Charta 6. cikkében biztosított szabadsághoz való alapvető jog tiszteletben tartásának elmulasztása bizonyos mértékig magában foglalhatja az arányossághoz való jog, valamint ugyanazon bűncselekmény kapcsán történő kétszeres büntetés tilalmára vonatkozó jog tiszteletben tartásának elmulasztását is.¹⁶¹

Az Európai Unió elsődleges jogforrásaival összhangban kell értelmezni a másodlagos jogi aktusokat, így a szabadsághoz való jog témája kapcsán, illetve a konkrét jogesettel összefüggésben két kerethatározatot érdemes megemlíteni.

Az egyik a Tanács 2009/829/IB kerethatározata, amely a kölcsönös elismerés elvének¹⁶² az Európai Unió tagállamai közötti, az (előzetes) letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szól. Ennek egyik célja, hogy a kölcsönös elismerés elvére tekintettel előmozdítsa a szabadságelvonással nem járó intézkedések alkalmazását az előzetes letartóztatás alternatívájaként, még olyan esetekben is, amikor az érintett tagállam joga szerint nem lehetne *ab initio* előzetes letartóztatást elrendelni.

A kerethatározatban nevesített – és egyben a jogesethez is kapcsolódó – felügyeleti intézkedésekhez tartozik különösen az érintett személy kötelezése arra, hogy – adott esetben – meghatározott időpontokban meghatározott helyen tartózkodjon; a végrehajtó állam területének elhagyásával kapcsolatos korlátozás; továbbá az érintett személy kötelezése arra, hogy meghatározott időpontokban egy erre a célra kijelölt hatóságnál jelentkezzen.¹⁶³ A kerethatározat rögzíti továbbá, hogy adott esetben elektronikus ellenőrzést lehet alkalmazni a felügyeleti intézkedések végrehajtásának ellenőrzése

---

¹⁶¹ Főtanácsnoki indítvány, 60. pont.

¹⁶² Lásd: KARSAI, Krisztina: *Alapelvei (r)evolúció az európai büntetőjogban*. Pólay Elemér Alapítvány, Ius Peritus, Szeged, 2015.

¹⁶³ 2009/829/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról, 8. cikk.

céljából, a nemzeti joggal és eljárásokkal összhangban.¹⁶⁴ Ezen felügyeleti intézkedések későbbi – más tagállambeli – beszámítására vonatkozóan azonban iránymutatást nem találunk. Ez önmagában nem feltétlen probléma, hiszen, amennyiben a büntetés-végrehajtás helye eltér a felügyeleti intézkedések alkalmazásának helyétől, akkor az „átadás” mozzanatával is találkozunk, amelyhez szükségeszerű az európai elfogatóparancs megléte.

A jogesettel összefüggésben is ez, az európai elfogatóparancsról szóló 2002/584/IB kerethatározat bír leginkább relevanciával, hiszen ez képezte Z elfogásának és eljárásjogi kényszerintézkedés alá helyezésének jogalapját. A kerethatározat 26. cikk (1) bekezdése úgy fogalmaz, hogy a kibocsátó tagállam az európai elfogatóparancs végrehajtásából eredő fogvatartás teljes időtartamát beszámítja a kiszabott szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés következtében a kibocsátó tagállamban letöltendő szabadságvesztés teljes időtartamába.

Az említett cikk megfelelő alkalmazása, így a beszámítással kapcsolatos probléma a lengyel és az egyesült királysági jogszabályok elektronikus felügyelettel összefüggő különbözőségeiből fakadt.

Az egyesült királysági büntető igazságszolgáltatásról szóló törvény (*Criminal Justice Act 2003*) 240A szakasza úgy rendelkezik az óvadék időtartamának jóváírásáról, hogy 9 óra elektronikus felügyelet alatt eltöltött idő félnapi szabadságvesztésnek felel meg, kivéve, ha a bíróság az eset összes körülményének mérlegelése alapján eltérően rendelkezik.¹⁶⁵

A lengyel büntető törvénykönyv (*Kodeks Karny*) 63. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az elítélt személy tényleges szabadságelvonásának időtartamát, amelyre az eljárás során került sor, be kell számítani a szabadságvesztés-büntetés teljes időtartamába.¹⁶⁶ Ugyanezt erősíti meg a lengyel büntetőeljárásról szóló törvény (*Kodeks Postępowania Karnego*) 607f cikke, amelynek hatálya kifejezetten az európai elfogatóparancs végrehajtásához kapcsolódó szabadságvesztésre korlátozódik.¹⁶⁷ Ugyanakkor a lengyel bíróság megjegyezte, hogy bár egyes szabadságelvonó-büntetéseknek a mozgás elektronikus nyomon követésével párosuló házi őrizet

---

¹⁶⁴ 2009/829/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról, 11. bekezdés.

¹⁶⁵ Criminal Justice Act 2003 240A cikk.

¹⁶⁶ Kodeks Karny (a lengyel büntető törvénykönyv) 63. cikk.

¹⁶⁷ Kodeks Postępowania Karnego (a lengyel büntetőeljárásról szóló törvény) 607f cikk.

formájában történő végrehajtása nem ismeretlen a lengyel jogrendben, az azonban nem minden büntetés esetében lehetséges. Ezenkívül a mozgás elektronikus nyomon követésével párosuló házi őrizet a lengyel jogrendben nem szerepel biztonsági intézkedésként. Éppen ezért kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy lehetőség van-e egy ilyen intézkedés alkalmazási időszakainak a szabadságelvonás teljes időtartamába történő beszámítására.¹⁶⁸

Ezekből adódóan a lengyel bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban feltett kérdése a következőre vonatkozott: Úgy kell-e értelmezni az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat (továbbiakban: a kerethatározat) 26. cikkének (1) bekezdését az [EUSZ 6. cikk] (1) és (3) bekezdésével, valamint [a Charta] 49. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben, hogy a „fogvatartás” fogalma a végrehajtó tagállamnak az elfogatóparancs által érintett személy mozgásának elektronikus nyomon követésével párosuló házi őrizetben megnyilvánuló intézkedéseit is magában foglalja?¹⁶⁹

5.1.1.3 A felek érvei

Az ügy tárgyalásán a lengyel és a német állam, az Egyesült Királyság kormánya, valamint a Bizottság is szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

A lengyelek érvelésükben arra hivatkoztak: a kerethatározat 26. cikk (1) bekezdésének szó szerinti értelmezése nem zárja ki, hogy úgy tekintsük, bizonyos feltételek mellett a fogvatartás fogalmának hatálya alá tartozhatnak a szabadságelvonás klasszikus formáitól eltérő intézkedések is, mint például az eljárás alá vont személy mozgásának elektronikus felügyelet alá helyezése, amely házi őrizettel párosul. Ehhez kapcsolódóan utaltak az Emberi Jogok Európai Bíróságának a „szabadságtól való megfosztás” fogalmának értelmezésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatára, amely szintén megerősíti, hogy a fogvatartás fogalma nem csak az őrizet, az ideiglenes fogvatartás, illetve a szabadságelvonás klasszikus formáit foglalja magába. Amennyiben ugyanis a tényleges szabadságelvonás egyes időszakainak beszámítása mellőzésre kerülne, úgy sérülne a Charta 49. cikkében rögzített arányosság elve. Végző soron a Lengyel Köztársaság úgy vélte, hogy a fogvatartás fogalma a végrehajtó tagállamnak az elfogatóparancs által érintett személy mozgásának elektronikus nyomon követésével párosuló házi őrizetben megnyilvánuló intézkedéseit is magában foglalja, feltéve, hogy

---

¹⁶⁸ Főtanácsnoki indítvány, 19. pont.

¹⁶⁹ Főtanácsnoki indítvány, 18. pont.

ezen intézkedések súlya és korlátozó hatása olyan mértékű, hogy azok a szabadságvesztéssel azonos intézkedésnek minősülnek.¹⁷⁰

Az Egyesült Királyság kormánya szerint a kerethatározat 26. cikkének (1) bekezdése szerinti „fogvatartás” fogalma főszabály szerint csak a szigorú értelemben vett szabadságelvonással járó intézkedéseket foglalja magában. Úgy vélte továbbá, hogy a Charta 49. cikkének (3) bekezdése nem releváns a kerethatározat 26. cikke (1) bekezdésének értelmezése szempontjából, és nincs mérlegelési mozgástér azon időszakok beszámítása tekintetében, amelyek alatt az alapügyben szóbanforgó intézkedéseket a végrehajtó tagállamban alkalmazták, amennyiben arra a következtetésre jutunk, hogy azok a kerethatározat 26. cikkének (1) bekezdése szerinti „fogvatartásnak” minősülnek.¹⁷¹

A Bizottság megjegyezte, hogy az átadási eljárás és az európai elfogatóparancs hatásai a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti együttműködésen alapulnak, ez pedig szükségessé teszi a „fogvatartáshoz” hasonló kulcsfogalmak közös értelmezését. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy különbséget kell tenni egyrészt a „fogvatartás”, másrészt pedig az „ideiglenes szabadon bocsátás” között, amely utóbbi olyan intézkedésekkel párosul, amelyek „a szökés megakadályozása érdekében” szükségesek. Lényegében tehát ez a rendelkezés különbséget tesz a szabad mozgástól való megfosztással járó intézkedések (fogvatartás) és az olyan, szabadságelvonással nem járó intézkedések között, amelyek azonban korlátozzák ezt a szabadságot, adott esetben a szökés megakadályozása érdekében. Hozzátette továbbá, hogy az elektronikus felügyelethez hasonló ellenőrzési, illetve felügyeleti intézkedések a szabadságelvonással nem járó intézkedések rendszerébe illeszkednek.

A Bizottság végül azt a végkövetkeztetést vonta le, hogy a kerethatározat 26. cikke szerinti „fogvatartás” fogalma magában foglalja a végrehajtó tagállam igazságügyi hatósága által az európai elfogatóparancs végrehajtása érdekében elrendelt, szabadságelvonással járó intézkedéseket. A büntetés-végrehajtási intézetben történő fogvatartáson kívül, így a szabadságelvonással járó intézkedésekkel azonos módon kell kezelni az európai elfogatóparanccsal érintett személy tartózkodásával kapcsolatos ellenőrzési és felügyeleti intézkedéseket, amikor ezek az intézkedések – a halmozódásuk, a súlyosságuk és az időtartamuk miatt – ezt a személyt a fogvatartással összehasonlítható

---

¹⁷⁰ Főtanácsnoki indítvány, 26–30. pont.

¹⁷¹ Főtanácsnoki indítvány, 34–35. pont.

módon a fizikai szabadságától fosztják meg. A Bizottság szerint a kibocsátó tagállam igazságügyi hatóságának feladata a végrehajtó igazságügyi hatóság által közölt információk alapján az ügy összes körülményének figyelembevétele mellett eldönteni azt, hogy ez az eset áll-e fenn.¹⁷²

Ez utóbbi érveléshez csatlakozott a német kormány is. Emellett azt a megállapítást tették, hogy az elektronikus nyomon követéssel kapcsolatos intézkedések önmagukban nem szabadságelvonással járó intézkedésnek minősülnek, hanem ilyen szabadságelvonás-letöltés ellenőrzésének módját jelentik. A németek kétségüket fejezték ki azzal kapcsolatban is, hogy a 26. cikk az arányosság elvének kifejeződése lenne.¹⁷³

5.1.1.4 A bíróság ítélete

A Bíróság döntése illeszkedett a főtanácsnoki véleményhez. Legfontosabb megállapításaihoz tartozott egyrészt, hogy az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést az egész Európai Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni. Ide tartozik a fogvatartás fogalma is, amely olyan önálló uniós jogi fogalom, amelyet az Európai Unió területén önállóan és egységesen kell értelmezni, egyidejűleg figyelembe véve e rendelkezés kifejezéseit, annak összefüggéseit, valamint azon szabályozás célját, amelynek részét képezi.¹⁷⁴

Másrészt megállapította, hogy a fogvatartásnak minősülő szabadságelvonó hatás a szabadságvesztésre, és kivételesen más olyan intézkedésekre is jellemző lehet, amelyek anélkül, hogy szoros értelemben vett szabadságvesztésnek minősülnének, olyan mértékben kényszerítő jellegűek, hogy azonos megítélés alá esnek az ilyen szabadságvesztéssel. Ez a helyzet az olyan intézkedések esetében, amelyek fajtájuknál, időtartamuknál, hatásuknál és végrehajtási szabályaiknál fogva olyan fokú intenzitással bírnak, hogy a szabadságvesztéshez hasonló módon fosztják meg az érintett személyt a szabadságától.

Ebből következően a 2002/584 kerethatározat 26. cikkének (1) bekezdését nem lehet úgy értelmezni, mint amely annak előírására korlátozódik, hogy az európai

---

¹⁷² Főtanácsnoki indítvány, 36–42. pont.

¹⁷³ Főtanácsnoki indítvány, 31–33. pont.

¹⁷⁴ Bíróság ítélete, JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście – C-294/16. PPU. sz. ügy, 35–37. pont. [a továbbiakban: Bíróság ítélete].

elfogatóparancsot kibocsátó tagállam kizárólag a végrehajtó tagállamban szabadságvesztésben töltött időtartamokat számítsa be, kizárva azon időtartamokat, amelyek folyamán más, a végrehajtandó szabadságvesztés hatásához hasonló hatású szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmaztak. Ekképpen a kerethatározat 26. cikke (1) bekezdésének megfogalmazásából, összefüggéseiből és célkitűzéséből az következik, hogy az e rendelkezés értelmében vett „fogvatartás” fogalma nem szabadságkorlátozó, hanem szabadságelvonó intézkedést jelöl, amelynek nem feltétlenül kell szabadságvesztés formáját öltenie. Figyelembe véve a fenti megfontolásokat, illetve különösképpen az egyfelől a szabadságkorlátozó intézkedések, másfelől a szabadságelvonó intézkedések között teendő különbséget, a kerethatározat 26. cikke (1) bekezdésének értelmében vett „fogvatartás” fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely a szabadságvesztésen kívül minden olyan, az érintett személlyel szemben foganatosított intézkedésre vagy intézkedések összességére vonatkozik, amely fajtájánál, időtartamánál, hatásainál és végrehajtási szabályainál fogva a szabadságvesztéshez hasonló módon fosztja meg az érintett személyt a szabadságától.¹⁷⁵

Fontos megállapítása volt a Bíróságnak továbbá, hogy a kerethatározat 26. cikk (1) bekezdése egyfajta minimális szintű védelmet jelent, ugyanis e rendelkezést nem lehet úgy értelmezni, mint amely kizárja azt, hogy az ezen elfogatóparancsot kibocsátó tagállam igazságügyi hatósága kizárólag a nemzeti jog alapján beszámítsa az érintett személy által e tagállamban letöltendő szabadságelvonás teljes időtartamába azon időtartam egy részét vagy egészét, amely során e személlyel szemben a végrehajtó tagállamban nem szabadságelvonással, hanem szabadságkorlátozással járó intézkedéseket foganatosítottak.¹⁷⁶

Végső soron a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kerethatározat 26. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan intézkedések, mint amilyen az éjszaka során 9 óra időtartamban elrendelt házi őrizet, amelyhez az érintett személy mozgásának elektronikus karkötővel való nyomon követésén, illetve a rendőrkapitányságon való mindennapos jelentkezési kötelezettségen túl, a külföldre utazást lehetővé tevő okmányok kérelmezésének tilalma társul, főszabály szerint nem olyan mértékben kényszerítő jellegűek, hogy a szabadságvesztésből következő

---

¹⁷⁵ Bíróság ítélete, 44–47. pont.

¹⁷⁶ Bíróság ítélete, 55. pont.

szabadságelvonó hatáshoz hasonló hatásuk legyen, és hogy ekképpen az említett rendelkezés értelmében vett „fogvatartásnak” minősüljenek.¹⁷⁷

5.1.1.5 Jogesetelemzés – a döntés értékelése

Az elektronikus felügyelettel összefüggésben a német érvelés is az általam korábban felvázolt kérdést feszegeti, vagyis, hogy *az elektronikus felügyelet az ellenőrzésnek „csak” egy eszköze (a szabadságelvonás letöltésének ellenőrzési módja), vagy pedig egy önálló jogintézmény.* Ennek megválaszolása, ahogyan ezt a jogesetből is láthattuk, komoly gyakorlati jelentőséggel is bír. Ezzel kapcsolatban nem könnyű egységes álláspontot kialakítani, viszont korábban részleteztem azokat a főbb szempontokat, amelyek körülhatárolják az általam fontosnak vélt követelményeket, így az elektronikus felügyelet alapjogkorlátozó jellege, punitív (büntető) karaktere, a kétszeres értékelés tilalma stb.

*Matthew DeMichele*¹⁷⁸ – tőlem eltérően – technikai oldalról közelíti meg a kérdést és nevezi az elektronikus felügyeletet eszköznek (*tool*). Azzal érvel, hogy a GPS, a rádiófrekvenciás és egyéb más technológiával működő elektronikus felügyelet olyan eszköz, amelyet az igazságszolgáltatás alkalmazottai használnak, ezeket a humán erőforrás működteti. Így szerinte logikátlan feltenni azt a kérdést, hogy *„Működik-e az elektronikus felügyelet?”*. Éppen ezért véleménye szerint egy tágabb kontextusban és hosszútávú célok mentén kell a kérdéskört vizsgálni, amelyben a felügyelet mellett érvényesülő emberi közbenjárás pozitív hatást gyakorolhat a bűnelkövetők fejlődésére.¹⁷⁹ Ez utóbbi célkitűzéssel jómagam is teljes mértékben egyetértek, viszont a fejezetben boncolgatott alapkérdés kapcsán más megközelítést képviselek.

A jogesetben felmerült kérdéssel kapcsolatban az azonban vitathatatlan, hogy a szabadságkorlátozás, amelynek végrehajtási környezete az érintett otthona, nem azonos egy büntetés-végrehajtási intézetben foganatosított szabadságelvonással. Ebből adódóan a beszámítás mértékét is arányosítani kell, e kapcsán azonban nem feltétlen kell olyan szélsőségesen gondolkozni, hogy beszámítjuk-e az adott időtartamot vagy sem. A magyar megoldás például úgy rendelkezik a bűnügyi felügyeletről (amely a letartóztatás egyik

---

¹⁷⁷ Bíróság ítélete, 57. pont.

¹⁷⁸ Matthew DeMichele jelenleg a Center for Courts and Corrections Research (CCC) igazgatója, ahol az USA-beli és külföldi büntetőjogi rendszerek problémáit kutatja. Kutatási területei közé tartozik a bűnözés, a kockázatértékelés és a terrorizmus. Lásd még: <https://www.rti.org/expert/matthew-demichele> (letöltés ideje: 2024.02.10.).

¹⁷⁹ DEMICHELE, Matthew: Electronic monitoring: It is a Tool, Not a Silver Bullet. *Criminology & Public Policy*, 2014/13(3). 394.

alternatívája és végrehajtása történhet elektronikus felügyelettel), hogy a kiszabott szabadságvesztésbe, elzárásba, közérdekű munkába és pénzbüntetésbe be kell számítani az előzetes fogvatartás és az olyan bűnügyi felügyelet teljes idejét, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy lakást, egyéb helyiséget, intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el. Így egynapi szabadságvesztésnek fegyház fokozat esetén öt nap, börtön fokozat esetén négy nap, fogház fokozat esetén három nap, az (1) bekezdésben meghatározott bűnügyi felügyeletben töltött idő felel meg.¹⁸⁰

Hasonlóan arányosított megoldást láthattunk az Egyesült Királyságnál, ahol 9 óra elektronikus felügyelettel korlátozott szabad mozgást félnapi szabadságvesztésnek kell beszámítani. E tekintetben érdemes foglalkozni az Egyesült Királyság azon érveivel, amelyek szerint a fogvatartás fogalmát szigorúan kell értelmezni, így ez a kifejezetten a szabadságelvonnással járó intézkedéseket foglalja magába. Csatlakozom *Rebecca Niblock*¹⁸¹ meglátásához, amely szerint az Egyesült Királyság ezen érvelése következetlen, tekintettel a korábbiakban feltüntetett egyesült királysági jogszabályi rendelkezésekre, amelyek főszabályként rendelik el az elektronikus felügyelet alatt töltött időtartam beszámítását a későbbi szabadságvesztésbe, míg az ehhez kapcsolódó bírói mérlegelés esetköre kivételesnek tekinthető.¹⁸² Ennek eredményeként sem a főtanácsnoki vélemény, sem pedig a Bíróság döntése nem tesz említést az egyesült királysági szabályozásról.

5.2 *Az elektronikus felügyelet reintegratív karaktere*

Véleményem szerint ideális esetben az elektronikus felügyelet elsősorban az elkövetőkre és azoknak a társadalom segítségével történő rehabilitációjára összpontosít. Az elektronikus felügyelet önmagában véve nem rehabilitatív, hanem egy olyan keretet biztosít, amelyet rehabilitációs beavatkozásokkal lehet kiegészíteni.¹⁸³ Önálló szankcióként, valamint a szabadságvesztés-büntetésének végrehajtási alternatívájaként az elektronikus felügyelet segíti az elkövetőket abban, hogy elkerüljék a börtönártalmakat, és hozzáférjenek különböző oktatási programokhoz, kezelésekhöz, így ezzel is támogatva

---

¹⁸⁰ 2012. évi C. tv. 92. § (1)-(3).

¹⁸¹ Rebeca Niblock brit büntető jogász, aki jelenleg a Kingsley Napley ügyvédi irodánál dolgozik. Lásd még: <https://www.kingsleynapley.co.uk/our-people/rebecca-niblock> (letöltés ideje: 2024.02.10.).

¹⁸² NIBLOCK, Rebecca: European Arrest Warrant: EU Court examines deduction of detention periods. 2016. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=52df0aa4-8f79-4817-aeaf-a67a2e9f604c> (letöltés ideje: 2023.04.22.).

¹⁸³ NELLIS, Mike (2015): i.m., 16.

az érintett személyek reintegrációját, különösen, ha az informális társadalomban valósul meg.¹⁸⁴

Ahogy azt a korábbiakban bemutatott elektronikus felügyeletről szóló ajánlás is rögzíti: annak érdekében, hogy a bűncselekmény elkövetésétől való tartózkodás hosszútávú legyen, az elektronikus felügyeletet más professzionális intervenciókkal és támogató intézkedésekkel kell kombinálni. Mindezt kifejezetten az elkövetők reintegrációja érdekében.¹⁸⁵ Az elkövető reszocializációját támogató másik releváns rendelkezés, hogy tartózkodni kell az elektronikus felügyelet olyan alkalmazásától, amely az elkövetőt teljes izolációban tartja, vagyis kizárja azt, hogy a számára kijelölt helyet elhagyja.¹⁸⁶ Ez utóbbi azért is fontos, mert az elektronikus felügyeletnek ideális esetben egyik kulcseleme, hogy az elkövetőt nem szakítjuk ki megszokott közegéből és mindennapi életéből.

Felmerülhet azonban a kérdés, hogy az elektronikus felügyelet ilyen formában valóban hatékony-e az elkövetők társadalomba való visszavezetésére, illetve, hogy milyen hatással van a visszaesési rátákra? A reintegrációs célokra tekintettel érdemes vizsgálni ezt a kérdést, hiszen ez akár fokmérője is lehet az ilyen módon kombinált elektronikus felügyelet hatékonyságának. Erre a kérdésre azonban rendkívül nehéz egy konkrét választ adni, hiszen számtalan faktor befolyásolja ezt.

*Marc Renzema*¹⁸⁷ és *Evan Mayo-Wilson*¹⁸⁸ egy 2005-ös tanulmányukban például kiemelik, hogy az elektronikus felügyeletet elterjedése, vagyis az 1980-as évek óta, többnyire konkrét célkitűzés, körültekintő tervezés, szakember-képzés, elemzés és integrációs célok nélkül alkalmazták. Az eszköz így lehet, hogy az egyik legköltséghatékonyabb és a börtönök túlszűfoltóságát effektíve csökkentő büntetéssé avanszált, azonban nem lehet azt állítani, hogy az elektronikus felügyelet a visszaesés tekintetében hatékonyabb lenne más diverziós megoldásokhoz képest. A szerzőpáros továbbá arra a következtetésre jutott az elemzésük során, hogy az elektronikus felügyelet

---

¹⁸⁴ EISENBERG K., Avlana: i.m., 144.

¹⁸⁵ Recommendation on electronic monitoring III. 8.

¹⁸⁶ Recommendation on electronic monitoring IV. 19–22.

¹⁸⁷ Marc Renzema 1982 óta a Kutztown Egyetem büntető jogász professzora, akinek kutatási területe leginkább az elkövetők elektronikus felügyeletére fókuszál. Lásd még: <https://www.kutztown.edu/Departments-Offices/G-L/LiberalArtsSciencesCollege/Documents/LAS-CollageNewsletters/collage2010-03-Winter.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.23.).

¹⁸⁸ Evan Mayo-Wilson, az Észak-Karolinai Egyetem Gillings School of Global Public Health Epidemiológiai Tanszékének egyetemi docense. Szakérterülete az intervenciók tervezés és értékelés, valamint a klinikai bizonyítékok gyakorlati és politikai szempontú elemzése és értelmezése. Lásd még: https://sph.unc.edu/adv_profile/evan-mayo-wilson/ (letöltés ideje: 2024.02.10.).

alatti időszakban valóban visszaszorul az érintettek bűnelkövetése, viszont – néhány esetet kivéve – ez nem tart ki a felügyeletet követő időszakban.¹⁸⁹

Fontos kiemelni, hogy a szerzők jellemzően olyan tapasztalatokat vizsgáltak, ahol az elektronikus felügyeletet többnyire punitív módon alkalmazták, a reintegrációt szolgáló célok nélkül. Éppen ezért javaslataik között szerepel, hogy az elektronikus felügyeletet olyan programokkal kell kombinálni, amelyek valóban képesek csökkenteni a visszaesési rátát. Javasolják továbbá, hogy konkrét és realiztikus célok mentén kellene alkalmazni, hiszen karaktere is attól függhet, hogy azt milyen célkitűzések szolgálatába állítjuk. Meglátásuk szerint az elkövetőt a végrehajtás során nem kellene olyan technikai keretek és szabályok közé szorítani, amelyeket lehetetlen teljesíteni, fontos azonban, hogy a jogalkotó megfogalmazza, hogy miből is álljon a felügyelet (mivel töltse az elkövető az idejét, kivel lépjen kapcsolatba a felügyelet alatt). Mivel az elektronikus felügyelet egy kis mozaikja a teljes képnek, a szerzők úgy vélik, hogy ha a jogalkotó továbbra is alkalmazni kívánja az eszközt a büntető igazságszolgáltatás részeként, vizsgálni kell annak használatát és eredményeit, valamint, hogy milyen társadalmi értéket teremt.¹⁹⁰

Egy későbbi – 2013-as – tanulmányában *Renzema* úgy fogalmaz, hogy manapság az elektronikus felügyelet egy olcsó büntetés, nem pedig rehabilitációs eszköz, és a felhasználók többsége nem is törekszik ennek megváltoztatására.¹⁹¹

Egy kanadai tanulmányban 3 tartomány elektronikus felügyelettel kapcsolatos tapasztalatait vizsgálta a szerző. Az itt rögzített vizsgálati szempontok jól szemléltetik, hogy mennyire sokfélék azok a körülmények, amelyeket az elektronikus felügyelet hatékonyság-vizsgálatánál érdemes figyelembe venni. Ennek megfelelően szempont lehet az elektronikus felügyelet alatt eltöltött időtartam, a foglalkoztatottsági mutatók, az elkövetett bűncselekmény típusa, a végrehajtásban résztvevő szakemberek attitűdje, valamint az elkövetők rizikófaktora.¹⁹² Ez utóbbi kapcsán a szerző kiemeli, hogy sok

---

¹⁸⁹ RENZEMA, Marc – MAYO-WILSON, Evan: Can electronic monitoring reduce crime for moderate to high risk offenders? *Journal of Experimental Criminology*, 2005/1, 230–231. [a továbbiakban: RENZEMA, Marc – MAYO-WILSON, Evan (2005)].

¹⁹⁰ RENZEMA, Marc – MAYO-WILSON, Evan (2005): i.m., 232–233.

¹⁹¹ RENZEMA, Marc: Evaluative Research on Electronic Monitoring. In: NELLIS, Mike – BEYENS, Kristel – KAMINSKI, Dan (szerk.): *Electronically Monitored Punishment. International and Critical Perspective*. Routledge, Abingdon, 2013, 266.

¹⁹² BONTA, James: Can Electronic Monitoring Make a Difference? An Evaluation of Three Canadian Programs. 2000, 67–71. https://www.researchgate.net/publication/249718854_Can_Electronic_Monitoring_Make_a_Difference_An_Evaluation_of_Three_Canadian_Programs (letöltés ideje: 2023.03.19.). [a továbbiakban: BONTA, James (2000)].

esetben ezek a programok kizártak a magas rizikójú elkövetők esetében, és inkább az alacsonyabb rizikófaktorú egyéneket vonja a hatókörébe. Ez a tendencia megkérdőjelezheti, hogy az elektronikus felügyelet mennyiben képezi valós alternatíváját a szabadságvesztés-büntetésnek, hiszen éppen ez a kevésbé veszélyes elkövetői kör az, amely könnyedén lehetne alanya más – kevésbé korlátozó – alternatív szankciónak.¹⁹³ Ezutóbbi megállapításhoz kapcsolódóan, a szerzők azt találták, hogy a visszaesési rátával összefüggésben szignifikáns különbség nem mutatható ki azon elkövetői csoportok között, amelyeknél az egyik elektronikus felügyelet alatt, a másik pedig a „klasszikus” módon töltötte próbaidejét. Ennek legvalószínűbb oka az, hogy sok esetben éppen a kevésbé veszélyes elkövetőket érinti az elektronikus felügyelet.¹⁹⁴

Frieder Diinkel és néhány kollégája egy 2017-es írásukban 17 európai országot vizsgált az elektronikus felügyelet börtönnépszerűség-csökkentő hatását tekintve. Ezzel összefüggésben rendkívül korlátozott mértékben találtak olyan indikátorokat, amelyek az elektronikus felügyelet redukációs potenciáljára utalnának a börtönnépszerűség arányával kapcsolatban. Csak azokban az országokban látták az eszköz működését eredményesnek a börtönpopuláció nagyságát tekintve, ahol jogi garanciái vannak annak, hogy az elektronikus felügyelet valódi alternatívája a szabadságvesztésnek, és ahol a pártfogó felügyelői szolgálat kifejezetten bevonásra kerül az eszköz indokolatlan használatának megakadályozásába.¹⁹⁵

5.3 *Az elektronikus felügyelet resztoratív karaktere*

Véleményem szerint az elektronikus felügyelethez kapcsolódhat egyfajta resztoratív karakter, amely az elméletben „klasszikusnak” nevezett helyreállító igazságszolgáltatás egyes elemeit viselheti magán.

*Howard Zehr*¹⁹⁶ és *Harry Mika*¹⁹⁷ szerint a helyreállító igazságszolgáltatás alapkonceptiói a következők: (1) „*a bűncselekmény alapvetően az emberek és a*

---

¹⁹³ BONTA, James (2000): i.m., 62.

¹⁹⁴ BONTA, James (2000): i.m., 71–72.

¹⁹⁵ DÜNKEL, Frieder (2018): i.m., 65–66.

¹⁹⁶ Howard Zehr amerikai kriminológus, akit a resztoratív igazságszolgáltatás nagyapjának tartanak. Az 1970-es évektől aktív gyakorlati szakember és előadó volt, aki számtalan országban adott elő és tartott tréningeket a helyreállító igazságszolgáltatás koncepciójáról. Lásd még: <https://zehr-institute.org/staff/howard-zehr/> (letöltés ideje: 2023.04.23.).

¹⁹⁷ Harry Mika az amerikai Central Michigan Egyetem professzora volt. Kutatási területei voltak a resztoratív igazságszolgáltatás, a szociális jólét, a közösségi folyamatok és ezek igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó vetületei. Lásd még: <https://www2.cmich.edu/bot/BOTMembers/m18-0215.pdf> (letöltés ideje: 2024.02.10.).

személyközi kapcsolatok megsértése” (az áldozatok és a közösségek sérülnek, és helyreállításra szorulnak; az áldozatok, az elkövetők és a közösségek a helyreállító igazságszolgáltatás érdekeltjei), (2) „*a jogsértések kötelezettségeket és felelősséget teremtenek*” (az elkövetők kötelezettsége a dolgok jóvátétele, a közösségek kötelezettsége az áldozatok segítése, a jólét támogatása és az elkövetők reintegrációjának elősegítése), (3) „*a helyreállító igazságszolgáltatás a sérelmek gyógyítására és helyreállítására törekszik*”.¹⁹⁸

A helyreállító igazságszolgáltatás elmélete megköveteli a következő kérdés megválaszolását: Mit kell helyreállítani? Az elkövető szempontjából a nevelés, a kezelések, a megfelelő időbeosztás, a rendezett tevékenységek segítségével az elkövető társadalmi léte lehet potenciálisan helyreállítható. A társadalom szempontjából a büntetesként szabályozott elektronikus felügyelet kárpótlást nyújthat az elkövetett bűncselekmény által okozott kárért, ami egyfajta elégtételt is jelenthet. Ugyanakkor a társadalom szemében az elektronikus felügyelet túlságosan „puhának” és nem kellően megtorlónak, büntetőnek tűnhet, amely illegitimálhatja a helyreállító és az elrettentő célokat is, amelyeket ehhez az eszközhöz lehet elméletben kapcsolni.

A gyakorlati tapasztalatokat tekintve, azt mondhatjuk, hogy az áldozatokat általában nem vonják be az elektronikus felügyelet egyik szakaszába sem, amely teljesen ellentétesnek tűnhet a helyreállító gondolattal. A fentebb részletezett Európa Tanácsi ajánlás szerint az elektronikus felügyelet ugyanis hatékonyan alkalmazható az áldozatvédelemben: amennyiben az áldozatvédelmi rendszer elektronikus megfigyelést alkalmaz a gyanúsított vagy az elkövető mozgásának felügyeletére, elengedhetetlen az áldozat előzetes hozzájárulásának beszerzése, és minden erőfeszítést meg kell tenni annak biztosítására, hogy az áldozat megértse a technológia lehetőségeit és korlátait.¹⁹⁹ Az ajánlás tartalmaz egy olyan rendelkezést is, amely ösztönzi az áldozatok aktív támogatását, e kapcsán kihangsúlyozza, hogy a személyzetet megfelelően ki kell képezni az áldozatok támogatására azokban az esetekben, amikor az elektronikus megfigyelés keretében áldozatsegítő rendszereket alkalmaznak.²⁰⁰

A *Confederation of European Probation* a 11. elektronikus felügyeletről szóló konferenciát megelőzően kérdőíveket küldött ki a tagországoknak, amelyet 35 államból

---

¹⁹⁸ ZEHR, Howard – MIKA, Harry: Fundamental Concepts of Restorative Justice. In: MCLAUGHLIN, Eugene – FERGUSSON, Ross – HUGHES, Gordon – WESTMARLAND, Louise (szerk.): *Restorative Justice. Critical Issues*. SAGE Publications Ltd., London, 2013, 41–42.

¹⁹⁹ Recommendation on electronic monitoring VII. 35.

²⁰⁰ Recommendation on electronic monitoring VII. 35.

18-an küldtek vissza. Ebben a kérdőívben a joghatóságokat arról kérdezték, hogy az áldozatokat tájékoztatják-e az őket érintő bűncselekmények elkövetőinek elektronikus felügyelet alá helyezéséről. 18-ból erre 3 ország nem adott választ, és a maradék megkérdezett állam közül csak 4 állította, hogy az áldozatokat mindig tájékoztatják az elektronikus felügyelet kiszabásáról, a többi megkérdezett országban pedig erre nincsen példa.²⁰¹

Bár az áldozatok szerepe az elektronikus felügyelethez kapcsolódóan elenyésző, a technológia által biztosított keret megfelelő teret biztosíthat az áldozat és az elkövető közvetlen kommunikációjának is.

A helyreállító igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó fontos fogalom a társadalmi kontroll. Az elektronikus felügyelet kapcsán a formális társadalmi kontroll – a technikai eszköz és magának a technológiai megoldásnak az alkalmazása miatt – határozottan erősebb, mint például a klasszikusnak nevezhető diverziós opcióknál, így például a próbára bocsátás vagy a felfüggesztett szabadságvesztés esetében, ahol az informális kontroll kap nagyobb és meghatározóbb szerepet.

Az elektronikus felügyelet technológiájával operáló jogintézmény kiszabásával összefüggő alapvető jogelv a kizárólagos bírói közreműködés, mivel ez a jogintézmény az alapvető jogokat érintő *malumot* hordoz. Éppen ezért elképzelhetetlen, hogy az érintettek számára lehetőséget biztosítsunk az alkalmazásáról való döntésre, azonban a legtöbb európai joghatóság megköveteli az elkövető és a vele egy háztartásban élők beleegyezését is, ami az ítélelhozatal egyik informális pontjának tekinthető. „*A beleegyezés kérése olyan helyzetet teremt, amikor – logikusan – tájékoztatást kell nyújtani, hogy a döntés megalapozott legyen, valamint – vitathatóan – olyan momentumot, amikor az elkövető konkrét (mentális) kötelezettséget vállal arra, hogy megváltoztatja viselkedését, és erre az ígéretre később emlékeztetni lehet, ha és amikor elkötelezettsége meginog.*”²⁰²

Ez a formalitás az elektronikus felügyelet végrehajtására is jellemző, nemcsak azért, mert a technológia működése ezt igényli, hanem azért is, mert segíti az elkövető visszailleszkedését a hivatásos személyzet közreműködésével. A *Confederation of European Probation* kérdőív alapján többnyire a pártfogó felügyelői szolgálatok felelősek a felügyeleti szolgáltatásért.²⁰³ *Nellis* ezzel kapcsolatban akként érvel, hogy az

---

²⁰¹ OSTER KYLSTAD, Marianne – CAIADO FRANCO, Nuno (2018): i.m., 5.

²⁰² NELLIS, Mike (2015): i.m., 25.

²⁰³ OSTER KYLSTAD, Marianna – CAIADO FRANCO, NUNO (2018): i.m., 2.

elkövető felügyeletében részt vevő személyzetnek képzett szakemberekből kellene állnia, mert egyszerűen *„etikátlan lenne az elkövetőket nem megfelelően képzett személyzetnek kitenni.”*²⁰⁴

Mivel az elektronikus felügyelet egyik támogató célja, hogy az elkövetőt családtagjai, kollégái, szomszédjai közös környezetében tartsa, az informális (mikro)társadalmi kontroll szükségszerűen akkor működhet a felügyelet végrehajtása során, ha az informális környezet erre hajlandó. A kérdés nehezebb és összetettebb, amikor az informális (makro) ellenőrzésről, vagyis magáról a társadalomról van szó. Az elektronikus felügyelet szabályozási kerete ugyanis lehetővé teszi az informális makroellenőrzés aktív részvételét, azonban hatékonysága nagymértékben függ az elkövetőtől és a társadalom jellemzőitől, illetve hajlandóságától is. Egy punitív korszakban az elektronikus felügyelet – a fent leírt célokkal és szabályozásokkal – nem tekinthető büntető jellegűnek, azonban a technológiai eszköz (bokalánc) láthatósága stigmatizáló hatású lehet, és az elkövetők társadalomból való kirekesztését eredményezheti.

Ebből a fejezetből is kitűnik, hogy az elektronikus felügyelettel működő jogintézmények sokféle „karakterűek” lehetnek, így többféle büntetőpolitikai cél elérését szolgálhatják. Az én felfogásomban az elektronikus felügyelet büntetőjogi használata nem lehet kizárólagosan csak büntető vagy reintegratív illetve resztoratív, hanem ezek egyfajta egyvelegével ideális operálni.

---

²⁰⁴ NELLIS, Mike (2015): i.m., 43.

6 Az elektronikus felügyelet aktuális helyzete Európában

A portugál Coimbra Egyetem szerkesztésében 2022-ben megjelent egy, az Európai Unió 22 tagállamának szankciórendszerét elemző és összehasonlító tanulmány. A tanulmányban szerepel, hogy a legtöbb uniós országban az elektronikus felügyelet egy relatíve új büntetőjogi intézkedés, amely a gyakorlatban funkcionálhat önállóan, de felügyeleti eszközként kapcsolódhat más alternatív szankciókhoz is.²⁰⁵ Ez utóbbi kapcsán az is bebizonyosodott, hogy az elektronikus távfelügyeleti eszköz a leggyakrabban – bizonyos tagállamok esetében kizárólagosan – használt olyan technikai eszköz, amelyet más szankciók ellenőrzésére használnak (háttérbe szorítva a telefont, e-mailt stb.).²⁰⁶

Az Európa Tanács legfrissebb felmérése szerint²⁰⁷ mára hozzávetőlegesen 30 európai ország szabályozza az elektronikus felügyeletet valamilyen formában a büntető igazságszolgáltatási rendszerében, pontos számadatokat azonban nem minden ország szolgáltatott. Az elektronikus felügyeletet a tágabb értelemben vett büntetőjog területén valamilyen formában szabályozó országok például Ausztria, Azerbajdzsán, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Hollandia, Észtország, Grúzia, Izland, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Montenegró, Norvégia, Olaszország, Lengyelország, Portugália, Szerbia, Spanyolország, Svédország, Svájc, az Egyesült Királyság (Anglia és Wales, Skócia, Észak-Írország), Törökország. A felméréshez kötődő kérdőívet 52 országból és adminisztratív szervből 48 küldte vissza, 4 ország viszont adós maradt ezzel, köztük Albánia, Izland és San Marino.

A felmérés kifejezetten a szabadságelvonással nem, vagy a félig szabadságelvonással (szabadságkorlátozással) járó szankciókkal és intézkedésekkel foglalkozik, amelyeket több országban is a magyar pártfogó felügyelői szolgálatnak megfelelő szervek ellenőriznek, felügyelnek és segítik a végrehajtásukat. Ezen ügynökségek által szolgáltatott információk és számadatok alapján kaphatunk egy hozzávetőleges képet arról, hogy ebben a formában melyik európai ország, milyen

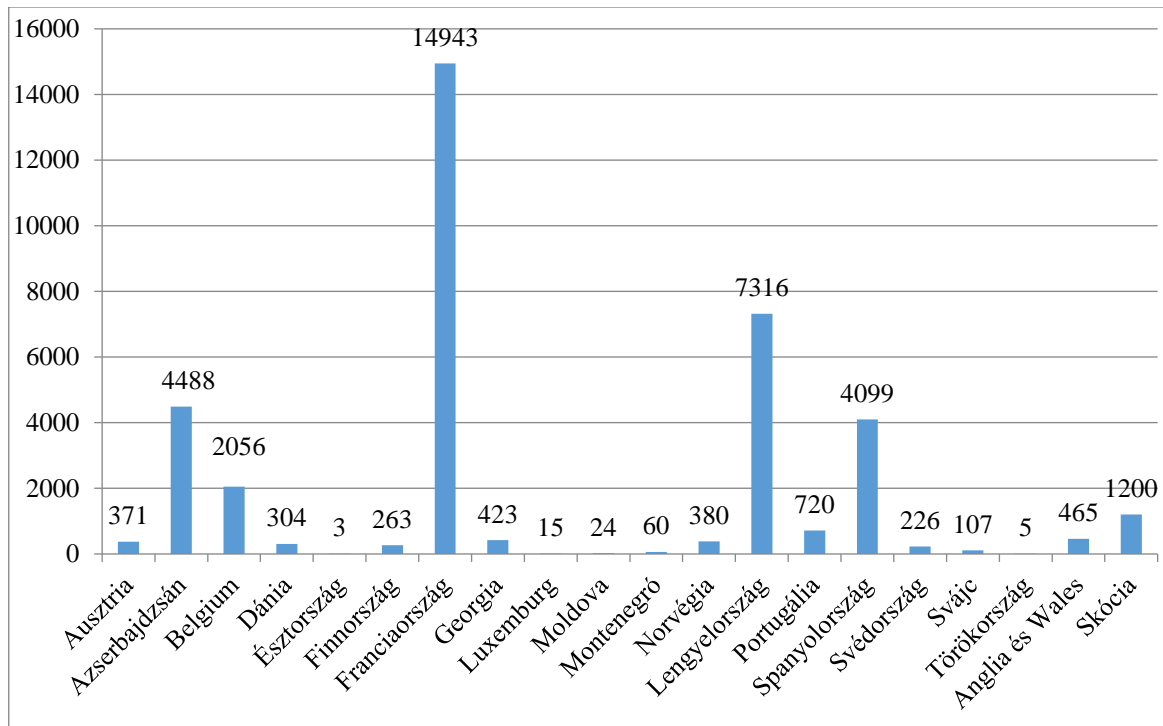
---

²⁰⁵ MIRANDA RODRIGUES, Anabela – JOÃO ANTUNES, Maria – FIDALGO, SÓNIA – HORTA PINTO, Inês – TAYUMI ISHIY, Karla: Non-Custodial Sanctions and Measures in the Member States of the European Union – Comparative report. 2022, 57. http://www.prialteur.pt/application/files/1716/6420/4193/Comparative_Study.pdf (letöltés ideje: 2023.04.29.). [a továbbiakban: MIRANDA RODRIGUES, Anabela – JOÃO ANTUNES, Maria – FIDALGO, SÓNIA – HORTA PINTO, Inês – TAYUMI ISHIY, Karla (2022)].

²⁰⁶ MIRANDA RODRIGUES, Anabela – JOÃO ANTUNES, Maria – FIDALGO, SÓNIA – HORTA PINTO, Inês – TAYUMI ISHIY, Karla (2022): i.m., 69.

²⁰⁷ AEBI F., Marcelo – HASHIMOTO Z., Yuji: Persons under the supervision of Probation Agencies – Space II. 2022, 8. https://wp.unil.ch/space/files/2023/07/SPACE-II_2022_230523.pdf (letöltés ideje: 2023.11.11.). [a továbbiakban: AEBI F., Marcelo – HASHIMOTO Z., Yuji (2023)].

mértékben alkalmazza az elektronikus felügyeletet. Konkrét számokat találunk például arra, hogy a jogerős ítéletet követő szakaszban (szankció, felfüggesztett szabadságvesztés, próbára bocsátás, valamint az idő előtti szabadítás jogintézményei) hol és hány fő állt elektronikus felügyelet alatt.

2. ábra: A pártfogó felügyelői szolgálatok ellenőrzése alatt álló személyek teljes száma 2022. január 31-én – a jogerős ügydöntő határozat után alkalmazott elektronikus felügyelettel érintett esetek.²⁰⁸ Saját szerkesztés.

A diagram kapcsán fontos megjegyezni, hogy nem tartalmazza a jogerős ügydöntő határozat meghozatalát megelőző elektronikus felügyelettel érintett eseteket. Ezek alapvetően megnövelnék a feltüntetett számokat, mivel számos európai országban – pontosan a börtönnépesség csökkentése érdekében – a letartóztatások alternatívájaként szabályozzák az elektronikus felügyeletet, ahogy azt az általam elkészített lentebbi táblázat is kiválóan szemlélteti. Erre a felmérés is utal, sőt kaphatunk néhány példát arra tekintettel, hogy hol milyen módon építették be az elektronikus felügyeletet a büntető igazságszolgáltatás rendszerében, másfelől azonban a jogintézmény státusza nem egyértelműen letisztázott minden ország esetében.

²⁰⁸ AEBI F., Marcelo – HASHIMOTO Z., Yuji (2023): i.m., 33–34.

Az alábbi táblázatban az európai helyzetet tekintem át, csupán példálózó jelleggel, így kívánom bemutatni az elektronikus felügyelet különböző megjelenési formáit formáit az egyes európai országokban:

	Letartóztatás alternatívája	Önálló szankcióként, vagy szankciókhoz kapcsolatos szabályozott elektronikus felügyelet	Felfüggesztett szabadságvesztéshez kapcsolódó elektronikus felügyelet	Szabadságvesztés-büntetés végrehajtási formája	Időelőtti szabadítás jogintézménye (feltételes szabadságra bocsátás vagy a szabadságvesztés egy részének végrehajtási formája)
Ausztria	x			x	x
Belgium	x	x		x	x
Bulgária	x				
Csehország	x	x			x
Észtország	x		x		x
Franciaország	x				
Litvánia	x		x		x
Montenegró		x			
Moldova	x				x
Hollandia	x		x		x
Norvégia				x	x
Portugália	x	x			
Szerbia	x				
Svájc	x				
Törökország	x				

1. táblázat: Az elektronikus felügyelet alkalmazása egyes európai országokban.²⁰⁹ Saját szerkesztés.

Ahogy az a korábban szemléltetettek alapján jól érzékelhető, az elektronikus felügyelet számtalan formában szabályozható és alkalmazható, amely országonként más és más módon jelenik meg. *Mike Nellis* az egyes ország-szabályozásokat áttekintve az európai országok három nagy csoportját különíti el. Ez a csoportosítás képezi az általam elvégzett jogösszehasonlítás alapját is.

Az első csoportot a nyugat-európai országok²¹⁰ jelentik, a második a skandináv excecptionalista csoport országai, a harmadik pedig a volt szocialista, közép-kelet európai országok, valamint a Balkán.²¹¹ Kutatásaim során úgy értékeltem, hogy a disszertáció

²⁰⁹ AEBI F., Marcelo – HASHIMOTO Z., Yuji (2023): i.m., 12–16.

²¹⁰ E csoport kapcsán érdemes megjegyezni, hogy 2016-ban egy nagy volumenű kutatási projekt keretében 5 nyugat-európai ország esetében vizsgálták az elektronikus felügyelet alkalmazását és gyakorlati tapasztalatait, valamint tettek a jövőre mutató javaslatokat. Ezek az országok: Belgium, Anglia és Wales, Németország, Hollandia, valamint Skócia voltak. Lásd: HUCKLESBY, Anthea – BEYENS, Kristel – BOONE, Miranda – DÜNKEL, Frieder – MCIVOR, Gill – GRAHAM, Hannah: Creativity and effectiveness in the use of electronic monitoring: a case study of five European jurisdictions. 2016. https://www.crimeandjustice.org.uk/sites/crimeandjustice.org.uk/files/Comparative%20Briefing_English%2008%2002%2016-3.pdf (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²¹¹ Lásd: NELLIS, Mike (2014).

kerete további szűkítést igényel, így vizsgálódásom tárgyának fókuszát a skandináv, illetve közép-kelet európai csoport képezi, amelyet meghatározott szempontok alapján még inkább behatárok.

Mélyrehatóan ugyanis csak 8 európai ország elektronikus felügyelettel kapcsolatos szabályozásával fogok foglalkozni a továbbiakban, ezek: Finnország, Svédország, Norvégia, Dánia, Lengyelország, Csehország, Szlovákia és értelemszerűen Magyarország. A kört ezen belül is feszezebbre szabom, mivel az általam vizsgált jogintézmények kifejezetten azok, amelyek Magyarországon még nem léteznek, viszont, ha az elektronikus távfelügyeleti rendszer bővítési lehetőségeit vizsgáljuk, ezek lehetnek a legalkalmasabbak arra, hogy bevezessük a magyar jogrendszerbe. Finnország, Csehország és Szlovákia esetében kifejezetten az elektronikus felügyelet szankciókénti szabályozásának lehetőségeit vizsgálom. Norvégia, Svédország, Dánia és Lengyelország esetében pedig azt, hogy hogyan is lehetne megfelelően szabályozni az elektronikus felügyeletet, mint a szabadságvesztés-büntetés végrehajtási alternatíváját.

6.1 Az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazása a skandináv államokban, valamint a visegrádi négyek országaiban

Jelen fejezet fontos pillérét képezi a disszertációnak, hiszen magam is osztom *Mike Nellis* azon véleményét, amely szerint az elektronikus felügyelet világszinten elterjedt eszköz, így annak dinamikáját nem feltétlenül lehet megérteni egyetlen ország büntetőjogi rendszerének vizsgálata alapján.²¹² Kutatásaim során éppen ezért én is rendkívül nagy hangsúlyt fektettem más – főként európai országok – releváns büntetőjogi szabályainak analizésére, valamint ezzel a technikai eszközzel összefüggő tapasztalataira. Az áttekintés célja kifejezetten az volt, hogy az általam górcső alá vett országok szabályozása mentén javaslatokat tegyek a hazai rendelkezések bővítésére. Meglátásom szerint a bővítés több okból kifolyólag is be fog következni, így lényeges ennek prospektív vizsgálata. Az egyes államok jogszabályi rendelkezéseinek elemzési célja pedig az, hogy a korábbiakban részletezett alapjogi garanciák és visszásságok figyelembevételével megfogalmazzam javaslataimat az elektronikus felügyelet potenciális bővítési lehetőségei kapcsán.

Fontosnak tartottam továbbá azt is, hogy jól meghatározott és tudatosan felépített szempontrendszer mentén alkossak olyan ország-csoportokat, amelyek ezen vizsgálatnak megfelelő alapot nyújthatnak. Ez alapján két nagy csoportot alakítottam ki, és jelen

---

²¹² NELLIS, Mike (2013): i.m., 5.

fejezetben ezek általános jellemzőit és téma-releváns büntetőjogi szabályozásait vizsgálom.

Az első csoportba a négy – egymással a legtöbb közös jellemzőt hordozó – skandináv ország: Finnország, Svédország, Dánia, valamint Norvégia tartozik. Erről a csoportról általánosságban elmondható, hogy viszonylag régóta jelen van büntetőjogukban az elektronikus távfelügyeleti rendszer használata, illetve, hogy ennek alkalmazása egy az egyben adaptálódott a skandináv excepcionalizmusnak nevezett jelenséghez, amely kifejezetten nagy hangsúlyt fektet a fogvatartottak reintegrációjára és rehabilitációjára.

A másik csoportot a visegrádi négyek országai, vagyis Lengyelország, Szlovákia, Csehország és Magyarország képezik. Erre a csoportra általánosságban jellemző, hogy az elektronikus felügyelet később jelent meg büntető jogrendszerükben, és kevésbé kreatív módon, inkább a szigorúbb büntetőjogi szemlélet mentén.

A két csoportosítás fontos összekötő ismérvei közé tartozik, hogy erőteljesen magukon hordozzák a kontinentális jogrendszer jellemzőit,²¹³ illetve, hogy mindegyik országnak hasonló emberi jogi sztenderdeknek – ideértve a fogvatartotti jogokat – kell megfelelnie nemzetközi szinten, hiszen tagjai az ENSZ-nek, az Európa Tanácsnak, valamint Norvégiát kivéve, az Európai Uniónak is. Fontos kiemelni továbbá, hogy véleményem szerint a skandináv csoport vizsgálata egyfajta „ideális”, rendkívül előremutató, és esetlegesen a jelenlegi magyar valóságon túlmutató megállapításokra enged következtetni. Ennek ellenére bizonyos elemek beépítését a magyar szabályozásba mindenképpen fontosnak és követendőnek tartom, így ezeket szeretném kihangsúlyozni a fejezet további részében. Ezzel együtt úgy gondolom, hogy a visegrádi országok vizsgálata – ezen államok és Magyarország közös jellemzőire tekintettel – „reális” irányokat vázolhat fel az elektronikus távfelügyeleti rendszer magyar alkalmazásának bővítésére. Meggyőződésem, hogy a kétfajta rendszer együttes vizsgálata egy reális, de ezzel együtt előremutató opciókat vázolhat fel az elektronikus felügyelet magyarországi alkalmazását tekintve.

---

²¹³ A skandináv jogrendszer kapcsán többféle csoportosítás is született. Vannak, akik a skandináv jogrendszert önálló csoportként nevesítik a kontinentális és a common law jogrendszerrel egyenragúan (például: Åke Malmström; Zweigert és Kötz), de vannak olyanok is, akik kifejezetten a kontinentális jogrendszerhez kapcsolódóan beszélnek róla, hiszen ennek jellemzőit hordozzák döntően magukon (Jacob Sundberg; Michael Bogdan). Lásd: BERNITZ, Ulf: What is Scandinavian Law? – Concept, Characteristics, Future. 1957. <https://www.scandinavianlaw.se/pdf/50-1.pdf> (letöltés ideje: 2023.01.15.).

6.2 A skandináv országok (Finnország, Svédország, Norvégia, Dánia)

A skandináv országok sok tényező kapcsán mutatnak szoros hasonlóságot. Idetartoznak a földrajzi, demográfiai, infrastrukturális, gazdasági, politikai, értékrendbeli és „jóléti állambeli” jellemzőik.²¹⁴

A skandináv jóléti államok esetében hangsúlyt kapnak az alapvető emberi és szociális jogok és az, hogy ezek az univerzalizmus jegyében mindenki számára széleskörben elérhető legyenek. Az ebből (is) fakadó társadalmi és gazdasági biztonság, valamint a szűkebb társadalmi ollónak köszönhetően magasabb az intézményi bizalom, ezzel együtt pedig alacsonyabb a félelem és a büntetésbe vetett hit szintje.²¹⁵ Ez pedig erőteljes kihat ezen országok büntetőpolitikájára is.

Fontos jellemzői ez utóbbinak, hogy mérsékelt és politikai befolyástól mentes. Ennek jegyében előtérbe helyezik a közösségi szankciók és vagyoni jellegű büntetések kiszabását, illetve a szabadságvesztés-büntetését valóban *ultima ratio* jelleggel alkalmazzák.²¹⁶ A büntetés-végrehajtásukat meghatározó alapelvek közé tartozik az (individualizált) reintegráció és rehabilitáció, valamint a normalizáció²¹⁷, amelyeket olykor komoly állami beavatkozással igyekeznek érvényesíteni – ezt a jelenséget pedig a *Peter Scharff Smith*²¹⁸-*Thomas Ugelvik*²¹⁹ szerzőpáros a „*The Big Mother*” kifejezéssel illetik.²²⁰ Éppen ezen alapelvek miatt a skandináv büntetés-végrehajtási intézeteket sokszor szokták a „luxusbörtönök” kifejezéssel jellemezni, amely abban nyilvánul meg, hogy az intézeti körülmények, illetve a fizikai kondíciók jelentősen jobbak, mint például

---

²¹⁴ ANDERSSON, Pia – KYLSTAD ØSTER, Marianna – ANDERSSON, Christine: Engagement with electronic monitoring and allied technologies in the Nordic countries – Finland, Norway and Sweden című előadás. Konferencia: CEP 12th Electronic Monitoring Conference, Helsinki, 2022. <https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2022/05/Engagement-in-the-Nordic-countries-Final.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.29.). [a továbbiakban: ANDERSSON, Pia – KYLSTAD ØSTER, Marianna – ANDERSSON, Christine (2022)].

²¹⁵ LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio: Community Sanctions as Substitutes to Imprisonment in the Nordic Countries. 2019, 17. <https://scholarship.law.duke.edu/lcp/vol82/iss1/3/> (letöltés ideje: 2023.01.15.). [a továbbiakban: LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio (2019)].

²¹⁶ LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio: Crime, Criminal Justice and Criminology in the Nordic Countries. In: Lappi-Seppälä, Tapio – Tonry, Michael (szerk.): *Crime and Justice*, 2011/40(1), 1. 18. 20.

²¹⁷ Lásd: JUHÁSZ, Zsuzsanna: A büntetés-végrehajtás alapelve(i). *Magyar Rendészet*, 2018/5.

²¹⁸ Peter Scharff Smith az oslói egyetem jogszociológus egyetemi tanára. Kutatási területe a szabadságvesztés-büntetésével érintett családok, gyermekek helyzete, a büntetés-végrehajtási intézetek megreformálása, valamint a bebörtönzés hatásai. Lásd még: <https://www.law.ox.ac.uk/people/peter-scharff-smith> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²¹⁹ Thomas Ugelvik az oslói egyetem jogszociológus docense. Kutatási területe a büntetés-végrehajtás, illetve vizsgálja a bevándorláshoz kapcsolódó fogvatartási intézeteket és azok helyzetét. Lásd még: <https://www.law.ox.ac.uk/people/thomas-ugelvik> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²²⁰ SMITH SCHARFF, Peter – UGELVIK, Thomas: Punishment and Welfare in Scandinavia. In: SMITH SCHARFF, Peter – UGELVIK, Thomas (szerk.): *Scandinavian Penal History, Culture and Prison Practice – Embraced by the Welfare State?* Springer Nature, London, 2017, 513–514. 517. 522.

a hazai környezetben. Ugyancsak jellemző vonás az egyszemélyes elhelyezés, illetve a nyitott börtönök magas száma.²²¹

A lentebb hivatkozott statisztikai adatok is jól mutatják, hogy a skandináv államok egyik fő végrehajtási ismérve az alacsony fogvatartotti ráta, amely fontos mutatója és összehasonlítási alapja az egyes országok börtönhelyzetének. Láthatjuk továbbá, hogy a büntetés-végrehajtási intézeteik férőhelyeit nem töltik ki teljesen, így ezen országok esetében a túlszűfoltóság napjainkban nem jelent megoldandó problémát. Harmadik adatként választottam ki a szabadságvesztések hosszának átlagos időtartamát, amely sok esetben visszatükrözi, hogy milyen mértékben punitív egy adott állam büntetőpolitikája. A skandináv országok esetében megállapítható, hogy kifejezetten rövid a végrehajtandó szabadságvesztések tartama, amely jól szemlélteti az enyhébb büntetőjogi szemléletet, és az alternatív/közösségi szankció előtérbe helyezését. Köszönhető mindez a korábbiakban részletezett büntetőpolitikai szemléletnek, amelyet erőteljesen áthatnak a szociálpolitikai irányok.

	Fogvatartotti ráta²²²	Telítettségi ráta²²³	Szabadságvesztés átlagos végrehajtási időtartama (hónapokban)²²⁴
Finnország	51 (2023. január)	94.9% (2023. január)	7.8 (2022. január)
Svédország	82 (2023. január)	105.0% (2023. január)	4.8 (2022. január)
Dánia	69 (2023. január)	97.4% (2023. január)	5.5 (2022. január)
Norvégia	54 (2023. október)	80.7% (2022. január)	6.6 (2022. január)

2. táblázat: A skandináv országok börtönstatisztikai adatai. Saját szerkesztés.

²²¹ JUHÁSZ, Zsuzsanna: A skandináv büntetőpolitika és a büntető excepcionalizmus. *FORVM: Acta Juridica et Politica*, 2016/2, 126–127.

²²² World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/map/europe> (letöltés ideje: 2024.02.01.).

²²³ World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/map/europe> (letöltés ideje: 2024.02.01.).

²²⁴ Lásd: AEBI F., Marcelo – COCCO, Edoardo – MOLNAR, Lorena – TIAGO M., Mélanie: Prisons and Prisoners in Europe 2022: Key Findings of the SPACE I report. 2021, 21. https://wp.unil.ch/space/files/2023/06/230626_Key-Findings-SPACE-I_Prisons-and-Prisoners-in-Europe-2022.pdf (2023.12.25.). [a továbbiakban: AEBI F., Marcelo – COCCO, Edoardo – MOLNAR, Lorena – TIAGO M., Mélanie (2022)].

Rátérve az elektronikus felügyelet vizsgálatára, azt mondhatjuk, hogy a skandináv országokban már viszonylag korán, a 2000-es évek első felében elkezdtek alkalmazni ezt a technológiát. Az egyes szabályozási modellekről általánosságban elmondható, hogy annak minden esetben lényege, hogy az érintett meghatározott helyen tartózkodjon, és azt csak meghatározott célból és engedéllyel hagyja el. Feltétele a megfelelő lakóhely/tartózkodási hely megléte, amely alkalmas a technikai eszköz telepítésére, továbbá szükséges a felügyelettel érintett, és a vele együtt élők hozzájárulása, illetve, hogy az eszközt viselő napközben aktívan elfoglalja magát, vagyis, például, hogy dolgozzon vagy éppen tanuljon.

Ezeken felül a skandináv szabályozásban rendre megjelenik az elektronikus felügyelethez kapcsolódóan az alkohol és más tudatmódosító szerek fogyasztásának tilalma, valamint az elítélt aktív reintegrációja/rehabilitációja a pártfogó felügyelők bevonásával.

A skandináv büntető igazságszolgáltatási rendszerekben az elektronikus felügyelet „első-ajtós” és „hátsó-ajtós” modelljét is szabályozzák. Ezek főbb formái a következők: a bíróság által elrendelt önálló szankció; a teljes szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának formája; az idő előtti szabadulás formája és a szabadulási folyamat egy része; a végrehajtás során alkalmazott technikai eszköz (börtönön belüli elektronikus felügyelet), valamint a kényszerítő és megelőző intézkedésekhez kapcsolódó kiegészítő ellenőrző eszköz, ide sorolva az előzetes letartóztatást, az utazási tilalmat és a korlátozó intézkedéseket.²²⁵ *Tapio Lappi-Seppälä*²²⁶ szerint a központi cél, hogy ellensúlyozzák „a bebörtönzés és a börtönkörnyezet káros társadalmi és gazdasági hatásait, beleértve a megbélyegzést, az iskoláztatás és a munkakapcsolatok megszakítását, a gazdasági helyzet romlását, valamint a társadalmi és családi élet károsodását”. Emellett nagy hangsúlyt fektetnek az elkövető reintegrációjára is. A skandináv felfogás szerint az elektronikus felügyeletnek tartalmaznia kell lennie. Az elkövetőknek dolgozniuk kell, különböző rehabilitatív/fejlesztő tevékenységekben vagy szükséges kezeléseken kell részt venniük, ezzel együtt pedig a passzív házi őrizetet – vagyis, hogy az elítélt mindenféle kötelező

---

²²⁵ LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio (2019): i.m., 34.

²²⁶ Tapio Lappi-Seppälä finn büntetőjogász professzor, kriminológus, aki a Kriminológiai-és Büntetőpolitikai Intézet vezetője a Helsinki Egyetemen. Jelenlegi kutatási területei közé tartozik a bűnözés és büntetés összehasonlító történeti elemzése, valamint a büntetőpolitika összehasonlító vizsgálata. Lásd még: <https://rm.coe.int/cv-tapio-lappi-seppala-e-session-iv-conference-overcrowding-april-2019/1680939bc6> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

reintegratív program, munkavégzés, terápiák nélkül otthon üljön – szigorúan elutasítják.²²⁷

Az alábbi – *Tapio Lappi Seppälä* által készített – táblázat²²⁸ jól szemlélteti az általam is követett elméleti tagolást, illetve egy átfogó képet ad a skandináv helyzetről:

	Finnország	Dánia	Norvégia	Svédország
Elektronikus felügyelet mint önálló szankció (<i>Electronic monitoring-sentece</i>)	IGEN	NEM	NEM	NEM
Elektronikus felügyelet mint a szabadságvesztés végrehajtási alternatívája (<i>Electronic monitoring-enforcement</i>)	NEM	IGEN	IGEN	IGEN
Elektronikus felügyelet mint a szabadítás formája (<i>Electronic monitoring-release</i>)	IGEN	IGEN	IGEN	IGEN
Elektronikus felügyelet mint kényszerítő intézkedés (<i>Electronic monitoring as a coercive measure</i>)	IGEN	NEM ISMERT	NEM ISMERT	IGEN

3. táblázat: Az elektronikus felügyelet büntetőjogi megjelenése a skandináv államokban.

²²⁷ LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio (2019): i.m., 36–37.

²²⁸ LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio (2019): i.m., 36.

6.3 A visegrádi négyek országai (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország)

A csoport kapcsán már az elnevezés is utal ezen országok közös történelmi hagyományaira, illetve arra, hogy ezeket az államokat évtizedek óta több kollektív jellemző, gazdasági, valamint politikai érdek kapcsolja össze, ezért is döntöttek úgy, hogy szorosabb európai együttműködést hoznak létre, amely a „középeurópaiságukat” is hirdeti. Fontos motivációjuk volt, hogy volt szocialista országokként a 90-es évek elején együttesen vigyék véghez a politikai, illetve gazdasági átalakulást, és hogy a NATO és az Európai Unió tagjaivá válhassanak.²²⁹ Az 1990-es évek elején a következő tényezők voltak különösen fontosak e tekintetben: a politikai feltételek (neoliberális fordulat, NATO- és európai uniós orientáció), ideológiai motivációk (a nyugati kapitalizmus vonzerője, rendszerszintű alternatívák hiánya), gazdasági tényezők (a piaci hatékonyságba vetett hit), elhelyezkedés (Németország közelsége), történelmi előfeltételek (közös jogi és üzleti hagyományok), valamint kulturális és társadalmi identifikációk (Európához való tartozás érzése, az Európához való tartozás preferenciája).²³⁰

Az azonban megállapítható, hogy a szocialista tömb szétesését követően több évtizeddel később is érezhető az európai „büntetőjogi éghajlat” kettőssége, vagyis, hogy Nyugat-Európa büntetőjogában egy mérsékeltebb hozzáállás mutatkozik meg, míg a kelet-európai bővítés során csatlakozó tagállamokban – így Magyarországon, Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban is – egy szigorúbb büntetőjogi szemlélet érvényesül. Ez megnyilvánul a kiszabott szankciók súlyában, illetve a büntetés kiszabás jellemzőiben, vagyis, hogy milyen típusú szankciókat alkalmaznak, milyen feltételek mellett.²³¹

A V4 országok földrajzi elhelyezkedése, valamint hasonló történelme jelentősen meghatározza az országok társadalmi és kulturális hagyományait, amely szintén rendkívül sok közös vonást hordoz. Mivel ezek azok a faktorok, amelyek alapvetően

---

²²⁹ PACSAY TOMASSICH, Orsolya: A visegrádi együttműködés és regionális bizottság – Védelempolitikai együttműködés a visegrádi országok között a rendszerváltástól napjainkig. 2006, 24–25. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12046/ertekezes.pdf;jsessionid=BF6319574D6AE32BAF62EB4EE77BF28C?sequence=1> (letöltés ideje: 2023.01.05.).

²³⁰ JASIECKI, Krzysztof: Conclusions from analyses groups of countries: The Visegrad Countries. In: JASIECKI, Krzysztof (szerk.): *Central and Eastern Europe 30 Years of Capitalism 1989-2019*. China-CEE Institute Nonprofit Ltd., Budapest, 2020, 363.

²³¹ KRAJEWSKI, Krzysztof: Different penal climates in Europe. *Kriminologijos studijos*, 2014/1, 87.

meghatározzák és befolyásolják egy-egy állam büntető politikáját, ezért ezen a területen is sok hasonlóságot mutatnak.²³²

A csoportra jellemző, hogy a büntetés kiszabás tekintetében dominál a szabadságvesztés alkalmazása, és kifejezetten magas a letartóztatásban lévő fogvatartottak száma.²³³ Ennek eredményeképpen a börtönök (túl)zsúfoltsága, és a rossz börtönkörülmények komoly problémát jelentenek a büntető igazságszolgáltatási rendszerükben. Továbbá meg kell jegyezni, hogy ezen országokban sokáig nem volt hagyománya a házi őrizet intézményének,²³⁴ ebből adódóan a szabadságelvonás többnyire a büntetés-végrehajtási intézetekben realizálódott. Az érintett országok szabályozásának részletezése kapcsán azonban látni fogjuk, hogy ez az utóbbi néhány évben változást mutatott.

Az előzőekben részletezett büntetőpolitikai jellemzőket az alább feltüntetett statisztikai adatokat is jól szemléltetik, ezen belül is ki kell emelni a fogvatartotti rátákat, amelyek az extrém magam kategóriába tartoznak az európai szintéren.

---

²³² Vö: HUSSEIN, Jasmine: Electronic Monitoring (EM) in the Criminal Justice System of the V4 Countries – with special regards to Hungary. In: CSISZÁR, Beáta – HANKÓ, Csilla – KAJOS, Luca Fanni – MEZŐ, Emerencia (szerk.): *IX. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2020 [9th Interdisciplinary Doctoral Conference 2020]: Tanulmánykötet [Conference Book]*. Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzata, Pécs, 2020.

²³³ NELLIS, Mike (2014): i.m., 498.

²³⁴ TÓTHOVÁ, Veronika – FERENČIKOVÁ, Simona: Innovation in criminal policy of imposing alternative sanctions in Slovak justice. 2019, 669. <https://ojs.journals.cz/index.php/CBUIC/article/view/1435/1962> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

	Fogvatartotti ráta²³⁵	Telítettségi ráta²³⁶	Szabadságvesztések átlagos végrehajtási tartama (hónapokban)²³⁷
Magyarország	203 (2023. január)	107.5% (2023. január)	10.8 (2022. január)
Szlovákia	183 (2023. november)	85.8% (2023. november)	15.8 (2022. január)
Csehország	181 (2023. október)	97% (2023. október)	23.5 (2022. január)
Lengyelország	201 (2023. október)	88.9% (2023. október)	10 (2022. január)

4. táblázat: A V4 országok börtönstatisztikai adatai. Saját szerkesztés.

Az elektronikus felügyelet kapcsán elmondható ezen országok esetében, hogy az eszköz használata jellemzően a 21. század második évtizedében jelent meg a büntetőjogi szabályozásban. Bevezetésének legfőbb oka volt a börtönök zsúfoltságának enyhítése, a költséghatékonyság növelése, a visszaesési ráta csökkentése és a reintegratív célok elérése. Tartalmát tekintve hasonló kötelezettségek terhelik az elítélteket, mint a skandináv államok esetében, így a meghatározott időben, meghatározott helyen való tartózkodás. Azt lehet azonban mondani, hogy ezekben a közép-kelet európai országokban kisebb hangsúlyt fektetnek az elítéltek aktív reintegrációjára, illetve rehabilitációjára, vagyis arra, hogy az elektronikus felügyelet alatt eltöltött idő tartalmasan, és szakemberek jelenléte mellett irányítottan teljen, nem úgy, mint például a skandinávok esetében.

²³⁵ World Prison Brief statisztikai adatok – <https://www.prisonstudies.org/map/europe> (letöltés ideje: 2024.02.04.).

²³⁶ World Prison Brief statisztikai adatok – <https://www.prisonstudies.org/map/europe> (letöltés ideje: 2024.02.04.).

²³⁷ AEBI F., Marcelo – COCCO, Edoardo – MOLNAR, Lorena – TIAGO M., Mélanie (2022): i.m., 21.

	Magyarország	Lengyelország	Szlovákia	Csehország
Elektronikus felügyelet mint önálló szankció (<i>Electronic monitoring-sentence</i>)	NEM	NEM	NEM	NEM
Elektronikus felügyelet mint a szabadságvesztés végrehajtási alternatívája (<i>Electronic monitoring-enforcement</i>)	NEM	IGEN	NEM	NEM
Elektronikus felügyelet mint a szabadítás formája (<i>Electronic monitoring release</i>)	IGEN	IGEN	NEM	IGEN
Elektronikus felügyelet mint kényszerítő intézkedés (<i>Electronic monitoring as a coercive measure</i>)	IGEN	IGEN	IGEN	NEM ISMERT

5. táblázat: Az elektronikus felügyelet büntetőjogi megjelenése a V4 országokban. Saját szerkesztés.

Az összehasonlítás következő lépéseként és a további lehatárolás érdekében a korábban tárgyalt országok meghatározott jogintézményeit vizsgáltam az elektronikus felügyelettel összefüggésben. A továbbiakban ezeket fogom részletesen ismertetni, így szólok az elektronikus felügyeletről mint (alternatív) szankcióról, amelyhez kapcsolódóan a finn, a cseh és a szlovák büntetőjogi rendelkezéseket mutatom be, majd pedig a büntetés-végrehajtás területén szabályozható első-ajtó elektronikus felügyelet szabályait tárgyalom a norvég, a svéd, a dán és a lengyel jellemzők bemutatásával. Ahogyan azt ebben a fejezetben is többször kifejeztem, ezek az államok sem kizárólag ezen jogintézményi formában alkalmazzák az elektronikus felügyeletet, viszont vizsgálódásom középpontjában azért ezek állnak, mert úgy gondolom, hogy Magyarországon a technológia ilyen módon történő alkalmazása reális lehet, ha arra kerülne a sor, hogy a jogalkotó tovább bővítené az eszköz büntetőjogi használatát. Itt szeretném jelezni, hogy kutatásaim során az általam elemzett országok összes büntetés-végrehajtási szervezetéhez hivatalos megkereséssel fordultam, hogy a releváns

statisztikai adatokat megküldjék számomra. A skandináv államok ezt mind megtették, – ahogyan azt a kapcsolódó hivatkozásokban fel is tüntetem – ezért is láthatóak ezekben az alfejezetekben részletesebb statisztikai adatok. A lengyelek és a csehek esetében szekunder forrásokból sikerült kinyernem néhány releváns számadatot, a szlovákok esetében viszont nem jártam sikerrel.

6.4 *Az elektronikus felügyelet mint (alternatív) szankció*

Előljáróban fontos leszögezni, hogy ebben a fejezetben az elektronikus felügyeletet szankciótani perspektívából vizsgálom, vagyis a továbbiakban részletezett országok vagy kifejezetten önálló szankcióként teszik alkalmazhatóvá az elektronikus felügyeletet, vagy a házi őrizet büntetésének ellenőrzési eszközeként építik be a szankciórendszerükbe. Miután a témakört évek óta mélyrehatóan kutatom, és több ország szabályozásába volt betekintésem, ez a két kategória – még ha halvány határvonal mentén, de – elméleti szempontból megkülönböztethető. Az első esetben a szankciót kifejezetten és kizárólag az elektronikus felügyelet formájában képzelik el és szabályozzák, ennek megfelelően alakítják ki annak vonatkozó rendelkezéseit. Így az ilyen büntetéseknek általában nincsen elektronikus felügyelet nélküli formája. A második esetben a szankció már létezett az elektronikus felügyelet megelőzően is, de azt más módon, illetve módszerekkel hajtották végre. Az elektronikus felügyeletet tipikusan egyfajta ellenőrző, addicionális biztonsági intézkedésként kapcsolják hozzá. Erre fogunk példákat látni a következő fejezetben is, ahol a finnek szabályozása az első, míg a csehek és a szlovákok megoldása a második esetben illeszkedik.

6.4.1 A finn szabályozás

A finnek 2011-ben vezették be szankciórendszerükbe az ún. *monitoring sentence* (*valvontarangaistus*) büntetését, amelyet a közérdekű munka, valamint a szabadságvesztés-büntetés közé helyeztek el, és amelynek funkcióját kifejezetten a rövid tartamú szabadságvesztések kiváltásában látják olyan elkövetők esetében, akikre nem alkalmazható a közérdekű munka büntetése, emiatt pedig veszélyezteti őket a szabadságvesztés kiszabása.²³⁸

---

²³⁸ MIRANDA RODRIGUES, Anabela – JOÃO ANTUNES, Maria – FIDALGO, Sónia – HORTA PINTO, Inês – TAYUMI ISHIY, Karla (2022): i.m., 30.

Az elektronikus felügyelet-büntetés tartama legfeljebb 6 hónap lehet, kiszabásának feltételei között szerepel, hogy hozzájáruljon az elítélt társadalmi be- illetve visszailleszkedéséhez, valamint alkalmas legyen arra, hogy a felügyelet alá vont személy vonatkozásában megakadályozza további bűncselekmények elkövetését.²³⁹ Utóbbi az első tárgyalást megelőzően a büntetés-végrehajtás szervezete (a pártfogó felügyelő) vizsgálja azon elkövetők esetén, akik jogosultak lehetnek az elektronikus felügyelet büntetésének kiszabására. Az ezzel kapcsolatban elkészített jelentést a pártfogó felügyelők mind az ügyésznek, mind pedig a bírónak továbbítják. Potenciális kiszabásának vizsgálata során fontos továbbá az elítélt írásbeli hozzájárulása, valamint a végrehajtás helyéül kijelölt lakóhelyen élő felnőttek hozzájárulása, illetve a kiskorú együtt élők véleménye. A sikeres végrehajtás érdekében pedig előfeltétel, hogy a lakóhely megfelelő legyen a szükséges technikai eszközök telepítésére.

Az elektronikus felügyelet alá vont személyeknek egy meghatározott napirendet kell követniük, amelyet a pártfogó felügyelővel együtt állítanak össze. Ez magába foglalhat munkavégzést, tanulmányok folytatását, rehabilitációs, valamint szabadidős programokon való részvételt. Ennek megfelelően az elítéltek csak meghatározott időben, meghatározott célból hagyhatják el otthonukat egy előre megadott helyen való tartózkodás érdekében. Mindezekon túlmenően a végrehajtás alatt tartózkodniuk kell az alkohol és más tudatmódosító szerek fogyasztásától, az ennek való megfelelést a végrehajtás során teszteléssel ellenőrzik.

A büntetés végrehajtásának sikerességét az elektronikus eszközzel való felügyeleten túlmenően *ad hoc* jellegű látogatások is segítik, amikor a hatóságok emberei személyesen látogatnak el a felügyelet alá vont személyek munkahelyére vagy lakóhelyére. Az elektronikus felügyelet magatartási szabályainak folyamatos vagy súlyos megsértése a büntetés végrehajtandó szabadságvesztésre történő átváltoztatásával jár.²⁴⁰

Az alábbi táblázatokat, valamint a bennük szereplő statisztikai adatokat a finn büntetés-végrehajtási szervezet küldte meg nekem kérelemre.

---

²³⁹ A finn Büntető Törvénykönyv – Rikoslaki (39/1889): 6. fejezet, 11(a) szakasz (329/2011).

²⁴⁰ Prison and Probation Service of Finland: Monitoring sentence. <https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/enforcement/servingcommunitysanction/communitysanctions/monitoringsentence.html> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

Év	Kiszabott elektronikus felügyeleti büntetések száma
2016	261
2017	246
2018	207
2019	197
2020	188
2021	190
2022	Még nincsenek feldolgozott adatok.

6. táblázat: A megkezdett elektronikus felügyelet büntetés (monitoring sentence) kiszabásának finn statisztikai adatai 2016-2021.²⁴¹ Saját szerkesztés.

Év	A próbára bocsátás során alkalmazott elektronikus felügyelet esetszáma
2016	690
2017	754
2018	749
2019	854
2020	828
2021	856
2022	756

7. táblázat: A próbára bocsátás során alkalmazott elektronikus felügyelet finn esetszáma 2016-2022. Saját szerkesztés.

A finneknél létezik az elektronikus felügyelet hátsó-ajtós módozata, amely a szabadságvesztésből történő próbára bocsátás bizonyos eseteiben alkalmazható. Viszont a disszertációban később vizsgált azon megoldás, amely lehetővé teszi az elítéltek számára, hogy a szabadságvesztés-büntetés teljes tartamát otthon töltsék le a technikai eszköz segítségével, nem szabályozott a finnek büntetés-végrehajtási rendszerében. A statisztikai adatokból is jól látszik, hogy a büntetés-végrehajtás területén beépített elektronikus felügyeletet nagyobb százalékban alkalmazzák, mint amikor azt büntetésként szabják ki.

6.4.2 A cseh szabályozás

Csehországban a házi őrizet büntetését 2010. január 1-jén vezették be, amelynek fontos célja volt, hogy az elkövetők olcsó és megbízható felügyelete valósulhasson meg ebben a formában, adott esetben a szabadságvesztés-büntetések helyett.²⁴² Ennek végrehajtása kezdetben kétféle formában valósult meg. Az ellenőrzés egyik formáját a pártfogó

²⁴¹ A statisztikai adatokat a Finnish Criminal Sanctions Agency egyik munkatársa, Tuomas Laurila küldte meg a számomra.

²⁴² DIBLÍKOVÁ, Simona – ŠPEJRA, Michal – VLACH, Jiří: Evaluation of the EMS Implementation Process in the Czech Republic. 2021, 2. <http://www.ok.cz/iksp/en/docs/s469.pdf> (letöltés ideje: 2022.11.02.). [a továbbiakban: DIBLÍKOVÁ, Simona – ŠPEJRA, Michal – VLACH, Jiří (2021)].

felügyelői szolgálat által tett meglepetésszerű látogatások jelentették, – ez azonban kevésbé bizonyult sikeresnek, mivel nem tette lehetővé a folyamatos ellenőrzést²⁴³ – 2017-től²⁴⁴ kezdődően pedig másik formája az elektronikus távfelügyeleti eszköz (*elektronický monitorovací systém*) segítségével realizálódott.²⁴⁵ A büntetéshez kapcsolódó felügyelet működtetéséért a cseh igazságügyi minisztérium által kifejezetten erre a célra megszervezett egység, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat közösen felel.²⁴⁶

A házi őrizet, és annak elektronikus felügyelettel történő ellenőrzésére vonatkozó statisztikai adatok hiányosak, de az jól látható, hogy alkalmazásának első néhány hónapjához képest jelentős ugrás tapasztalható az eszköz ilyen módon történő alkalmazásában.

Év	Az elektronikus felügyelettel végrehajtott házi őrizetek száma (fő)
2018. szeptember – december	290
2019	1442
2020	1158
2021 (decemberi adatok nem elérhetőek)	653

8. táblázat: Az elektronikus felügyelettel végrehajtott házi őrizetek száma

Csehországban.²⁴⁷ Saját szerkesztés.

A házi őrizet büntetésének generális maximuma két év, amelyet vétséget elkövetők esetében lehet alkalmazni. Ez akkor lehetséges, ha az elkövetett cselekmény természete

²⁴³ Prague Daily Monitor: Justice Ministry selects electronic tags supplier. 2017. <http://www.praguemonitor.com/2017/02/23/justice-ministry-selects-electronic-tags-supplier> (letöltés ideje: 2020.10.02.).

²⁴⁴ 2017-ben Csehország a SuperCom nevű céggel írt alá szerződést, amelyben a cseh Igazságügyi Minisztérium 93 millió korona fejében szerezte be az elektronikus felügyelet működtetéséhez szükséges technikai eszközöket. Lásd: Xinhua News Agency: Czech Republic introduces e-tag system for house arrest convicts. 2018. http://www.xinhuanet.com/english/2018-09/22/c_137484937.htm (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²⁴⁵ MATOUSKOVÁ, Andrea – DEMKOVÁ, Marcela: Probation in Europe-Czech Republic. CEP Confederation of European Probation, The Netherlands, 2018, 32. https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2018/10/PIE-CEP-hoofdstuk-Tsjechische-Republiek-2018_V1.pdf (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²⁴⁶ DIBLÍKOVÁ, Simona – ŠPEJRA, Michal – VLACH, Jiří (2021): i.m., 3.

²⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti: Elektronický monitorovací systém. 2024. <https://naramky.justice.cz/> (letöltés ideje: 2024.01.06.).

és súlyossága, valamint az elkövető személyisége és helyzete alapján alaposan feltételezhető, hogy a kiszabott büntetés eléri célját. E szankció kiszabható önállóan, valamint más büntetéssel kombináltan is. További alkalmazási feltétel, hogy az elkövető írásbeli nyilatkozatot tegyen arra vonatkozóan, hogy a megjelölt időben a meghatározott helyen fog tartózkodni és együttműködik a büntetés végrehajtásához tartozó ellenőrzésben.²⁴⁸

A büntetés lényegi eleme az elítéltnak azon kötelezettsége, hogy meghatározott helyen tartózkodjon. Ezt a helyet – az arra engedélyezett időn kívül – csak fontos okból hagyhatja el, ha munkáról vagy egészségügyi ellátásról van szó. Ezen felül a bíróság engedélyezheti a kijelölt hely elhagyását vallási szertartásokon, miséken való részvétel céljából is. Fontos, hogy az ítéletben határozni kell arról az időről, amit az elítéltnak a kijelölt helyen kell tölteni, ezzel együtt pedig arról is, amikor elhagyhatja azt. Ilyenkor tekintettel kell lenni az elítélt munkaidejére, munkavégzési rendjére, az általa nevelt kiskorú gyermekek és más családtagok igényeire, szükségleteire és ezek intézésére.²⁴⁹

Abban az esetben, ha az elkövető szándékosan megszegi a büntetés keretében meghatározott magatartási szabályokat, vagy büntetését önkéntesen nem kezdi meg, a bíróság átváltoztathatja a házi őrizet büntetését vagy annak fennmaradt részét szabadságvesztés-büntetésre, az átváltás aránya pedig 1:1-hez, vagyis 1 napi házi őrizet 1 napi szabadságvesztésnek felel meg.²⁵⁰

6.4.3 A szlovák szabályozás

A szlovák büntetőjogba az elektronikus felügyeletet (*elektronický systém monitoringu osôb*) kísérleti jelleggel 2013-ban vezették be, majd 2016 januárjától alkalmazzák ténylegesen, elsősorban a házi őrizet büntetéséhez kapcsolódóan. A házi őrizethez történő hozzárendelésének indoka az volt, hogy ezt a büntetés kevésbé alkalmazták, mivel ellenőrzése terhet jelentett a pártfogó felügyelői szolgálat számára.²⁵¹ Az eszköz bevezetésének további számos indoka volt, többek között a közbiztonság erősítése, az elítéltek aktívabb szociális integrálása, a visszaesési ráta csökkentése, a pártfogó

²⁴⁸ A cseh Büntető Törvénykönyv – Trestní právo (40/2009) § 60 (1).

²⁴⁹ A cseh Büntető Törvénykönyv – Trestní právo (40/2009) § 60 (3)-(4).

²⁵⁰ A cseh Büntető Törvénykönyv – Trestní právo (40/2009) § 61.

²⁵¹ KLÁTIK, Jaroslav – VIRDZEK, Tomáš – VALENTOVIC, Zoltán – BORSEKOVÁ, Kamila – KÍKA, Marián: *Electronic Monitoring in Slovakia: Results of a Slovak National Survey and Recommendations for Policymakers and Legal Practitioners*. 2020, 14. 10. https://www.researchgate.net/publication/347332486_ELECTRONIC_MONITORING_IN_SLOVAKIA_RESULTS_OF_A_SLOVAK_NATIONAL_SURVEY_AND_RECOMMENDATIONS_FOR_POLICY_MAKERS_AND_LEGAL_PRACTITIONERS (letöltés ideje: 2022.11.03.).

felügyelők munkájának hatékonyabbá tétele, a büntetés-végrehajtás költségeinek redukálása, az alternatív szankciókba vetett közbizalom megerősítése, illetve a családon belüli erőszakkal szembeni védelem biztosítása.²⁵²

A szlovák büntető törvénykönyv alapján, a büntetés generális maximuma 4 év. A házi őrizet ilyen módon történő végrehajtásához pedig hármas feltételrendszer társul. Fontos, hogy a bűncselekmény jellegére, valamint az elítélt személyére és körülményeire tekintettel a büntetés megfelelően alkalmazható legyen. Ezen túlmenően az elítéltnak írásbeli nyilatkozatot kell tennie, amelyben vállalja, hogy meghatározott időben meghatározott helyen fog tartózkodni, valamint együttműködéséről biztosítja a hatóságokat. A harmadik feltétel pedig, hogy a körülmények adottak legyenek az elítélt lakóhelyén ahhoz, hogy az elektronikus felügyelettel együttjáró technikai eszközöket működtetni lehessen.²⁵³

A büntetés alapját értelemszerűen itt is az a kötelezettség képezi, amely szerint az elítéltnak a bíróság által meghatározott időben, meghatározott helyen kell tartózkodnia és tőrnie kell az ellenőrzéshez kötődő technikai eszközök működését, illetve működtetését. A házi őrizet alatt az elítélt a kijelölt helyet csak a szükséges okból és időre, az ellenőrző szervek előzetes engedélyével hagyhatja el.²⁵⁴

Abban az esetben, ha az elítélt az elrendelt magatartási szabályokat megszegi, azoknak nem tesz eleget, akkor a bíróság a házi őrizetet vagy annak hátralévő részét 1:1 arányban átváltja szabadságvesztésre.²⁵⁵

---

²⁵² KRISTÓFIK, Peter – MIHOK, Peter: Electronic Monitoring of Offenders in Slovakia: Influenced by the EU. 2018, 71. https://www.researchgate.net/publication/329643361_Electronic_Monitoring_of_Offenders_in_Slovakia_Influenced_by_the_EU (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²⁵³ A szlovák Büntető Törvénykönyv – Trestný zákonník (300/2005) § 53 (1).

²⁵⁴ A szlovák Büntető Törvénykönyv – Trestný zákonník (300/2005) § 53 (3), (5).

²⁵⁵ A szlovák Büntető Törvénykönyv – Trestný zákonník (300/2005) § 53 (6).

6.4.4 A fejezet összegzése

	Kiszabott szabadságvesztés tartama	Elrendelési feltételek	Végrehajtás tartalma	A döntésben érintett szerv	(Súlyos) szabályszegés következménye
Finnország	Legfeljebb 6 hónapig terjedő elektronikus felügyeleti büntetés kiszabása lehetséges.	A büntetés hozzájáruljon az elítélt társadalmi beilleszkedéséhez, valamint, alkalmas legyen arra, hogy a felügyelet alá vont személy vonatkozásában megakadályozza további bűncselekmények elkövetését; elítélt írásbeli hozzájárulása; a végrehajtás helyéül kijelölt lakóhelyen élő felnőttek hozzájárulása, illetve a kiskorú együtt élők véleménye; megfelelő lakóhely az eszköz telepítésére	Az elítélt arra kijelölt helyen való tartózkodása, meghatározott napirend összeállítása és követése az elítélt által, magába foglalhat munkavégzést, tanulást és más programokat; alkohol és más tudatmódosító szerek használatának tilalma	A bíróság, a büntetés-végrehajtás, valamint a pártfogó felügyelő szolgálat alkalmazottai	A büntetés végrehajtandó szabadságvesztésre történő átváltoztatása.
Csehország	A házi őrizet kiszabhatóság generális maximuma 2 év.	A kiszabott büntetés eléri célját, akár önállóan, akár más büntetéssel kombináltan, valamint, ha az elkövető írásbeli ígéretét/hozzájárulását adja, hogy a meghatározott időben a meghatározott helyen fog tartózkodni és együttműködik a büntetés végrehajtásához tartozó ellenőrzésben.	Az elítélt meghatározott helyen tartózkodása, amit csak fontos okból hagyhat el: munka, egészségügyi ellátás/beavatkozás, vallási szertartás, családeállítás.	A bíróság.	A büntetés hátralévő részének végrehajtandó szabadságvesztésre történő átváltoztatása.
Szlovákia	A házi őrizet kiszabhatóság generális maximuma 4 év.	A bűncselekmény jellegére, valamint az elítélt személyére és körülményeire tekintettel a büntetés megfelelően alkalmazható, az elítélt írásbeli ígéretét/hozzájárulása, a feltételek adottak legyenek az elítélt lakóhelyen, ahhoz, hogy az elektronikus felügyelettel együtt járó technikai eszközöket működtetni lehessen.	Az elítélt meghatározott helyen való tartózkodása, csak meghatározott indokból hagyható el.	A bíróság.	A büntetés hátralévő részének végrehajtandó szabadságvesztésre történő átváltoztatása.

9. táblázat: Összefoglaló táblázat a finn, a cseh, valamint a szlovák szabályozásról. Saját szerkesztés.

6.5 *Az elektronikus felügyelet mint a (teljes) szabadságvesztés végrehajtási alternatívája*

Az alábbi fejezetben az elektronikus felügyeletet kifejezetten büntetés-végrehajtási aspektusból vizsgálom, ezen belül is az első-ajtós módozattal foglalkozom. Ebben az esetben arról van szó, hogy jellemzően kérelemre a jogerősen kiszabott szabadságvesztés-büntetés teljes tartamát otthon, elektronikus felügyelet alatt lehet letölteni. Ebben a fejezetben erre fognak példaként szolgálni a norvég, a svéd, a dán és a lengyel büntetés-végrehajtási rendelkezések.

6.5.1 A norvég szabályozás

A norvég büntetés-végrehajtásban létezik mind az első-ajtós, mind pedig a hátsó-ajtós konstelláció, a továbbiakban azonban a jogösszehasonlítás és a disszertáció tematikáját tekintve is relevánsabb első-ajtós módozattal foglalkozom részleteibe menően. Fontos azt is megjegyezni, hogy gyakorlati alkalmazását tekintve Norvégiában is ennek az első-ajtós változatnak van nagyobb jelentősége, a statisztikai adatok szerinti megoszlás ugyanis 80%-20% ennek javára.²⁵⁶ Ezek az arányok jól érzékelhetőek a rendelkezésemre bocsátott statisztikai adatokból is.

Év	Az első-ajtós elektronikus felügyelet száma (a szabadságvesztés-büntetés teljes tartamának letöltése)
2016	2908
2017	2882
2018	2791
2019	2951
2020	3178
2021	3361
2022	3049

10. táblázat: *A szabadságvesztés-büntetésének alternatívájaként alkalmazott elektronikus felügyelet Norvégiában 2016-2022.*²⁵⁷ Saját szerkesztés.

²⁵⁶ ANDERSSON, Pia – KYLSTAD ØSTER, Marianna – ANDERSSON, Christine (2022).

²⁵⁷ A statisztikai adatokat a Directorate of Norwegian Correctional Service egyik munkatársa, Marianne Kystad Øster küldte meg a számomra.

Év	A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet száma
2016	385
2017	382
2018	326
2019	321
2020	325
2021	331
2022	285

11. táblázat: A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet esetszáma Norvégiában 2016-2022.²⁵⁸ Saját szerkesztés.

A norvégok az eszközzel kapcsolatos kezdeti szkepticizmus, valamint politikai viták ellenére 2008-ban próba-jelleggel kezdték el alkalmazni az elektronikus felügyeletet elsődlegesen a börtönnéesség csökkentése, valamint költséghatékonyság céljából. Ennek eredményeként pedig közel 15 év elteltével az elítéltek több mint fele tölti büntetését a büntetés-végrehajtási intézményeken kívül, főként az elektronikus felügyelet alkalmazásának köszönhetően.²⁵⁹

Norvégiában az kérelmezheti, hogy szabadságvesztés-büntetésének egészét elektronikus felügyelet (*elektronisk kontroll – fotlenke*) alatt, otthon töltsse le, akit a bíróság legfeljebb 6 hónap²⁶⁰ végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt, feltéve, ha ezzel biztosítható az elkövető pozitív irányú fejlődése, valamint további bűncselekmények elkövetésétől való tartózkodása.²⁶¹

Az elítélt egy formanyomtatvány kitöltése mellett indítványozhatja, hogy a büntetésének teljes tartamát az elektronikus távfelügyeleti rendszer alkalmazásával hajtsák végre. Ennek további konjunktív feltétele az elítélttel együtt élő, 18. életévüket betöltött személyek kifejezett hozzájárulása, valamint a kijelölt hely technikai feltételeknek való megfelelése. A további kondíciók között szerepel, hogy az elektronikus felügyelettel érintettnek a büntetés letöltése alatt kötelező dolgoznia vagy tanulnia, tilos

²⁵⁸ A statisztikai adatokat a Directorate of Norwegian Correctional Service egyik munkatársa, Marianne Kystad Øster küldte meg a számomra.

²⁵⁹ KYLSTAD ØSTER, Marianne – ROKKAN, Tore: The Norwegian Approach to Electronic Monitoring: Changing the System and Making a Difference. *Federal Sentencing Reporter*, 2018/31(1), 75. [a továbbiakban: KYLSTAD ØSTER, Marianne – ROKKAN, Tore (2018)].

²⁶⁰ Ez az időtartam korábban 4 hónap volt, azonban a pandémia okozta kényszerre tekintettel 2020 tavaszán kibővítették az elektronikus felügyelet „első-ajtós” változatának alkalmazását, így hatókörébe vonva azokat, akiket legfeljebb 6 hónap letöltendő szabadságvesztésre ítélték. Lásd: Prison Insider: Norway – managing uncertainty. 2021. <https://www.prison-insider.com/en/articles/norway-managing-uncertainty?referrer=%2Fen%2Farticles%3Fpage%3D1%26country%255B0%255D%3Dno> (letöltés ideje: 2022.10.21.).

²⁶¹ A norvég büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Lov om gjennomføring av straff mv. (straffgjennomføringsloven) § 16 (a).

alkoholt vagy egyéb tudatmódosító szert fogyasztania, rendszeresen kell találkoznia és kapcsolatot tartania a norvég pártfogó felügyelői szolgálat munkatársaival, valamint tűrési kötelezettsége van arra vonatkozóan, hogy azok *ad hoc* látogatásokat tegyenek otthonában vagy munkahelyén. Ezen felül fontos, hogy az elítéltnak az erre kijelölt helyen kell tartózkodnia, amelyet csak és kizárólag a büntetés-végrehajtás szakembereinek engedélyével hagyhat el. A végrehajtás szerves részét képezi egy részletesen összeállított individualizált heti tevékenységi terv, amely tartalmazza az érintett elfoglaltságait, szabadidejét, találkozóit, valamint az otthonában eltöltendő időt is. A tervet a büntetés-végrehajtási intézet az elítélttel közösen állítja össze, ezzel is törekedve az elítélti hajlandóság növelésére a végrehajtás sikeressége érdekében.²⁶²

Az elektronikus felügyeletre vonatkozó kérelemről minden, az alkalmazási feltételeknek megfelelő elítéltnél egy automatikus tájékoztatást kap, de a tényleges alkalmazhatóság kérdésében a norvég *Correctional Service*²⁶³ dönt. Fontos kiemelni, hogy ez a döntés a büntetés-végrehajtási szervezet adminisztratív jellegű döntése, nem pedig a bíróság jogerős határozata. Ennek megfelelően tehát a büntetés-végrehajtás lehetősége és feladata, hogy megfelelő kockázatelemzést követően döntést hozzon az elektronikus felügyelettel kapcsolatos ügyekben, legyen szó az alkalmazás engedélyezéséről vagy éppen visszavonásáról. Ennek eredményeképpen az elektronikus felügyelet a szabadságvesztés-büntetés valódi alternatíváját képezi, így elkerülve annak a lehetőségét, hogy addicionálisan kapcsolódna ahhoz, az az akadályát képezi az eszköz túlalkalmazásának.²⁶⁴ Abban az esetben, ha az elítéltnél később nem tesz eleget a rá vonatkozó magatartási szabályoknak, a büntetés hátralévő részét valamelyik büntetés-végrehajtási intézetben kell letöltenie.²⁶⁵ A legfrissebb statisztikák szerint ezek a szabályszegések elenyészőek, az ügyeknek csupán 4%-a, ezzel együtt pedig a visszaesési ráta is alacsony.²⁶⁶

---

²⁶² KYLSTAD ØSTER, Marianne – ROKKAN, Tore (2018): i.m., 77.

²⁶³ Ez a szervezet magába tömöríti a büntetés-végrehajtás, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat alkalmazottait is.

²⁶⁴ KYLSTAD ØSTER, Marianne – ROKKAN, Tore (2018): i.m., 78–79.

²⁶⁵ Norwegian Correctional Service: *Execution of the sentence with electronic monitoring*. <http://www.kriminalomsorgen.custompublish.com/?cat=536003> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

²⁶⁶ ANDERSSON, Pia – KYLSTAD ØSTER, Marianna – ANDERSSON, Christine (2022).

6.5.2 A svéd szabályozás

Ahogy arra már egy korábbi fejezetben utaltam, Svédország is azon első európai országok között szerepelt, ahol bevezették az elektronikus felügyeletet a büntetőjog területére. Ennek elsődleges indoka a szabadságvesztés megfelelő alternatívájának kidolgozása, a börtönártalmak elkerülése volt, másodsorban pedig célként szerepelt a végrehajtással kapcsolatos kiadások csökkentése is. Ezen célkitűzések mentén 1994-ben vezették be az első-ajtós, majd pedig 2001-ben az addigi pozitív példákra alapozva a hátsó-ajtós elektronikus felügyeletet a büntetés-végrehajtási jogukba.²⁶⁷

A svédeknel napjainkban is szabályozzák mind az első,- mind pedig a hátsó-ajtós elektronikus felügyeletet, azonban esetükben (is) az előzőnek van nagyobb gyakorlati jelentősége, az ide kapcsolódó statisztikák alapján ugyanis ezt az elektronikus felügyelettel érintett esetek 74%-ában alkalmazzák.²⁶⁸ Ezek az arányok a lentebb feltüntetett táblázatokból is jól kiolvashatóak.

Év	Az első-ajtós elektronikus felügyelet száma (a szabadságvesztés-büntetés teljes tartamának letöltése)
2016	1817
2017	1642
2018	1563
2019	1609
2020	1622
2021	1778
2022 ²⁶⁹	1615

12. táblázat: A szabadságvesztés-büntetésének alternatívájaként alkalmazott elektronikus felügyelet Svédországban 2016-2022.²⁷⁰ Saját szerkesztés.

²⁶⁷ WENNERBERG, Inka: High level of support and high level of control. In: NELLIS, Mike – BEYENS, Kristel – KAMINSKI, Dan (szerk.): *Electronically Monitored Punishment – International and Critical Perspective*. Routledge, London, 2013, 113. [a továbbiakban: WENNERBERG, Inka (2013)].

²⁶⁸ ANDERSSON, Pia – KYLSTAD ØSTER, Marianna – ANDERSSON, Christine (2022).

²⁶⁹ Ezek az adatok még nem véglegesítettek.

²⁷⁰ A statisztikai adatokat a Swedish Prison and Probation Service küldte meg a számomra.

Év	A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet száma
2016	549
2017	538
2018	513
2019	568
2020	602
2021	624
2022	660

13. táblázat: A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet esetszáma Svédországban 2016-2022.²⁷¹ Saját szerkesztés.

A svédeknel az a személy kérheti a szabadságvesztés-büntetés intenzív elektronikus felügyelettel (*Intensivövakning med elektronisk kontroll – fotboja*) történő végrehajtását, akit a bíróság legfeljebb 6 hónap végrehajtandó szabadságvesztésre ítelt.²⁷² Fontos, hogy az ítélet meghozatalát követően a bíróságnak kell értesíteni arról az elítéltet, hogy a szabadságvesztés-büntetését ilyen alternatív módon is letöltheti.²⁷³ Az ezzel kapcsolatos döntést – a norvégokhoz hasonlóan – a büntetés-végrehajtási szervezet²⁷⁴ a szükséges kockázatelemzést követően hozza meg.²⁷⁵ A végrehajtó szervezetnek meg kell állapítania többek között, hogy az elítélt hol tartózkodjon a végrehajtás alatt, illetve, hogy megfelelő technikai háttérrel felszerelt-e az erre kijelölt hely. Továbbá, hogy azt milyen feltételekkel hagyhatja el munkavégzés, oktatás, egyéb tevékenység címén, milyen mértékben és módon kell kapcsolatot tartania a büntetés-végrehajtás szakembereivel, illetve, hogy a végrehajtás alatt mekkora összeget kell befizetnie.²⁷⁶ Ez utóbbi rendelkezés alapja az, hogy azon esetekben, amikor intézeten kívül elektronikus felügyelettel hajtják végre a szabadságvesztés-büntetést, akkor az elítéltnak egy olyan meghatározott mértékű összeget kell kifizetnie egy áldozatoknak létrejött alapnak, amelyet a bevételszerzési lehetőségeire, illetve bevételi forrására tekintettel individualizáltan határoznak meg.²⁷⁷ Végül itt is alkalmazási feltétel, hogy nem csupán

²⁷¹ A statisztikai adatokat a Swedish Prison and Probation Service küldte meg a számomra.

²⁷² Swedish Prison and Probation Service: Fotboja. <https://www.kriminalvarden.se/fangelse-frivard-och-hakte/fangelse/fotboja/> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

²⁷³ Rendelet (1994:1060) az intenzív elektronikus felügyeletről – Förrdning (1994:1060) om intensivövakning med elektronisk kontroll § 1.

²⁷⁴ Ez a szervezet magába foglalja a pártfogó felügyelői szolgálatot is. <https://www.kriminalvarden.se/swedish-prison-and-probation-service/> letöltés ideje: 2022.10.24.

²⁷⁵ Az intenzív elektronikus felügyeletről szóló törvény (1994:451) – Lag (1994:451) om intensivövakning med elektronisk kontroll § 9.

²⁷⁶ Az intenzív elektronikus felügyeletről szóló törvény (1994:451) – Lag (1994:451) om intensivövakning med elektronisk kontroll § 8.

²⁷⁷ Az intenzív elektronikus felügyeletről szóló törvény (1994:451) – Lag (1994:451) om intensivövakning med elektronisk kontroll § 5.

az elítélt, de a vele együtt élők hozzájárulása is szükséges ahhoz, hogy a végrehajtást elektronikus felügyelettel megkezdjék.²⁷⁸

Kiemelendő a svédek szabályozásában, hogy az „intenzív felügyelet” elnevezés azt kívánja kifejezni, hogy a jogintézmény lényegi elemei az emberi interakció, a szigorú felügyelet és a célkitűzés, amely az érintett viselkedésének hosszú távú, pozitív megváltoztatására irányul. Ennek megfelelően fontos az elítéltek aktív részvétele a végrehajtás ideje alatt, azzal, hogy egyúttal tartózkodniuk kell az alkohol és más tudatmódosító szerek használatától. Az elítélteknek emellett szükség esetén kezelésre kell járniuk, illetve túrniuk kell a pártfogó felügyelők rendszeres látogatásait, akik a büntetés-végrehajtás szervezetével felügyelik a végrehajtást. Ha az intenzív elektronikus felügyelet szabályait az elítélt megszegi, büntetés-végrehajtási intézetbe szállítják és büntetésének hátralévő részét ott kell letöltenie.²⁷⁹

6.5.3 A dán szabályozás

Dániában 2005-ben vezették be az elektronikus felügyeletet (*elektronisk fodlænke*), mint első-ajtós megoldást azon elítéltek esetében, akiket legfeljebb 3 hónap időtartamú szabadságvesztésre ítélték.²⁸⁰ Később ezt folyamatosan kibővítették, így a jelenlegi szabályozásnak megfelelően a 6 hónapig tartó szabadságvesztés-büntetések letöltése történhet otthon, elektronikus felügyelet alatt.

Amennyiben az elítélt jogosult rá, automatikus értesítést kap a szabadságvesztés végrehajtásának ezen módjáról, ezt követően ő maga kérelmezheti az elektronikus felügyeletet. Ennek engedélyezéséhez több feltételnek is teljesülnie kell. Ezek közé tartozik, hogy az elítélt otthonának, vagyis a végrehajtás helyének alkalmasnak kell lennie az elektronikus felügyelettel járó kontrol érvényesítésére, illetve szükséges a 18 éven felüli együtt élők kifejezett hozzájárulása is. Ezen felül a végrehajtás ideje alatt az elítéltnak dolgoznia vagy tanulnia kell, ez alól azonban engednek kivételt, például, ha legfeljebb 30 napig tart a büntetés végrehajtása. További szabály, hogy tilos az alkohol, és egyéb tudatmódosító szerek használata a végrehajtás alatt, illetve, hogy az elítéltnak bűnmegelőzési programon kell részt vennie, amelyet a büntetés-végrehajtás szervezete

---

²⁷⁸ WENNERBERG, Inka (2013): i.m., 116.

²⁷⁹ BUNGERFELDT, Jan: Old and New Uses of Electronic Monitoring in Sweden. 2014. <https://www.crimeandjustice.org.uk/publications/cjm/article/old-and-new-uses-electronic-monitoring-sweden> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²⁸⁰ KRISTOFFERSEN, Ragnar: Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2016-2020. 2022, 9. https://www.fangelsi.is/media/almennt/Nordic-Statistics-2016_2020_final.pdf (letöltés ideje: 2023.01.15.).

tart. A feltételek teljesülését szintén a büntetés-végrehajtás szervezet vizsgálja, és dönt a kérelemről.

A végrehajtás megkezdése előtt az elítélt megkapja a büntetés-végrehajtás illetékes osztálya által összeállított és engedélyezett napirendet, amely meghatározza, hogy az elítélnek mikor kell otthon tartózkodnia, mikor mehet dolgozni, tanulni vagy az egyéb előírt tevékenységekre, valamint, hogy mikor van a szabadideje. Ennek betartását a büntetés-végrehajtás szakemberei ellenőrizhetik ad hoc látogatások formájában.

A szabályok megszegése esetén a büntetés hátralévő részét az elítélnek büntetés-végrehajtási intézetben kell letöltenie.²⁸¹

A dánoknál működik az elektronikus felügyelet – a magyar reintegrációs őrizethez hasonló – hátsó-ajtós megoldása is, azonban ezt az első-ajtós opcióhoz képest elenyészően használják, az arányosított megoszlás hozzávetőleges 3%-97% az utóbbi javára. A részletes szám adatok az alábbi táblázatban találhatóak.

Év	Az első-ajtós elektronikus felügyelet száma (a szabadságvesztés-büntetés teljes tartamának letöltése)
2016	2319
2017	2088
2018	2221
2019	2223
2020	1692
2021	1965

14. táblázat: A szabadságvesztés-büntetésének alternatívájaként alkalmazott elektronikus felügyelet Dániában 2016-2021.²⁸² Saját szerkesztés.

Év	A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet száma
2016	68
2017	75
2018	68
2019	65
2020	55
2021	66

15. táblázat: A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet esetszáma Dániában 2016-2021.²⁸³

Saját szerkesztés.

²⁸¹ Kriminalforsorgen: Elektronisk fodlænke. <https://www.kriminalforsorgen.dk/straf/fodlaenke/> (letöltés ideje: 2023.04.29.).

²⁸² A statisztikai adatokat a Danish Prison and Probation Service egyik munkatársa, Signe Elmer Christensen küldte meg a számomra.

²⁸³ A statisztikai adatokat a Danish Prison and Probation Service egyik munkatársa, Signe Elmer Christensen küldte meg a számomra.

6.5.4 A lengyel szabályozás

A V4 országok közül Lengyelország az egyetlen, ahol lehetőség nyílik a szabadságvesztés teljes időtartamának elektronikus felügyelet alatt történő letöltésére. Lengyelországban az elektronikus felügyeletről (*systemu dozoru elektronicznego*) szóló törvényt 2007-ben fogadták el, ami 2009-ben lépett hatályba. Magát a technológiát eleinte csak meghatározott régiókban alkalmazták, majd pedig 2012-től kezdődően kibővítették használatát az egész országra. Az elektronikus felügyeletet kezdetben kifejezetten a rövid tartamú szabadságvesztések kiváltásának reményével szabályozták. Ennek érdekében, mind az első-ajtós, mind pedig a hátsó-ajtós megoldást beiktatták jogrendszerükbe, és az alkalmazásukkal kapcsolatos döntést a büntetés-végrehajtási bírók kezébe adták. Később – 2010 és 2012 között – kibővítették ezen jogintézmények feltételeit, hogy még több embert vonhassanak a hatókörükbe.²⁸⁴

A lengyel büntetőjogban azóta is jelen van az elektronikus felügyelet, sőt folyamatos bővítéséről lehet olvasni. 2023 elején az akkori lengyel igazságügyi miniszter, *Zbigniew Ziobro* úgy nyilatkozott, hogy a lengyel megoldás a francia és a brit rendszer mellett az egyik legextenzívebb, és annak folyamatos bővítését tervezik, annak érdekében, hogy minél több elítéltet vonjanak elektronikus felügyelet alá. Ezt a növekedést jól szemléltetni, hogy míg 2009-ben 35 elítéltet érintett az eszköz használata, ez a szám 2021-ben több mint 17 ezer volt, 2022-ben pedig meghaladta a 18 ezret.²⁸⁵ A miniszter kihangsúlyozta, hogy az eszköz használatának célcsoportja a kevésbé súlyos bűncselekményeket elkövetők, olyanok, akik hibát vétettek, de van esély arra, hogy azt jóvátegyék. Kiemelésre érdemes, hogy a lengyel megoldás hangsúlyt fektet az áldozatvédelmi (resztoratív) szempontokra is. Az elektronikus felügyeletet ellenőrző központ ugyanis meg tudja figyelni az áldozat/sértett földrajzi helyzetét és mozgását mialatt az elítélt is elektronikus felügyelet alatt áll. A távolságtartási végzéssel érintett áldozatok egyfajta telefonszerű technikai eszközt hordhatnak maguknál, amelynek helyzetét nem pusztán a felügyeletért felelős központ érzékeli, hanem az jelez is számukra, ha az elítélt meghatározott közelségbe ér hozzájuk.²⁸⁶

---

²⁸⁴ STANDO-KAWECKA, Barbara – Grzywa-Holten, Joanna: Offender Electronic Monitoring in Poland: Expectations and Results. *Neue Kriminalpolitik*, 2015/27(2), 161–165.

²⁸⁵ Fontos megjegyezni, hogy ezek az adatok az elektronikus felügyelet összes Lengyelországban szabályozott formáját tartalmazzák, nem kizárólag azokat az eseteket, amikor az elektronikus felügyeletet a szabadságvesztések végrehajtási alternatívájaként alkalmazzák.

²⁸⁶ Ministerstwo Sprawiedliwości: Sukces systemu dozoru elektronicznego nad skazanymi. 2023. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/sukces-systemu-dozoru-elektronicznego-nad-skazanymi> (letöltés ideje: 2024.01.06.).

A jelenleg hatályos szabályok szerint a büntetés-végrehajtási bíróság az elítéltnak a szabadságvesztés-büntetés elektronikus felügyeleti rendszer útján történő letöltését engedélyezheti, ha az alábbi feltételek együttesen teljesülnek: (1) ha az elítéltet 1 év 6 hónapot meg nem haladó szabadságvesztésre ítélték vagy az elítéltet 3 évnél rövidebb szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés fennmaradó részét börtönben kell letöltenie; (2) a szabadságvesztés elektronikus megfigyelő rendszerben történő letöltése a büntetés céljával összeegyeztethető; (3) az elítélt meghatározott állandó lakóhellyel rendelkezik; (4) az elítélttel együtt élő nagykorúak ehhez hozzájárulásukat adták; (5) a technikai feltételek nem zárják ki a szabadságvesztés büntetés elektronikus megfigyelő rendszerben történő letöltését.²⁸⁷ A lengyel szabályozásban az engedély megadására vonatkozó kérelmet előterjeszheti az elítélt, illetve védője, továbbá az ügyész, a pártfogó felügyelő, valamint a büntetés-végrehajtási intézet igazgatója is. Az engedély megadásában a büntetés-végrehajtási bíró dönt.²⁸⁸

A végrehajtás kapcsán az elítélt kötelezettségei közé tartozik, hogy folyamatosan viselje a nyomkövetőt, megóvja annak állapotát, hibás működése esetén értesítse az illetékes szerveket.²⁸⁹ Továbbá, hogy az arra kijelölt helyen tartózkodjon, fogadja a tartózkodási helyének ellenőrzését célzó telefonhívásokat, valamint lehetővé tegye az ellenőrző szervek belépését az arra kijelölt lakásba.²⁹⁰

A büntetés-végrehajtási bíróság vagy a büntetés-végrehajtási bizottság határozza meg azt, hogy a nap folyamán, illetve a hét egyes napjain az elítéltnak joga van-e az állandó lakóhelyét vagy más végrehajtásra kijelölt helyét napi 12 órát meg nem haladó időtartamra elhagyni, különösen annak érdekében, hogy: munkát végezzen, vallását gyakorolja, kiskorú, fogyatékkal élő vagy beteg személyt gondozzon, oktatásban, önképzésben, kulturális és sporttevékenységben vegyen részt, jogi képviselőjével kommunikáljon, kapcsolatot tartson fenn a családjával és a hozzá közeli emberekkel, orvosi ellátásban vagy terápiában vegyen részt, és hogy elintézzze a szükséges bevásárlást.²⁹¹

---

²⁸⁷ A lengyel büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy 43.la cikk, § 1.

²⁸⁸ A lengyel büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy 43 lc cikk.

²⁸⁹ A lengyel büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy 43 n cikk.

²⁹⁰ A lengyel büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy 43 na cikk.

²⁹¹ A lengyel büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy 43 na cikk.

Amennyiben az elítélt súlyosan megszegi a jogintézménnyel kapcsolatos magatartási szabályokat, a büntetés-végrehajtási bíró megszünteti a szabadságvesztés elektronikus felügyelet alatt történő letöltését. Dönt arról is, hogy a szabadságvesztés-büntetés mennyiben tekintendő végrehajtottnak, figyelembe véve az elektronikus megfigyelőrendszer által lefedett időszak körülményeit, és így tulajdonképpen arányosítják a beszámítást, erről pedig az elítéltet értesítik.²⁹²

---

²⁹² A lengyel büntetés-végrehajtásról szóló törvény – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy 43 zac § 1-§ 2.

6.5.5 A fejezet összegzése

	Kiszabott szabadságvesztés tartama	Elrendelési feltételek	Végrehajtás tartalma	A döntésben érintett szerv	Súlyos szabályszegés következménye
Norvégia	Legfeljebb 6 hónapig terjedő végrehajtandó szabadságvesztés.	Legfeljebb 6 hónap szabadságvesztés; elítélt kérelme; elítélttel együtt élő 18. életévét betöltött személy kifejezett hozzájárulása; kötelező tanulás vagy munkavégzés, alkohol és más tudatmódosító szerek fogyasztásának tilalma; pártfogó felügyelővel történő rendszeres kapcsolattartás.	Az elítélt arra kijelölt helyen való tartózkodása, elítélt aktivitása cél, tartalommal megtöltött elektronikus felügyelet, magatartási szabályok meghatározása.	A büntetés-végrehajtás.	A büntetés hátralévő részének letöltése valamely büntetés-végrehajtási intézetben.
Svédország	Legfeljebb 6 hónapig terjedő végrehajtandó szabadságvesztés.	Legfeljebb 6 hónap végrehajtandó szabadságvesztés; elítélt kérelme és az együtt élők hozzájárulása; végrehajtásra alkalmas lakóhely; alkohol és más tudatmódosító szerek fogyasztásának tilalma; pártfogó felügyelővel történő rendszeres kapcsolattartás.	„Intenzív felügyelet” Az elítélt meghatározott helyen tartózkodása, az elítélt aktivitása cél, tartalommal megtöltött elektronikus felügyelet, magatartási szabályok meghatározása, alkohol és egyéb tudatmódosító szerek fogyasztásának tilalma	A büntetés-végrehajtás.	A büntetés hátralévő részének letöltése valamely büntetés-végrehajtási intézetben.
Dánia	Legfeljebb 6 hónapig terjedő végrehajtandó szabadságvesztés.	Legfeljebb 6 hónap végrehajtandó szabadságvesztés; elítélt kérelme és az együtt élők hozzájárulása; végrehajtásra alkalmas lakóhely; alkohol és más tudatmódosító szerek fogyasztásának tilalma; munkavégzés vagy tanulás, bűnmegelőzési programon történő részvétel	Tartalommal megtöltött elektronikus felügyelet, egy komplex napirend meghatározása az elítélt számára.	A büntetés-végrehajtás.	A büntetés hátralévő részének letöltése valamely büntetés-végrehajtási intézetben.
Lengyelország	Az elítéltet 1 év 6 hónapot meg nem haladó szabadságvesztésre ítélték vagy az elítéltet 3 évnél rövidebb szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés fennmaradó részét börtönben kell letöltenie.	1 év 6 hónapot meg nem haladó szabadságvesztésre ítélték; a büntetés célja megvalósul, állandó lakóhely, az elítélttel együtt élő nagykorúak hozzájárulása, a technikai feltételek megléte	Az elítélt meghatározott helyen való tartózkodása, amelyet számos okból elhagyhat a büntetés-végrehajtási bíró engedélyére (munkavégzés, oktatás, terápiás kezelés, vallásgyakorlás, bevásárlás stb.)	A büntetés-végrehajtási bíró.	Büntetés-végrehajtási bírói mérlegelés alapján a büntetés meghatározott részének büntetés-végrehajtási intézetben való letöltése.

16. táblázat: Összegzés a norvég, a svéd, a dán és a lengyel elektronikus felügyelethez kapcsolódó rendelkezésekről. Saját szerkesztés.

Mindezek alapján jól érzékelhető, hogy az elektronikus felügyelet alapkonceptiója és az ehhez kapcsolódó kötelezettségek szinte azonosságot mutatnak az általam vizsgált országokban – de ez általában az európai államokról generálisan is elmondható. Ez azt jelenti, hogy az elkövetőnek a felügyelet alatt meghatározott időben, meghatározott helyen kell tartózkodnia, a végrehajtás helyének alkalmasnak kell lennie az alkalmazott technológia működésére és működtetésére, illetve tipikus elemként lehet még idesorolni az elkövetők, valamint a velük együtt élők kifejezett hozzájárulását az ilyen típusú felügyelethez. Fontos közös elem az is, hogy egyik esetben sem izolációról, illetve szabadság teljes elvonásáról van szó. Fontos elem ugyanis, hogy az elkövető valóban ne szakadjon ki megszokott környezetéből, illetve mindennapi életéből. Ez a reintegratív szellemiség is alapvetően fellelhető az általam vizsgált országok esetében. Különbözőségként említhető ennek a reintegrációt elősegítő aktív közbenjárásának az intenzitása. A skandináv államok esetében ugyanis ez jóval fokozottabb, illetve az ebben résztvevő humán-erőforrás is aktívan igénybe van véve. A V4 országok esetében ez korlátozottabban jelenik meg, az elkövetők napirendjében nem jelennek meg ilyen intenzitással a terápiás-, és segítő foglalkozások, valamint a pártfogó felügyelők fokozott jelenléte. További különbség, hogy a skandináv államokban az elektronikus felügyelet tipikusan rövidebb tartamú szabadságvesztéseket érint, ami valószínűleg abból adódik, hogy ezekben az államokban a szabadságvesztések tényleges végrehajtási tartama is jellemzően rövidebb, mint a vizsgált közép-európai államok esetében.

7 Az elektronikus felügyelet Magyarországon és annak potenciális bővítési irányai

A dolgozat első felében részleteiben menően kifejtettem az elektronikus felügyelet alkalmazásához kapcsolódó nemzetközi tendenciákat, illetve, hogy mind a technológia adta jellemzők, mind pedig a pandémia, és az azzal együtt járó változások miatt fontos, hogy prospektív módon vizsgáljuk az elektronikus felügyelet potenciális bővítési irányait a magyar büntető jogrendszerben.

A dolgozat ezen egységében kifejezetten a magyar szempontok és jellemzők mentén szeretném részleteibe menően felvázolni a témakör hazai relevanciáját, helyzetét, valamint, hogy melyek az elektronikus távfelügyeleti eszköz további potenciális alkalmazási lehetőségei a büntetőjog területén. Fontos kiemelnem, hogy a *de lege ferenda* javaslataim kialakításának alapját az előző fejezetben tárgyalt nemzetközi kitekintés és jogösszehasonlítás adja, azzal, hogy szem előtt tartottam a hazai büntetőjogi fejlődés eddigi irányait és jellemzőit, így megcélozva, hogy a realitás talaján álló, de mégis előremutató megállapításokat rögzítsek dolgozatomban.

Megemlíteném továbbá, hogy jelen disszertáció témakörét leszűkítem a szankciótani, valamint a büntetés-végrehajtási szempontokra. Ennek oka, hogy ezek azok a területek, amelyek *de lege ferenda* javaslatomban is szerepelnek, mivel megítélésem szerint mind a dogmatikai szempontok, mind pedig az európai tapasztalatok fényében itt van a legrealisabb lehetőség az eszköz alkalmazási körének bővítésére. Így a továbbiakban vizsgálni fogom, hogy a szankciók, valamint a büntetés-végrehajtási jogintézmények körét hogyan is lehet megfelelően színesíteni, esetlegesen bővíteni az elektronikus felügyelettel, hiszen meggyőződésem, – ahogyan arra korábban utaltam – hogy ennek az eszköznek az alkalmazási köre a jövőben bővülni fog, így célszerű erre az eshetőségre potenciális megoldásokat felvázolni.

A későbbiekben tovább szűkítem a kört azzal, hogy noha dogmatikai fejtegetésekbe bocsátkozom az elektronikus felügyelet szankciókénti szabályozására vonatkozóan, mégis jómagam realisabbnak és támogatandóbbnak tartom, ha első körben a büntetés-végrehajtás eszköztárát szélesítjük a technológia használatával, ennek okait pedig a releváns részeknél tárgyalom. Fontos továbbá, hogy nem célokom egy konkrét törvényszöveg-javaslat megfogalmazása, inkább egy-egy jogintézménynek az általam ideálisnak tartott alapjait és természetét emelném ki, azzal, hogy egyúttal nem pusztán a pozitívumokat, hanem az esetleges kollíziós pontokat és negatívumokat is rögzítem.

Mindamelletts vizsgálódásom kereteit abból a szempontból is szűkítem, hogy jelen dolgozatban a felnőttkorú, magyar²⁹³ elkövetőkről és a velük kapcsolatos szabályozásról esik szó. Ennek oka – ahogyan azt az *Anthea Hucklesby*²⁹⁴ és *Párkányi Eszter*²⁹⁵ szerzőpáros is rögzíti – az, hogy az elektronikus felügyelettel kapcsolatos jogi diskurzus nem igazán van tekintettel, vagy éppen tér ki a fiatalokkal kapcsolatos sajátosságokra, így az elektronikus felügyelet nem specifikusan ezt az elkövetői kört célozza Magyarországon.²⁹⁶

Mindezeket figyelembe véve, az általam felvázolt és ideálisnak vélt szabályozási rendszer az elektronikus felügyelet büntetőjogi alkalmazását tekintve a következő:

---

²⁹³ Értekezésemben nem foglalkozom külön a külföldi fogvatartottak helyzetével, vagyis azzal, hogy számukra milyen feltételek mellett kellene biztosítani reintegrációs őrizet alá helyezést a saját országukban, milyennek kellene lennie az ideális gyakorlatnak, vagy éppen, hogy milyenek a jelenlegi tapasztalatok. Fontosnak tartottam azonban, hogy néhány saját gondolatot megosszak a témakör kapcsán. Először is úgy gondolom, hogy a lehetőséget, hogy a végrehajtás ilyen formájában részesüljön valaki, nem szabad állampolgársághoz kötni. Az alkalmazással kapcsolatos döntést azonban mindenképpen individualizáltan kell meghozni – ahogyan azt a „klasszikus” esetben is teszik. Fontos megvizsgálni, hogy az adott állampolgárnak hol van a támogató mikroközege, vagyis a családja, barátai, illetve, hogy hol a rendszeres munkavégzés helye. Úgy gondolom, hogy ennek a szempontnak kell elsődlegesnek lennie, hiszen a jogintézmény célja, hogy ebbe a környezetbe hatékonyan visszavezesse az elítélteket. Továbbá ezek azok a szociális kapcsolatok, amelyek motiválóan hathatnak az elektronikus felügyelet alatt álló egyénekre, így támogathatják a végrehajtási idő sikeres elteltét. Amennyiben beazonosítottuk, hogy az elítélteket ezek a kapcsolataik hova kötik, meg kell vizsgálnunk, hogy az adott országban milyen hasonló célú és végrehajtási feltételekkel operáló jogintézmény létezik. Ezt figyelembe véve úgy gondolom, hogy kétoldalú együttműködéssel és a kölcsönös elismeréssel végre lehet hajtani az elektronikus felügyelettel működő jogintézményeket, így például a reintegrációs őrizetet is, egy másik államban. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy az egyes országok szabályozásait jogharmonizáció keretében közelítsük (még inkább) egymáshoz.

²⁹⁴ Anthea Hucklesby a Birminghami Egyetem büntetőjogász professzora. A tudományterület számos aspektusát vizsgálta, jelenlegi kutatásai középpontjában az elektronikus felügyelet büntetőjogi aspektusú kutatása áll. Lásd még: <https://www.birmingham.ac.uk/staff/profiles/social-policy/hucklesby-anthea.aspx> (letöltés ideje: 2023.06.25.).

²⁹⁵ Párkányi Eszter a Centre for Criminal Justice Studies munkatársa. Kutatásai középpontjában a fiatalok bűnelkövetők elektronikus felügyelete áll. Lásd még: <https://www.researchgate.net/profile/Eszter-Parkanyi> (letöltés ideje: 2023.06.25.).

²⁹⁶ HUCKLESBY, Anthea – PÁRKÁNYI, Eszter: *Electronic monitoring in the youth system of Hungary*. 2021, 8. https://www.researchgate.net/publication/358119213_Electronic_monitoring_in_the_youth_justice_system_of_Hungary (letöltés ideje: 2022.11.02.).

Büntető eljárásjog	Büntető anyagi jog	Büntetés-végrehajtási jog
Az eljárásjog területén mint a letartóztatás alternatívája (lakhelyen, elektronikus felügyelet alatt végrehajtva).	Önálló (alternatív) szankcióként (aktív tartalommal kitöltve, punitív, reintegratív, rehabilitációs célokkal).	A szabadságvesztés végrehajtásának alternatívájaként (front-door), az idő előtti szabadulás jogintézményeként (szabadságvesztés egy részének végrehajtási formájaként – back-door).

17. táblázat: Az elektronikus felügyelet potenciális alkalmazási lehetőségei a magyar jogrendszerben. Saját szerkesztés.

A táblázatban felvázoltak közül a letartóztatás alternatívájaként a bűnügyi felügyelethez²⁹⁷ kapcsolt elektronikus felügyelet, valamint a reintegrációs őrizet mint a büntetés-végrehajtás területén szabályozott ún. hátsó-ajtós elektronikus felügyelet már szerves részét képezik a magyar büntetőjogi rendszernek. Ezek közül csupán az utóbbit, vagyis a reintegrációs őrizetet vizsgálom dolgozatomban. Ezeken túlmenően részleteibe menően írok két olyan – a magyar jogrendszerben még nem létező – jogintézményről, amelyek kapcsán azt gondolom, hogy érdemes legalább tudományos szinten párbeszédet folytatni. Ezek az elektronikus felügyelet mint alternatív szankció,²⁹⁸ illetve az elektronikus felügyelet mint a szabadságvesztés-büntetés végrehajtási alternatívája, vagyis az ún. első-ajtós elektronikus felügyelet,²⁹⁹ amelyek alapvetően a rövid tartamú szabadságvesztések kiváltását célozhatják.

7.1 A téma aktualitása Magyarországon

A téma aktualitását Magyarországon is több tényező adja, amelyek szoros összefüggésben állnak a magyar börtönpopuláció nagyságával, a börtönkörülményekkel, illetve a büntető igazságszolgáltatás szabadságvesztés-centrikusságával.

²⁹⁷ A bűnügyi felügyeletet a 2017. évi CX. büntetőeljárásról szóló törvény szabályozza mint a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés. Ez alapján 281. § (1) A bűnügyi felügyelet a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza.

(2) Bűnügyi felügyelet elrendelése esetén a bíróság előírja, hogy a terhelt a) a számára meghatározott területet, lakást, egyéb helyiséget, intézményt vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül ne hagyja el, b) meghatározott jellegű nyilvános helyeket, nyilvános rendezvényeket vagy meghatározott közterületeket ne látogasson, illetve c) meghatározott időközönként és módon a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervénél jelentkezzen.

(3) A bíróság a bűnügyi felügyelettel elérni kívánt célt biztosító további magatartási szabályokat is előírhat.
²⁹⁸ Vö: HUSSEIN, Jasmine: Az elektronikus felügyelet mint alternatív szankció. In: ERDŐS, Csaba (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2019 – Doctoral working papers 2019*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019.

²⁹⁹ Vö: HUSSEIN, Jasmine: Első vagy hátsó ajtó? – Az elektronikus felügyelet alkalmazása a büntetés-végrehajtásban. *FORVM Publicationes Doctorandorum Juridicorum*, (9), Szeged, 2019.

A magyarországi büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságának problémája hosszú évekre nyúlik vissza, a jelenségről pedig számos tanulmány született,³⁰⁰ így jelen keretek között ennek részletes tárgyalásába nem bocsátkoznék. A probléma „kicsúcsosodását” ismeretesen a *Varga és mások kontra Magyarország* ügy jelentette, amelyben az Emberi Jogok Európai Bírósága egy ún. vezető ítéletet (*pilot judgement*) hozott. Ebben a Bíróság amellett, hogy megállapította, hogy a büntetés-végrehajtásunk rendszerszintű problémákkal küzd, elmarasztalta Magyarországot az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. és 13. cikkének³⁰¹ megsértéséért, és felhívta a magyar kormányt, hogy a jogerős döntéstől számított hat hónapon belül a problémák felszámolását célzó cselekvési tervet készítsen el.³⁰² Erre reagálva bővítették ki hazánkban például a reintegrációs őrizet jogintézményét, valamint hirdették meg a büntetés-végrehajtási intézetek telítettség kiegyenlítését, férőhelybővítését, valamint új intézetek megépítését. Ezek összhatásaként értékelhetjük azt aényt, hogy a 2023. januári adatok szerint a magyar büntetés-végrehajtási intézetek átlagtelítettsége már 100% feletti, pontosabban 107.5%.³⁰³ Ezt a statisztikai adatot azonban nem lehet önmagában szemlélni, ugyanis más fontos börtönstatisztikai mutatókat együtt elemezve láthatjuk, hogy miért is lenne fontos több alternatívát elérhetővé tenni, valamint a jelenleg meglévőket gyakrabban alkalmazni.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2010-ben még 447,186 volt a regisztrált bűncselekmények száma, 2021-ben azonban ez az adat jelentősen

---

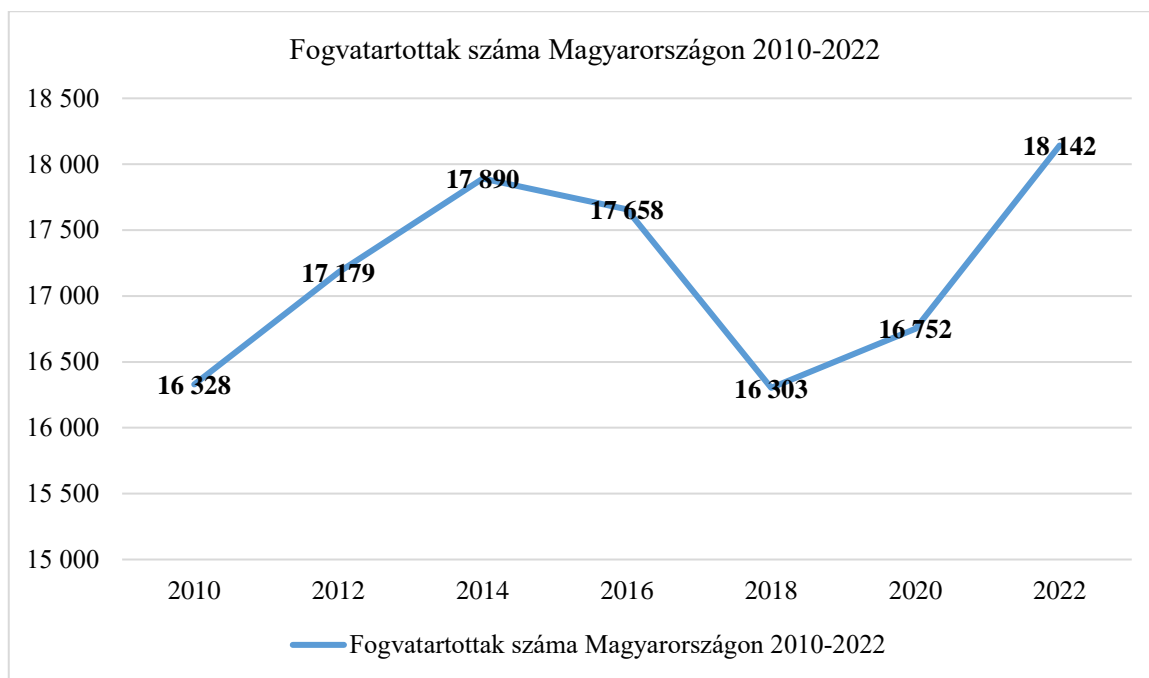
³⁰⁰ Lásd például: PALLO, József: Egyre jobban éget a seb...A zsúfoltság csökkentésének lehetséges útjai. *Börtönügyi Szemle*, 2015/1; JUHÁSZ, Andrea: A túlzásúfoltság és a fogvatartási körülmények mint embertelen, megalázó bánásmódok az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának tükrében. In: *Tavaszi Szél 2014 Konferencia kötet*; JUHÁSZ, Zsuzsanna: (Túl)zsúfoltság és börtönügy. *FORUM: Acta Juridica et Politica*, 2018/8 (2); TALLÓDI Zoltán: A börtönzsúfoltság kérdése az Emberi Jogok Európai Bírósága döntéseinek tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 2016/1; JUHÁSZ, Zsuzsanna: Situational Picture about the Hungarian Prison System. In: Ristivojević R., Branislav (szerk.): *Harmonizacija srpskog i mađarskog prava sa pravom Evropske unije = A szerb és a magyar jog harmonizációja az Európai Unió jogával = Harmonisation of Serbian and Hungarian Law with the European Union Law*. Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet, Novi Sad, Serbia, 2020; JUHÁSZ, Zsuzsanna: The solution plans of the Hungarian Government to overcome prison overcrowding. *CASOPIS POLICAJNA TEORIA A PRACTICA*, 2016/24; JUHÁSZ, Zsuzsanna: Így enyhítené a kormány a börtönök zsúfoltságát. 2016. <https://jogaszvilag.hu/szakma/igy-enyhitené-a-kormány-a-börtönök-zsúfoltságát/> (letöltés ideje: 2024.02.04.).

³⁰¹ Emberi Jogok Európai Egyezménye, 3. cikk: Senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek alávetni. Emberi Jogok Európai Egyezménye, 13. cikk: Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

³⁰² *Varga és mások v. Magyarország* ügy, 2015. március 10-i ítélet (14097/12., 45135/12., 73712/12., 34001/13., 44055/13., 64586/13. sz. kérelmek).

³⁰³ World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/country/hungary> (letöltés ideje: 2023.01.28.).

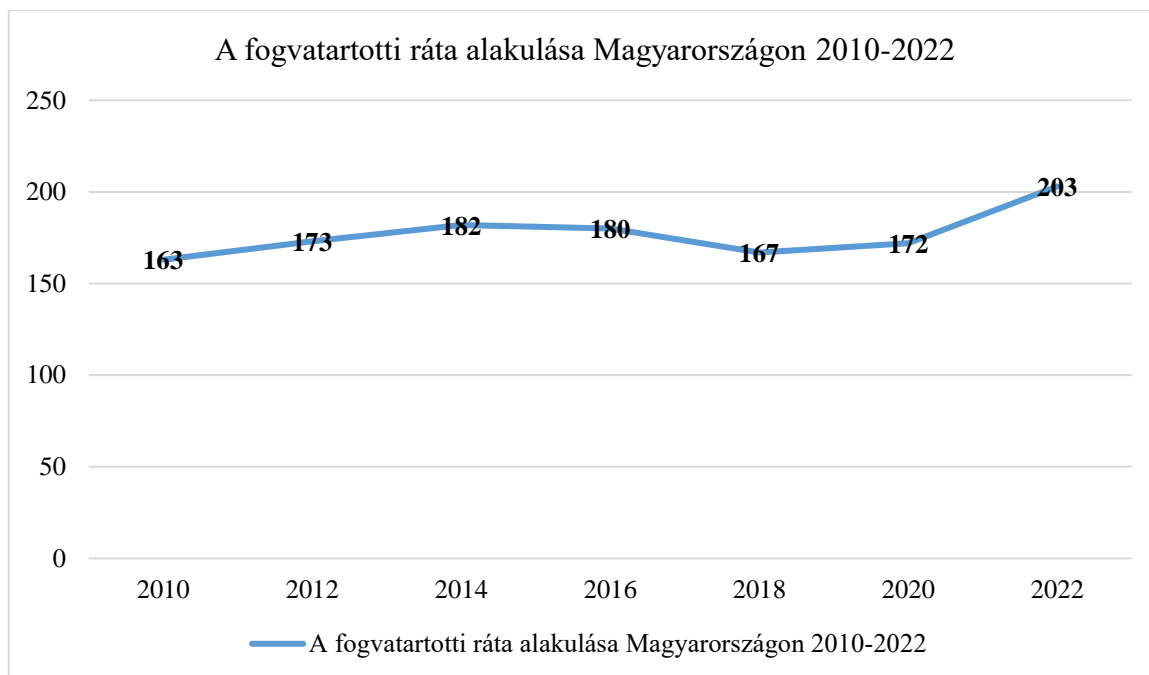
redukálódott, ekkor ugyanis 154,012 volt.³⁰⁴ Ezzel a gyakorlatilag folyamatos csökkenéssel párhuzamosan nem ilyen irányba változtak a börtönstatisztikai mutatók: utóbbiakra ugyanis a fogvatartotti populáció növekvő tendenciája és annak természetes velejárójaként a fogvatartotti ráta, azaz a 100.000 lakosra jutó fogvatartotti szám emelkedése volt jellemző.

3. ábra: A fogvatartottak száma Magyarországon 2010-2022. ³⁰⁵ Saját szerkesztés.

³⁰⁴ Központi Statisztikai Hivatal: Regisztrált bűncselekmények megye és régió szerint. https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0008.html (letöltés ideje: 2022.11.21.).

³⁰⁵ World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/country/hungary> (letöltés ideje: 2024.02.04.).

4. ábra: A fogvatartotti ráta alakulása Magyarországon 2010-2022.³⁰⁶ Saját szerkesztés.

A feltüntetett adatokból érzékelhető, hogy az elmúlt időszakban ugrásszerű növekedés tapasztalható a börtönnépességet illetően, amely kapcsán a *Helsinki Bizottság* is megállapítja, hogy „különösen aggasztó a tendencia”, hiszen ez a növekedés a koronavírus időszakában következett be, amikor a legtöbb európai országban ugyanekkor a fogvatartotti populáció csökkenését lehetett megfigyelni. Ezzel együtt nevesítik az akut növekedés lehetséges okait. Ezek közé tartozik a letartóztatások, valamint a szabadságvesztések tartamának hosszabbodása; a korai szabadítás intézményeihez való hozzáférés jogszabályváltozások következtében történő csökkenése;³⁰⁷ az elzárás mint büntetőjogi jogkövetkezmény, illetve a szabálysértési elzárás hatálya alatt állók számának emelkedése, ezekkel együtt pedig a szabadságvesztés alternatíváinak visszafogott alkalmazása.³⁰⁸

³⁰⁶ World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/country/hungary> (letöltés ideje: 2024.02.04.).

³⁰⁷ 2020-ban ugyanis a módosították a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit, így azt meghatározott elkövetői körre – a családon belüli erőszakos cselekményekre – nézve szigorították, vagy bizonyos feltételek teljesülése mellett ki is zárták.

³⁰⁸ KOMORÓCZKI, Tünde – KRÁMER, Lili – TÓTH, Balázs: Alternatív szankciók-az irányadó hazai kötelező és nem kötelező jogforrások vizsgálata a sérülékeny társadalmi csoportokra tekintettel. 2022, 4–5. https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2021/01/MHB_alternativ_szanc_ksz_221011_vegleges.pdf (letöltés ideje: 2023.04.30.) [a továbbiakban: KOMORÓCZKI, Tünde – KRÁMER, Lili – TÓTH, Balázs (2022)].

Másrészről megállapítható, hogy a magyar szankciórendszer alapvetően szabadságvesztés-centrikus, ez pedig tényleges kiszabás esetén számos hátránnyal jár együtt, amelyek a későbbiekben kihatással lehetnek már a bebörtönzés alatt is, illetve a szabaduló elítéltek életére is. A fogvatartottak ugyanis a szabadságvesztéssel kiesnek a munkájukból, a munkahelyükön betöltött pozíciójukból, amely egy munkavégzésen alapuló társadalomban jelentős törést jelent. Ezzel együtt szükségszerűen anyagi hátrányok érik, nem csupán őket, de családjaikat is azáltal, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben lényegesen kevesebbet keresnek, és ennek csekély részét képesek csak hazaküldeni. Az egyik házastárs bebörtönzése azonban nem csak pénzügyi hátrányokkal, de a gyereknevelés félresiklásával és a családi élet egységének esetleges megbomlásával is fenyeget. A társadalomból való kiemeléssel, a fokozott izoláltság miatt nagy valószínűséggel szociális kapcsolataik is károsodnak, leépülnek. Ez pszichikailag nehezen elviselhető a számukra, amely idegfeszültséget, folyamatos hangulatingadozást idézhet elő a büntetés-végrehajtási intézetben. A társadalomba való visszatérés, a reszocializáció sokuk számára nehéz, az önértékelés csökkenése és a szégyenérzet erősödése tapasztalható, mindemellett stigmatként hordozhatják a börtönbüntetés tényét. A szabadságvesztés ideje alatt a fogvatartottaknak egy strikten meghatározott, felsőbb utasításokon és kényszeren alapuló életmódot kell folytatniuk, amely akár maradandó károsodással is járhat. A szabadulással ez hirtelen felbomlik és kutatásokból kiderül, hogy ennek gyakran előforduló következménye az, hogy csökken az akarati tevékenység és fokozódik a döntésektől való félelem.³⁰⁹

Intézeti oldalról sem hat kedvezően a túlszűfolttság jelensége. Megnehezíti az állomány munkáját, növeli a feszültséget a fegyőrök, illetőleg a fogvatartottak között. A reszocializációs tevékenységben érintett reintegrációs tisztekre gyakran 60-70 fogvatartott is jut, amelyhez jelentős mennyiségű adminisztráció is kapcsolódik, így a személyre szabott nevelői munka eredményessége redukálódik. Mindemellett rengeteg pénzébe kerül az államnak a büntetés-végrehajtási intézetek fenntartása, kapacitásuk kibővítése, egy-egy fogvatartottról való gondoskodás. Továbbá a rövid tartamú szabadságvesztés esetén nem valósulnak meg az intézményben kialakított nevelési, oktatási programok céljai, ugyanis ezekhez idő szükséges. A rövid tartam a visszaesők esetén elrettentő erővel nem bír, az első ízben deliktumot elkövetőkre pedig aránytalanul

---

³⁰⁹ TAVASSY, Tibor: Szabadságvesztés büntetés problémái. In: GÖDÖNYI, József (szerk.): *Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XV.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 282–293.

keményen hathat, azzal együtt, hogy a szabadságvesztéssel járó összes negatívum hatással lehet rájuk.³¹⁰

Mindezek elkerülésének lehetőségével kecsegtetnek az alternatív szankciók, illetve más diverziós megoldások: esélyt nyújtanak az elítéltek számára, hogy társadalmilag hasznos tevékenységet végezzenek, morális, pénzügyi elégtétellel helyreállítsák az általuk okozott sérelmet, anélkül, hogy kiszakítanánk őket megszokott környezetükből, illetve a társadalmi beilleszkedést is megkönnyítenék.

Néhány dolgot azonban fontos leszögezni, mielőtt a fentebb felvázolt problémák lehetséges megoldásait részletezném. Meglátásom szerint egyrészt az alternatív szankciók nem jelenthetnek kizárólagos megoldást a hazai büntetés-végrehajtási problémákra, hiszen ez egy komplex jelenség, amelynek vizsgálata önmagában külön disszertációs munkát érdemelne. Ide sorolható lenne ugyanis számos szociológiai (társadalmi hozzáállás, társadalmi rétegek közötti feszültség), politikai (politikai szemléletmód, politikai kommunikáció), gazdasági (gazdasági helyzet, társadalmi olló nagysága) és büntetőjog történeti szempont (büntetőjogi hagyományok, bírói gyakorlat, büntetés-végrehajtás helyzete, emberi-anyagi erőforrások) is.

Másrészt, ahogyan azt *Kádár András Kristóf*, a Magyar Helsinki Bizottság társelnöke is megfogalmazta, az alternatív szankciók hatékony működéséhez az egész jogrendszer, valamint annak minden szereplőjének részvétele szükséges, így a jogalkotóé, a bíraké, az ügyészeké, az ügyvédeké, a pártfogó felügyelőké, és a büntetés-végrehajtás munkatársaié is.³¹¹ Mindemellett nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az általam felvázoltak hatékony működéséhez mindenképpen anyagi és infrastrukturális beruházások kellenének, hiszen ezek sokszor jobban befolyásolják az alternatívák működését, illetve működtetését, mint a jogszabályi keretrendszer. Végül, de nem utolsó sorban – ahogyan általában a büntető igazságszolgáltatás, de különösen a büntetés-végrehajtás kapcsán elmondható – rendkívül fontos lenne a laikusok tájékoztatása, érzékenyítése, valamint konzultációk szervezése ezen a területen, hiszen az alternatívák, ezen belül is a közösségi szankciók realizálásának nemcsak színtere, de adott esetben aktív résztvevője is a társadalom.

---

³¹⁰ NAGY, Ferenc: A rövid tartamú szabadságvesztés és szurrogátumai. *Magyar Jog*, 1991/10. 588. 591. [a továbbiakban: Nagy Ferenc (1991)].

³¹¹ Kádár András Kristóf, a Magyar Helsinki Bizottság társelnökének köszöntője 2022.11.16-án az Alternatív szankciók Magyarországon és Európában című konferencián. Lásd: <https://policycommons.net/artifacts/3411301/meghivo/4210662/> (leöltés ideje: 2024.02.10.).

7.2 Az alternatív szankciókról és azok fogalmáról általában

A jelen alfejezet kapcsán először is fontosnak tartom annak meghatározását, hogy mit értek alternatív szankciók alatt. Az alternatív szankciók témaköre beletartozik a szakirodalomban sokszor emlegetett diverzió, vagyis az elterelés „ernyőfogalma” alá, amely sokféle technikát és módszert magába foglal.³¹² A témakörrel számos nemzetközi dokumentum foglalkozik,³¹³ ezek taxatív felsorolása azonban nem céлом, viszont három szintéren – Egyesült Nemzetek Szervezete, Európa Tanács és az Európai Unió – kiemelném az általam relevánsnak tartott dokumentumokat, és azok általános megközelítését a fogalom kapcsán.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete 1990-ben fogadta el az ún. Tokiói Szabályokat (*The Tokyo Rules*), amelyben minimumszabályokat fogalmazott meg a szabadságelvonással nem járó intézkedésekről (*non-custodial measures*). A dokumentum célja, hogy előmozdítsa a szabadságelvonással nem járó intézkedések szélesebb körű tagállami szabályozását és alkalmazását, ezáltal is csökkentve a bebörtönzések arányát, elősegítve az elkövetők rehabilitációját, valamint növelve a társadalom tagjainak bevonását a büntető igazságszolgáltatás folyamataiba. A dokumentum külön nem tartalmaz fogalom-meghatározást arra, hogy mit is ért szabadságelvonással nem járó intézkedések alatt, viszont körbejárja azokat a potenciális megoldásokat, amelyek ezen elképzelés alatt beiktathatóak a büntetőeljárást megelőző, azt érintő, valamint a büntetés-végrehajtási szakaszokba. Ennek megfelelően – csupán példálózó jelleggel megemlítve – ide sorolja a vád elejtését, a bűnmegelőzést, a letartóztatás ultima ratio jellegét és a lehetséges alternatívák előtérbe helyezését, továbbá a szankcionálás legkülönbözőbb módjait, így a megrovást, a figyelmeztetést, a közérdekű munkát, a házi őrizetet, a felfüggesztett büntetéseket, a gazdasági jellegű szankciókat stb. A büntetés-végrehajtáshoz kapcsolódóan pedig említést tesz többek között a kegyelemről, valamint az idő előtti szabadítás jogintézményeiről is.³¹⁴

---

³¹² BARABÁS A., Tünde: Alternatív büntetések – elterelés. In: BARABÁS, Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Dialóg Campus, Budapest, 2020, 256.

³¹³ The United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders („The Bangkok Rules”); United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice („The Beijing Rules”); Recommendation CM/Rec(2018)8 of the Committee of Ministers to member States concerning restorative justice in criminal matters; Recommendation Rec(2003)22 of the Committee of Ministers to member states on conditional release (parole); Prison overcrowding and prison population inflation – Recommendation No. R (99) 22.

³¹⁴ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures („The Tokyo Rules”) <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/tokyorules.pdf> (letöltés ideje: 2023.04.30.).

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2017-ben elfogadott témareleváns ajánlása már a közösségi szankciók és intézkedések (*community sanctions and measures*) kifejezéssel operál, ezzel is hangsúlyozva, hogy nem pusztán alternatívákról beszélünk, hanem olyan szankciókról, amelyek közösségben, a közösség aktív bevonásával realizálódnak. Az ajánlás konkrét fogalommeghatározást is tartalmaz, e szerint a közösségi szankciók és intézkedések olyan szankciókat és intézkedéseket jelentenek, amelyek a gyanúsítottat vagy az elkövetőt nem szakítják ki a társadalmi közegből, ugyanakkor valamiféle korlátozást jelentenek a szabadságjogaira nézve, azzal, hogy feltételeket és kötelezettségeket kapcsolnak azok végrehajtásához. A fogalom magában foglal minden olyan szankciót és intézkedést, amelyet igazságszolgáltatási vagy közigazgatási hatóságok szabnak ki, a szankciók és intézkedések alkalmazását megelőzően, azok helyett, vagy amelyek a szabadságvesztés-büntetésének büntetés-végrehajtási intézeten kívüli végrehajtását jelentik. Ez a meghatározás is – hasonlóan a Tokiói Szabályokhoz – rendkívül széles és adott esetben nem nevesíti az összes alternatív szankciót, amely fogalmat én következetesen és tudatosan így használok dolgozatomban.

Uniós szinten szót kell ejtenünk az Európai Tanács következtetéseiről a szabadságelvonással nem járó szankciókról és intézkedésekről. Itt is – ahogyan a többi, korábban citált nemzetközi dokumentum kapcsán is láthattuk – tág értelmezéssel³¹⁵ és megközelítéssel találkozunk a fogalomhasználat során, konkrét meghatározást azonban a dokumentum nem tartalmaz. Kiemeli azonban az alternatívák alkalmazásának szükségét és pozitív hatásait, valamint különösen hangsúlyozza a technológia fejlődésével is egyre szélesebb körben elérhető és hatékonyabban funkcionáló elektronikus nyomon követés előtérbe helyezését mint alternatívát.³¹⁶

Magyarországi viszonylatban, ha a tudományos meghatározásokat vesszük górcső alá, az alternatív szankciók fogalma kapcsán legegyszerűbben azt lehet mondani, hogy olyan szankciók, amelyek szabadságvesztés helyett alkalmazhatóak.³¹⁷ A fogalom ennél pontosabb meghatározása viszont már nehezebb feladat, mivel az egyes szerzők más és

---

³¹⁵ Ennek indoka, hogy ezek a nemzetközi instrumentumok jellemzően iránymutatások a tagállamok számára, így igyekeznek minél tágabb fogalmakat meghatározni, hogy minden ország be tudja illeszteni, valamint hozzá tudja igazítani a saját rendelkezéseit, valamint jogintézményeit ebbe a körbe.

³¹⁶ Az Európai Tanács következtetése az őrizet helyetti alternatív intézkedésekről: szabadságelvonással nem járó szankciók és intézkedések alkalmazása a büntető igazságszolgáltatásban. (2019/C 422/06). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG1216\(02\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG1216(02)&from=GA) (letöltés ideje: 2023.05.01.).

³¹⁷ KORINEK, László: *Kriminológia I.* Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 447.

más fogalmi elemek hangsúlyozásával sorolják az egyes büntetéseket, valamint intézkedéseket az alternatív szankciók fogalma alá.

Kiindulásként meg kell említenünk Vókó György³¹⁸ gondolatát, aki egy tanulmányában azt boncolgatja, hogy maga az „alternatíva” kifejezés közel sem egyértelmű, mivel a büntető igazságszolgáltatás területén több jelentésével is találkozhatunk, ugyanis az alternatívák megjelenhetnek a büntetőeljárás, a büntetés kiszabás vagy éppen a büntetés-végrehajtás területén is.³¹⁹ Esetünkben – a dolgozat ezen fejezetének témáját figyelembe véve – a büntetés kiszabás alternatívái, vagyis a szankciók a relevánsak.

Kerecsi Klára³²⁰ differenciálja a szabadságelvonással nem járó szankciók, az alternatív szankciók, valamint a közösségi szankciók fogalmát. Ennek megfelelően véleménye szerint „a szabadságelvonással nem járó szankciók fogalma – a leginkább általános kifejezésként – olyan szankciófajtára utal, amelyet nem zárt intézményben hajtanak végre. Az alternatív szankciók fogalomhasználat e szankciók börtönnépességcsökkentő hatására utal, a közösségi szankciók fogalom pedig azt jelzi, hogy a kriminálpolitika alakítója a szankció-végrehajtás során személyi és intézményi közösségi források bevonására épít.”³²¹ Ez utóbbi fogalmat alapvetően három jellemző mentén tárgyalja. Először is meghatározza, hogy ezek a szabadságvesztés alternatíváit jelentik, így végrehajtásuknak nem intézményi keretek között, hanem a közösségben kell történnie. Másodszor ezek a szankciók szabadságkorlátozó- és támogató elemet egyaránt tartalmaznak. Harmadszor pedig végrehajtásuk során elengedhetetlen a folyamatos és személyes kapcsolat a pártfogó szolgálattal vagy más, a hagyományostól eltérő szereplőkkel, mint például a mediátorral. Ezek alapján a bírósági határozatokban megjelenő szankciókat a szabadságvesztés és a pénzbüntetés közé helyezi el, másrészt pedig kiemeli az úgynevezett diverziós, a büntetőeljárás szakaszaiban megjelenő

---

³¹⁸ Vókó György magyar büntetőjogász, kriminológus, valamint a büntetés-végrehajtási jog elismert kutatója volt. Lásd még: <https://okri.hu/index.php/2-uncategorised/58-voko-gyorgy-oneletrajz> (letöltés ideje: 2023.04.30.).

³¹⁹ VÓKÓ, György: Szabadságvesztéssel nem járó büntetések végrehajtásáról. *Magyar Jog*, 1998/11, 660. [a továbbiakban: VÓKÓ, György (1998)].

³²⁰ Kerecsi Klára az MTA doktora, kriminológus professzor. Lásd még: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/dr_-kerecsi-klara-az-mta-doktora-oneletrajza.original.pdf (letöltés ideje: 2023.04.30.).

³²¹ KEREZSI, Klára: Alternatív szankciók és közösségben végrehajtott büntetések. In: BORBÍRÓ, Andrea – GÖNCZÖL, Katalin – KEREZSI, Klára – LÉVAY, Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolter Kluwer Hungary, Budapest, 2019, 915.

megoldásokat (örizet, jóvátétel). E két kategóriát szorosan együtt értelmezi mint a közösségi szankciók megvalósulásának színtereit.³²²

Nagy Ferenc³²³ a szabadságvesztés alkalmazása nélküli büntetőjogi szankciókat, valamint a feltételes elítélés eseteit tekinti a „szabadságvesztés valódi, azaz szoros értelemben veendő alternatíváinak”. A szabadságvesztés alkalmazása nélküli büntetéseket a Büntető Törvénykönyv 33. § (4) bekezdésében találhatjuk. Fontos, hogy ezt a szabályozást a 2020. évi XLIII. törvény módosította, amelyre a későbbiekben utalni is fogok, azonban ez a szerző által felállított dogmatikai megállapításokon érdemben nem változtat. Ennek megfelelően, alternatív szankciónak tekinti a közérdekű munkát, a pénzbüntetést, a foglalkozástól eltiltást, a járművezetéstől eltiltást, a kitiltást, a sportrendezvények látogatásától való eltiltást, illetve a kiutasítást. Említés tesz továbbá arról, hogy alternatív szankciónak tekinti azokat a büntetőjogi szankciómegoldásokat, amelyeket a végrehajtás előtt alkalmaznak, például a feltételes elítélés eseteit, valamint az önállóan alkalmazható büntetőjogi intézkedéseket is. Amennyiben ezt levetítjük a tényleges szankciókra, akkor az intézkedések közül ide kell, hogy soroljuk a megrovást, a próbára bocsátást, valamint a jóvátételi munkát is.³²⁴

További rendszertani csoportosításként fogalmazza meg a büntetés végrehajtásának felfüggesztése esetén a dogmatikai és kriminálpolitikai megítélést és értékelést. Így véleménye szerint dogmatikai szempontból a szabadságvesztés felfüggesztése nem tekinthető alternatív szankciónak, mivel a szabadságvesztés-büntetésének modifikálásáról van szó. Kriminálpolitikai szempontból viszont önálló szankciós formának tekinti, mivel önálló funkciót tölt be a szabadságvesztés tekintetében.³²⁵

Vizsgálódásom kiindulópontja is ez a dogmatikai szempontú rendszer, viszont jómagam ezt tovább szűkítem, egyrészt azzal a fontos megjegyzéssel, hogy következetesen kívánom elhatárolni egymástól az alternatív-, illetve a közösségi szankciók fogalmát, hiszen véleményem szerint a magyar jogi szabályozás alapján – ahogyan arra korábban is utaltam – az alternatív szankciók fogalmi köre tágabb kategóriát képez, mint a közösségi szankciók kifejezés. Másrészt pedig jómagam kifejezetten a Büntető Törvénykönyv 33. § (4) bekezdésében felsorolt büntetések körében helyezem el

---

³²² KEREZSI, Klára: *Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája*. Complex Kiadó, Budapest, 2006, 216-217. 225.

³²³ Nagy Ferenc szegedi büntetőjogász professzor volt a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán, a büntető anyagi jog elismert hazai képviselője. Lásd még: <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=90086> (letöltés ideje: 2023.04.30.).

³²⁴ NAGY, Ferenc (1991): i.m., 592.

³²⁵ NAGY, Ferenc: Javaslatok a Btk. egyes büntetési neveinek módosítására. *Magyar Jog*, 1991/2, 74-75.

az elektronikus felügyeletet és szabom még szűkebbre az alternatív szankciók fogalmi körét.

Meglátásom szerint, az alternatív szankciók rendeltetésüket tekintve egyrészt funkcionális célokat elégíthetnek ki, hasznuk és szerepük ilyen szempontból kifejezetten a börtönépesség csökkentésében van, azáltal, hogy megfelelően helyettesítik a rövid(ebb) tartamú szabadságvesztéseket, másrészt pedig hatékonyan szolgálhatják a rehabilitációs, reintegrációs célkitűzéseket.

Azt, hogy mit is értünk rövid tartamú szabadságvesztés alatt, egyértelműen nem tudjuk meghatározni, hiszen eltérő ország-szabályozásokkal és adatokkal³²⁶ találkozunk. Abból kiindulva, hogy a magyar szabályozás korábban a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban fenyegetett bűncselekmények esetében lehetővé tette a szabadságelvonással nem járó szankciók alkalmazását, arra a következtetésre jutottam, hogy tulajdonképpen ez is tekinthető egyfajta mércének a rövid tartamot illetően. *Mohácsi Barbara*³²⁷ egy tanulmányában korábban szintén utalást tett erre, mivel az alternatív szankciók alkalmazási indokaként jelölte meg azt, hogy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának statisztikai adatai szerint Magyarországon a fogvatartottak 56%-a, azaz több mint fele három évig terjedő szabadságvesztés büntetését töltötte a 2009-es statisztikai adatok alapján.³²⁸ Amennyiben a legfrissebb elérhető publikált statisztikai adatokat vesszük, akkor ez a fogvatartottak közel 40%-át jelentené.³²⁹

Ahogy arra utaltam, 2020-ban változott a korábbi szabályozás, amelyhez viszonyítva jómagam is felállítottam egy fokmérőt a rövid(ebb) tartamú szabadságvesztésekre vonatkoztatva. A jelenleg hatályos jogszabályszoveg szerint, ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy évi szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy

---

³²⁶ Ezt már a dolgozatban szereplő országok példái kapcsán is láthatjuk, ahol a finnek, norvégok, svédok 6 hónapban gondolkoznak, amikor a kiváltható szabadságvesztésekről van szó, míg az általam vizsgált közép-kelet európai blokkban ez 2-4 évig is terjedő szabadságvesztés büntetést is jelenthet. A különbözöséget természetesen azt is adhatja, hogy ez utóbbi csoportba tartozó országokban a szabadságvesztések hosszának átlaga magasabb, mint a skandináv országok esetében.

³²⁷ Mohácsi Barbara az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Karának büntetőjogász adjunktusa. Lásd még: https://www.ajk.elte.hu/file/TSZ_BEBVJ_Koosne_CV.pdf (letöltés ideje: 2024.02.10.).

³²⁸ MOHÁCSI, Barbara (2010): i.m., 362.

³²⁹ RUTKAI, Kata – SÁNTA, Livia (szerk.): *Börtönstatisztikai Szemle 2020*. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2020, 8. https://bv.gov.hu/sites/default/files/Bortonstatisztikai_Szemle_2020.pdf (letöltés ideje: 2023.05.01.).

kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.³³⁰ Az indokolás szerint a Büntető Törvénykönyv 33. § (4) bekezdésnek módosítása egy technikai jellegű módosítás, amely a Büntető Törvénykönyv különös részi büntetési tételeihez igazadó koherens szabályozás miatt szükséges.³³¹ Annak ellenére, hogy az indokolás pusztán technikai jellegű okot jelöl meg, meg kell jegyeznünk, hogy dogmatikai szempontból tovább bővült azon bűncselekmények köre, amelyek esetén az alternatív szankciók kiszabásának helye lehet. Amíg ugyanis a különös részben meghatározott szabadságvesztési tételkeretek három kategóriája esett ebbe a körbe (1 évig, 2 évig, 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények), addig ez kibővült az 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények kategóriájával is, ezzel szélesítve az alternatív szankciók alkalmazásának lehetőségét.³³²

Ezt látva, a korábban alkalmazott analógiát követve, akár azt a következtetést is levonhatnánk, hogy a rövid tartamú szabadságvesztések felső határát 5 évben kellene megjelölnünk. Ez a kijelentés azonban mindenképpen túlzó, nem pusztán azért, mert ha belegondolunk magunk is érezzük a súlyát annak, ha valakinek ilyen tartamú szabadságvesztést kell letöltenie, másrésről pedig az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága is utalt arra egy ajánlásában, hogy hosszú tartamúnak kell tekinteni az 5 évi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztést.³³³

Továbbá itt jegyezném meg, hogy az a kijelentés is túri a vitát, amely szerint a 3 évig terjedő szabadságvesztést valóban rövid(ebb) tartamúnak tekinthető, hiszen szintén az Európa Tanács egy korábbi éves jelentésében azt is megjelölte, hogy a rövid tartamú szabadságvesztésnek tekintik az 1 évnél nem hosszabb tartamú bebörtönzéseket.³³⁴ Még abban az esetben is, ha ezt az 1 éves mércét vesszük figyelembe, akkor a legfrissebben elérhető magyar börtönstatisztikák szerint ez 1074 embert érintene, amely egy büntetés-végrehajtási intézet befogadóképességével egyenlő, így nem feltétlenül hátrány, ha ezen fogvatartottak esetében előnyben részesítjük az alternatív szankciók alkalmazását, ha azt

---

³³⁰ 2012. évi C. tv. 33. § (4).

³³¹ Indokolások Tára 2020/67. 796.

³³² Lásd: 2012. évi C. tv. 399. § (5).

³³³ Recommendation Rec(2003)23 of the Committee of Ministers to member states on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners.

³³⁴ AEBI F. Marcelo – TIAGO M., Mélanie – BURKHARDT, Christine: Council of Europe, Annual Penal Statistics – SPACE I – Prison Population. 2015, 95. https://wp.unil.ch/space/files/2017/04/SPACE_I_2015_FinalReport_161215_REV170425.pdf (letöltés ideje: 2023.05.01.).

mind az objektív mind pedig a bírói mérlegelés során felmerülő szubjektív felételek is engedik.

A magam részéről a korábbiakban részletezettek alapján mind a kiszabás, mind pedig a végrehajtás oldaláról a 3 évig terjedő szabadságvesztéseket tekintem irányadónak magyar viszonylatban az alternatív szankciók, ezzel együtt pedig elméletben az elektronikus felügyelet alkalmazása kapcsán. Ezt azért is hangsúlyozom ki, mivel az elektronikus felügyelet lehetséges szabályozási irányai kapcsán kitérek mind a szankciótani, mind pedig a büntetés-végrehajtási jogi lehetőségekre, így amikor ezekről írok, – főszabályként – az ilyen tartamú szabadságvesztésekről beszélek.

7.3 Az alternatív szankciók hazai rendszere

Ahogy arra korábban utalást tettem, az általam felállított rendszer kiindulási rendelkezése a Büntető Törvénykönyv 33. § (4) bekezdése, mely szerint, ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

Úgy gondolom, hogy hazai viszonylatban a rövid(ebb) tartamú szabadságvesztések dogmatikai szempontból – a jelenleg hatályos szankciórendszert áttekintve – valódi alternatívájaként szolgálhat a közérdekű munka, illetőleg a pénzbüntetés, valamint a későbbiekben részletezendő – a magyar szankciók között egyelőre nem szereplő – elektronikus felügyelet is.

Ennek egyik indoka, hogy a közérdekű munka és a pénzbüntetés kapcsolódnak legszorosabban a szabadságvesztés-büntetéshez, abból fakadóan, hogy nem teljesítésük esetén – felnőtt elítéltek esetén – átváltoztatásra kerülnek végrehajtandó szabadságvesztésre.³³⁵ További oka az alternatívák általam történő leszűkítésének, hogy a közérdekű munkán és a pénzbüntetésen kívüli szankciók olyan speciális feltételekkel rendelkeznek, hogy azok az elkövetők csupán szűk körét érintik, így gyakorlati relevanciájuk a szabadságvesztések helyettesítése kapcsán csekélyebbnek mondható.

Másrészről az arányosság elvéből kiindulva az abszolút arányosság azt kívánja meg, hogy a szankciórendszerben rögzített jogkövetkezmények egymáshoz

---

³³⁵ 2012. évi C. tv. 48. § (1), 51. § (1).

viszonyítottan arányosak legyenek,³³⁶ vagyis a szabadságvesztés szabadságelvonó jellegéhez a leginkább arányos egy szintén személyi szabadságot érintő, annak legalább korlátozásával járó büntetés, ennek a feltételnek tehet eleget az elektronikus felügyelet, valamint a közérdekű munka, amely az elvégzendő munka erejéig egyfajta szabadságkorlátozást is jelent.³³⁷

Harmadrészt – a pénzbüntetés szempontjából – a magyar történeti hagyományok is indokolják az alternatívák ilyen módú csoportosítását. A pénzbüntetés valóban nem jár a szabadságot érintő korlátozással, viszont történeti alapokon fontosnak tartom alternatívakénti kategorizálását, hiszen ez a büntetés a magyar szankciórendszer legkorábban szabályozott alternatív szankciója, amelyet a II. büntetőnovella rögzített először.³³⁸ Ezen túlmenően pedig nem hagyhatjuk figyelmen kívül a büntetéskiszabásra vonatkozó statisztikai adatokat sem, amelyek azt mutatják, hogy az 1970-es években a szabadságvesztésnél is gyakrabban alkalmazták szankcióként. 1973-ban a 18 éven felüliekkel szemben a leggyakrabban alkalmazott büntetés volt, 48,9%-ban szabták ki, míg a szabadságvesztés-büntetést 43,9%-ban.³³⁹ Ezek a számok később tovább emelkedtek, 1975-ben a kiszabott pénzbüntetések száma 51% volt, majd 1978-ban elérte a hazai maximumot, az 53,4%-ot.³⁴⁰ Az ügyészség legfrissebb statisztikája alapján pedig 2021-ben (is) több esetben került a pénzbüntetés kiszabásra, mint a szabadságvesztés.³⁴¹ A bűnügyi statisztikai adatokat azonban minden esetben érdemes fenntartásokkal kezelni, így itt is meg kell jegyezni, hogy az nem derül ki a statisztikákból, hogy hány esetben rendelték el a pénzbüntetést a szabadságvesztés-büntetés mellett. Az azonban kétségtelen, hogy a pénzbüntetés mind a történeti hagyományokból eredően, mind pedig alkalmazási számát tekintve fontos pillére a magyar szankciórendszernek.

Jelenleg hatályos büntető törvénykönyvünk 33. § (1) bekezdésében felsorolt büntetések sorrendje az első négy esetében mondhatni rögzített, mivel ezek egymáshoz viszonyított szigoruk és arányosságuk mentén rendeződnek. Így a sorrend a következő:

---

³³⁶ NAGY, Ferenc: *Anyagi büntetőjog. Általános rész I.* Jurisperitus Bt, Szeged, 2014, 85.

³³⁷ VÓKÓ, György (1998): i.m., 664.

³³⁸ GYÖRGYI, Kálmán: *Büntetések és intézkedések.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1984, 16.

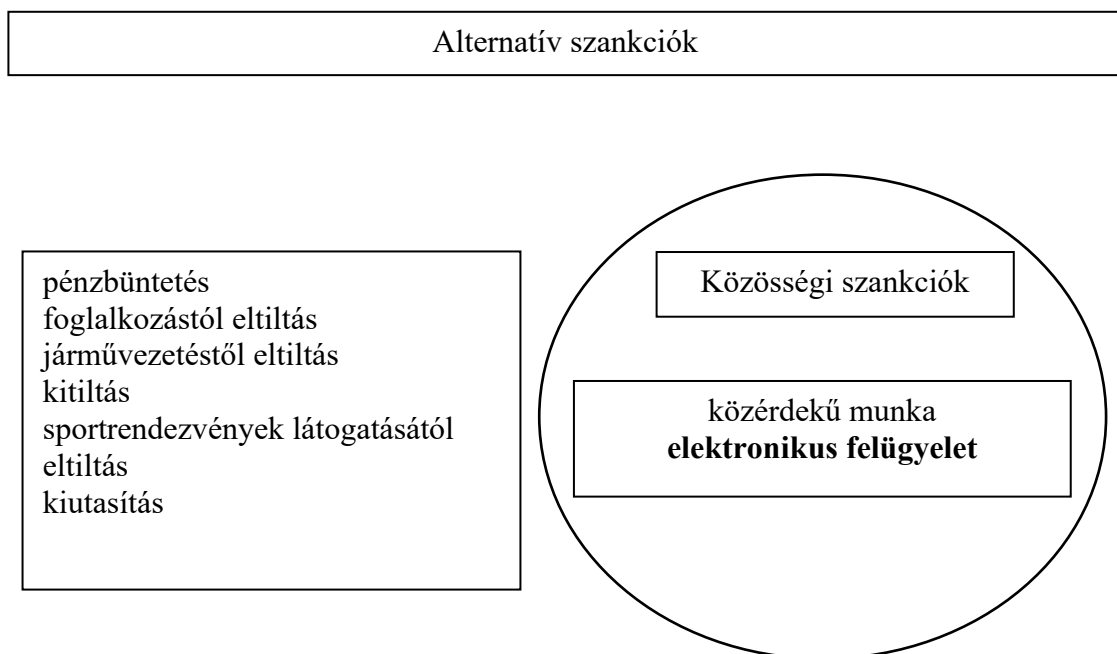
³³⁹ GYÖRGYI, Kálmán – BÁRD, Károly: A pénzbüntetés és a kodifikáció. *Jogtudományi Közöny*, 1978/33, 10.

³⁴⁰ NAGY, Ferenc (1991): i.m., 589.

³⁴¹ Ez a tendencia 2017-től kezdődően figyelhető meg, 2021-ben 17,828 esetben szabadságvesztést (életfogytig tartó-, valamint határozott tartamú szabadságvesztés), míg pénzbüntetést 22,701 esetben szabtak ki jogerős ügydöntő határozatban. Legfőbb Ügyészség: Bűnözés és igazságszolgáltatás, 2022. <http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/bunozes-es-igazsagszolgalattas-2012-2021.pdf> (letöltés ideje: 2022.11.15.).

szabadságvesztés, mint a legszigorúbb büntetés, ezt követi az elzárás, amely alternatív szankciónak abból a funkcionális szempontból nem nevezhető, hogy ezt is büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani, viszont tartama rövidebb, végrehajtási fokozata pedig enyhébb lehet, mint a szabadságvesztés esetében. A felsorolás harmadik helyén szerepel a közérdekű munka, majd pedig a pénzbüntetés, amelyek a már fentebb említetteknek megfelelően az átváltoztatás gyakorlata miatt kapcsolódnak szorosan a szabadságelvonással járó büntetéshez. Ebbe a rendszerbe kívánom elhelyezni az elektronikus felügyelet intézményét mint szankciót.

Itt térnék ki arra a korábbi megállapításomra is, mely szerint minden közösségi szankció alternatív szankció, de nem minden alternatív szankció nevezhető közösségi szankciónak. Fontos, hogy ezen állításom az általam követett és *Nagy Ferenc* által felvázolt szűkkörű értelmezés tükrében kell vizsgálni, amelyet én még inkább keskenyebbre szabok. Ennek az indoka, hogy az elektronikus felügyelet formájában szabályozott szankció véleményem szerint semmiképp nem tekinthető intézkedésnek, egyértelműen büntetés formájában kell szabályozni, így ebbe a keretrendszerbe kívánom beilleszteni. E szerint az alternatív-, illetve közösségi szankciók egymáshoz való viszonya a fentebb leírtak tekintetében a következőképpen szemléltethető.

5. ábra: Az alternatív szankciók rendszere Magyarországon. Saját szerkesztés.

7.4 *Az elektronikus felügyelet lehetséges szabályozása a magyar szankciórendszerben*

Az összehasonlítást alapul véve, fontos megállapítás, hogy a hozzánk hasonló jogrendszerű szlovákok és csehek az elektronikus felügyeletet a házi őrizet büntetéséhez kapcsoltnan vezették be büntető jogrendszerükbe, amelynek végrehajtása és hatékonyabb ellenőrzése érdekében kezdték el alkalmazni, miután a pártfogó felügyelőknek nem volt kellő kapacitásuk az ezzel járó feladatok elvégzéséhez. Ez a technológiai keretrendszer és annak lehetőségei azonban jelentősen nem bővítették ki a szankció tartalmát – a skandináv példákkal ellentétben –, vagyis mind a két ország esetében a büntetés lényegi eleme, hogy az elítélt meghatározott helyen tartózkodjon az arra megjelölt időtartamban, azzal, hogy munkájára, illetve családi teendőire tekintettel elhagyhatja a számára kijelölt helyet. Ezzel együtt fontos érzékelnünk, hogy ebben az esetben már egy meglévő jogintézményhez kapcsolták a technológiát, így megerősítve az elítélt ellenőrzését és felügyeletét.

Ezzel szemben a finnek esetében már a büntetés elnevezése, vagyis a *monitoring sentence* kifejezés is utal arra, hogy a büntetés eredetileg elképzelt kereteit is az elektronikus felügyelet adja, amelyet intenzív tartalommal töltenek meg. Ez jelenti egy részletezett napirend kidolgozását, valamint a pártfogó felügyelő aktív részvételét az elítélt mindennapjaiban. Az elkövetőknek ebben az esetben a büntetés keretei között munkába kell járniuk (amennyiben van munkahelyük), tanulniuk kell, illetve a rehabilitációjukhoz hozzájáruló programokon kell részt venniük.

A különböző ország-szabályozások tartamát vizsgálva láthatjuk, hogy a finnek esetében a büntetés tartama csupán 6 hónapig terjed, míg a csehek esetében ez 2 év, a szlovákoknál pedig 4 év. A tartamot érintő jelentős eltérés oka lehet véleményem szerint, hogy – hozzánk hasonlóan – a cseheknél és a szlovákoknál is hosszabb áltagtartamúak a szabadságvesztés-büntetések a finnekhez képest, így ehhez viszonyítva alakul a rövid(ebb) tartamú szabadságvesztések fogalma, amelyek kiváltására vagy helyettesítésére irányulnak ezek az elektronikus felügyelettel érintett megoldások.

A végrehajtásban résztvevő szervek kapcsán fontos rögzítenünk, hogy mind a három ország esetében közreműködik a pártfogó felügyelői szolgálat, a finnek esetében intenzívebb személyes jelenléttel, mint a cseheknél vagy a szlovákoknál.

Mindegyik vizsgált ország vonatkozásában láthatjuk azt a szabályt is, amely szerint az előírt magatartási szabályok súlyos megszegése a büntetés szabadságvesztésre történő

átváltását eredményezi, ezzel is érzékeltetve, hogy ez a fajta szabadságkorlátozás áll legközelebb a szabadság teljes elvesztéséhez.

A magyar szabályozás kapcsán úgy vélem, hogy figyelembe véve a speciális és generális preventív célokat, valamint a büntetés-végrehajtás egyik legfontosabb célját a reintegrációt, megvalósítható lenne az alternatív szankciók körének elektronikus felügyeleti büntetéssel való kibővítése – akár a házi őrizet büntetésének bevezetésével és ennek elektronikus felügyelettel való végrehajtásával –, amely a differenciáltabb, individualizáltabb ítélkezést is elősegíthetné – természetesen a megfelelő jogalkotói és jogalkalmazói attitűddel –, mindemellett pedig a börtönpopuláció csökkentésében is fontos szerepet játszhatna. Mindezekon túlmenően a rehabilitációs célok elérésének hatékony eszköze lehetne a pártfogó felügyelet aktív közreműködésével.

Ennek megfelelően a korábbiakban felvázolt szankciórendszeren belül az elektronikus felügyeletet mint alternatív, ezen belül is közösségi szankciót – a finn szabályozáshoz hasonlóan – az elzárás és a közérdekű munka közé helyezném el, azzal, hogy a szankciók egy egyértelműen új csoportját jelenítené meg, vagyis a szabadságkorlátozással járó büntetéseket, ahova mind az elektronikus felügyelet, mind pedig a közérdekű munka büntetése besorolandó lenne.

Az elektronikus felügyelet bevezetésével kiküszöbölhető lenne továbbá egy, az Európa Tanács által problematikusnak tartott gyakorlat, amely szerint az önhibából nem teljesített alternatív szankciókat automatikusan szabadságvesztésre váltják át.³⁴² Az általam felvázolt szankciórendszerben ezzel összefüggésben egyfajta lépcsőzetesség érvényesülne, vagyis a pénzbüntetés nem teljesítését közérdekű munkává, a közérdekű munka nem teljesítését elektronikus felügyeletté lehetne átváltani. Az elektronikus felügyelethez kapcsolódó magatartási szabályok meghatározása, valamint az ezekkel összefüggő figyelmeztetési metódusok kialakítása pedig – rugalmasságuk lévén – még távolabb helyezhetnék a szabadságvesztés-büntetésének alkalmazását, így az a láncolat végén *ultima ratio* jelleggel helyezkedne el.

A büntetés egyik legfontosabb funkcióját a rövid(ebb) tartamú szabadságvesztések kiváltásában látom, ennek megfelelően a Büntető Törvénykönyv 33. § (4) bekezdésében helyezném el, dogmatikailag is a szabadságvesztés alternatívájává avanszálva. Látva a cseh és a szlovák szabályozást, a hároméves maximum időtartam a kiszabott szabadságvesztés hosszát tekintve megfelelő mérce lehet ezen büntetés esetében is.

---

³⁴² Recommendation CM/Rec (2017)3 on the European Rules on community sanctions and measures.

Ezt a büntetést az elítélt és a vele egy háztartásban élők beleegyezésével lehetne önállóan alkalmazni.

Tartalmát tekintve mindenképpen a finn modellhez nyúlnék példaként, éppen ezért a büntetés végrehajtásának intenzitása és sikere érdekében a pártfogó felügyelői szolgálat közreműködését kötelező elemként építeném be. A büntetés magatartási szabályainak mindenképpen tekintettel kellene lenniük az elítélt munkájára, munkavégzési rendjére (munkaidő, home office lehetőségek stb.), családi kapcsolataiból adódó kötelezettségeire (gyermek gondozása, szállítása, hozzátartozó ápolása stb.), mivel – ahogyan azt már több ízben is hangsúlyoztam – ezzel a büntetéssel éppen az a cél, hogy ezekből a tevékenységekből és ebből a közezből ne szakítsuk ki az elítéltet.

Ezen túlmenően fontosnak tartom, hogy a büntetés keretében hangsúlyt kapjanak az ún. rehabilitatív, gyógyító és fejlesztő tevékenységek, amelyekbe kötelező jelleggel is be lehetne vonni az elítéltet, ezáltal is bővítve a magyar szankciók spektrumát. Ehhez kapcsolódóan úgy gondolom, hogy a civilszféra aktív bevonása is hasznos, illetve szükséges lehet, hiszen rajtuk keresztül akár közösségi munka elvégzésére is lehetne motiválni vagy éppen kötelezni az elítélteket – amennyiben egészségi állapotuk ezt lehetővé teszi –, amelyek a jelenlegi magyar társadalom szemében mindenképpen értékteremtő tevékenységet jelentetnének és még inkább validálhatná a büntetés jelenlétét a hazai szankciórendszerben.

A büntetés tartalmát, valamint magatartási szabályainak meghatározását illetően rendkívül fontos az individualizáció, valamint az ezzel kéz a kézben járó arányosság elve, amelyet határozott jogalkotói iránymutatások, illetve ajánlások mellett mindenképpen a bírói kar kezébe helyeznék, akik alapos környezettanulmányok, a végrehajtással érintettek (elítélt és a vele egy háztartásban élők), valamint adott esetben szakértők meghallgatásával megfelelően tudnák alkalmazni a tárgyalt büntetést.

Úgy gondolom, hogy az elektronikus felügyelet végrehajtásához szükséges technikai feltételek adottak, esetleges apparátus-bővítés szükséges lehet, de ugyanaz az elektronikus távfelügyeleti rendszer kell hozzá, mint a reintegrációs őrizet vagy a bűnügyi felügyelet esetén, amelyek már a magyar gyakorlatban is alkalmazott jogintézmények.

Ha a büntetés természetéről összegzően szeretnénk beszélni, akkor mindenképpen ki kell emelni, hogy az alkalmazásában hordozott *malum* – amely a generális preventív célokat is szolgálja – az a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának korlátozása, továbbá a GPS technológia használatából és a pártfogó felügyelői

látogatásokból fakadóan a privátszféra sérelme, valamint a magatartási szabályokkal együtt járó korlátozások és kötelezettségek teljesítése (közösségi munkavégzés, rehabilitációs, terápiás programok) lehet, amelyek egyúttal a speciális preventív célok megvalósulását segíthetik. Ez azt is jelenti, hogy az eszköz egyúttal a reintegrációs célkitűzéseket is hatékonyan támogathatná, ezzel pedig – ideális esetben – vegyes karakterű jogintézményként nyerhetne szabályozást.

7.4.1 Pro és kontra érvek az elektronikus felügyelethez mint alternatív szankcióhoz

A fejezet egyfajta összegzéseként pedig fontosnak tartom, hogy szóljak a pro és kontra érvekről is.

A támogató érvek közé tartozik többek között a rendszerrel járó költséghatékonyság, hiszen ennek a technológiai rendszernek a fenntartása kevesebb lehet, mint a büntetés-végrehajtásban lévő fogvatartottra jutó kiadások. Különösen igaz ez, ha figyelembe vesszük a jelenlegi energiaárakat, és a börtönök fenntartásával járó többletköltségeket.

Ennek eléréséhez fontos a börtönnépesség csökkentése, amely az eszköz alkalmazásának egyik legfontosabb célja és szerepe – ezt számos európai országnál láthatjuk a szabályozás indokaként. Ezzel együtt járó további pozitív hatás lehetne a börtönkörülmények javítása, a fogvatartottak és a személyi állomány közérzetének javulása, a feszültségek túlsúlyosságából adódó csökkentése, valamint a prizonizációs hatások elkerülése. Mindezen körülmények javításával kevesebb elítélt hivatkozhatna a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának megsértésére.

Fontos szempont továbbá, hogy az elkövetőket nem kellene kiszakítani megszokott társadalmi közegükből. Lehetőségük lenne, hogy továbbra is dolgozhassanak már meglévő munkahelyükön, segítséggel munkahelyet találjanak, tanuljanak, vagy éppen rehabilitációs és más támogató jellegű tevékenységben vegyenek részt. Mindemellett családi szerepük is megmaradhatna, anyagilag, illetve érzelmileg is támogathatnák hozzátartozóikat, ezzel őket is megkímélve a büntetés-végrehajtással járó negatív hatásoktól.

Végül pedig fontos érvként kell felhozunk, hogy ilyen büntetés bevezetésével egy humánus és a modern kor tendenciáit követő szankciót vezetnénk be, amely a technológia segítségével biztosítja az elkövető reintegrációjának színtereit és azok realizálódását, illetve ezzel együtt szolgálja a társadalom hatékony védelmét.

Kontra érvként hozhatjuk fel a magyar szankciórendszer történeti fejlődésének ütemét, amely jelenlegi állapotát egy közel 150 éves fejlődés alatt érte el, ezért azt lehet mondani, hogy az ezzel kapcsolatos nagyobb volumenű változtatások, így például egy új szankciónem bevezetése nem feltétlen tűnik reális megoldási javaslatnak. Emellett pedig azt is meg kell jegyeznünk, hogy az otthon letöltendő büntetések (még) ismeretlenek a magyar jogrendszer számára, viszont az összehasonlítás rámutatott arra, hogy a környező országokban ez a büntetési nem a 2000-es évek első évtizedében megjelent a szankciórendszerben, amely ránk is egyfajta motivációként hathat, illetve példaként állhat előttünk.

További kritikai észrevétel lehet, hogy mennyiben tekint a magyar társadalom „megfelelő büntetésnek” egy otthon letöltendő szankciót. Sok esetben ugyanis az alternatív szankciókat „gyenge büntetésnek” vagy éppen „büntetlenségnek” tekintik a laikus – és adott esetben szakmabeli – személyek. Erre reagálva lehet ellenérv, hogy a szabad mozgás korlátozása, illetve az, hogy gyakorlatilag folyamatos megfigyelés alatt áll valaki, olyan mértékben invazív, hogy egyértelműen punitív behatásnak kell tekinteni. Ezzel kapcsolatban viszont felmerül az az elméleti kérdéskör, illetve vitaindító elmélkedés – amelyet nem jelen dolgozat keretében fogok kifejteni –, hogy az elmúlt évek, főként technológiai, fejlődési irányai, valamint a koronavírus járvánnyal együtt járó intézkedések mennyiben eliminálták ezeket az érveket, illetve ezek *malum* jellegét. Mondhatnánk ugyanis, hogy a hétköznapi embereket gyakorlatilag folyamatosan megfigyelik, akár pusztán abból a tényből kiindulva, hogy a GPS mindannyiunk telefonján alapvető funkcióként elérhető, így mozgásunk könnyen lekövethető. Továbbá a koronavírus eredményeként teljes társadalmak kényszerültek arra, hogy jelentős időt töltsenek otthon, így felmerülhet bennünk a kérdés, hogy egy bűnöző számára ez miért lenne megfelelő büntetés vagy egyáltalán valódi szankció? Ezekre reagálva azonban azt kell mondanunk, hogy a kérdéskört komplex módon kell vizsgálnunk és adott esetben kommunikálnunk a laikus elemek számára, hiszen a büntetés nem pusztán az ezzel járó alapjogkorlátozásokból ered, de számos más nehézséget, adott esetben stigmatizációs elemet és egyéb kellemetlenséget hordoz magában, amelyekre mindenképpen tekintettel kell lennünk.

Amennyiben konkrétan az elektronikus felügyelet vagy éppen a házi őrizet elektronikus felügyelettel büntetését vizsgáljuk mint potenciális büntetést a jövőre nézve, akkor a büntetés keretében történő és már korábban nevesített alapvető jogkorlátozást

mindenképpen figyelembe kell vennünk, amelyek az individualizáció és az arányosság tükrében variálhatók. Ezen felül az eszköz viselete a hétköznapiok tekintetében is együtt jár többlet kellemetlenségekkel, így adott esetben azzal, hogy láthatóvá válik mások számára vagy azzal, hogy töltést igényel, illetve, hogy az általam javasoltaknak megfelelő magatartási szabályoknak, önkéntes munkának kellene eleget tennie az elítéltek, ezzel szigorú napirendet követve.

A kontra érvek közé sorolhatóak a technikai, infrastrukturális és személyi állományi érvek. Az eszköz használata során – a technológia jelenlétéből fakadóan – előfordulhatnak technikai jellegű hibák, amelyek adott esetben mind az elítéltek, mind pedig a felügyeletért felelős hatóságnak kellemetlenséget okozhatnak. Ezen felül ahhoz, hogy a büntetés tartalmaként ilyen mértékű intenzív tevékenység és a pártfogó felügyelők rendszeres és aktív bevonása megvalósulhasson, mindenképp anyagi forrásokat kell átcsoportosítani a személyi állományi oldalra, nemcsak a konkrét fizetésekre vonatkozóan, de a megfelelő szakmai képzésükhöz kapcsolódóan is. Határozott véleményem, hogy amíg erre nincs lehetőség, illetve nem fektetnek erre hangsúlyt, addig az elektronikus felügyeletet büntetésként vagy büntetéshez kapcsolódóan nem szabad bevezetni, annak ugyanis önmagában nincs értelme, hogy kiüresedett módon alkalmazzuk és pusztán az otthon vagy éppen az otthon nem tartózkodást ellenőrizzük vele.

Végül, de nem utolsó sorban nem tekinthetünk el a korábban már részletezett *net-widening* veszélyétől sem, vagyis attól, hogy az elektronikus felügyelettel érintett büntetés kiszabása adott esetben indokolatlanul gyakorivá válhat, és olyankor is kiszabásra kerülne, amikor egy kevésbé korlátozó alternatíva is „bevezethető” lenne, mint például a közérdekű munka, amely sokszor eltérő gyakorlatot is eredményezhetne az egyes régiókban. Ezt a veszélyt háríthatja el a másik fontos javaslatom, amikor is az elektronikus felügyeletet első-ajtó megoldásként a büntetés-végrehajtás területére vezetjük be. Ezt a későbbiekben részletesen tárgyalom a 7.6.5. alfejezetben.

7.5 Az elektronikus felügyelet hatályos büntető anyagi jogi megjelenése

A magyar jogalkotó 2020-ban módosította a Büntető Törvénykönyv feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó rendelkezéseit. Ennek társadalmi előzményeit a 2019. decemberi győri kettős gyermekgyilkosságot körülvevő fellángolások adták, ahol a feltételezett elkövető a feltételes szabadságát töltő édesapja volt. Az eset hatására az

igazságügyi miniszter 2019. december 16-án átfogó kormányzati vizsgálatot kezdeményezett annak tisztázása érdekében, hogy a győri kettős gyermekgyilkosságot megelőzően eljáró hatóságok részéről történt-e olyan mulasztás, amely nélkül megelőzhető lett volna a tragédia. Az Igazságügyi Minisztérium az erről készült jelentést 2019 decemberében nyújtotta be a Kormánynak, amelyben már szerepeltették azt az intézkedést, miszerint „*az Igazságügyi Minisztérium felülvizsgálja a feltételes szabadságra bocsátás szabályozásának, különösen a feltételes szabadságra bocsátás során vizsgálható, vizsgálandó körülmények szabályozása és azzal összefüggésben a Büntető Törvénykönyv vagy egyéb jogszabályok szigorításának indokoltságát. Ennek keretében a személy elleni erőszakos bűncselekmények vagy más, az elítélt fokozott személyi társadalomra veszélyességet feltételező bűncselekmények esetén speciális feltételek, szabályok, vizsgálatok előírása merült fel.*”³⁴³ Az ezzel összefüggő törvényjavaslatot 2020. június 09-én nyújtották be, az indokolásában pedig úgy fogalmaztak, hogy „[...] az élet ellen irányuló bűncselekményeken túl, a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos, legalább nyolcévi szabadságvesztéssel fenyegetett személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetői esetében is indokolt, hogy főszabályként érvényesüljön a feltételes szabadság lehetőségének kizárása. [...] Ugyanakkor a méltánytalan helyzetek elkerülése érdekében a közvetlenül más élete ellen nem irányuló cselekmények esetén indokolt megteremteni az egyéni körülmények értékelésének kivételes lehetőségét.” Ezen túlmenően a javaslat az áldozatvédelmi szempontokat szem előtt tartva szól a kivételesen szabadságra bocsátható elkövető kötelező pártfogó felügyeletéről, távoltartási célú magatartási szabályokról, illetve az ezekhez kapcsolt technikai eszközzel történő felügyeletről,³⁴⁴ vagyis tulajdonképpen az elektronikus távfelügyeleti eszköznek a távoltartás ellenőrzésén keresztül közvetetten a feltételes szabadságra bocsátáshoz való kapcsolásáról.

A törvénymódosítást 2020 októberében hirdették ki a Magyar Közlönyben. A hatályos szabályok szerint nem bocsátható feltételes szabadságra az sem, akit a hozzátartozója sérelmére elkövetett, nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték végrehajtandó

---

³⁴³ Igazságügyi Minisztérium: Jelentés a Kormány részére – A győri kettős gyermekgyilkosság igazságügyi vizsgálatának eredményéről. 2019, 2. 7–8. https://misk.hu/files/Az_IM_jelentese_a_gyori_kettos_gyermekgyilkossag_igazsagugyi_vizsgalatanak_eredmenyerol.pdf (letöltés ideje: 2023.05.01.).

³⁴⁴ Törvényjavaslat a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról, irományszám: T/10953, 7–8.

szabadságvesztésre.³⁴⁵ Ez alól egy kivételt enged a törvény, ha ilyen elkövetőt feltételes szabadságra bocsátanak, akkor pártfogó felügyelet alá helyezése kötelező, valamint vele szemben el kell rendelni, hogy a bűncselekmény sértettjétől, valamint a sértettre tekintettel annak hozzátartozójától vagy más személytől (e § alkalmazásában a továbbiakban együtt: érintett személy), az érintett személy lakásától vagy életvitelszerű tartózkodására szolgáló más ingatlantól – ideértve a gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézményeket is –, munkahelyétől, az érintett személy által rendszeresen látogatott intézményektől vagy egyéb helytől, különösen nevelési, nevelési-oktatási vagy gyógykezelés céljából látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során látogatott épülettől tartsa távol magát.³⁴⁶ Ezen magatartási szabályok betartásának ellenőrzésére a bíróság a kötelezett mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazását rendeli el, amennyiben alkalmazásának műszaki feltételei adottak.³⁴⁷

Ebben az esetben (is) megfigyelhető az a tendencia, ahogyan apró lépésekkel szigorodnak a büntetőjogi szabályok és ahelyett, hogy a jogalkotó bizalmat szavazna egy már meglévő és évtizedek óta mondhatni sikeresen működő alternatívának, jelentősen szigorítja annak alkalmazhatósági feltételeit meghatározott elkövetői körre nézve, azzal, hogy a végrehajtásához hozzákapcsol egy invazív technikai eszközt, amelynek adott esetben történő alkalmazását nem ellensúlyozzák például büntetésbe történő beszámítással, ahogy például azt a reintegrációs őrizet esetében teszik, a folyamatos felügyelethez kapcsolódó alapjogi sérelmek miatt.

Másrészről fontos megjegyezni, hogy ez a jelenség, vagyis, hogy bizonyos szempontból kiterjesztik az elektronikus felügyelet alkalmazását, legfőképpen az áldozatvédelmi szempontokkal igazoltan, beleilleszkedik a pandémia alatti, valamint az azt követő tendenciákba, amikor is jellemzően megnövekedett a családon belüli erőszakos cselekmények száma.

7.6 Az elektronikus felügyelet a magyar büntetés-végrehajtási jogban

Az alábbi fejezet célja egyrésztől, hogy egy általános áttekintést tegyen arról, hogy az elektronikus felügyelet hogyan jelenik meg a büntetés-végrehajtási jog területén, másrészt pedig, hogy mélyrehatóan szóljon a reintegrációs őrizetről, valamint az elsőajtos elektronikus felügyelet lehetséges megjelenési formájáról a magyar büntetés-

---

³⁴⁵ 2012. évi C. tv. 38. § (4) d).

³⁴⁶ 2012. évi C. tv. 71. § (2) b).

³⁴⁷ 2012. évi C. tv. 71. § (4).

végrehajtási jog területén. E fejezet tekintetében kifejezetten ez utóbbi kettő kap hangsúlyt.

7.6.1 A reintegrációs eltávozás

2023. január 1-jétől új jogintézményként vezették be a reintegrációs eltávozást a büntetés-végrehajtási kódexbe, amely az elítéltek kapcsolattartási formáit bővíti ki. Az indokolás szerint „*a jogintézmény a reintegrációs őrizet „előszobájaként” értelmezhető, ugyanis problémamentes eltelte bizonyíthatja, hogy az elítélt a szabad életkörülményei között jogkövető magatartást fog tanúsítani, így segítheti a döntéshozatalt a reintegrációs őrizet tekintetében.*”³⁴⁸ A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának utasítása alapján a reintegrációs eltávozás célja az elítélt társadalomba történő visszailleszkedésének elősegítése, amelynek legfőbb elemei a társadalmi és családi kapcsolatainak megerősítése, a szabadulását követő munkaerőpiaci intergációjának az elősegítése, valamint az önálló ügyintézésre történő felkészítése. A reintegrációs eltávozás céljainak és szabályainak betartása hozzájárulhat a reintegrációs őrizet alkalmazhatóságának engedélyezéséhez.³⁴⁹

A részletszabályokat tekintve, akkor engedélyezhető ez a kapcsolattartási forma az elítéltnak, ha a reintegrációs őrizetbe helyezés feltételei fennállnak, valamint az elítélt büntetés-végrehajtási intézetben tanúsított magatartása, együttműködési hajlandósága a reintegrációs célok megvalósítására irányul.³⁵⁰ A jogalkotó tehát alkalmazását tekintve is leszűkíti ezt a jogintézményt azokra, akik megfelelnek a reintegrációs őrizet feltételeinek, így szorosan összekapcsolva a két jogintézményt. Ez tetten érhető abban is, hogy a releváns Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának releváns utasítása szerint: amennyiben az elítélt a reintegrációs eltávozás szabályait betartotta, együttműködési hajlandósága példamutató, és az eltávozások tartama alatt reintegrációs célú tevékenységet végzett, a büntetés-végrehajtási intézet hivatalból kezdeményezi a reintegrációs őrizet engedélyezésére irányuló eljárást.³⁵¹ Ez alapján a reintegrációs eltávozást tekinthetjük egyfajta próbának is, vagy éppen a reintegrációs őrizet előszobájaként, amennyiben azt az elítélt sikeresen kitölti. Mindezeket figyelembe véve egyértelmű, hogy a reintegrációs eltávozást csekélyebb súlyú bűncselekmények

---

³⁴⁸ Indokolások Tára (a Magyar Közlöny melléklete), 2023/7, 58.

³⁴⁹ 16/2023 (II.24) BVOP utasítás.

³⁵⁰ 2013. évi CCXL. tv. 180/B. § (1).

³⁵¹ 16/2023 (II.24) BVOP utasítás, I. fejezet 4.

elkövetőivel szemben fogják alkalmazni. Az viszont visszás lehet, hogy míg ezeknél az elkövetőknél egy restriktívebb eszközt használunk az eltávozás ellenőrzésére, addig a súlyosabb bűncselekményt elkövetőknél ezt nem tesszük a „klasszikus” eltávozás jogintézményénél. Úgy gondolom, hogy a korábbiakban már részletezett *net-widening* jelenség egy formájával találkozhatunk ebben az esetben is.

7.6.2 Az otthonápolási őrizet

A veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtási szabályok eltérő alkalmazásáról szóló 6/2023 (II.21) BM rendelet szerint az otthonápolási őrizet azon elítélt számára adhat lehetőséget a büntetés-végrehajtási intézeten kívüli ápolásra, akiről a büntetés-végrehajtási intézet orvosa – szükség esetén szakorvos bevonásával – megállapította, hogy az alapvető szükségleteinek kielégítésére nagyjából vagy teljes mértékben önállóan képtelen, mindennapi életvitelében folyamatos segítségre, ápolásra szorul, és egészségi állapotában meghatározható időn belül érdemi javulás nem várható, otthonápolási őrizetbe helyezhető, ha van olyan személy, aki írásban tett nyilatkozatban vállalja a gondozását.³⁵²

Az orvos nemcsak azt vizsgálja, hogy az elítélt krónikus betegségben szenved-e, de azt is, hogy az elítélt egészségi állapota a) lehetővé teszi-e az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazását, b) igényli-e az olyan rendszeres egészségügyi ellátást, amely az elektronikus távfelügyeleti eszköz levételét teszi szükségessé, c) milyen jellegű vizsgálatokat, illetve gyógykezelést igényel, és milyen rendszerességgel kell ezeket elvégezni.³⁵³

Ez utóbbi rendelkezés azért is fontos, mert a jogintézmény végrehajtásához főszabályként kapcsolódik az elektronikus távfelügyelet eszköz alkalmazása, azonban a büntetés-végrehajtási bíró az otthonápolási őrizet elrendelésekor az elítélt egészségi állapotára figyelemmel az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazásának mellőzéséről rendelkezhet.³⁵⁴

7.6.3 Egyéb alkalmazási formák

A Büntetés-végrehajtási Kódex szerint az elítéltek intézeten kívüli mozgásának nyomon követése érdekében elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazható (a) az elítélt

---

³⁵² 6/2023 (II.21) BM rendelet, 3. § (1).

³⁵³ 6/2023 (II.21) BM rendelet, 3. § (4).

³⁵⁴ 6/2023 (II.21) BM rendelet, 3. § (5) f).

büntetés-végrehajtási intézet területén kívül történő foglalkoztatása; (b) a nem a büntetés-végrehajtási szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézményben (a továbbiakban: egészségügyi intézmény) elhelyezett elítélt őrzése, felügyelete; (c) a súlyos beteg közeli hozzátartozóját meglátogató elítélt felügyelete; (d) a közeli hozzátartozója temetésén részt vevő elítélt felügyelete; (e) csoportos kimaradás felügyelete esetén.

7.6.4 A hátsó-ajtós elektronikus felügyelet – a reintegrációs őrizet

Magyarországon a büntetés-végrehajtás területén 2015-ben jelent meg az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazása, amelyet egy hátsó-ajtós megoldásként szabályoztak a reintegrációs őrizet jogintézményének formájában.³⁵⁵ Bevezetésének előzménye volt, hogy Magyarországon 2003 óta lehetőség nyílt az elektronikus felügyelet alkalmazására a házi őrizettel összefüggésben,³⁵⁶ így a jogintézmény törvényi szabályozását megelőzően részben ezekre a hazai tapasztalatokra, részben pedig az osztrákok felhasználási tapasztalataira terjedtek ki a vizsgálódások.³⁵⁷ A 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról eredetileg még nem tartalmazta a reintegrációs őrizetet, később viszont a 2014. évi LXXII. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról bevezette a jogintézményt. Ennek indokolása rögzíti, hogy a jogszabály a büntetés-végrehajtási intézetek telítettségének csökkentése és a fogvatartottak társadalmi beilleszkedésének érdekében dolgozza ki a reintegrációs őrizet végrehajtásának szabályait. Ebből az olvasható ki tehát, hogy a jogintézmény célja kettős. Intézeti szempontból a túlszűfolttság enyhítése, a fogvatartottak oldaláról pedig az, hogy lépcsőzetesen visszavezessék őket a társadalomba.³⁵⁸

Ezt követően a 2015. évi LXXVI. törvény az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról iktatott be néhány kiegészítést, amelyek vonatkoztak egyrészt a büntető

---

³⁵⁵ Vö: HUSSEIN, Jasmine: A hátsó ajtós elektronikus felügyelet Magyarországon: A reintegrációs őrizet elmélete és gyakorlata. *Pro Futuro*, 2020/3.

³⁵⁶ NAGY, Anita: A reintegrációs őrizet története, szabályozása és európai fejlődési irányai. *Büntetőjogi Szemle*, 2016/1-2, 62.

³⁵⁷ VESZELI, Dániel: A reintegrációs őrizet bevezetése a büntetés-végrehajtás tevékenység rendszerébe. *Börtönügyi Szemle*, 2015/3, 88.

³⁵⁸ PERÉNYI, Nóra: A reintegrációs őrizet. 2015, 2. <https://mabie.hu/attachments/article/119/A%20reintegr%C3%A1ci%C3%B3s%20C5%91rizet.pdf> (letöltés ideje: 2020.08.30.).

törvénykönyv fogolyszökéssel összefüggő szabályainak kibővítésére,³⁵⁹ másrészt pedig a pártfogó felügyelő részvételének megteremtésére a reintegrációs őrizet magatartási szabályainak ellenőrzésében, valamint a környezettanulmány elkészítésében.

Fontos változást hozott a *Varga és mások kontra Magyarország ügy*,³⁶⁰ amelyhez kapcsolódóan az Emberi Jogok Európai Bírósága elmarasztalta Magyarországot az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. és 13. cikkének megsértéséért, és felhívta a magyar kormányt, hogy a jogerős döntéstől számított hat hónapon belül, a problémák felszámolását célzó cselekvési tervet készítsen el. Ennek eredményeként a 2016. évi CX. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról kibővítette a reintegrációs őrizet alkalmazási feltételeit, amellyel az elítéltek korábbanál szélesebb köre vált jogosulttá a reintegrációs őrizettel járó kedvezményekre, másrészt pedig meghosszabbodott a reintegrációs őrizetben letölthető időtartam. E kapcsán az akkori igazságügyi minisztériumi államtitkár, *Völner Pál*, a napirendi pont előadója a reintegrációs őrizetet „*olyan garanciális szabályokkal övezett jogintézménynek*” nevezte, amellyel a túlsúlyosság csökkenthető, sőt tartósan enyhíti azt.

7.6.4.1 A hatályos szabályok

Ebben a részben nem célom a reintegrációs őrizet szabályozását kimerítően ismertetni, pusztán legfontosabb jellemzőire és lényegi elemeire utalnék.

A büntetés-végrehajtási kódex alapján a reintegrációs őrizet alkalmazása korlátozott, hiszen meghatározott, kisebb rizikófaktorú elkövetők esetében rendelhető el a használata. Ennek megfelelően, ha a büntetés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt, aki azt vállalja és gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy ha szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, akkor (a) nem a Büntető Törvénykönyv 459. § (1) bekezdés 26.

---

³⁵⁹ 2012. évi C. tv. 283. § (3a) A büntetés egy évig terjedő szabadságvesztés, ha az elítélt a reintegrációs őrizet tartama alatt a számára kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet vagy a számára meghatározott napirend szerinti tartózkodási helyet a reintegrációs őrizet szabályainak megszegésével abból a célból hagyja el, hogy a szabadságvesztés végrehajtása alól kivonja magát.

³⁶⁰ *Varga és mások v. Magyarország ügy*, 2015. március 10-i ítélet (14097/12., 45135/12., 73712/12., 34001/13., 44055/13., 64586/13. sz. kérelmek).

pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el, (b) első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, és (c) öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt.³⁶¹

Fontos megjegyezni, hogy a reintegrációs őrizetre jogosult elkövetői kör esetében is vannak kizáró okok, vagyis az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe, ha (a) az elítélttel szemben további szabadságvesztést kell végrehajtani; (b) az elítélttel szemben folyamatban lévő büntetőügyben elrendelt letartóztatását a szabadságvesztés végrehajtásának idejére megszakították; (c) a fogvatartása során engedélyezett reintegrációs őrizetet az elítéltnak felróható okból megszüntették, (d) az egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésből a bíróság által meghatározott végrehajtási fokozatban legalább három, egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztésből a bíróság által meghatározott végrehajtási fokozatban legalább hat hónapot nem töltött le; (e) a megjelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlan, (f) a bíróság vagy az idegenrendészeti hatóság a kiutasításáról rendelkezett. Mindezekon túlmenően, ha az elítélt a reintegrációs őrizet végrehajtásának megkezdéséig súlyos fegyelmi vétséget követ el, azt ki kell vizsgálni, amelynek halasztó hatálya van a reintegrációs őrizet végrehajtása tekintetében.³⁶²

A reintegrációs őrizet alkalmazása iránt, továbbá az elítélt kérelme esetén a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónak.³⁶³ Az előterjesztést megelőzően, ennek megalapozása érdekében a büntetés-végrehajtási intézet megkeresi a reintegrációs őrizet végrehajtására az elítélt által megjelölt lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt³⁶⁴ az elektronikus távfelügyeleti eszköznek a lakásban való alkalmazhatóságának a felmérése, és annak alkalmazhatósága esetén, környezettanulmány elkészítése céljából. A

---

³⁶¹ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (1).

³⁶² 2013. évi CCXL. tv. 187/C. § (1)-(3).

³⁶³ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (2).

³⁶⁴ A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők funkciója alapvetően kettős a reintegrációs őrizet végrehajtása kapcsán. Beszélhetünk egyrésztől támogató, másrésztől pedig egyfajta kontroll funkció jelenlétéről, utóbbi pedig erőteljesebben érvényesül a jogintézmény végrehajtási során. A támogató funkció lényegében kiterjed az elítéltek tájékoztatására, az oktatással, munkavégzéssel, valamint a mindennapi életvitelre való felkészítéssel együtt járó tevékenységekre. Ezek alapvetően az elítéltek sikeres és hatékony reintegrációját segítik és támogatják. A kontrollfunkcióban megjelenő feladatokat egyértelmű jogszabályi követelmények határozzák meg, így kiterjed a technikai eszköz jogszerű használatára, állapotára, valamint az elítélt számára előírt magatartási szabályok betartására. Ezek alapján azt lehet mondani, hogy a reintegrációs őrizettel összefüggő pártfogó felügyelői munka „csak abban az esetben tud kellő hatékonysággal eredményeket elérni a bűnismétlés megelőzése, illetve a társadalmi reintegráció területén, ha a kontroll és a támogatás – leginkább az elkövető egyedi helyzetéhez igazodóan – megfelelő arányban keveredik a végrehajtás során.” Lásd: MITROVICS, Zoltán: Reintegrációs őrizet a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenység tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 2023/1, 60–61.

környezettanulmányról a pártfogó felügyelő környezettanulmányt készít, amelyet továbbít a büntetés-végrehajtási intézetnek.³⁶⁵

A reintegrációs őrizet elrendeléséről a büntetés-végrehajtási bíró dönt, tartalmát tekintve pedig a korábbiakban részletesen elemzett közép-európai országokhoz hasonló. Ennek megfelelően a reintegrációs őrizet elrendelése esetén a büntetés-végrehajtási bíró által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet az elítélt csak az elrendelő határozatában meghatározott célból, különösen (a) a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása, (b) munkavégzés; (c) oktatásban, képzésben való részvétel vagy (d) gyógykezelés céljából, az ott meghatározott időben és az úti cél meghatározása mellett hagyhatja el.³⁶⁶ Fontos, hogy a reintegrációs őrizet időtartama alatt az elítéltnak eleget kell tennie a büntetés-végrehajtási bíró által előírt magatartási szabályoknak.

Időtartamát tekintve, a reintegrációs őrizet legfeljebb egy év, ha az elítéltet gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, az ezen kívül eső esetekben pedig legfeljebb tíz hónap.³⁶⁷

A reintegrációs őrizetre vonatkozó szabályok megtartását a büntetés-végrehajtási szervezet az elektronikus távfelügyeleti eszközön keresztül az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel együttműködve ellenőrzi. A büntetés-végrehajtási intézet jogosult a reintegrációs őrizet szabályainak megtartására vonatkozó adatok megismerésére. A reintegrációs őrizet hatálya alatt álló elítélt magatartását, a büntetés-végrehajtási bíró által meghatározott magatartási szabályoknak és az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazási szabályainak a betartását, valamint a társadalmi reintegrációs folyamat előrehaladását a reintegrációs őrizet végrehajtására kijelölt lakás elhelyezkedése szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő ellenőrzi.³⁶⁸

A reintegráció őrizet megszűnik egyrészt, ha tartamát az elítélt sikeresen kitöltötte. Másrészt a büntetés-végrehajtási szerv vezetője a reintegrációs őrizet megszüntetéséről haladéktalanul előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónál, ha annak tartama alatt (a) végrehajtandó szabadságvesztésről, új büntetőügyről érkezik értesítés; (b) az elítélt a magatartási, illetve az elektronikus távfelügyeleti eszköz vállalt alkalmazási szabályait megszegi, az elektronikus távfelügyeleti eszközt megrongálja

---

³⁶⁵ 2013. évi CCXL. tv. 187/B. § (1)-(3).

³⁶⁶ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (4).

³⁶⁷ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (1a).

³⁶⁸ 2013. évi CCXL. tv. 187/D. § (1)-(2).

vagy használhatatlanná teszi, (c) a kijelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlanná vált, vagy a befogadó nyilatkozatot tevő a nyilatkozatát visszavonta, és az elítélt nem tud megjelölni másik olyan lakást, amely a reintegrációs őrizet végrehajtási helyeként kijelölhető lenne.³⁶⁹

Mindezek alapján jól látható, hogy a reintegrációs őrizet tág értelemben az idő előtti szabadítás egy formájának tekinthető, viszont az elítélt nem nyeri vissza teljes szabadságát, mivel mozgása és tartózkodási helyének megválasztása korlátozva lesz,³⁷⁰ amely egy elektronikus távfelügyeleti eszköz segítségével valósul meg. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának véleménye³⁷¹ (továbbiakban: kúriai vélemény) e kapcsán rögzíti, hogy az elítélt mozgási szabadsága valóban korlátozott, viszont a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga megvonásra kerül.³⁷² Ez a pontosítás helyén való, tekintve, hogy a reintegrációs őrizet elrendelése esetén a büntetés-végrehajtási bíró által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet az elítélt csak az elrendelő határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása, munkavégzés, oktatásban, képzésben való részvétel vagy gyógykezelés céljából, az ott meghatározott időben és az úti cél meghatározása mellett hagyhatja el.³⁷³

A szakirodalomban a reintegrációs őrizet többféle megközelítésével találkozhatunk. *Bogotyán Róbert*³⁷⁴ például a reintegrációs őrizetet egy olyan „*alternatív büntetés-végrehajtási formának*” definiálja, amely a büntetés-végrehajtás céljainak elérését tartja szem előtt, azáltal, hogy a jogintézmény célja az elítélt sikeres társadalmi visszailleszkedése, ezzel együtt pedig a visszaesési ráta csökkentése.³⁷⁵ A jogintézmény bevezetése pedig „*a teljes szabadságelvonás és a szabadságvesztés büntetést követő felelős, önálló életvezetés közötti, eddig fennálló hézagot tölti ki egy, az állami szervek*

---

³⁶⁹ 2013. évi CCXL. tv. 187/E. § (1).

³⁷⁰ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (3).

³⁷¹ A Kúria 2017. évi „A büntetés-végrehajtási bírói gyakorlat, különös tekintettel a reintegrációs őrizetre” joggyakorlat-elemzési tárgykört határozta meg.

³⁷² Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye. 2018. 54. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/eredmenyes-reintegracios-orizet-elrendelesenek-biroi-gyakorlata> (2020.09.11.).

³⁷³ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (4).

³⁷⁴ Bogotyán Róbert bv. ezredes, a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karán a Büntetés-végrehajtási Tanszék megbízott tanszékvezetője. Szakmai munkájához kapcsolódik a Büntetés-végrehajtási törvény koncepcionális megvalósításában való részvétel. Tevékenységéhez köthető a reintegrációs őrizet jogintézményének, valamint a felhívási tevékenység alaptéziseinek lefektetése. Lásd még: <https://bv.gov.hu/hu/node/5349?page=9> (letöltés ideje: 2023.06.25.).

³⁷⁵ BOGOTYÁN, Róbert: A zsúfoltság csökkentésének útjai a börtönépítésen túl. *Börtönügyi Szemle*, 2015/1, 35–36. [a továbbiakban: BOGOTYÁN Róbert (2015)].

által felügyelt [...] életszakasszal.”³⁷⁶ Bogotyán egy későbbi tanulmányában a reintegrációs őrizetet „bűnmegelőzési stratégiaként” is emlegeti abból adódóan, hogy szerinte a reintegrációs őrizet olyan „alternatív büntetés-végrehajtási forma, amely nem a büntetéshez kötődő generális és speciális prevenciók célokát, hanem inkább az elítélt sikeres társadalmi visszailleszkedését, ezen kívül a visszaesési ráta javítását tűzte ki célul.”³⁷⁷ Pallo József³⁷⁸ a reintegrációs őrizetet olyan „atipikus házi őrizetnek” nevezi, amely magába foglalja a feltételes szabadságra bocsátás előnyeit, és amellyel bővült a progresszív célokat szolgáló végrehajtási struktúra.³⁷⁹

Lajtár István³⁸⁰ úgy fogalmaz, hogy a reintegrációs őrizet „olyan átmeneti eszköz, ami adott esetben jól kiegészítheti azt a kétpólusú rendszert, ahol az elítélt vagy teljes izolációban (bv. intézetben) van, vagy teljesen szabadon, időszakos ellenőrzés mellett (feltételes szabadság).”³⁸¹ A kúriai vélemény kiemeli, hogy a reintegrációs őrizet egy „sajátos büntetőjogi kontraktus”, amely az állam és az elítélt alkuján nyugszik. Ebben a konstellációban az állam oldalán megjelenik a nyereség és az engedmény, míg az elítéltnél a nyereség és az ígéret jelentkezik. Az ígéret megszegése esetén az állam visszavonja az engedményt, amelynek eredményeként az elítéltnak le kell töltenie a fennmaradó szabadságvesztés-büntetését.³⁸²

Ezzel összefüggésben fontos utalnom arra, hogy mind a progresszivitás, mind pedig a reintegráció hatékony megvalósulása érdekében a reintegrációs őrizet fontos eleme a fogvatartotti (önkéntes) együttműködés, az „ígéret”. Egyrészt, mert a progresszív rezsimszabályok az elítélt ilyen magatartására reagálnak,³⁸³ másrészt az elítélt önkéntes

---

³⁷⁶ BOGOTYÁN, Róbert: „Szabadságban a börtönben” avagy a Reintegrációs Őrizet a gyakorlatban. In: BARÁTH, Noémi Emőke – PATÓ, Viktória Lilla (szerk.): *A haza szolgálatában*. DOSZ, Budapest, 2019, 111. [a továbbiakban: BOGOTYÁN Róbert (2019)].

³⁷⁷ BOGOTYÁN, Róbert: A reintegrációs őrizet garanciaelemei. *Magyar Rendészet*, 2022/3, 131. [a továbbiakban: Bogotyán Róbert (2022)].

³⁷⁸ Pallo József bv. ezredes, bv. főtanácsos, valamint jelenleg egyetemi docens a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának Büntetőjogi Tanszékén. Szakterülete a büntetés-végrehajtási jog. Lásd még: https://mta.hu/koztestuleti_tagok?PersonId=22875 (letöltés ideje: 2023.06.25.).

³⁷⁹ PALLO, József: *A magyar börtönügy kodifikációs csomópontjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019, 145–146.

³⁸⁰ Lajtár István ügyész, a legfőbb ügyész közjogi helyettese. Lásd még: <http://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/vezetoi/dr-lajtar-istvan-oneletrajz/> (letöltés ideje: 2023.06.25.).

³⁸¹ LAJTÁR, István: A szabadságvesztés izolációmentes végrehajtása – A feltételes szabadság és a reintegrációs őrizet. *Ügyészek lapja*, 2020/6. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=3095> (letöltés ideje: 2022.10.14.). [a továbbiakban: LAJTÁR István (2020)].

³⁸² Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye. 2018, 54. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/eredmenyes-reintegracios-orizet-elrendelesenek-biroi-gyakorlata> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

³⁸³ SCHMEHL, János: Stabilitás és fejlődés: a büntetés-végrehajtási törvény által bevezetett speciális jogintézmények helyzete. *Belügyi Szemle*, 2017/11-12, 28.

vállalása olyan pszichés elem, amely a végrehajtás sikerességét elősegítheti. Ebből adódóan dicsérendő a reintegrációs őrizet feltételrendszerének ezen eleme, vagyis, hogy azt lehet a jogintézmény hatókörébe bevonni, aki azt önként vállalja.³⁸⁴ Ehhez kapcsolódó kérdésként merülhet fel, hogy szükséges lenne-e a reintegrációs őrizet esetén a kijelölt lakóhelyen az elítélttel együtt élő felnőttkorúak kifejezett hozzájárulása is, mint alkalmazási feltétel? A kérdést egyrészt megalapozza az, hogy a reintegrációs őrizet technikai oldala és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők ellenőrzéssel kapcsolatos tevékenysége érintik az egy háztartásban élő harmadik személyek magánszférához való jogát is, beleértve a házasság, illetve a családi élet,³⁸⁵ valamint a személyes adatok védelmét. Másrészt az elítélt sikeres reintegrációja érdekében szükséges, hogy egy megfelelő befogadó környezetben helyezték el, ahol az informális kontrollt gyakorló közeg segítségére lehet. Ez utóbbi kapcsán azonban meg kell jegyezni, hogy a pártfogó felügyelők által elkészítendő környezetanulmánynak tartalmaznia kell a reintegrációs őrizet végrehajtására kijelölendő lakásban lakóknak az elítélthez fűződő kapcsolata milyenségét és az elítéltnak a lakásba történő befogadásához való viszonyulásukat.³⁸⁶ Ez a követelmény a reintegráció kapcsán rendkívül fontos, az említett alapjogokkal összefüggő garanciális kérdéseket azonban nem válaszolja meg.

A kúriai vélemény rögzíti, hogy a reintegrációs őrizet célja egybeesik a szabadságvesztés végrehajtásának céljaival, amely egyrészt az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, másrészt pedig a társadalomba történő sikeres visszailleszkedés.³⁸⁷ A Kúria ez utóbbi célt kapcsolja össze szorosán a reintegrációs őrizettel, viszont a joghátrány érvényesítése is egyértelműen megjelenik a jogintézmény végrehajtásakor, tény azonban, hogy mindez egy informális társadalmi közegben, jelentős kedvezmények mellett. Ez a szabályozás több pontján is tetten érhető. Enyhébb végrehajtási formának tekinthető, mivel a szabadságelvonás helyett, szabadságkorlátozásról van szó. A büntetés-végrehajtási kódex rögzíti továbbá, hogy a reintegrációs őrizetben letöltött időtartam a szabadságvesztésbe beszámít.³⁸⁸ Ez azt jelenti, hogy a valamilyen oknál fogva megszüntetett reintegrációs őrizet alatt eltöltött időtartam is beszámításra kerül, ezzel egyértelműen elismerve a jogintézmény

---

³⁸⁴ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. §.

³⁸⁵ MOHÁCSI, Barbara (2010): i.m., 369.

³⁸⁶ 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 62/C. § (5) h).

³⁸⁷ Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye. 2018, 53. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/eredmenyes-reintegracios-orizet-elrendelesenek-biroi-gyakorlata> (2020.09.11.).

³⁸⁸ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (6).

jogkorlátozó jellegét és punitív tartalmát. Ennek fontosságát érdemes hangsúlyozni, mivel a nemzetközi diskurzusban sem egyértelmű az elektronikus távfelügyelet alkalmazásának megítélése.³⁸⁹ Ehhez a tényhez kapcsolódó eljárásjogi vetületű garanciális elem, hogy a reintegrációs őrizet alkalmazásáról a büntetés-végrehajtási bíró dönthet.³⁹⁰ Nagy Anita³⁹¹ és Bogotyán Róbert³⁹² ezt a jogintézmény legfőbb garanciális elemének nevezik, amely kifejezi, hogy a „személyi szabadság részbeni visszaállításáról csak bíró dönthet.” Fontos ez az előbbieken részletezettekhez kapcsolódóan is, hiszen olyan jogintézmény alkalmazásáról dönt a bíró, amely alapvető jogok korlátozásával jár.

Ezeket összegezve úgy gondolom, hogy nem téves azt állítani, hogy a jogintézmény célja hármas, vagyis a fogvatartotti oldalt vizsgálva a joghátrány érvényesítése, illetve a reintegráció elősegítése, valamint az intézményi oldalról a túlsúlyfoltosság enyhítése.

A korábbiakban már utaltam rá, hogy a reintegrációs őrizetbe helyezés feltételrendszerét 2016-ban kibővítették, véleményem szerint azonban a progresszivitás szellemében el lehetne gondolkozni ezek további kiszélesítésén. Gondolok itt arra, hogy a hosszabb tartamú szabadságvesztésüket töltők számára is biztosítani lehetne a jogintézmény igénybevételét, hiszen ennek egyik legfontosabb funkciója a fogvatartottak társadalomba történő visszaillesztése. A szabadságvesztéssel járó nehézségek, valamint a börtönhatások is erőteljesebben jelennek meg a társadalomtól hosszabb ideje, a börtönrezsimben izoláltan élő személyek esetében, akik szabadításának egy kiváló állomása lehetne a reintegrációs őrizetbe helyezés, amelynek időtartamát esetükben rövidebbre lehetne szabni.³⁹³ Az ilyen irányú potenciális bővítés mellett szólhat az – a már korábban részletezett – jogalkotói döntés is, amellyel azokat, akiket a hozzátartozójuk sérelmére elkövetett, nyolcévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre, teljesen kizártak a feltételes szabadságra bocsátásból vagy éppen jelentősen korlátoztak annak lehetőségében. Ezeknél az elkövetői kategóriáknál ugyan a

---

³⁸⁹ Az Európa Tanács elektronikus felügyeletről szóló ajánlása [Recommendation CM/Rec(2014)4] széleskörű és diverz felsorolást tartalmaz az elektronikus felügyelet potenciális szabályozási megoldásaira, továbbá az európai országok tapasztalatai is azt mutatják, hogy az elektronikus felügyelet technológiáját sokféle konstrukcióban alkalmazzák a büntető igazságszolgáltatási rendszerekben. Ebből adódóan olyan alapvető kérdésekben találhatunk véleménykülönbségeket, mint például, hogy egy eszköznek vagy inkább jogintézménynek tekinthető-e az elektronikus felügyelet.

³⁹⁰ 2013. évi CCXL. tv. 61/A. § (1).

³⁹¹ NAGY, Anita: *Büntetés-végrehajtási jog európai kitekintéssel*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2017, 80.

³⁹² BOGOTYÁN (2015): i.m., 36.

³⁹³ Vö: KADLÓT, Erzsébet: A reintegrációs őrizet esélyei Magyarországon. In: ZSÉGER, Barbara (szerk.): *Kriminológiai Közlemények 77. Válogatás a 2016-2017-ben tartott tudományos rendezvények előadásából*. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2017.

jelenlegi törvényi feltételek miatt eleve szóba sem jöhet a reintegrációs őrizet jogintézménye, tekintve, hogy az csak az öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésüket töltők esetében alkalmazható,³⁹⁴ viszont a reintegrációs őrizet alkalmazásával megvalósulhatna a jogalkotói szándéknak megfelelő ellenőrzés – jogintézményi keretek között – illetve összeegyeztethető lenne a büntetés-végrehajtási jog progresszivitási alapelvével, valamint a határozott tartamú szabadságvesztés-büntetésének reintegrációs céljaival.

7.6.4.2 A reintegrációs őrizet gyakorlati tapasztalatai

A jogirodalom alapvetően dicséri a jogintézmény bevezetését, a gyakorlat fényében pedig sikeresnek értékelhetőek a tapasztalatok.

A büntetés-végrehajtás szervezetének 2019-es évkönyve pozitív fordulatként értékeli a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosítását, amellyel állami foglalkoztatási szervnél munkavállalási szándékkal jelentkező reintegrációs őrizetbe helyezett elítéltek – annak ellenére, hogy büntetés-végrehajtási jogviszonyuk fennáll – jogosultakká váltak az ott elérhető szolgáltatások igénybevételére. Az évkönyv kiemeli, hogy ez rendkívül fontos lépés volt, ugyanis pozitívan hatott az elítéltek munkaerőpiaci integrációjára, amely a jogintézmény alkalmazásának egy kiemelt célja. A büntetés-végrehajtási szervezet további pozitív tapasztalata az is, hogy az elítéltek alapvetően együttműködőek a jogintézmény alkalmazása során, a reintegrációs őrizet befejezését követően pedig többnyire sikeresen megtalálják helyüket a társadalomban.³⁹⁵

A kúriai vélemény szerint a reintegrációs őrizet ugyancsak sikeres jogintézmény, amely nemcsak a börtönnépességet csökkenti, de hatékonynak mondható az elítéltek reintegrációja kapcsán is.³⁹⁶

Bogotyán Róbert szerint az elmúlt időszak tapasztalatai azt igazolják, hogy a reintegrációs őrizet hatékonyan motiválja a jogszabályi feltételeknek megfelelő szabadságvesztést töltő fogvatartottakat. Ez elősegíti a börtön személyzetével való együttműködést, és a személyzet leterheltségének csökkentése is észlelhető. Az ilyen

---

³⁹⁴ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (1) c).

³⁹⁵ Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága: Büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve 2019. 2019, 21. <https://bv.gov.hu/hu/evkonyv> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

³⁹⁶ Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye. 2018. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/eredmenyes-reintegracios-orizet-elrendelesenek-biroi-gyakorlata> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

intézkedések optimalizálják a munkaterhelést, ami pozitívan befolyásolja a személyi állomány mentálhigiénés állapotát, motivációját, valamint a munkavégzés hatékonyságát. Fontos tényező továbbá, hogy az érintetteket nem büntetés-végrehajtás intézetben helyezik el, így jelentősen csökkennek a fogvatartottak dologi ellátásához kapcsolódó költségek, mint például étkeztetés, közüzemi díjak, ruha használat és egészségügyi ellátás.³⁹⁷

A büntetés-végrehajtási bírói joggyakorlattal összefüggésben azonban *Lőrinczy Attila* bíró egy 2018-as tanulmányában utal arra, hogy a jogintézmény tényleges céljaival kapcsolatban bizonytalanság mutatkozik. A szerző szerint ez ott érhető tetten, hogy országos szinten is jelentős eltérések tapasztalhatóak a reintegrációs őrizet hatálya alatt álló elítéltek mozgási szabadsága korlátozásának mértékében, illetve abban, hogy a büntetés-végrehajtási bírák mely okok miatt és mennyi időre engedélyezik a kijelölt lakhely elhagyását.³⁹⁸ Ennek a kérdéskörnek két nehézsége van. Az egyik – amire *Lőrinczy* is hivatkozik – az az, hogy „*a törvényalkotónak a reintegrációs őrizet céljaira vonatkozó szándéka – az intézmény megnevezésén túl – a konkrét normaszövegben nem jelenik meg*”,³⁹⁹ habár a normaszöveg utal arra, hogy a jogintézmény alkalmazásával is a szabadságvesztés céljának megvalósulását kell biztosítani.⁴⁰⁰ Másrészt itt mutatkozik meg az, hogy magának az elektronikus felügyeletnek a szigorú technikai keretei, mennyire tág teret biztosítanak mind a jogalkotónak, mind pedig a jogalkalmazóknak – a konkrét szabályozástól függően – hogy ezt a lehető legváltozatosabb tartalommal töltsék meg. Ezzel befolyásolva a jogintézmény punitivitásának mértékét vagy éppen reintegratív céljainak megvalósulását, ezáltal is különböző jogpolitikai célok szolgálatába állítva azt.

A reintegrációs őrizet tartalmának kialakításakor mindenképpen tekintettel kell lenni az arányosság elvére úgy, hogy ezzel együtt teret biztosítsunk az egyéniesítés elvének, amely a hatékony reintegráció egyik alapja. Mit is jelent ez? Ahogyan már utaltam rá, a reintegrációs őrizet a szabadságvesztés-büntetés végrehajtási alternatívája, azzal, hogy az elítélt számára kedvezőbb, ezzel együtt kevésbé szigorú keretek között történik a végrehajtása. Ez szükségképpen azt jelenti, hogy szabadságkorlátozásról, nem pedig a szabadság teljes elvonásáról beszélünk, viszont véleményem szerint ahhoz, hogy

---

³⁹⁷ BOGOTYÁN, Róbert (2022). 132–133.

³⁹⁸ LŐRINCZY, Attila: A reintegrációs őrizet büntetés-végrehajtási bírói gyakorlata. 2018, 20. https://www.kriminologia.hu/sites/kriminologia.hu/files/kiadvany/2018/krim78szamdr_lorincz_attila_a_r_eintegracios_orizet_buntetes-vegrehajtasi_biroi_gyakorlata.pdf (letöltés ideje: 2020.09.22.) [a továbbiakban: LŐRINCZY, Attila (2018)].

³⁹⁹ LŐRINCZY: i.m., 20.

⁴⁰⁰ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (1).

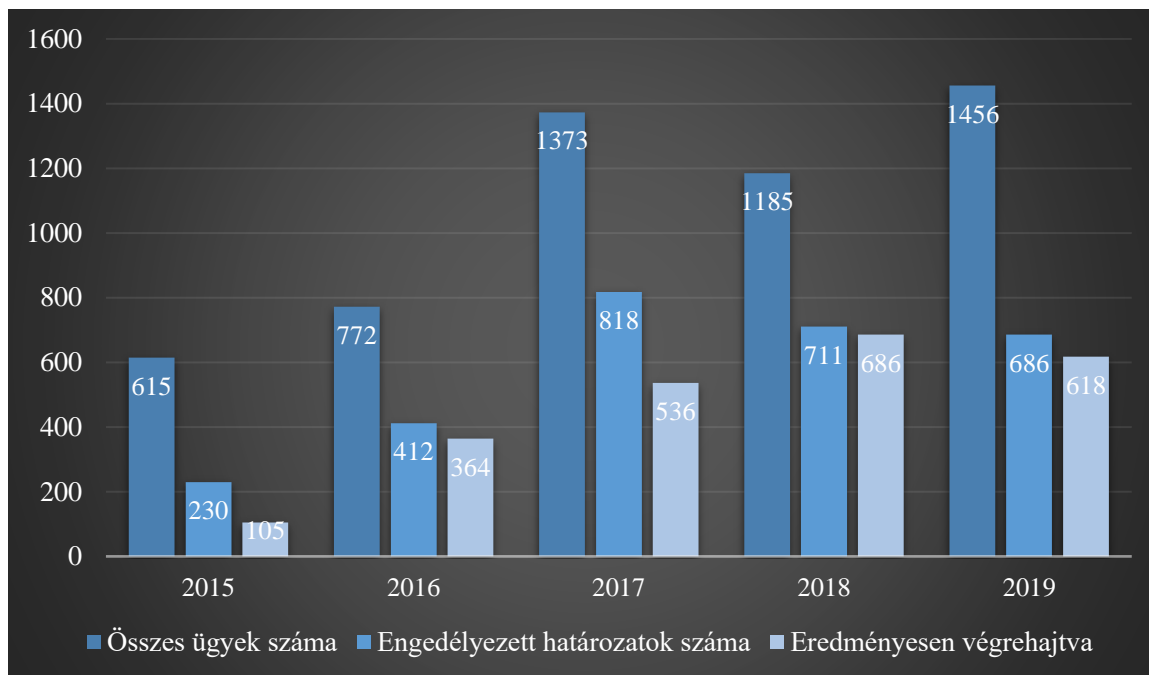
a szabadságvesztés végrehajtásának valódi alternatíváját jelentse, elengedhetetlen, hogy az elítéltek naponta meghatározott óraszámot kötelező jelleggel a büntetés-végrehajtási bíró által kijelölt lakhelyen töltsenek, úgy és akkor, hogy az egyes elítéltek hatékony reintegrációja megvalósulhasson. Ez jogalkotói szempontból egyfajta részletszabályozást jelentene, példának okáért meg lehetne határozni a napi óráknak azon számát, amelyet az elítéltnak otthonában kell töltenie, viszont a jogalkalmazó, vagyis a büntetés-végrehajtási bíró lenne az, aki az elítélt körülményeire (munkaidejére, családban vállalt szerepére, tanulmányaira stb.) tekintettel határozhatná meg, hogy ez a napnak mely szakaszát jelenti. Mindemellett egyfajta iránymutatást jelenthetne a büntetés-végrehajtási bírónak, ha a jogalkotó – a feltételes szabadságra bocsátás büntetés-végrehajtási kódex-beli szabályozásához hasonlóan⁴⁰¹ – akár példálózó felsorolás szintjén is meghatározná azokat a szubjektív feltételeket, amelyeket figyelembe kellene venni a jogintézmény alkalmazásának vagy éppen magatartási szabályainak meghatározásakor. Ezzel nemcsak szűkebb teret szabnánk a jogalkalmazásnak, de egyfajta útmutatást is jelenthetne az egységesebb döntéshozatal felé.

---

⁴⁰¹ 2013. évi CCXL. 188. § (1a).

A reintegrációs őrizettel összefüggő legfrissebb számadatokat 2020-ban Czenczer Orsolya⁴⁰² és Szenczi Attila⁴⁰³ publikálta, ezeket az alábbi ábrán szemléltetem.

6. ábra: Az összes ügyek száma, a reintegrációs őrizet bevezetése óta 2015-2019.⁴⁰⁴

Saját szerkesztés.

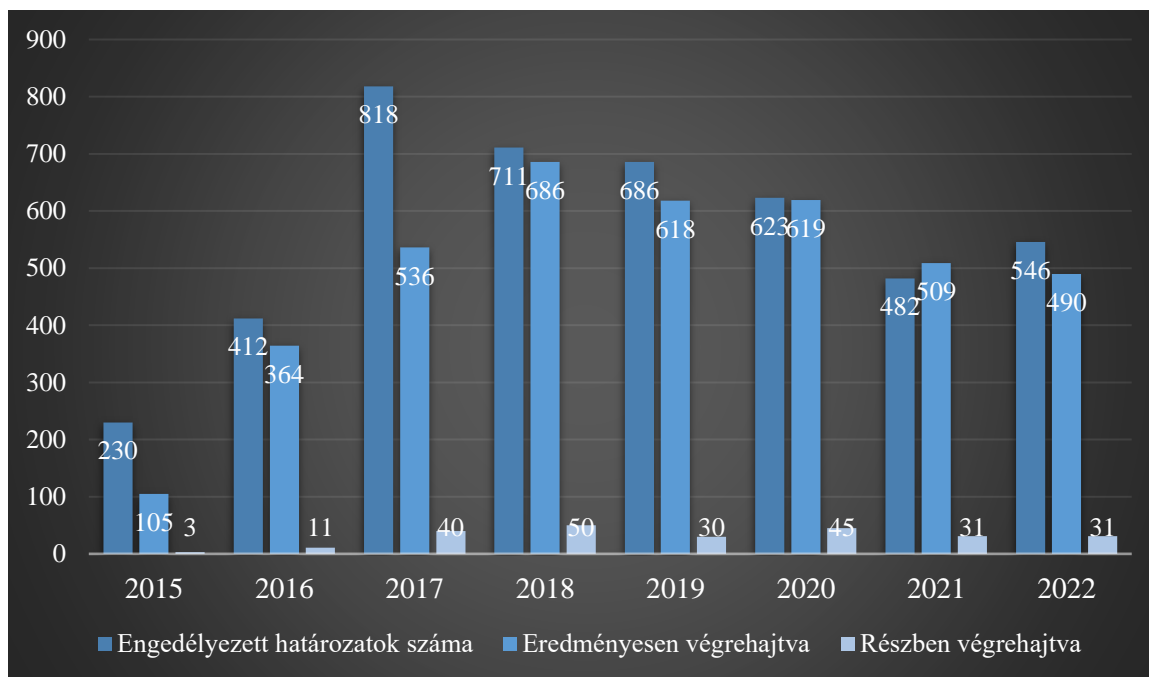
A szerzőpáros ugyanitt megállapítja, hogy alapvetően növekedést mutat az össz-ügyszám, ezzel együtt pedig a reintegrációs őrizetben lévők száma is. Ebből következően megállapítják, hogy a büntetés-végrehajtási bírók hozzáállása a jogintézmény alkalmazásához pozitív. Mindezekon túlmenően pedig az is pozitívan értékelhető, hogy 2015. április 1-jétől 2633 esetben történt reintegrációs őrizet alá helyezés, és ebből mindösszesen 72 esetben került megszüntetésre alkalmazása súlyos magatartási szabályszegés miatt.⁴⁰⁵

⁴⁰² Czenczer Orsolya bv. alezredes, egyetemi docens a Nemzeti Közszerületi Egyetem Rendészettudományi Karának Büntetés-végrehajtási Tanszékén, szakterülete a büntetés-végrehajtási jog. Lásd még: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/dr_-czenczer-orsolya-ph_d_-bv_-ornagy_-egyetemi-docens-oneletrajza.original.pdf (letöltés ideje: 2023.06.25.).

⁴⁰³ Szenczi Attila bv. százados.

⁴⁰⁴ CZENCZER, Orsolya–SZENCZI, Attila: A reintegrációs őrizet jogi, technikai, biztonsági és társadalmi aspektusai. *Börtönügyi Szemle*, 2020/2, 26.

⁴⁰⁵ BOGOTYÁN, Róbert (2019): i.m., 114–115.

7. ábra: Az összes ügyek száma, a reintegrációs őrizet bevezetése óta 2015-2022.⁴⁰⁶

Saját szerkesztés.

A legfrissebb adatokat elemezve azt lehet érzékelni, hogy az engedélyezett határozatok száma évről évre változik, de alapvetően növekszik. A legmagasabb értéket 2017-ben érte el, 2018-ban egy kisebb csökkenés érzékelhető, viszont ezek a számok 2022-ben ismét emelkedést mutatnak. Az is jól kiolvasható a feltüntetett adatokból, hogy az eredményesen végrehajtott esetek száma az évek során folyamatosan növekedett. Ez azt mutatja, hogy a reintegrációs őrizet alkalmazása hatékonyabbá vált az idő múlásával és a rendszer kiforrásával. Ezzel együtt jól látható, hogy a részben végrehajtott esetek száma alacsony marad, így az a pozitív konzekvencia vonható le, hogy az ellenőrzést végző rendszer sikeres, a hatókörébe került elítéltek többsége betartja az előírt szabályokat, amelyek fokozhatják a reintegráció hatékony megvalósulását is.

A számadatokat látva az is elmondható, hogy a pandémia alatt csökkent a reintegrációs őrizettel kapcsolatos ügyszám, valamint a jogintézmény hatálya alatt álló elítéltek száma is, amely alapvetően negatív tapasztalata ennek az időszaknak. Ahogyan arra korábban utaltam, Európa többi országában jellemzően ebben a periódusban kezdték egyre többet és intenzívebben alkalmazni az elektronikus felügyelet segítségével megvalósuló és megvalósítható, intézményi kereteken kívüli megoldásokat. Ez a

⁴⁰⁶ A statisztikai adatokat a büntetés-végrehajtás munkatársa, Czenczer Orsolya küldte meg számomra.

tendencia a büntetés-végrehajtás által közzétett statisztika alapján is érzékelhető, ugyanis míg 2020-ban a pártfogó felügyelők „csak” 2612 fő elítélt reintegrációs gondozását látták el,⁴⁰⁷ addig ez a szám 2021-ben már 4961 fő,⁴⁰⁸ 2022-ben pedig 3811 főt⁴⁰⁹ jelentett.

Ettől függetlenül alapvetően megállapítható, hogy a reintegrációs őrizet rendszere Magyarországon sikeresen és fokozatosan növekszik, és az eredményesen végrehajtott intézkedések száma is emelkedő tendenciát mutat.

A fentebb feltüntetettnél részletesebb statisztikai adatok sajnos nem álltak rendelkezésemre, éppen ezért nem szerepel a disszertáció ezen részében átfogóbb elemzés. *Bogotyán Róbert* egyik 2022-es tanulmányában azonban érdekes következtetéseket olvashatunk a reintegrációs őrizettel érintett fogvatartotti populációról. A szerző leírja, hogy a reintegrációs őrizetben lévők többségét a férfi fogvatartottak teszik ki. Ezen belül is, amennyiben az életkor alapján vizsgáljuk, a jogintézmény által érintettek legtöbbször a munkaképes korosztályból kerül ki. Ezen személyek többsége tipikusan a családfenntartói szerepből estt ki azáltal, hogy büntetés-végrehajtási intézetbe került, így idő előtti szabadításuk pozitív hatással van a magánéletükre és családi kapcsolataikra.⁴¹⁰

7.6.4.3 A feltételes szabadságra bocsátás és a reintegrációs őrizet

A jogirodalomban többen utaltak arra,⁴¹¹ hogy a reintegrációs őrizet és a feltételes szabadságra bocsátás jogintézménye hasonlóságot mutat, így egymástól való elhatárolásuk szükséges.

A kúriai vélemény hasonlóan vélekedik. Úgy fogalmaz, hogy a „*jogalkalmazás jelenleg biztonsággal nem tudja eldönteni, hogy miként viszonyul a szabadságvesztés tényleges letöltéséhez és a feltételes szabadsághoz.*” Ebből következően két javaslatot fogalmaz meg, amellyel ki lehetne váltani a reintegrációs őrizetet. A javaslat egyik része a szabadságvesztés letöltésének rövidítéséhez kapcsolódik, e szerint: a büntetés-végrehajtási bíró dönthessen (1) a feltételes szabadságra bocsáthatóságra vonatkozó

---

⁴⁰⁷ VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2020*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2021. 29.

⁴⁰⁸ VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2021*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2022. 23.

⁴⁰⁹ VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2022*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2023. 22.

⁴¹⁰ BOGOTYÁN, Róbert (2022).

⁴¹¹ Lásd: PALLO, József: *A magyar büntetőjog kodifikációs csomópontjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019; NAGY, Anita – MENYHÉRT, Enikő: *A reintegrációs őrizet egyes kérdései*. 2014. http://real.mtak.hu/86748/1/Menyhert_Eniko_Nagy_Anita_A_reintegracios_orizet%20%283%29.pdf (letöltés ideje: 2023.05.01.) [a továbbiakban: NAGY, Anita – MENYHÉRT, Enikő (2014)].

perbírói rendelkezésektől eltérve a szabadságvesztés fele részének kitöltése után az elítélt feltételes szabadságra bocsáthatóságáról, és/vagy (2) a feltételes szabadságra bocsáthatóságból kizárásra vonatkozó perbírói rendelkezésektől eltérve és a feltételes szabadságra bocsáthatóságból kizártság esetében a szabadságvesztés négyötöd részének kitöltése után az elítélt feltételes szabadságra bocsáthatóságáról. A javaslat másik fele pedig lehetőséget kíván biztosítani arra, hogy a feltételes szabadság részben vagy egészben elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazása mellett is – lehetőség gyanánt – biztosítható legyen.

A véleményformáláshoz először is át kell tekintenünk a reintegrációs őrizet és a feltételes szabadság hasonlóságait és különbözőségeit.

Azonosságként nevesíthető, hogy mind a két jogintézmény a szabadságvesztés-büntetéséhez kapcsolódik, illetve, hogy az idő előtti szabadítás jogintézményei. Ehhez szorosan kötődik, hogy a szabadságvesztés-büntetésének ugyanazon alapvető követelményeit, valamint céljait erősítik, vagyis a progresszivitást és a reintegrációt.

A különbségek kapcsán *Pallo József* és *Nagy Anita*⁴¹² is rögzítik, hogy míg a feltételes szabadság a büntető anyagi joghoz kapcsolódik, addig a reintegrációs őrizet büntetés-végrehajtás jogi. *Lajtár István* véleménye is ehhez igazodik, aki úgy fogalmaz, hogy „*a feltételes szabadság a büntető anyagi jog – komoly hagyományokkal bíró – olyan eleme, amelynél a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság eltekinthet a büntetés meghatározott részének végrehajtásától. Ezzel szemben a – 2015. április 1. napjával a büntetés-végrehajtási jogba beiktatott – reintegrációs őrizet tartama alatt a büntetés végrehajtása folyamatos, de annak módja – a progresszivitás és normalizáció követelményeinek megfelelően – a szabad élethez jobban igazodik.*”⁴¹³ E kapcsán azonban megjegyzendő, hogy a szegedi büntetőjogi iskola egyes szerzői⁴¹⁴ a feltételes szabadságra bocsátást egy vegyes jellegű jogintézménynek tekintik. Egyrésztől azért, mert a perbírói határozatában állapítja meg a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, ennek legkorábbi időpontját vagy éppen ennek kizártságát. Másrésztől végrehajtási kategóriaként ez a progresszív büntetés-végrehajtás utolsó

---

⁴¹² Nagy Anita egyetemi tanár a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Bűnügyi Tudományok Intézeténél. Kutatási területe a büntetés-végrehajtási jog. Lásd még: https://jogikar.uni-miskolc.hu/nagy_anita (letöltés ideje: 2023.06.25.).

⁴¹³ LAJTÁR, István (2020).

⁴¹⁴ Nagy Ferenc és Juhász Zsuzsanna.

fokozata,⁴¹⁵ valamint fontos tényező az is, hogy a feltételes szabadságra bocsátásról végső soron a büntetés-végrehajtási bíró dönt.⁴¹⁶

További lényeges különbség, hogy a reintegrációs őrizet a szabadságvesztés egy meghatározott részének végrehajtási alternatívája, míg a feltételes szabadság eredményessége esetén eltekintenek a büntetés meghatározott részének végrehajtásától.⁴¹⁷ A reintegrációs őrizet alatt eltöltött idő – az őrizet megszüntetése esetén is – beszámít a szabadságvesztés-büntetésbe,⁴¹⁸ míg a feltételes szabadság megszüntetése esetén, a feltételes szabadságon eltöltött időt a szabadságvesztés tartama szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.⁴¹⁹ Itt utalnék vissza annak fontosságára, hogy a jogalkotó figyelembe veszi a reintegrációs őrizettel járó jogkorlátozást, amely olyan mértékű, hogy beszámítást igényel, így egyértelműen a szabadságvesztés végrehajtási alternatívájává emeli, ehhez képest a feltételes szabadságra bocsátás különösebb jogkorlátozással nem jár. Ide kapcsolódóan azonban kiemelném a Helsinki Bizottság észrevételét, mely szerint problematikus, hogy a letartóztatás időszaka a feltételes szabadságra bocsátás esetén beszámítandó, míg a reintegrációs őrizetre bocsátandó fogvatartottak esetén ez kizárt.⁴²⁰ Ez véleményem szerint nem konzekvens azzal a határozott jogalkotói szabályozással kapcsolatban, mely a reintegrációs őrizet tartamát beszámítja a szabadságvesztés-büntetésbe. Természetesen az általam korábban részletesen kifejtett logika szerint a letartóztatás tartamát is bele kellene ebbe számítani.

Amennyiben az elrendelhetőségi feltételeket vizsgáljuk, megállapítható, hogy a feltételes szabadságra bocsátás szélesebb elítélti körben alkalmazható, hiszen, ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nem kizárt, annak legkorábbi időpontja határozott tartamú szabadságvesztés esetén a büntetés kétharmad, visszaeső esetén háromnegyed részének, de legkevesebb három hónapnak a kitöltését követő nap.⁴²¹ Ehhez képest a reintegrációs őrizet kedvezményében az első ízben elítéltek vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlők részesülhetnek.⁴²² Vagyis, amíg a reintegrációs őrizet a visszaesők esetében nem alkalmazható, addig a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményében elviekben a visszaesők is részesülhetnek. Mivel egy enyhébb

---

⁴¹⁵ NAGY, Ferenc: A szabadságelvonással járó szankciókról az új Btk-ban. *Börtönügyi Szemle*, 2014/4, 5.

⁴¹⁶ JUHÁSZ, Zsuzsanna: *Büntetőjogi szankciók és végrehajtásuk*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2020, 72.

⁴¹⁷ NAGY, Anita – MENYHÉRT, Enikő (2014): i.m., 9.

⁴¹⁸ 2013. évi CCXL tv. 187/A. § (6).

⁴¹⁹ 2012. évi C tv. 40. § (3).

⁴²⁰ KOMORÓCZKI, Tünde – KRÁMER, Lili – TÓTH, Balázs (2022): i.m., 20.

⁴²¹ 2012. évi C. tv. 38. § (1).

⁴²² 2013. évi CCXL. tv.187/A. § (1) b).

jogkorlátozással és kisebb kontrollal járó jogintézmény, vagyis a feltételes szabadság hatálya alá visszaesők is bevonhatóak, személy szerint nem látom akadályát annak, hogy ezt a reintegrációs őrizet körében is megtegyük. Ezzel ellentétes álláspontot foglalt el azonban a kúriai véleményben, e kapcsán úgy érvel, hogy a szándékosan elkövetettséghez kötött és ismételt szabadságvesztés kiszabásához vezető visszaesés általában ellentmond a sikeres reintegráció lehetőségének.⁴²³

További lényeges különbség, hogy a reintegrációs őrizet végrehajtása alatt erőteljesebb a formális kontroll, hiszen a büntetés-végrehajtási pártfogó jelenléte mellett számolni kell az elektronikus távfelügyeleti eszközzel gyakorolt hatósági kontrollal is. Fontos továbbá, hogy a reintegrációs őrizettel érintettek a szabad mozgáshoz, valamint a tartózkodási hely szabad megválasztásához való joga korlátozás alá esik, míg a feltételes szabadságra bocsátás alatt állók ezzel a korlátozással nem szembesülnek.

Eljárási szempontból fontos megjegyezni, hogy mind a két jogintézmény alkalmazhatóságáról végső soron a büntetés-végrehajtási bíró dönt, azonban lényeges, hogy az elrendelési feltételek fennállása esetén a reintegrációs őrizet a feltételes szabadságra bocsátást megelőzheti.⁴²⁴ Ebből az is következik, hogy lehetséges a reintegrációs őrizet alatt álló elítélt feltételes szabadságra bocsátása.⁴²⁵ Ez a tény tovább erősíti azt, hogy a reintegrációs őrizet a szabadságvesztés büntetésének végrehajtási alternatíváját jelenti.

---

⁴²³ Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye. 2018, 64. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/eredmenyes-reintegracios-orizet-elrendelesenek-biroi-gyakorlata> (letöltés ideje: 2020.09.11.).

⁴²⁴ 2013. évi CCXL. tv. 187/A. § (1).

⁴²⁵ 2013. évi CCXL. tv. 61/B. § (1).

REINTEGRÁCIÓS ŐRIZET	FELTÉTELES SZABADSÁGRA BOCSÁTÁS
Idő előtti szabadítás jogintézménye	Idő előtti szabadítás jogintézménye
Szorosan kapcsolódik a progresszivitáshoz és a reintegrációhoz	Szorosan kapcsolódik a progresszivitáshoz és a reintegrációhoz
Büntetés-végrehajtási joghoz kapcsolódik	Anyagi jogi és büntetés-végrehajtás jogi vetületei is vannak
Szabadságvesztés büntetésének végrehajtási alternatívája	Eltékint a szabadságvesztés-büntetés meghatározott részének végrehajtásától
Beszámít a szabadságvesztésbe (szabályszegés esetén is)	A megszüntető okok realizálódása esetén nem számítják be a szabadságvesztésbe
Első ízben elítéltek vagy visszaesők nem minősülő bűnismétlők esetén alkalmazható	Visszaesők esetén is alkalmazható (meghatározott feltételek mellett)
Erőteljesebb formális kontroll	Enyhébb formális kontroll
Szabad mozgás, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga korlátozott	Nem érvényesülnek ilyen jellegű alapjogkorlátozások
Alkalmazhatóságáról a büntetés-végrehajtási bíró dönt	Alkalmazhatóságáról a büntetés-végrehajtási bíró dönt

18. táblázat: A reintegrációs őrizet és a feltételes szabadságra bocsátás

összehasonlítása. Saját szerkesztés.

Mindezek alapján személy szerint úgy gondolom, hogy a két jogintézmény élesen elválík egymástól.

A Kúria felveti annak az ötletét, hogy a feltételes szabadság részben vagy egészben elektronikus távfelügyeleti eszközök alkalmazása mellett is – lehetőség gyanánt – biztosítható legyen. A feltételes szabadság jogintézménye eleve egyfajta alternatív esélyt kínál az elítéltnak arra, hogy példamutató magatartással bizonyítsa, képes követni a társadalmi normákat. Ennek működési alapját egyfajta bizalom megszavazása, a pártfogó felügyelő, valamint a család és a szélesebb társadalmi közeg formális és informális kontrollfunkciója adja. Ha ehhez hozzákapsoljuk az elektronikus felügyeletet, akkor kiszélesítjük a jogintézmény kapcsán jelenlévő formális kontrollt – adott esetben feleslegesen – ezzel együtt pedig elimináljuk azt a bizalmat, amit ilyenkor az elítélthez és annak viselkedéséhez fektetünk.

James Kilgore szintén felhívja a figyelmet erre a jelenségre. Negatívan értékeli a technológia, ezzel együtt az elektronikus felügyelet olyan módon történő terjedését, amely már meglévő és a „hagyományos” formájukban működő alternatív megoldásokhoz – felfüggesztett szabadságvesztés, próbára bocsátás stb. – hozzáadott körülményként szabályozza az elektronikus felügyeletet. Véleménye szerint egy punitív szemléletű büntetőpolitikai közegben ez nem szolgál a szabadságvesztés helyettesítőjeként, csupán a kontroll mértékét növeli azon egyének felett, akiket a társadalomba próbálnak

visszavezetni.⁴²⁶ Továbbá kérdésként merülhet fel, hogyha a feltételes szabadsághoz kapcsolatosan alkalmazzuk az elektronikus távfelügyeleti rendszert, akkor megszüntetése esetén beszámításra kerülne-e az így eltöltött időtartam is? Ha pedig erre nemleges választ adunk, akkor mi alapján értékeljük másként az elektronikus felügyelet alkalmazását, mint, amikor azt a reintegrációs őrizet képében használjuk?

7.6.5 Az elektronikus felügyelet mint a szabadságvesztés büntetésének végrehajtási alternatívája

Már az elején fontos leszögezni, hogy az elektronikus felügyelet ezen formájának bevezetését reálisabbnak és előnyösebbnek is tartom a büntető jogrendszer tekintve, mint alternatív szankciókénti szabályozását. Ennek legfőbb oka, hogy a későbbiekben kifejtett szabályozási javaslatom tükrében, az elektronikus felügyelet ebben a formában a szabadságvesztés valódi alternatíváját jelentheti, így kiküszöbölve a *net-widening* jelenségét. Ezzel együtt azonban fontos megjegyezni, hogy a jogintézmény szabályozásának felmerülésekor tekintettel kell lenni a felfüggesztett szabadságvesztéssel való viszonyára, hiszen ezek adott esetben átfedést is mutathatnak.

A vizsgált országok kapcsán azt mondhatjuk, hogy az első-ajtó elektronikus felügyelet jogintézményének bevezetési okai szintén a rövid tartamú szabadságvesztések kiváltása, ezzel pedig a fogvatartotti populáció, illetve a börtönártalmak csökkentése, továbbá a költséghatékonyság. Fontos itt is utalni arra, hogy a korábbiaknak megfelelően, magyar viszonylatban továbbra is a 3 évig tartó szabadságvesztéseket tekintem rövid(ebb) tartamúnak, így ez ezen jogintézmény esetében is irányadó.

Ennek megfelelően a jogintézmény lényege az lenne, hogy annak az elítéltnak, akit legfeljebb 3 évig terjedő végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, még a szabadságvesztés büntetésének megkezdése előtt lehetősége lenne kérelmezni a büntetés-végrehajtási bírónál, hogy a szabadságvesztés teljes tartamát otthon, elektronikus felügyelet alatt töltsse le. A jogintézmény alkalmazási feltételeit – a reintegrációs őrizettel ellentétben – szűkre szabnám, így azok számára tenném elérhetővé, akiket gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy ha szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték őket szabadságvesztésre, akkor (1) nem a Büntető Törvénykönyv 459. § (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el, (2) első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre

---

⁴²⁶ KILGORE, James (2015): i.m., 11.

vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő. Alkalmazásának további fontos feltétele lenne az elítélt és a vele egy háztartásban élők hozzájárulása, a megfelelő technikai feltételek adottsága, továbbá a norvég-svéd szabályozásnak megfelelően a jogintézmény aktív tartalommal való megtöltése és ennek az elítélt általi teljesítése.

Itt is fontos ugyanis, hogy az elkövető egy stabil, aktív napirenddel bírjon, dolgozni vagy tanulni járjon, illetve, hogy részt vegyen a szükséges terápiás-, gyógyító-, fejlesztő kezeléseken. Mindezekhez rendkívül fontos a párfogó felügyelők, valamint a különböző civilszervezetek jelenléte és aktív közreműködése, hogy adott esetben az elítélt – a korábbiakban kifejtettekhez hasonlóan – közösségi munkát végezzen, vagy más módon tegyen a közösségért.

Eljárási szempontból jó példának tartom az általam vizsgált országok szabályozását, illetve gyakorlatát, vagyis, hogy a jogintézmény jogosulti körébe esőket automatikusan tájékoztatja vagy az ítéletet kiszabó bíróság, vagy a büntetés-végrehajtási intézet a kérelmezési lehetőségről, illetve az első-ajtó elektronikus felügyelet természetéről. Fontos, hogy a kérelmet, illetve a kérelmező élethelyzetét, körülményeit a büntetés-végrehajtási bíró, a párfogó felügyelő közreműködésével alaposan vizsgálja. Ennek keretében szintén szükséges lenne környezettanulmány elkészítése, illetve az elkövető kapcsán annak vizsgálata, hogy a jogintézmény célja hatékonyan teljesülhet-e, illetve, hogy a szabadságvesztés büntetésének ilyen módon történő végrehajtása eléri-e a büntetés célját. A kérelmekkel kapcsolatos végső döntést a büntetés-végrehajtási bíró kezébe adnám.

A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ez esetben sem zárnam ki, hiszen erre a reintegrációs őrizet kapcsán is lehetőség van. A magatartási szabályok megszegésének következménye pedig a büntetés hátralévő részének büntetés-végrehajtási intézetben történő letöltése lenne.

7.6.5.1 Pro és kontra érvek az elektronikus felügyelet kapcsán mint első-ajtó megoldás

A pro oldalon hasonló érveket hozhatunk fel, mint az alternatív szankciókénti alkalmazás fejtegetésénél, vagyis a börtönnépesség, valamint a prizonizációs hatások csökkentését, a költséghatékonyságot, illetve az elkövetők társadalmi pozíciójának megőrzését. Fontos előnye a szabályozás büntetés-végrehajtási oldalon történő bevezetésének, hogy csökkenti a *net-widening* lehetőségét, vagyis azt, hogy adott esetben háttérbe szorítsa a már meglévő és egyébként adott esetben jól alkalmazható alternatív szankciók kiszabását,

és ebből adódóan egy jelentősebb jogkorlátozással járó szankcióval sújtsuk az elítéltet. Első-ajtos formában közvetlenül és még szorosabban a szabadságvesztés-büntetéséhez kapcsolódhatna a jogintézmény. Fontos azonban megjegyeznünk, hogy ilyen módon történő alkalmazása ütközést mutathat a felfüggesztett szabadságvesztés jogintézményével, hiszen adott esetben ezek hasonló elkövetői kört vonhatnak hatókörükbe. Ezért kiemelném a bírói mérlegelés jelentőségét, valamint az eddigi joggyakorlati tapasztalatok figyelembevételét, illetve annak nyomatékosítását, hogy az elektronikus felügyelet alatti végrehajtás egyértelműen hátrányosabb jogintézmény, mint a felfüggesztett szabadságvesztés, hiszen itt már egy tényleges büntetés végrehajtásáról van szó, és nem egyfajta próbaidőről, amelynek sikeres elteltével eltekintenek a végrehajtásától.

A korábban kifejtettekhez hasonlóan a kontra érvek között szerepelnek itt is a technikai, infrastrukturális és személyi állományi érvek. A technológia használatával együtt járó hibák itt is felmerülhetnek, továbbá a jogintézmény hatékony működéséhez, illetve működtetéséhez elengedhetetlen egy képzett személyi apparátus, amely intenzív jelenlétével segítheti a hatékony végrehajtást. Ehhez azonban anyagi forrásokat kell biztosítani és a büntetés-végrehajtás bizonyos szektoraiba invesztálni.

Felmerülhet továbbá, hogy ez a megoldás nem kellően punitív, – ehhez kapcsolódóan a korábbi alapjog-korlátozáshoz kapcsolódó érvelésemet hoznám fel – illetve, hogy egy korábbi jogerős bírói döntést milyen alapon bíráljunk felül. Az általam vizsgált országokban működő gyakorlat, hogy egy ilyenfajta döntési lehetőséget adunk a büntetés-végrehajtás kezébe, Magyarországon azonban rendszerbe illeszkedőbb lehet az a megoldás, hogy a büntetés-végrehajtás szakemberei az elítélt kérelme alapján javaslatot tesznek a büntetés-végrehajtási bírónak a végrehajtás mikéntjével összefüggésben, és a végső döntést ő hozza meg az ügyben.

8 Összegzés

A dolgozatom elején kiemeltem, hogy rendkívül fontosnak és elengedhetetlennek tartott feladatnak éreztem az elektronikus távfelügyeleti eszköz jelenlegi szabályozásának, tapasztalatainak, valamint jövőbeni lehetőségeinek feltárását, és potenciális megjelenési formáinak felvázolását a magyar büntető jogrendszerben.

Kiemelt figyelmet fordítottam arra, hogy a disszertáció keretében részleteibe menően vizsgáljam az elektronikus távfelügyeleti eszköz feltalálásának körülményeit, valamint elméleti alapjait. Erre azért is vállalkoztam, mert fontosnak tartottam megismertetni a magyar tudományos élettel azt, hogy az eszköznek eredeti feltalálása nem pusztán a büntetőjog területét célozta, illetve, hogy használata mögött komoly elméleti szándék és elképzelés állt, amely a jelenlegi reintegrációs törekvésekkel is összhangban van. A Schwitzgebel testvérek tudományos munkáinak időrendbeli áttekintése és elemzése jól szemléltette, ahogyan az elektronikus felügyelet koncepciója egyre inkább kinőtte magát, és utat talált a büntetőjog területén (is) az 1980-as években. Az eszköz tényleges büntetőjogi alkalmazását megelőzően azt lehet mondani, hogy feltalálói kifejezetten a gyógyítás és nevelés szellemiségében képelték el az eszköz ideális használatát, amelyhez képest a „büntetni akarás” náluk háttérbe szorult. Hittek ugyanis abban, hogy az elkövetők természete a pszichológia útján, illetve a humánumra ható eszközökkel befolyásolható, megváltoztatható és jobbá tehető. Mind a ketten konzekvensen kitartottak amellett, hogy az elkövető és felügyelője közötti intenzív kapcsolat, egy jól felépített jutalmazási rendszer (a pozitív megerősítés rendszere) és a társadalmi közeg megtartó ereje magatartás-módosító hatással lehet a bűnelkövetőkre. Úgy vélték, hogy találmányuk egy olyan keretet nyújthat mindezeknek, amely segítségével megvalósulhat az elkövetők hatékony reintegrációja, és a visszaesés eredményes megelőzése.

Amennyiben napjaink Európájára vetítjük le ezt a koncepciót, azt mondhatjuk, hogy az Európa Tanács útmutatóját követve számos ország a reintegrációs célt tűzte zászlójára az eszköz alkalmazásának bevezetésekor – a börtönnéesség és a költséghatékonyság indokai mellett. Ennek megfelelően az Európa Tanács több ízben hangsúlyozza az elektronikus felügyeletről szóló ajánlásában, hogy az elkövetőket az eszköz használata során nem szabad teljes izolációban, otthon „fogvatartani”. A reintegráció jegyében lehetővé kell tenni számukra a mindennapi élethez tartozó tevékenységekben való részvételt, így a munkavégzést, a szabadidős programokat,

képzéseket, terápiákat, a családi élethez szükséges teendők ellátását. Fontos, hogy ezen az úton képzett szakemberek támogassák és segítsék őket a reszocializációs folyamatokban. Ezekből és az egyes ország-szabályozásokból úgy gondolom, hogy a találmány eredeti koncepciója még ma is erőteljesen megjelenik az európai büntetőjogi környezetben.

Az előző mondat át is vezet bennünket a következő kutatási kérdés megválaszolásához, vagyis, hogy milyen karakterű „ideális” esetben az elektronikus felügyelettel működő jogintézmény? Véleményem az, hogy az elektronikus felügyelettel működő jogintézményeknek magukon kell viselniük mind a punitív, a reintegratív, valamint a resztoratív jegyeket egyaránt.

A disszertáció során kifejezetten hangsúlyoztam az alapjogi megközelítés fontosságát, és az e szempontból történő vizsgálódást, hiszen ez nem pusztán határokat szabhat az eszköz túlhasználásának, de feljogosíthatja a büntetőjog területén való szerepének betöltésére, így arra, hogy akár szankcióként, vagy a szabadságvesztés végrehajtási alternatívájaként jelenjen meg. Az előbbi alatt azt értem, hogy az eszköz használata már önmagában – minden fajta plusz magatartási szabály meghatározása nélkül – invazív módon tolakszik be az egyének életébe, hiszen erőteljesen érinti a privátszférát, a személyes adatokat, azok kezelését, valamint az emberi méltóságot (az eszköz viselése ugyanis stigmatizáló hatású lehet). Pusztán ezek elismerése megalapozza azt a megállapítást, hogy az eszköz használatával szükségszerűen együtt jár bizonyos alapvető jogok korlátozása, így malum jellégét már erre tekintettel is el kell ismernünk. Ezzel együtt addicionális megszorításokkal, így a szabad mozgás-, valamint a tartózkodási hely szabad megválasztásának korlátozásával, munkavégzésre kötelezéssel, kezeléseken való részvétel előírásával ésszerűen avanszálható a szabadságvesztés-büntetésének alternatívájává.

Meglátásom szerint az elektronikus felügyelet kereteiben működő jogintézménynek szükségszerűen bírnia kell egyfajta malummal, viszont ennek párosulnia kell a reintegrációs célkitűzésekkel is, még úgyis, hogy a visszaesési rátára gyakorolt pozitív hatása egyértelműen nem bizonyítható, hiszen ezt számos faktor befolyásolja. Fontos azonban felismerni, hogy a felügyelet ilyen formája számos lehetőséget teremt arra, hogy az elkövető reintegrációja a legkreatívabb módon, individualizált formában valósuljon meg. Úgy gondolom, hogy az elkövetőnek a tanulásra, munkavégzésre való ösztönzése, valamint, ha szükséges gyógyító, és

különböző terápiás kezeléseken való részvétele rendkívül jól megvalósulhat ebben a konstellációban. Ezen felül meggyőződésem, hogy tekintettel kell lenni arra is, hogy ez a technológiai megoldás ne vegye át teljes mértékben a humán faktor szerepét a reintegrációval kapcsolatos munkában. A felkészült és támogató szakemberek jelenlétét jómagam is rendkívül fontosnak tartom egy ilyen folyamatban, hiszen az alapvető emberi interakciókat, érzéseket és ráhatásokat semmi nem válthatja ki.

A magam részéről elkötelezett támogatója vagyok a büntetőjog resztoratív elemekkel való megtöltésének – természetesen a megfelelő határok és a racionalitás mércéjének megtartása mellett. Ebből adódóan fontosnak tartottam, hogy az elektronikus felügyeletet ilyen szempontból is vizsgáljam. Ez alapján arra jutottam, hogy a szabályozástól függően az elektronikus felügyelet a resztoratív folyamatok mindhárom szereplőjének az érdekét szolgálhatja. Helyreállíthatja a társadalmi rendet azáltal, hogy az elkövető büntetésben részesül, ezzel együtt akár az elektronikus felügyelet keretei között közösségi munka végzésével aktív módon elégtételt szolgáltat a közösség számára. Helyreállhat továbbá az elkövető társadalmi helyzete, amennyiben az eszköz használatába beépített, az elkövető reintegrációját szolgáló programok hatékonyak bizonyulnak. Az áldozatvédelmi szempontok, illetve az áldozat érdekeinek figyelembevétele is hatékonyan megvalósulhat. Így különösen fontos az áldozatok tájékoztatása arról, hogy az elkövetőt elektronikus felügyelettel megfigyelik, valamint az elektronikus felügyelet rugalmas (a büntetés-végrehajtási intézeteken kívüli) keretet biztosíthat az áldozat és elkövető közötti önkéntességen alapuló párbeszédnek, szigorúan szakember bevonása mellett.

Ahogy arra a disszertációban is utaltam, jogösszehasonlító kutatásaim alapját a *Mike Nellis*-féle rendszerezés adta, amely alapvetően három csoportot különböztet meg Európában az elektronikus felügyelet kapcsán: idetartoznak a nyugat-európai, az északi (skandináv), valamint a közép-kelet európai államok. Kutatásaim során azonban számtalan más ország elektronikus felügyelettel összefüggő szabályozását is vizsgáltam. Ezek alapján arra jutottam, hogy a nyugat-európai régióba tartozó országok között nem feltétlenül alakítható ki egy olyan stricton lehatárolt csoport, amely hasonló szempontok mentén a jogösszehasonlítás megfelelő alapját képezhetné. Ezen felül úgy gondoltam, hogy a disszertáció keretei nem igénylik további országok szabályainak boncolgatását, mivel a dolgozat szerkezeti egyensúlya elbillenne ebbe az irányba. Mind a skandináv, mint pedig a visegrádi csoport kialakításánál különös figyelmet fordítottam a közös

történelmi hagyományok, valamint büntetőjogi- és társadalmi jellemzők vizsgálatára, amelyek segítettek megerősíteni abban, hogy ezek jó kiindulási alapot jelenthetnek a jogösszehasonlítás módszeréhez.

Az általam részletesen is vizsgált országok kapcsán azt mondhatjuk, hogy a skandináv államokban erőteljesebben érvényesül az állami gondoskodás és a rehabilitatív, reintegratív szemlélet az elektronikus felügyelet szabályozása és használata kapcsán. Ez talán abból a szempontból is érthető, hogy ezen országok büntetőjogi rendszere, amelybe az elektronikus felügyeletet adaptálták, már eleve egy ilyen szociálisan érzékeny és támogató szemlélettel működött. Ezen államok jogi szabályozásában több ízben kifejeződik, hogy az intenzív támogatás, a terápiás intervenciók kifejezetten fontosak az elkövetők támogatásában.

Szlovákiában, Csehországban, Lengyelországban és Magyarországon is jelen van a reintegratív szemlélet a büntetőjog területén, így az elektronikus felügyelet alkalmazása is szükségszerűen kapcsolódik ehhez. Ezen országok esetében azonban azt lehet megállapítani, hogy ez a fajta gondoskodó és terápiás szemlélet kevésbé érvényesül, a büntetőjog büntetési szemlélete szigorúbbnak mondható, mint például a disszertációban szereplő északi országoké. A visegrádi négyek esetében nem túlzást azt mondani, hogy az eszköz adaptációjánál inkább a praktikussági szempontok érvényesültek, így a börtönnépszerűség csökkentése, illetve a költséghatékonyság.

A jogösszehasonlítás és ezen országok releváns büntetőjogi szabályainak áttekintése nem csupán abban volt segítségemre, hogy az egyes csoportok általános jellemzőit összegezzem, de arra is, hogy inspirációként, valamint példaként szolgáljanak arra, hogy milyen – Magyarországon még nem létező módon – lehetne az elektronikus felügyeletet szabályozni.

A dolgozatban több ízben hangsúlyoztam, miszerint a disszertáció megszületésének motivációját nem csupán az szolgálta, hogy egy potenciális válaszreakció lehet a büntetés-végrehajtás problémáira, így a (túl)zsúfoltságra, a prizonizációs hatásokra stb., hanem az a körülmény is, hogy egy digitalizált világban élünk, amelynek hatása az életünkre még inkább érezhető lesz a jövőben. Mindezt számos további körülmény gyorsítja, így tett például a koronavírus járvány is, de ehhez járul hozzá a munkaerőhiány, az erőforrások átcsoportosítása stb.

2022-ben részt vehettem a *Confederation of European Probation* elektronikus felügyeletről szóló konferenciáján, ahol számos európai állam szakember-gárdája jelent

meg, valamint a meghívottak között voltak az elektronikus távfelügyeleti eszköz gyártásáért felelős cégek is. Ezen a konferencián több embertől is elhangzott, hogy a digitalizáció ilyen mértékű fejlődése és elterjedése mellett jogosan lehet számítani arra, hogy a büntetőjog területén is elterjednek ezek a technikai megoldások, közöttük az elektronikus felügyelet is nagyobb befolyást fog szerezni. Éppen ezért gondoltam, illetve gondolom azt, hogy az eszköz potenciális bővítési irányainak vizsgálata több szempontból is rendkívül fontos.

Amennyiben a jogalkotó úgy ítéli meg, hogy további irányokat rögzít az eszköz alkalmazása kapcsán, nem árt, ha a tudomány meghatározott elvek mentén már eleve kijelöl egy határmezsgyét, illetve bemutatja más országok szabályozási rendszereit, melyek inspirációként és példaként is szolgálhatnak. Ilyen – az általam is rendkívül fontosnak tartott – elvek szerepeltek a dolgozatban, mint például az alapvető jogok tisztelete és az azokra az eszköz használatával történő ráhatás fokozott vizsgálata, a büntetőjog, valamint a büntetés-végrehajtás alapelvei, az eszköz túlalkalmazásának határai. Mindezekre tekintettel hangsúlyoztam, hogy nem tartom követendőnek azt a tendenciát, amikor az elektronikus felügyeletet csakis biztonsági eszközként szerepeltetjük oly módon, hogy azt eleve meglévő alternatívákhoz, vagy közösségi szankciókhoz kapcsoltan alkalmazzuk. Éppen ezért következetesen amellet érveltem a dolgozatban, hogy az elektronikus felügyelet külön jogintézményi formában történő szabályozását tartom követendőnek, mivel ennek letisztultabb és az alapelveket fokozottabban figyelembe vevő formát lehet kialakítani.

Ennek megfelelően az általam felvázolt büntetőjogi rendszerben az elektronikus felügyelet a következő formákat ölti: a letartóztatás alternatívája a büntető-eljárásjog területén (lásd: bűnügyi felügyelet), önálló szankció a büntető anyagi jog területén, a szabadságvesztés teljes tartamának letöltését szolgáló végrehajtási alternatíva, valamint az időelőtti szabadítás jogintézménye (lásd: reintegrációs őrizet) a büntetés-végrehajtási jog területén.

Ezek közül az jogösszehasonlítás jegyében jómagam kifejezetten két – a magyar viszonylatban még nem létező – opció alkalmazási lehetőséget, pro és kontra érveit vizsgáltam, kifejezetten skandináv és visegrádi országok szabályozásának áttekintését követően és azokkal egybevetve. Így értekeztem az elektronikus felügyeletről mint alternatív szankcióról, valamint a szabadságvesztés teljes időtartamának letöltését szolgáló alternatíváról.

Az elemzés során arra jutottam, hogy mind a két megoldás bevezetése egyébként opció lehet a magyar büntető jogrendszerbe, viszont a büntetés-végrehajtás területére történő új jogintézmény bevezetésére több esélyt és realitást látok, illetve jómagam is ezt a döntést támogatom. Egyrésztől azért, mert a magyar szankciórendszer egy több évtizedes, lassú fejlődés eredménye, amely véleményem szerint rendkívül nehezen módosítható. Másrésztől, ha a teljes európai képet tekintjük, a büntetés-végrehajtás területén szabályozott elektronikus felügyelet egy sokkal inkább elterjedtebb megoldás. Harmadrésztől úgy vélem, hogy amennyiben az elektronikus felügyelet alkalmazásáról szóló döntés a büntetés-végrehajtás kezében van, azzal csökkenthetjük a *net-widening* veszélyét. Ez azt jelenti, hogy az ítélkező bíróság eleve szabadságvesztés-büntetés szabna ki, így a büntetés-végrehajtás által meghozott döntés valós végrehajtási alternatíváját képezhetné ennek a büntetésnek, ezáltal pedig az elektronikus felügyelet nem kerülhetne kiszabásra esetleg más, enyhébb büntetés helyett pusztán azért, mert szerepel a magyar szankciórendszerben.

Összességében úgy gondolom, hogy az általam megszabott vizsgálati szempontok, és kijelölt irányok jó mérceként szolgálhatnak a jövőben a magyar jogalkotó számára. Ezzel együtt viszont szeretném hangsúlyozni, hogy a terület további vizsgálódást, és folyamatos nyomon követést igényel, hiszen az elektronikus felügyelet technológiájának fejlődése nem fog megállni az okostelefonokra letölthető applikációknál. Éppen ezért az európai tendenciák követése és az ezekre történő érdemi reflexió kifejezetten fontos a tudományos diskurzusban, amelyet jómagam is törekszem megtenni az elkövetkezendő években.

9 Bibliográfia

9.1 Irodalomjegyzék

AEBI F., Marcelo – TIAGO M., Mélanie – BURKHARDT, Christine: Council of Europe, Annual Penal Statistics – SPACE I – Prison Population. 2015. https://wp.unil.ch/space/files/2017/04/SPACE_I_2015_FinalReport_161215_REV170425.pdf

AEBI F., Marcelo – CHOPIN, Julien: SPACE II. (Annual Penal Statistics) – Persons Serving Non-Custodial Sanctions and Measures in 2013. https://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-2013-E_Final_150205.pdf

AEBI F., Marcelo – COCCO, Edoardo – MOLNAR, Lorena – TIAGO M., Mélanie: Prisons and Prisoners in Europe 2021: Key Findings of the SPACE I report. 2021. https://wp.unil.ch/space/files/2022/05/Aebi-Cocco-Molnar-Tiago_2022_Prisons-and-Prisoners-in-Europe-2021_Key-Findings-SPACE-I_-220404.pdf

AEBI F., Marcelo – COCCO, Edoardo – MOLNAR, Lorena – TIAGO M., Mélanie: Prisons and Prisoners in Europe 2022: Key Findings of the SPACE I report. 2021. https://wp.unil.ch/space/files/2023/06/230626_Key-Findings-SPACE-I_Prisoners-and-Prisoners-in-Europe-2022.pdf

AEBI F., Marcelo – HASHIMOTO Z., Yuji: Persons under supervision of Probation Agencies – Space II. 2021. https://wp.unil.ch/space/files/2022/06/SPACE-II_2021_Final_report_220614.pdf

AEBI F., Marcelo – HASHIMOTO Z., Yuji: Persons under the supervision of probation agencies – SPACE II. 2019. https://wp.unil.ch/space/files/2020/06/SPACE-II_Final_report_2019_200610.pdf

Anthropotelemetry: Dr. Schwitzgebel's Machine. *Harvard Law Review*, 1966/80 (2).

BARABÁS A., Tünde: Alternatív büntetések – elterelés. In: BARABÁS, Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Dialóg Campus, Budapest, 2020.

BARTON L., Ingraham – SMITH W., Gerald: The Use of Electronics in the Observation and Control of Human Behavior and Its Possible Use in Rehabilitation and Parole. *Issues in Criminology*, 1972/7 (2).

BEATO, Greg: The Lighter Side of Electronic Monitoring. 2012.
<https://reason.com/2012/05/24/the-lighter-side-of-electronic-monitorin/>

BERNITZ, Ulf: What is Scandinavian Law? – Concept, Characteristics, Future. 1957.
<https://www.scandinavianlaw.se/pdf/50-1.pdf>

BOGOTYÁN, Róbert: „Szabadról a börtönben” avagy a Reintegrációs Őrizet a gyakorlatban. In: BARÁTH, Noémi Emőke – PATÓ, Viktória Lilla (szerk.): *A haza szolgálatában*. DOSZ, Budapest, 2019.

BOGOTYÁN, Róbert: A reintegrációs őrizet garanciaelemei. *Magyar Rendészet*, 2022/3.

BOGOTYÁN, Róbert: A zsúfoltság csökkentésének útjai a börtönépítésen túl. *Börtönügyi Szemle*, 2015/1.

BONTA, James: Can Electronic Monitoring Make a Difference? An Evaluation of Three Canadian Programs. 2000.
https://www.researchgate.net/publication/249718854_Can_Electronic_Monitoring_Make_a_Difference_An_Evaluation_of_Three_Canadian_Programs

BUNGERFELDT, Jan: Old and New Uses of Electronic Monitoring in Sweden. 2014.
<https://www.crimeandjustice.org.uk/publications/cjm/article/old-and-new-uses-electronic-monitoring-sweden>

BUNGERFELDT, Jan: Old and new uses of electronic monitoring in Sweden. *Centre for Crime and Justice Studies*, 2013/95.

BURRELL D., William – GABLE S., Robert: From B.F. Skinner to Spiderman to Martha Stewart: The Past, Present and Future of Electronic Monitoring of Offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 2008/46.

COHEN, Stanley: *Vision of Social Control*. Polity Press, Cambridge, 1985.

CZENCZER, Orsolya – SZENCZI, Attila: A reintegrációs őrizet jogi, technikai, biztonsági és társadalmi aspektusai. *Börtönügyi Szemle*, 2020/2.

DEMICHELE, Matthew: Electronic monitoring: It is a Tool, Not a Silver Bullet. *Criminology & Public Policy*, 2014/13(3).

DIBLÍKOVÁ, Simona – ŠPEJRA, Michal – VLACH, Jiří: Evaluation of the EMS Implementation Process in the Czech Republic. 2021. <http://www.ok.cz/iksp/en/docs/s469.pdf>

DÜNKEL, Frieder: Electronic Monitoring in Europe – A Panacea for Reforming Criminal Sanctions Systems? A Critical Review. *Kriminologijos studijos*, 2018/6.

EISENBERG K., Avlana: Mass Monitoring. 2017. <https://southerncalifornialawreview.com/2017/01/05/mass-monitoring-article-by-avlana-k-eisenberg/>

FENTON H., John: Psychologist Tests Electronic Monitoring to Control Parolees. *New York Times*, 1969.

FOX G., Richard: Dr. Schwitzgebel's Machine Revisited: Electronic Monitoring of Offenders. *Aust & NZ Journal of Criminology*, 1987/20.

FRIED, Charles: Privacy. *The Yale Law Journal*, 1968/77(3).

GABLE K., Ralph – GABLE S., Robert: Electronic Monitoring: Positive Intervention Strategies. 2005. https://www.uscourts.gov/sites/default/files/69_1_5_0.pdf

GABLE K., Ralph: Application of Personal Telemonitoring to Current Problems in Corrections. *Journal of Criminal Justice*, 1986/14.

GABLE K., Ralph: *Streetcorner Research*. Harvard University Press, Cambridge, 1964.

GABLE S., Robert: Let's Stop Using Ankle Bracelets to Monitor Offenders. 2017. <https://rgable.files.wordpress.com/2020/03/lete28099s-stop-using-ankle-bracelets-to-monitor-offenders-ieee-spectrum2.pdf>

GABLE S., Robert: The Ankle Bracelet is History: An Informal Review of the Birth and Death of a Monitoring Technology. 2015. <https://www.civresearchinstitute.com/online/PDF/The%20Ankle%20Bracelet%20Is%20History.pdf>

GYÖRGYI, Kálmán – BÁRD, Károly: A pénzbüntetés és a kodifikáció. *Jogtudományi Közlöny*, 1978/33.

GYÖRGYI, Kálmán: *Büntetések és intézkedések*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1984.

HUCKLESBY, Anthea – BEYENS, Kristel – BOONE, Miranda – DÜNKEL, Frieder – MCIVOR, Gill – GRAHAM, Hannah: Creativity and effectiveness in the use of electronic monitoring: a case study of five European jurisdictions. 2016. https://www.crimeandjustice.org.uk/sites/crimeandjustice.org.uk/files/Comparative%20Briefing_English%2008%2002%2016-3.pdf

HUCKLESBY, Anthea – PÁRKÁNYI, Eszter: Electronic monitoring in the youth system of Hungary. 2021. https://www.researchgate.net/publication/358119213_Electronic_monitoring_in_the_youth_justice_system_of_Hungary

HUSSEIN, Jasmine: A hátsó ajtós elektronikus felügyelet Magyarországon: A reintegrációs őrizet elmélete és gyakorlata. *Pro Futuro*, 2020/10(3).

HUSSEIN, Jasmine: Az elektronikus felügyelet alkalmazásának kihívásai az európai bűnügyi együttműködésben. In: SZABÓ, Csaba (szerk.): *Tavaszi Szél 2020 Konferencia = Spring Wind 2020: Konferenciakötet*. Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ), Budapest, 2020.

HUSSEIN, Jasmine: Az elektronikus felügyelet mint alternatív szankció. In: ERDŐS, Csaba (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2019 – Doctoral working papers 2019*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019.

HUSSEIN, Jasmine: Electronic Monitoring (EM) in the Criminal Justice System of the V4 Countries – with special regards to Hungary. In: CSISZÁR, Beáta – HANKÓ, Csilla – KAJOS, Luca Fanni – MEZŐ, Emerencia (szerk.): *IX. Interdiszciplináris Doktorandusz*

Konferencia 2020 [9th Interdisciplinary Doctoral Conference 2020]: Tanulmánykötet [Conference Book]. Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzata, Pécs, 2020.

HUSSEIN, Jasmine: Első vagy hátsó ajtó? – Az elektronikus felügyelet alkalmazása a büntetés-végrehajtásban. *FORVM Publicationes Doctorandorum Juridicorum*, (9), Szeged, 2019.

HUSSEIN, Jasmine: The Nature of Electronic Monitoring (EM) – Restorative, Reintegrative, Punitive? In: ERDŐS, Csaba (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2020.* Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2020.

JASIECKI, Krzysztof: Conclusions from analyses groups of countries: The Visegrad Countries. In: JASIECKI, Krzysztof (szerk.): *Central and Eastern Europe 30 Years of Capitalism 1989-2019.* China-CEE Institute Nonprofit Ltd., Budapest, 2020.

JONES V., Stacy: Tiny Radio Monitors Prisoner Behavior. *The New York Times*, 1969.

JONES, Richard: The Electronic Monitoring of Offenders: Penal Moderation or Penal Excess? *Crime, Law and Social Change*, 2014, 64/4.

JONES, Richard: The electronic monitoring of serious offenders: Is there a rehabilitative potential? *Research Paper Series*, University of Edinburgh School of Law 2014/03.

JUHÁSZ, Andrea: A túlzásfoltosság és a fogvatartási körülmények mint embertelen, megalázó bánásmódok az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának tükrében. In: *Tavaszi Szél Konferencia kötet*, 2014.

JUHÁSZ, Zsuzsanna: (Túl)zsúfoltság és börtönügy. *FORVM Acta Juridica et Politica*, 2018/2.

JUHÁSZ, Zsuzsanna: A büntetés-végrehajtás alapelve(i). *Magyar Rendészet*, 2018/5.

JUHÁSZ, Zsuzsanna: A skandináv büntetőpolitika és a büntető excepcionalizmus. *FORVM: Acta Juridica et Politica*, 2016/26(2).

JUHÁSZ, Zsuzsanna: *Büntetőjogi szankciók és végrehajtásuk.* Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2020.

JUHÁSZ, Zsuzsanna: Így enyhítené a kormány a börtönök zsúfoltságát. 2016.
<https://jogaszvilag.hu/szakma/igy-enyhitene-a-kormany-a-bortonok-zsufoltsagat/>

JUHÁSZ, Zsuzsanna: Situational Picture about the Hungarian Prison System. In: Ristivojević R., Branislav (szerk.): *Harmonizacija srpskog i mađarskog prava sa pravom Evropske unije = A szerb és a magyar jog harmonizációja az Európai Unió jogával = Harmonisation of Serbian and Hungarian Law with the European Union Law*. Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet, Novi Sad, Serbia, 2020.

JUHÁSZ, Zsuzsanna: The solution plans of the Hungarian Government to overcome prison overcrowding. *CASOPIS POLICAJNA TEORIA A PRAX*, 2016/24.

KADLÓT, Erzsébet: A reintegrációs őrizet esélyei Magyarországon. In: ZSÉGER, Barbara (szerk.): *Kriminológiai Közlemények 77. Válogatás a 2016-2017-ben tartott tudományos rendezvények előadásaiból*. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2017.

KANTOROWICZ, Elena: The “Net-Widening” Problem and its Solutions: The Road to a Cheaper Sanctioning System. 2014.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2387493

KARDOS, Lajos: Előszó. *Behaviorizmus*. Gondolat Kiadó, Budapest. 1970.

KARSAI, Krisztina: *Alapelvi (r)evolúció az európai büntetőjogban*. Pólay Elemér Alapítvány, Ius Peritus, Szeged, 2015.

KEREZSI, Klára: Alternatív szankciók és közösségben végrehajtott büntetések. In: BORBÍRÓ, Andrea – GÖNCZÖL, Katalin – KEREZSI, Klára – LÉVAY, Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolter Kluwer Hungary, Budapest, 2019.

KEREZSI, Klára: *Kontroll vagy támogatás: az alternatív szankciók dilemmája*. Complex Kiadó, Budapest, 2006.

KILGORE, James: Electronic Monitoring is NOT the Answer. 2015.
<https://mediajustice.org/wp-content/uploads/2015/10/EM-Report-Kilgore-final-draft-10-4-15.pdf>

KILGORE, James: *Understanding Mass Incarceration – A people’s guide to the key civil rights struggle of our time*. The New Press, New York, 2015.

KILGORE, James: What is E-carceration. 2021.
<https://www.challengingcarceration.org/post/amsterdam-101-redefining-the-french-fries>

KLÁTIK, Jaroslav – VIRDZEK, Tomáš – VALENTOVIC, Zoltán – BORSEKOVÁ, Kamila – KIKÁ, Marián: Electronic Monitoring in Slovakia: Results of a Slovak National Survey and Recommendations for Policymakers and Legal Practitioners. 2020.
https://www.researchgate.net/publication/347332486_ELECTRONIC_MONITORING_IN_SLOVAKIA_RESULTS_OF_A_SLOVAK_NATIONAL_SURVEY_AND_RECOMMENDATIONS_FOR_POLICYMAKERS_AND_LEGAL_PRACTITIONERS

KOHLER-HAUSMANN, Julilly: “The Attila the Hun Law”: New York’s Rockefeller Drug Laws and the Making of a Punitive State. *Journal of Social History*, 2010/44(1).

KOMORÓCZKI, Tünde – KRÁMER, Lili – TÓTH, Balázs: Alternatív szankciók - az irányadó hazai kötelező és nem kötelező jogforrások vizsgálata a sérülékeny társadalmi csoportokra tekintettel. 2022. https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2021/01/MHB_alternativ_szanc_k_jsz_221011_vegleges.pdf

KORINEK, László: *Kriminológia I.* Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010.

KRAJEWSKI, Krzysztof: Different penal climates in Europe. *Kriminologijos studijos*, 2014/1.

KRISTOFFERSEN, Ragnar: Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2016-2020. 2022. https://www.fangelsi.is/media/almennt/Nordic-Statistics-2016_2020_final.pdf

KRISTÓFIK, Peter – MIHOK, Peter: Electronic Monitoring of Offenders in Slovakia: Influenced by the EU. 2018.
https://www.researchgate.net/publication/329643361_Electronic_Monitoring_of_Offenders_in_Slovakia_Influenced_by_the_EU

KYLSTAD OSTER, Marianne – ROKKAN, Tore: The Norwegian Approach to Electronic Monitoring: Changing the System and Making a Difference. *Federal Sentencing Reporter*, 2018/31(1).

LAJTÁR, István: A szabadságvesztés izolációmentes végrehajtása – A feltételes szabadság és a reintegrációs őrizet. *Ügyészek lapja*, 2020/6. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=3095>

LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio: Community Sanctions as Substitutes to Imprisonment in the Nordic Countries. 2019. <https://scholarship.law.duke.edu/lcp/vol82/iss1/3/>

LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio: Crime, Criminal Justice and Criminology in the Nordic Countries. In: LAPPI-SEPPÄLÄ, Tapio – TONRY, Michael (szerk.): *Crime and Justice*, 2011/40(1).

LŐRINCZY, Attila: A reintegrációs őrizet büntetés-végrehajtási bírói gyakorlata. 2018. https://www.kriminologia.hu/sites/kriminologia.hu/files/kiadvany/2018/krim78szamdr_1/orincz_attila_a_reintegracios_orizet_buntetes-vegrehajtasi_biroi_gyakorlata.pdf

MATOUSKOVÁ, Andrea – DEMKOVÁ, Marcela: Probation in Europe-Czech Republic. CEP Confederation of European Probation, The Netherlands, 2018. https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2018/10/PIE-CEP-hoofdstuk-Tsjechische-Republiek-2018_V1.pdf

MEHROTRA, Dhruv – OSBERG, Molly: When your freedom depends on an app. 2020. <https://gizmodo.com/when-your-freedom-depends-on-an-app-1843109198>

MIRANDA RODRIGUES, Anabela – JOÃO ANTUNES, Maria – FIDALGO, Sónia – HORTA PINTO, Inês – TAYUMI ISHIY, Karla: Non-Custodial Sanctions and Measures in the Member States of the European Union – Comparative report. 2022. http://www.prialteur.pt/application/files/1716/6420/4193/Comparative_Study.pdf

MITROVICS, Zoltán: Reintegrációs őrizet a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenység tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 2023/1.

MOHÁCSI, Barbara: A szabadságvesztés-büntetés lehetséges „alternatívái”. 2010. <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/34928>

NAGY, Anita – MENYHÉRT, Enikő: A reintegrációs őrizet egyes kérdései. 2014. http://real.mtak.hu/86748/1/Menyhert_Eniko_Nagy_Anita_A_reintegracios_orizet%20%283%29.pdf

NAGY, Anita: A reintegrációs őrizet története, szabályozása és európai fejlődési irányai. *Büntetőjogi Szemle*, 2016/1-2.

NAGY, Anita: *Büntetés-végrehajtási jog európai kitekintéssel*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2017.

NAGY, Ferenc: A rövid tartamú szabadságvesztés és szurrogátumai. *Magyar Jog*, 1991/10.

NAGY, Ferenc: A szabadságelvonással járó szankciókról az új Btk-ban. *Börtönügyi Szemle*, 2014/4.

NAGY, Ferenc: *Anyagi büntetőjog. Általános rész I.* Iurisperitus Bt, Szeged, 2014.

NAGY, Ferenc: Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az európai börtönnépességről. *Börtönügyi Szemle*, 2013/1.

NAGY, Ferenc: Javaslatok a Btk. egyes büntetési neveinek módosítására. *Magyar Jog*, 1991/2.

NELLIS, Mike – BUNGERFELDT, Jan: Electronic Monitoring and Probation in Sweden and England and Wales: Comparative Policy Developments. *Probation Journal*, 2013/60(3).

NELLIS, Mike – LEHNER, Dominik: New Council of Europe recommendations on electronic monitoring and the role of the Confederation of European Probation (CEP). 2014. <https://www.penalreform.org/blog/council-europe-recommendations-electronic-monitoring-role-confederation-european/>

NELLIS, Mike: „Better than Human?” Smartphones, Artificial Intelligence and Ultra-Punitive Electronic Monitoring. 2019. <https://www.napomagazine.org.uk/wp-content/uploads/2019/10/Better-than-Human-PDF.pdf>

NELLIS, Mike: „Clean and dirty electronic monitoring”. 2018. <http://justice-trends.press/shaping-lives-the-use-of-electronic-monitoring/>

NELLIS, Mike: Introduction: making sense of electronic monitoring. In: NELLIS, Mike – BEYENS, Kristel – KAMINSKI, Dan (szerk.): *Electronically Monitored Punishment. International and Critical Perspectives*. Routledge, Abingdon, 2013.

NELLIS, Mike: Standards and Ethics in Electronic Monitoring. 2015. <https://rm.coe.int/handbook-standards-ethics-in-electronic-monitoring-eng/16806ab9b0>

NELLIS, Mike: The Electronic Monitoring of Offenders in England and Wales: Recent Developments and Future Prospects. *The British Journal of Criminology*, 1991/31(2).

NELLIS, Mike: Tom Stacey: „Founder” of Electronic Monitoring in the U.K. *The Journal of Offender Monitoring*, 2009/22(1).

NELLIS, Mike: Understanding the Electronic Monitoring of offenders in Europe: expansion, regulation and prospects. *Crime, Law and Social Change*, 2014/62(4).

NEWELL, Walker: The Legacy of Nixon, Reagan, and Horton: How the Tough on Crime Movement Enabled a New Regime of Race-Influenced Employment Discrimination. *Berkeley Journal of African-American Law & Policy*, 2013/15.

NIBLOCK, Rebecca: European Arrest Warrant: EU Court examines deduction of detention periods. 2016. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=52df0aa4-8f79-4817-aeaf-a67a2e9f604c>

OSTER KYLSTAD, Marianne – CAIADO FRANCO, Nuno: Survey of Electronic Monitoring in Europe: Analysis of questionnaires 2018. <https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2018/10/Analysis-Questionnaire-EM2018.pdf>

OWENS, Kentrell – ROESNER ALEM-FRANZISKA, Anita – KOHNO, Tadayoshi: Electronic Monitoring Smartphone Apps: An Analysis of Risks from Technical, Human-Centered, and Legal Perspectives. 2022. https://www.usenix.org/system/files/sec22fall_owens.pdf

PACSAY TOMASSICH, Orsolya: A visegrádi együttműködés és regionális bizottság – Védelempolitikai együttműködés a visegrádi országok között a rendszerváltástól napjainkig. 2006. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12046/ertekezes.pdf;jsessionid=BF6319574D6AE32BAF62EB4EE77BF28C?sequence=1>

PALLO, József: *A magyar börtönügy kodifikációs csomópontjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019.

PALLO, József: Egyre jobban éget a seb...A zsúfoltság csökkentésének lehetséges útjai. *Börtönügyi Szemle*, 2015/1.

PERÉNYI, Nóra: A reintegrációs őrizet. 2015.
<https://mabie.hu/attachments/article/119/A%20reintegr%C3%A1ci%C3%B3s%20%C5%91rizet.pdf>

PLATT, Tony: U.S. Criminal Justice in the Reagan Era: An Assessment. *Crime and Social Justice*, 1987/29.

PLÉH, Csaba: *A lélektan története*. Osiris Kiadó, Budapest, 2010.

RENZEMA, Marc – MAYO-WILSON, Evan: Can electronic monitoring reduce crime for moderate to high risk offenders? *Journal of Experimental Criminology*, 2005/1.

RENZEMA, Marc: Evaluative Research on Electronic Monitoring. In: NELLIS, Mike – BEYENS, Kristel – KAMINSKI, Dan (Szerk.): *Electronically Monitored Punishment. International and Critical Perspective*. Routledge, Abingdon, 2013.

RUTKAI, Kata – SÁNTA, Livia (szerk.): *Börtönstatisztikai Szemle 2020*. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2020.
https://bv.gov.hu/sites/default/files/Bortonstatisztikai_Szemle_2020.pdf

SCHMEHL, János: Stabilitás és fejlődés: a büntetés-végrehajtási törvény által bevezetett speciális jogintézmények helyzete. *Belügyi Szemle*, 2017/11-12.

SCHWITZGEBEL K., Ralph – BECK, Bernard: Issues in the Use of an Electronic Rehabilitation System with Chronic Recidivists. *Law & Society Review*, 1969/3(4).

SCHWITZGEBEL, Ralph – SCHWITZGEBEL, Robert – PAHNKE N., Walter – HURD S., William: A Program of Research in Behavioral Electronics. 1964.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bs.3830090305>

SCHWITZGEBEL, Ralph: Electronic Innovation in the Behavioral Sciences: A call to responsibility. *American Psychologist*, 1967/22(5).

SCHWITZGEBEL, Robert – KOLB, D.A.: Inducing Behaviour Change in Adolescent Delinquents. *Behaviour Research and Therapy*, 1963/1(2-4).

SCHWITZGEBEL, Robert: A Belt from Big Brother. *Psychology Today*, 1969. <https://rgable.files.wordpress.com/2012/02/psych-today-19693.pdf>

SCHWITZGEBEL, Robert: An Electronic Communication System for Classroom Use with the Poorly Motivated Student. 1967. <https://eric.ed.gov/?id=ED019875>

SCHWITZGEBEL, Robert: Preliminary Socialization for Psychotherapy of Behavior-Disordered Adolescents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1969/33(1).

SKINNER F., Burrhus: *Beyond Freedom and Dignity*. Penguin Books, New York, 1971.

SKINNER F., Burrhus: *Science and Human Behavior*. The Free Press, New York, 1953.

SMITH SCHARFF, Peter – UGELVIK, Thomas: Punishment and Welfare in Scandinavia. In: SMITH SCHARFF, Peter – UGELVIK, Thomas (szerk.): *Scandinavian Penal History, Culture and Prison Practice – Embraced by the Welfare State?* Springer Nature, London, 2017.

STANDO-KAWECKA, Barbara – GRZYWA-HOLTEN, Joanna: Offender Electronic Monitoring in Poland: Expectations and Results. *Neue Kriminalpolitik*, 2015/27(2).

TALLÓDI, Zoltán: A börtönsúfoltság kérdése az Emberi Jogok Európai Bírósága döntéseinek tükrében. *Börtönügyi Szemle*, 2016/1.

TAVASSY, Tibor: Szabadságvesztés büntetés problémái. In: GÖDÖNYI, József (szerk.) *Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok XV*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.

THAN, Alexandra Katalin: *Elektronikus mozgáskövető eszköz alkalmazása a büntető igazságszolgáltatás során Magyarországon és Európában*. Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pécs, 2016.

TÓTHOVÁ, Veronika – FERENČÍKOVÁ, Simona: Innovation in criminal policy of imposing alternative sanctions in Slovak justice. 2019. <https://ojs.journals.cz/index.php/CBUIC/article/view/1435/1962>

TOURNIER V., Pierre: SPACE II. (Annual Penal Statistics) – Community Sanctions and Measures (CMS) Orders in 1999. https://wp.unil.ch/space/files/2011/02/Council-of-Europe_SPACE-II-1999-E.pdf

VAN DER VEEN, Michiel: Professionalising electronic monitoring in the Netherlands. *Centre for Crime and Justice Studies*, 2013/95.

VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2019*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2020.

VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2020*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2021.

VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2021*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2022.

VÁRKONYI, Zsolt Kristóf (szerk.): *Évkönyv, Büntetés-végrehajtási szervezet 2022*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2023.

VESZELI, Dániel: A reintegrációs őrizet bevezetése a büntetés-végrehajtás tevékenység rendszerébe. *Börtönügyi Szemle*, 2015/3.

VÓKÓ, György: Szabadságvesztéssel nem járó büntetések végrehajtásáról. *Magyar Jog*, 1998/11.

WEISBURD, Kate: Electronic prisons – The Operation of Ankle Monitoring in the Criminal Legal System. 2021. <https://carefirstca.org/wp-content/uploads/2021/10/Electronic-Prisons-Report-1.pdf>

WENNERBERG, Inka: High level of support and high level of control. In: NELLIS, Mike – BEYENS, Kristel – KAMINSKI, Dan (szerk.): *Electronically Monitored Punishment – International and Critical Perspective*. Routledge, London, 2013.

WOLF, Gary: Runaway Idea – The twin inventors of electronic monitoring still have regrets. 2007. <https://rgable.files.wordpress.com/2012/02/wired-nov-07-pdf.pdf>

ZEHR, Howard – MIKA, Harry: Fundamental Concepts of Restorative Justice. In: McLAUGHLIN, Eugene – FERGUSSON, Ross – HUGHES, Gordon – WESTMARLAND, Louise (szerk.): *Restorative Justice. Critical Issues*. SAGE Publications Ltd., London, 2013.

9.2 Egyéb internetes források

Igazságügyi Minisztérium: Jelentés a Kormány részére – A győri kettős gyermekgyilkosság igazságügyi vizsgálatának eredményéről. 2019.

https://miszk.hu/files/Az_IM_jelentese_a_gyori_kettos_gyermekgyilkosság_igazságügyi_vizsgálatának_eredmenyerol.pdf

Indokolások Tára 2023/7.

Indokolások Tára 2020/67.

Központi Statisztikai Hivatal: Regisztrált bűncselekmények megye és régió szerint.
https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0008.html

Kriminalforsorgen: Elektronisk fodlænke.
<https://www.kriminalforsorgen.dk/straf/fodlaenke/>

Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye. 2018. <https://kuria-birosag.hu/hu/sajto/eredmenyes-reintegracios-orizet-elrendelesenek-biroi-gyakorlata>

Legfőbb Ügyészség: Bűnözés és igazságszolgáltatás, 2022. <http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/bunozes-es-igazsagszolgalatas-2012-2021.pdf>

Ministerstvo spravedlnosti: Elektronický monitorovací systém. 2024.
<https://naramky.justice.cz/>

Ministerstwo Sprawiedliwości: Sukces systemu dozoru elektronicznego nad skazanymi. 2023. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/sukces-systemu-dozoru-elektronicznego-nad-skazanymi>

Norwegian Correctional Service: Execution of the sentence with electronic monitoring.
<http://www.kriminalomsorgen.custompublish.com/?cat=536003>

Penal Reform International: Global Prison Trends 2021. <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2021/05/Global-prison-trends-2021.pdf>

Pew Charitable Trust: Use of Electronic Offender-Tracking Devices Expands Sharply, September 2016. <https://www.pewtrusts.org/en/research-and-analysis/issue-briefs/2016/09/use-of-electronic-offender-tracking-devices-expands-sharply>

Prague Daily Monitor: Justice Ministry selects electronic tags supplier. 2017. <http://www.praguemonitor.com/2017/02/23/justice-ministry-selects-electronic-tags-supplier>

Prison and Probation Service of Finland: Monitoring sentence. <https://www.rikosseuraamus.fi/en/index/enforcement/servingcommunitysanction/communitysanctions/monitoringsentence.html>

Prison Insider: Coronavirus: Prison Fever. 2020. <https://www.prison-insider.com/en/articles/coronavirus-la-fievre-des-prisons>

Prison Insider: Europe: CPT urges intensifying temporary measures introduced to prevent COVID-19. 2020. <https://www.prison-insider.com/en/articles/europe-le-cpt-appelle-a-intensifier-les-mesures-temporaires-mises-en-place-pour-prevenir-la-covid-19>

Prison Insider: Norway – managing uncertainty. 2021. <https://www.prison-insider.com/en/articles/norway-managing-uncertainty?referrer=%2Fen%2Farticles%3Fpage%3D1%26country%255B0%255D%3Dno>

Prison Policy Initiative: State prisons, local jails and federal prisons, incarceration rates and counts, 1925-2020. <https://www.prisonpolicy.org/data/>

SCHWITZGEBEL K., Ralph – HURD S., William: Behavioral Supervision with Wrist Carried Transceiver. U.S. Patent Office, No. 3,478,344, 1969. <https://patents.google.com/patent/US3478344A/en>

Swedish Prison and Probation Service: Fotboja. <https://www.kriminalvarden.se/fangelse-frivard-och-hakte/fangelse/fotboja/>

Törvényjavaslat a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról, irományszám: T/10953.

United Nations Development Programme: Gender-based Violence and Covid-19, 2020.

World Prison Brief statisztikai adatok. <https://www.prisonstudies.org/map/europe>

Xinhua News Agency: Czech Republic introduces e-tag system for house arrest convicts. 2018. http://www.xinhuanet.com/english/2018-09/22/c_137484937.htm

9.3 *Előadások*

ANDERSSON, Pia – KYLSTAD ØSTER, Marianna – ANDERSSON, Christine: Engagement with electronic monitoring and allied technologies in the Nordic countries – Finland, Norway and Sweden c. előadás. Konferencia: CEP 12th Electronic Monitoring Conference, Helsinki, 2022. <https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2022/05/Engagement-in-the-Nordic-countries-Final.pdf>

Kádár András Kristóf, a Magyar Helsinki Bizottság társelnökének köszöntője 2022.11.16-án az Alternatív szankciók Magyarországon és Európában című konferencián.

NELLIS, Mike: EM In and After the Age of Covid című előadása a Confederation of European Probation (CEP) Electronic Monitoring webinárján. 2021: <https://www.youtube.com/watch?v=125hpIOPKO0&t=4282s>

Richard Nixon beszéde 1971 június 17-én: <https://www.youtube.com/watch?v=y8TGLLQID9M>

9.4 *Nemzetközi instrumentumok*

2009/829/IB kerethatározat a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról

A Tanács következtetései az őrizet helyetti alternatív intézkedésekről: szabadságelvonnással nem járó szankciók és intézkedések alkalmazása a büntető igazságszolgáltatásban. (2019/C 422/06)

Draft commentary to recommendation on electronic monitoring

Emberi Jogok Európai Egyezménye

Prison overcrowding and prison population inflation - Recommendation No. R (99) 22

Recommendation (92)16 on community sanctions and measures; Recommendation CM/Rec(2010)1 of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe Probation Rules

Recommendation CM/Rec (2017) 3 on the European Rules on community sanctions and measures

Recommendation CM/Rec(2014)4 of the Committee of Ministers to member States on electronic monitoring

Recommendation CM/Rec(2018)8 of the Committee of Ministers to member States concerning restorative justice in criminal matters

Recommendation R (99)22 concerning Prison Overcrowding and Prison Population; United Nation Office on Drugs and Crime-Handbook on strategies to reduce overcrowding in prisons

Recommendation Rec(2003)22 of the Committee of Ministers to member states on conditional release (parole)

Recommendation Rec(2003)23 of the Committee of Ministers to member states on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners

The United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders („the Bangkok Rules”)

United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)

United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice („The Beijing Rules”)

9.5 Jogforrások

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

2014. évi LXXII. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról

2015. évi LXXVI. törvény egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról

2016. évi CX. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról

2017. évi CX. törvény a büntető eljárásról

6/2023. (II. 21.) BM rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtási szabályok eltérő alkalmazásáról

8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről

16/2023. (II. 24.) BVOP utasítás a reintegrációs eltávozás végrehajtásáról

Criminal Justice Act 2003 (Egyesült Királyság – a büntető igazságszolgáltatásról szóló törvény)

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny (Lengyelország – a Büntető Törvénykönyv)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Lengyelország – a lengyel büntetőeljárásról szóló törvény)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Lengyelország – a büntetés-végrehajtásról szóló törvény)

Rikoslaki (39/1889) (Finnország – a finn Büntető Törvénykönyv)

Trestní právo (40/2009) (Csehország – a cseh Büntető Törvénykönyv)

Trestný zákonník (300/2005) (Szlovákia – a szlovák Büntető Törvénykönyv)

Lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) (Norvégia – a norvég büntetés-végrehajtásról szóló törvény)

Förordning (1994:1060) om intensivövervakning med elektronisk kontroll (Svédország – rendelet (1994:1060) az intenzív elektronikus felügyeletről)

Lag (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll (Svédország – az intenzív elektronikus felügyeletről szóló törvény)

9.6 Jogesetek

Judgment of the Court of Justice of 28 July 2016. JZ v Prokuratura Rejonowa Łódź – Śródmieście. Case C-294/16 PPU – JZ.

Varga és mások v. Magyarország ügy, 2015. március 10-i ítélet (14097/12., 45135/12., 73712/12., 34001/13., 44055/13., 64586/13. sz. kérelmek)